MEDYA GÜNEŞİ
AYLIK HABER • İNCELEME • YORUM DERGİSİ
YIL:2 SAYI: 12 EKİM-KASIM '89 3000 TL (KDV dahil)

SİLOPİ'DE HALK DİRENİŞİ

● KÜRDİSTAN'DA DEVRİM DİNAMİZMİ VE BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENME SORUNU

BU SAYIMIZ

Zorlu yürüyüşümüzde, 12. sayımıza ulaşmanın sevincini yaşıyoruz. Medya gerçekliğini bilenler için bu sevinç daha bir anlamlıdır.

Bugüne kadar dergimizde yapılan Kürtçe yayınların yurtiçinde, yurtdışında ve metropollerde büyük bir ilgi ve beğeniyle karşılandığını okuyucularımızın bu konudaki mektuplarından anlıyoruz. Bu destek ve beğeni, coşkumuzu pekiştirerek, bizleri daha da güçlü kılıyor. Şunun bilincindeyiz: Dilimiz üzerindeki yasakların kaldırılması için "Kürt Dili Üzerindeki Yasaklar Kaldırılsın" gibi soyut belgileri sloganlaştırmak yetmiyor; ölçüt pratiktir ve bu yasağın bizzat pratikte kırılmasını yoğunlaştırmak gerekiyor. Ama, ne yazık ki, şimdiye kadar bu zorlu çabamızda "yalnızlıktan" kurtulabilmiş değiliz. Evet, Kürtçe yayınlar okuyucularımızın beğenisini kazanırken, Kürtçe'de yapılan dizgi vb. hatalar ise haklı olarak tepkilere yol açıyor. Örneğin geçen sayımızın ön kapak iç kısmında "BANG" (ÇAĞRI) yerine "BERBANG" (ŞAFAK) yazılmış olması büyük bir yanlışlıktı. Bunu düzeltiyor ve bundan böyle "en az yanlışlı" bir Kürtçe'yle sizlere ulaşmaya çalışacağımızı belirtmek istiyoruz.

Geçen sayımızda yapılan diğer önemli bir yanlışlık da, "Diyarbakır'dan Bir Grup Devrimci Demokrat İşçi" imzasıyla dergimize gönderilen ve 48-49. sayfalarda yayınlanan "ÜLKEMİZDE SENDİKA SEÇİMLERİ VE SONUÇLARI ÜZERİNE" başlıklı yazının dizgi yanlışlığından dolayı imzasız çıkmış olmasıdır.

Bu sayımızda, "Bu Bir Savaştır" başlıklı yazısıyla **M. Şilan**, güncel gelişmeler ve Silopi olayı ile ilgili kendi yaklaşımını sunuyor. "Silopi'de Halk Direnişi" başlıklı **Hüseyin EKİNCİ**'nin yazısı, Silopi'deki katliamın içyüzünü değişik boyutlarıyla yansıtıyor ve bununla bağlantılı olarak ülkemizde sürdürülen devlet teröründen bazı kesitler sunuyor. **A. DİLŞAD** yazısında, yaşanan süreç ve güncel siyasal gelişmelerle ilgili olarak kendi düşüncelerini dile getiriyor. Siirtli sürgünler **Zübeyr AYDAR** ve **Mehmet Ali SEVİLGEN** ile yaptığımız söyleşi, sürgün politikalarının insanlık dışı niteliğini tüm boyutlarıyla sergilerken, aynı zamanda ülkemiz gerçekliğinden de önemli kesitler sunmasıyla ayrı bir anlam kazanıyor. Diyarbakır Tecrit Kamp'ındaki pêşmerge sorumlularıyla yaptığımız söyleşi, kamptaki insanlarımızın sorunlarını ve istemlerini ülkemiz ve dünya kamuoyuna yansıtma amacını taşıyor. **Behram ARDA**'nın "Kürdistan'da Devrim Dinamizmi ve Bağımsız Örgütlenme Sorunu" başlıklı yazısı "Emek yazarları"na cevap niteliği taşımakla kalmıyor, bu ve buna paralel yaklaşımlar içinde olan diğer Türkiye sol çevrelerinin de soruna çarpık yaklaşımlarını sergileyen bir özellik taşıyor.

Bazı aydınlara "Kürt Aydını ve Basını'nın Görevleri" ile ilgili olarak bir soru yönelttik. Dergimize iletilen bu yanıtları bölümler halinde yayınlayacağız. Bu sayımızda, halkımızın tarihsel-toplumsal gerçekliğini resmi ideolojiden arınarak irdeleyen ve bu nedenle de egemen güçlerin yoğun saldırılarına maruz kalan ender Türk aydınlarından, değerli bilim adamı **Dr. İsmail BEŞİKÇİ** ile tarihçi, çevirmen, şair, yazar ve dilbilimcilerimizden **Malmîsanij**'ın dergimize ulaşan yanıtlarını yayınlıyoruz.

Yine bu sayımızdan başlayarak "Xwendin û Nivîsandina Kurdî" başlığıyla bir Kürtçe eğitim köşesi açıyoruz. Dilimizi basitten karmaşığa doğru irdeleyip öğrenmek isteyenlere önemli bir yardımcı kaynak oluşturacak olan **M. Elî**'nin bu dizi yazısının ilgi ile izleneceğine inanıyoruz. Bu yazıdan sonra, **Prof. Şakiro Xido Mihoyi**'nin "Rewşa Kurdan Li Azerbeycana Sovyetê" başlıklı yazısı yeralıyor. "Uluslararası Sosyalizmin Güncel Sorunları" ana başlığıyla yayınlanan **Behram ARDA**'nın dizi yazısı "Tek Ülkede Sosyalizm ve Stalin Gerçekliği" bölümü ile bu sayımızda noktalanıyor. " Diyarbakır'da Öğrenci Gençliğin Mücadelesi ve Dev-Genç'in Çarpıtmaları" başlıklı mektup, Dicle Üniversitesi'ndeki bazı gerçeklere ışık tutuyor. **Hüseyin TAYFUN**'un geçen sayımızda yayınlanan yazısında Cemil CEVHER'e ve birbütün olarak sosyalist, devrimci ve yurtsever insanlarımıza yönelttiği suçlama ve saldırılara **Cemil CEVHER** "Güneş Balçıkla Sıvanmaz" diyerek cevap verirken; konuyla ilgili olarak dergimiz tarafından yapılan kısa bir açıklamayı da sayfalarımızda bulabilirsiniz.

Sosyalist, devrimci, yurtsever ve ilerici basın üzerindeki baskılar tüm yoğunluğuyla sürüyor. Bu baskıların son bir örneğini de Yöneliş Dergisi Yazışleri Müdürü **Aytaç VAROL**'un tutuklanması oluşturuyor. Yöneliş Dergisinin bir özel sayısı ile ilgili olarak yazışleri müdürünün tutuklanmasını protesto ediyor, Aytaç VAROL ile dayanışmayı yükseltelim diyoruz.

Sözlerimizi noktalamadan önce, abonelerimize aboneliklerini yenilemeleri gerektiğini hatırlatmak istiyor; yaptığımız zamın okuyucularımız tarafından hoşgörüyle karşıllanacağına inanıyoruz.

Sevgi ve dostlukla...

MEDYA GÜNEŞİ

İÇİNDEKİLER

Bu Bir Savaştır 1
M. Şilan
Silopi'de Halk Direnişi 3
Hüseyin Ekinci
Siirtli Sürgünlerle Söyleşi 7
Estirilen Devlet Terörü ve Savaşın Hedefi; Boşaltılmış Kürdistan Toprakları Yaratılması ve Bu Toprakların Askerileştirilmesidir 12
A. Dılşad
Pêşmerge Sorumlularıyla Söyleşi 15
Kürdistan'da Devrim Dinamizmi ve Bağımsız Örgütlenme Sorunu 18
Behram Arda
Kürt Aydını ve Basını'nın Görevleri 28
Malmîsanij, İsmail Beşikçi
Xwendin û Nivîsandina Kurdî-1 32
M. Elî
Rewşa Kurdan Li Azerbeycana Sovyetê 37
Prof. Şakiro Xido Mihoyi
Daha Çok Sosyalist Yaratıcılık
Daha Çok Eylemsel Kararlılık (5) 40
Behram Arda
Diyarbakır'da Öğrenci Gençliğin Mücadelesi ve Dev-Genç'in Çarpıtmaları 56
Güneş Balçıkla Sıvanmaz 61
Cemil Cevher
Üniversitelerin Açılışı ve Diyarbakır'da Alternatif Açılış 64
Çetin Jîyan

MEDYA GÜNEŞİ
Sahibi
Cemal ÖZÇELİK
Yazışleri Müdürü
Yakup Karademir
Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
Çataleşme sk. Aydınlık Han. Kat.3 No:24
Cağaloğlu - İstanbul
Diyarbakır Bürosu
Muzaffer TEKEŞ
İnönü Cad. Kahraman İşhanı
Kat: 2DİYARBAKIR
Avrupa Temsilcisi
Halim CAN
Box: 15216
16115 Bromma SWEDEN
Paris Temsilcisi
Ahmet ÖMEROĞLU

ABONE KOŞULLARI
YURTİÇİ:
1 YILLIK 30.000 TL
6 AYLIK 15.000 TL
YURTDIŞI: 7 DM
1 YILLIK 75 DM

Hesap Numarası:
Yakup KARADEMİR
Türkiye İş Bankası
Türbe Şb.
Hesap No: 1066137
Cağaloğlu-İstanbul

Dizgi ve Ofset Hazırlık
DİZAYN DİZGİ 513 17 9
BASKI
Uygun Basın ve Tic. Ltd. Şti.

...Kasaplar Deresi, Yeşilyurt, Balveren, Silopi, Van,... Evet,

BU BİR SAVAŞTIR

M. Şilan

12 Eylül faşizmiyle birlikte, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin bağrında derin yaralar açan sömürgeci tekelci burjuvazi, her geçen gün dozu arttılarak 9 yıldır sürdürülen ilan edilmemiş bir savaşla, Kürdistan'ı bir savaş alanı ve açık bir zindana dönüştürmüştür. Bugün gelinen aşamada askeri, ekonomik, politik işgal ve kültürel asimilasyonların soykırımlarla bütünleştiği klasik sömürgeci politikaya ve bu bağlamda ülkemizde sürdürülen ilan edilmemiş savaşa rağmen, sömürgeci zor, ülkemizdeki egemenliğini eski yöntemlerle ve eskisi gibi sürdürememektedir; sömürgecilik reorganize edilerek, yeni bir karşı-devrimci politika uygulanmak istenmektedir.

Bugüne kadar halkımıza karşı sürdürülen "gizli" savaş, TC Genel Kurmaybaşkanı Torumtay'ın açıklamasıyla yeni bir boyut kazanmış; halkımız bir bütün olarak "düşman" ilan edilerek açık bir savaş ilanı yapılmıştır. Bu anlamda da bugün ayrımlar daha bir netleşmiştir. Bir tarafta tüm kurum ve kuruluşları aracılığıyla boyutlandırdığı baskı, zulüm, terör ve katliamlarıyla sömürgeci burjuvazi ve onların ülkemizdeki her türlü işbirlikçileri; diğer tarafta da, her geçen gün daha da biçimlenen öfkesi ve bilinciyle, sömürgeci zora karşı yaşamı pahasına direnen Kürdistan halkı.

Evet, halkımızı "düşman" ilan eden sömürgeciler, söyledikleri ve yaptıklarıyla da,bu "düşman"a karşı nasıl bir tutum takındıklarını somutluyorlar. Üçte ikisi Kürdistan'a yığılmış bulunan sömürgeci T.C ordusunun en yetkili ağızları, halkımızı kastedip "biz insan öldürmekten zevk alıyoruz" diyebilmekte ve bunu daha ileri boyutlara vardırarak "bu işi bana bırakın, buralarda değil insan, ot bile yeşertmem" diyebilecek kadar vahşileşebilmektedirler. Bununla da, bir kez daha ırkçı, soykırımcı ve insanlık dışı yüzlerini açığa çıkarmaktadırlar.

Latin Amerika ülkelerindeki "teritoryal birlikler" yani "ölüm mangaları"nın ülkemizdeki özgün bir biçimini oluşturan, özel eğitilmiş dazlak kafalı Rambolar ya da diğer bir adıyla "özel timler", "ha bir Kürt öldürmüşüz, ha bir it" diyerek, rastgele insanlarımızı katlediyor, terör estiriyor, bununla da sömürgecilerin "savaş ilanı"nı pekiştiriyorlar. Ülkemizdeki işbirlikçi, paralı milis güçleri (köy korucuları, yani cahşlar) ve ajan-muhbir ağıyla, bir yandan kendi oluşturduğu dayanakları güçlendiren, bir yandan da bu uşaklarıyla terör ve katliamlarına yeni boyutlar kazandıran sömürgeciler; tüm uzantılarıyla birlikte, ülkemizi fiili bir savaş alanına dönüştürmüşlerdir.

Bugün ülkede terör had safhadadır. Osmanlı sömürgeciliği dönemlerinde olduğu gibi, bugün de, Kasaplar Deresi cesetlerle doldurulan bir mezarlığa dönüştürülürken; Yeşilyurt'ta insanlara pislik yediriliyor, Balveren'de binlerce insanımız topraklarından sürülüp tampon bölgeler oluşturuluyor, kimyasal silah kullanılarak soykırım provaları yapılıyor; bunlar yetmiyormuş gibi insanlar öldürüldükten sonra vucütları paramparça edilip yakılıyor. Terör daha da boyutlandırılarak Silopi'de üç yurtsever gerillayla birlikte örgütsüz halktan altı kişi de hunharca katlediliyor; yaylaya çıkan, dağlarda dolaşan çobanlar, köylüler sorgusuz-sualsiz ve Kürt olmaktan başka bir özellikleri yok iken, açık bir şekilde katledilebiliyor; geceleri bazı yerlerde 7'den sonra, bazı yerlerde de 10'dan sonra yaşam duruyor, fiili ya da resmi sokağa çıkma yasağı uygulanıyor ve taşıtlar ancak konvoylar halinde trafiğe çıkarılıyor. Kırsal alanlarda geceleri, kıpırdayan ve canlı ne varsa taranıyor, gerillalar hunharca katlediliyor; ülkemiz işkence, terör, baskı ve katliamların günlük yaşamın bir parçası haline getirildiği bir zindana dönüştürülmüş bulunuyor. Evet, kısacası ülkemizde bir savaş yaşanıyor ve bu savaşın muhatabı olarak da, açık bir şekilde halkımız hedef alınıyor.

Süreç böyle bir seyir izlerken, sömürgeci burjuvazinin tüm kesimleri, bazı nüans farklılıklarına rağmen, halkımıza açılan savaşı onaylayarak, Kürdistan sorununda "ulusal bir mutabakat" sağlamış bulunuyorlar. Ve yeni yeni uygulama ve politikalarla da ülkemizin sömürge statüsü daha da belirginleştirilip, savaş ilanına yeni bir boyut kazandırılmaya çalışılıyor. Sömürgeci burjuvazinin temsilcileri tarafından yapılan açıklamalara bir göz atıldığında, bu "ulusal mutabakat" tüm çıplaklığıyla görülebilmektedir.

Ecevit, özel bir "Bölge Bakanlığı" (yani Kürdistan Bakanlığı) önerdikten sonra, "orduyu bu meseleye bulaştırarak yıpratmayalım. Özel timlerden oluşturulmuş bir orduyla sorunu halledelim" doğrultusunda bir yaklaşım sergiliyor. Bununla da sömürgeci, ırkçı yönünü ve ülkemizdeki savaş halinin devamından yana olduğunu gösteriyor. Bir yandan böyle bir yaklaşım sergilerken, bir yandan da son olarak Milliyet gazetesine yaptığı açıklamalardan da görüleceği gibi, sömürgeci egemen güçlerin uzun vadeli çıkarlarını daha iyi koruyacak politikalar öneriyor. Ecevit şöyle diyor:

"Türkiye'deki Türk ulusu, değişik ırklardan ve ülkelerden değişik etnik kökenlerden gelen unsurların, yüzyıllar boyunca ayrımsız kaynaşıp bütünleşmesiyle oluşmuştur.

Bizim ülkemizde, 'Türk' adı, bir ırkın değil, değişik ırklardan, kökenlerden gelişip bütünleşmiş insanların oluşturduğu bir ulus adıdır.

Bir yurttaşımız 'ben Kürt asıllıyım' dediğinde paniğe kapılmamalıyız. Yeterki o yurttaşımız 'Kürt asıllı bir Türk' olduğunu içine sindirmiş, ulusal anlamda Türklüğü benimsemiş ve özümsemiş olsun!

... Tıpkı Atatürk'ün 'Ne Mutlu Türküm Diyene' dediği gibi.

... Türkiye'de 1920'lerden bu yana Kürtlük konusunun bir soruna dönüşmesinde belirleyici rolü, dış kışkırtmalar ve tertipler oynamaktadır.

Ülkemizde Kürtlüğü, Kürtçülüğe ve bölücülüğe dönüştürmeye kalkışan hareketler hep dışarıdan kaynaklanmıştır.

... Resmi dilimiz olarak Türkçe'ye, elbette ortak kabul edilemez." (Ecevit'in Milliyet Gazetesi'ne yaptığı açıklamayı ele alan ve 4 Eylül 1989 günlü Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan Hasan Cemal'in yazısından alınmıştır.)

Kürtler'in "Türk ulusu"nun bir parçası olduğunu ve "ulusal anlamda Türklüğü benimsemiş ve özümsemiş" olmaları gerektiğini belirten ırkçı, şoven ve asimlasyoncu Ecevit'in bu yaklaşımını olduğu gibi savunan Erdal İnönü ise, bunlara ek olarak "Silahlı eyleme karşı sözle mücadele edemezsiniz. Silahla savunmak gerekir" diyor. Tabii ki, bir halkın tümü (yani Kürdistan halkı) düşman ilan edildikten sonra, "silahlı

savunma" da "doğal" olarak, bu halkın tümüne karşı bir savaş anlamına geliyor.

Süleyman Demirel de sömürgeci tekelci burjuvazinin tarihsel-sınıfsal çıkarlarının en bağnaz savunuculuğunu yaparak, klasik sömürgeciliğin tüm boyutlarıyla sürdürülmesi gerektiğini belirtiyor ve, bugünkü sömürgeci vahşet ve terörü bile yeterli görmediğini somutlayan bir yaklaşım sergiliyor. Demirel şöyle diyor: "Kendisine kurşun sıkana devletin kuvveti ne yapacak? Yani silahlı çatışma bu. Devlet kuvvetine ateş eden, şehit eden kimseye her halde, kimsenin aklından merhamet geçmez. Devlet görevini yapmaya çalışıyor. Yalnız, devlet görevini yaparken elini kolunu soğutmamak lazım. Devletin bu işin hakkından gelmemiş olması ıstırap vericidir. Duruma yeniden bakıp yeni tedbirler almanın zamanı gelmiştir, geçmektedir." Demirel'in bu yaklaşımının yanında, Torumtay aracılığıyla halkımıza savaş ilanı yapan Evren, Özal vb.'leri de sömürgeci vahşet, terör ve savaşın baş aktörlüğünü yapıyorlar.

Kısacası, Evren'leri, Özal'ları, Ecevit'leri, Demirel'leri, İnönü'leri ve Torumtay'larıyla bir bütün olarak sömürgeci egemen güçler, halkımıza karşı açık bir şekilde savaş ilan etmektedirler. Baskı, terör, işkence, katliam, sefalet ve zindana dönüştürülmüş yaşamımızın sürdürülmesi, onların çıkarlarına yaramaktadır.

Fakat yoğunlaşan bu sömürgeci zora karşı, halkımız da artık sesini açık bir şekilde yükseltiyor; ve egemen güçlerin gerçek yüzlerini her geçen gün daha iyi görebiliyor. Yeşilyurt (Cinebir)'ta, Balveren (Gundik)'de, Silopi'de, Hakkari'de örgütsüz, yarı-örgütlü ya da örgütlü direnişler yaratarak "savaş çağrınız kabulümüzdür" dercesine sesini yükseltiyor. Yani artık teröre, sömürgeci vahşete boyun eğmiyor, sinmiyor ve baskılara karşı yılmıyor. İşte son olarak Silopi'de yükselttiği direnişle de açık bir şekilde bunu somutluyor.

Silopi direnişi, ülkemiz gerçekliğinin bir aynasıdır. Silopi direnişi, sömürgeciliğin vahşet ve terörünü içeriyor; halkımıza karşı topyekün bir savaşın açılışını içeriyor; kendisine açılan bu savaşa karşın, halkımızın örgütsüzlüğünü, dağınıklığını ve en küçük bir olayda bile patlamaya hazır bir duruma gelişini içeriyor; halkımızın sömürgeci baskılara, teröre artık "hayır" diyerek örgütlü, yarı-örgütlü ya da örgütsüz de olsa tepkilerini en sert şekillerde dile getirişini içeriyor; ve en önemlisi, işlenmeye hazır bu denli geniş bir potansiyelin varlığına rağmen, sosyalistlerin ne ölçüde sürecin gerisinde olduklarının bizzat yaşamın kendisinde somutlanışını içeriyor.

Evet, Silopi'nin Girêçolya köyünde 3 yurtsever gerilla ile birlikte 6 köylü de hunharca katledildiler. Sömürgeciler ilk başlarda bunların hepsinin "terörist" olduklarını ileri sürdüler. Fakat 6 köylünün yakınları sorunu kamuoyuna yansıtıp, sömürgecilerin iğrenç yüzlerini teşhir ettikten sonra, bu kez egemen güçlerde bir panik başladı. Çünkü, artık halk baskı ve katliamlara karşı sessiz durmuyor, anında tepkilerini dile getiriyordu. Bu durum karşısında egemen güçlerin bir kısmı "bunların 9'u da teröristtir" diyerek katliamı bu boyutuyla savunurken, diğer bir kesimi de (DYP, SHP, DSP vb.) bu tutumun gerçekleri örtbas edemeyeceğini görerek, "devletin şahsiyetinin zedelenmesini önlemek" amacıyla, aynı politikayı farklı bir şekilde gündemleştirmeye başladılar. Bundan sonra öldürülenlerin 6'sı "masum köylü", 3'ü de "terörist" şekilinde nitelendirilerek, halkın sömürgecilere olan tepki ve nefretlerini yatıştırıp bunu kendi potalarında eritmeye yönelik bir tutum sergilediler. Böylece de "devletin şahsiyeti" korunmaya çalışıldı. Ayrıca böyle bir ayırım gündemleştirilerek, halk örgütlü güçlerle karşı karşıya getirilmeye ve estirilen sömürgeci teröre bir "meşruiyet" kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu kesim, halkımıza karşı sürdürülen savaşı "devletin güvenliği için" gerekli görüyor. Bunun için de, öldürülen insanların yakınları seslerini çıkarmıyorlarsa, "hepsi teröristtir" ve bu nedenle de öldürülmeleri "meşrudur". Fakat halk tepki gösterirse, "masum insan" ve "terörist" ayırımı yapılarak sömürgecilerin vahşet ve terörü gizlenmeye çalışılmaktadır. Böylece ayağa kalkan kitlelerin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine kanalize edilmelerinin önüne setler çekilmeye çalışılarak, sömürgecilerin yüzyıllardır sürdürdükleri "sopa ve havuç" politikası bir kez daha gündemleştiriliyor.

Bunun için de, bu politikanın altında yatan sömürgeci vahşeti, ırkçı-terörist yüzü açığa çıkarmak bizlere düşüyor. Sömürgeci katillerin gerillaları katletmelerine karşı sessiz durmamalıyız. Bunların gerilla olması, sömürgeci teröre haklılık kazandırmaz. Örgütsüz halktan insanların katledilmeleri ne kadar "haklı" ise, gerillaların katledilişi de o kadar "haklıdır". Kitlelere bu gerçekliği kavratmak zorundayız. Bu son gelişmeler de gösteriyor ki, saldırılar yalnızca sosyalist, devrimci ve yurtsever insanlarla sınırlı değildir, kalmayacaktır; artık halkımız bir bütün olarak sömürgecilerin gözünde "terörist"tir. Ve hepsinin imhası "mübahtır". Durum bu iken, "terörist", "masum insan" ayrımıyla sömürgeci zulüm ve terörü gizleme çabalarına karşı uyanık olunmalı, savaşın tüm halkımıza karşı açıldığı bilince çıkarılmalı ve sömürgecilerin bir bütün olarak (ANAP'ı, SHP'si, DYP'si vb.) halkımızın düşmanı olduğu gerçekliği kitlelere kavratılmalıdır.

Evet, Silopi direnişi de bir kez daha göstermiştir ki, ülkemizde savaş ve direniş bir arada sürdürülmektedir. Ama bunun yanında şu gerçeklik de net olarak somutlanıyor: Ülkemizin sosyalist ve devrimci güçleri süreci kavrayıp müdahalede bulunamıyor; sürecin gerisinde kalıyorlar. Kitlelerin aktiviteleri bizleri kat kat aşıyor. Ve onlardan çok şey öğrenmemiz gerektiğini de bir kez daha gösteriyorlar. Bu nedenle de, kitlelerin kuyruğunda değil, en ön saflarında, onlara öncülük ederek, mücadeleyi yükseltmemiz, bilimsel bir gerçeklik olduğu gibi, bir zorunluluk halini de almıştır. Sosyalistler bir yandan, mücadelenin yeni bir dinamizimle ileriye doğru atılımını frenlemeye çalışan sağ anlayışları çürütüp mahkum etmeye çalışırken, bir yandan da bilimsel dünya anlayışları ışığında, yalnız teoride değil, bizzat pratikte, yani yaşamın kendisinde de küçük burjuva "sol" anlayışlarla ayırımlarını netleştirmeli, bu anlayışların çarpıklıklarını somutlayarak, kendi öncülük misyonlarını yerine getirmelidirler. İşte bu düşünceden hareketle de çok yönlü ideolojik-politik mücadeleyle birlikte ve birbirini besleyecek şekilde silahlı mücadelenin de örgütlendirilip verilmesi bir zorunluluktur. Bu gerçeklik kavranmadan, ülkemizin mücadele çizgisini yanlış perspektiflere dayandıran ve tek mücadele biçimini -teoride olmasa da, pratik olarak- mutlaklaştıran sağ ve "sol" anlayışlara karşı, sosyalist bir yaklaşımla sürece müdahale etmek ve kitlelere öncülük misyonumuzu yerine getirmek mümkün değildir. İşte, bu tarihsel sorumluluk bugün sosyalistlerin omuzlarında, acil bir görev olarak duruyor.

O halde, devrimci bir dinamizimle ileriye doğru atılmak ve fabrikalarda, okullarda, tarlalarda, sokaklarda, dağlarda; yani yaşamın her alanında mücadele bayrağını daha da güçlü bir sesle dalgalandırarak, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin omuzlarımıza yüklediği tarihsel görevleri yerine getirmek için önümüzde tek yol vardır: Siyasal mücadeleye bağlı bir şekilde ve yoğun bir çalışmayla, silahlı mücadeleyi de örgütleyerek savaşmak, savaşmak ve yine savaşmak... ●

Silopi'de Halk Direnişi

Hüseyin EKİNCİ

Cudi Dağı eteklerinde, baskıların odak noktası haline gelmiş Silopi'ye bağlı bir köy. Yapılan tüm baskılara, insanlık dışı uygulamalara rağmen köy koruculuğunu kabullenmemiş bir köy. Kendisine yaşatılan cehennem ortamında direnerek yaşamını sürdürmeye çalışan, barbarlarca sırtlarından bir şafak vakti 3 gerillayla birlikte kurşunlarak öldürülen 6 Kürt köylüsünün köyü; Girêçolya.

Ülkemizde baskı yöntemleri de gün geçtikçe değişikliğe uğradı ve yeni yeni boyutlar kazandı. Önceleri köyler değil de, köyden bir veya iki ev basılırdı, insanlar topluca değilde tek tek alınırdı.

Artık köylerimiz topluca basılıyor, insanlarımız topluca katlediliyor. Ve işte Girêçolya (Derebaşı)'da bir katliam yaşandı...

Haberimizin ayrıntısına girmeden önce, Girêçolya'dan L.B'ye kulak verip, ondan sonra katliamı ve devlet terörünü irdeleyelim.

L.B., Girêçolya'dan bir köylü. Geçimini bir iki hayvan ve bin bir güçlükle ektiği meyvalıklarından sağlıyor. Daha önceleri 'Devlet büyüktür' dermiş ve yapılan tüm haksızlıkları sineye çekermiş. Ama şimdi devlet, büyüklüğünü Onu ezerek gösterdiğinden, bu inancı tamamen ortadan kaybolmuş, artık başka şeyler düşünüyor:

"Önceleri Asker ve özel timlerin yaptığı baskıları, çevre köylerden bazı insanların hayvanlarını otlatırken veya tarlasına giderken öldürüldüklerini, kaybolduklarını duyduğumda gerçekten inanmazdım. Yavaş yavaş buralara da geldiler, daha önce duyduklarımızı görmeye başladık. Çok korkuyorduk. İşimize korka korka gidiyorduk. Evden çıkınca çoluk çocuğumuzun yüzüne bakarak çıkıyorduk, belki dönemeyiz diye. Bu korku belli bir süre sürdü. Öyle bir duruma geldik ki, korka korka, korkusuz olduk. Yarınımızın karanlığını sezerek yaşıyorduk. İnanın şimdi korkmuyorum. Çünkü biliyorum ki buralarda kalırsam benim de sonum bir gün sırtımdan kurşunlanmak olacak. Onun için bir yolunu bulup buralardan gitmeyi düşünüyordum."

Girêçolya olayları nasıl başladı, sırtlarından kurşun yağmuruna tutulan ve delik deşik edilen 6 köylü nasıl öldürüldü, bölgede kafaları usturayla kazınmış ve Kürt insanını öldürmek için geldiklerini açık açık anlatanlar kimlerdir?

Tarih 17 Eylül 1989. Girêçolya köyünden 8 köylü sabahın erken saatlerinde geçim kaynakları olan mahsullerini satmak için Silopi'ye gitmek üzere yola çıkıyor.

Tarih 17 eylül 1989. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği akşam saat 8 haberlerinde bir açıklamayla birlikte "9 teröristin çıkan çatışma sonucu öldürüldüğünü" bildiriyor ve kanlar içerisindeki cesetleri sergiliyor. Ve bir iki gün geçmeden öldürülen 9 kişiden üçünün PKK'lı, diğer 6'sının Girêçolya'lı Abbas Çiğdem, Fevzi Beyan, Sadun Beyan, Münir Aydın, Üzeyir Erik ve Reşit Eren olduğu anlaşılıyor.

Olayın görgü tanıklarından Cemalettin BEYAN olayı ve gelişmeleri şöyle anlatıyor:

"Akşamdan, sabah kasabaya giden köylülerle haberleştik ve sabahın erken saatlerinde öteberimizi yükleyip yola çıktık. Daha köyden tam uzaklaşmamıştık ki, yaklaşık 50 kişilik bir Özel Tim grubu yolumuzu kesti. İçimizden Fadıl, Reşit, Münir ve İzzet'i aldılar. Hepimiz şaşırıp kalmıştık. Ben içlerinden komutanları olan birine 'Neden onları götürüyorsunuz nereye ve niçin götürüyorsunuz,' diye sorunca biri Kürtçe olarak bana: "Dün akşamki olayın olduğu yeri bilmiyoruz. Bunlar bizi oraya götürecekler, bize yol göstersinler."

Baba Cemalettin Beyan ve yanındaki üç köylü aslında ne olacağını biliyormuşcasına götürülen dört kurbanın arkasından donarak öylece kalıyorlar. Özel Tim ve aldıkları dört köylü, yaklaşık olarak ikiyüz metre ötede hayvanlarını otlatan Fevzi Beyan ve Abbas Çiğdem'i de yanlarına alarak gidiyorlar. Cemalettin Beyan'ın anlattığına göre, köylüler ve Özel Tim biraz uzaklaştıktan sonra yaklaşık olarak iki saat kadar bekliyorlar. Köylüler, elleri kafalarının üstünde tek sıra halinde yürümeye başlıyorlar.

Birer esir gibi alınıp götürülen 6 köylü daha sonra hedef tahtası olarak seçilip otomatik silahlarla taranıp oracıkta öldürülülüyor.

Olayın basına yansıması ve bu alanda kamuoyunun oluşmasıyla Olağanüstü Hal Bölge Valiliği bir açıklama yapıp öldürülen 9 kişinin «terörist" olduğunu belirterek, Girêçolya'ya bağlı yakın bir mezrada oturan üç köylüyü tanık olarak gösteriyor.Görüştüğümüz bu 3 köylü: Hasan Adıyaman, Selim Oktay ve Abdülkerim

Katledilen 6 köylünün yakınları ve Silopi halkı hükümet konağının önünde egemen güçlerden hesap soruyorlar.

Katledilen 6 köylünun yakınlarından bir grup

Beyan olayı şöyle anlattılar:

"Gece saat 02'den 05'e kadar silah sesi duyduk. Sabah saatlerinde Özel Tim'den bir grup bize bölgenin yabancısı olduğunu ve olay yerine götürülmelerini istediler. Önce biz de korktuk. Mecburduk götürmeye, istemeyerek de olsa götürdük. Olay yerine yaklaşık olarak yüz metre kala, olay yerinde de bir grup Özel Tim gördük. Bu Özel Timler üç cesedi iple yerlerden çekiyorlardı. Bize 'buradan gidin' dediler. Döndük ve biraz ilerledikten sonra karşı yamaçtan yine bir grup Özel Tim ve elleri kafalarının üzerinde olan, tek sıra halinde yürüyen 6 kişi gördük. Yolumuza az daha devam ettikten sonra çok seri şekilde silah sesleri duyduk."

Evet... Kasabaya giden ve hayvanlarını otlatmakta olan toplam altı Kürt insanı kurşuna dizilerek öldürülüyor. Egemen güçler olayın tepkisi üzerine, işledikleri bu insanlık suçunu örtbas etmeye çalıştılar.

17 Eylül 1989 günü acımasızca katledilen altı köylünün olayından sonra, hem genelde hem de Silopi özgülünde gerginlik gün be gün arttı. Nitekim 19 Eylül günü yetkililer Girêçolya köy muhtarı Abdülkerim Beyan'a, gelip cenazeleri almasını istediler. Bu çağrı üzerine, Girêçolya köylüleri katillerden hesap sormak için, yaklaşık olarak iki saat yürüyerek Silopi'ye geldiler.

VE DİRENİŞ

Köylüler topluca yürürken özellikle kadınların toplu bir şekilde hep bir ağızdan Kürtçe ağıtlar yakması, Tilili (Zılgıt) çekmeleri yürekleri parçalıyordu. Yürüyüşün verdiği korkusuzluk, heybet Cudi Dağı'nın heybetiyle birleşince kitle cesaretleniyor, cesaret yenilmezliği ve bu insan kasaplarına olan kinlerini pekiştiriyordu.

Girêçolya köylülerine yolda rastlayan herkes, onlara katılmakta gecikmedi ve bu kalabalık insan seli doğruca Silopi Hükümet konağına doğru yürüdü. Silopi Hükümet Konağı önünde biriken köylüler sloganlar atarak, Kürt halkı üzerinde estirilen baskıyı, zoru protesto ettiler. Atılan sloganlar: "Kahrolsun Faşizm", Kahrolsun Özel Tim", "Kurdara Azadi", "Katiller bulunsun" türünden idi. Halkın Hükümet konağını işgal etmesi üzerine, daha önceden Hükümet Konağı önünde hazır bulunan çok sayıda Özel Tim rastgele otomatik silahlarla ateş açmaya başladı. Açılan ateş sonucu dağılmaya başlayan halk ile özel tim ve askerler arasında Filistin direnişini aratmayacak kıyasıya taşlı, sopalı bir çatışma başladı.

Özel Tim'in halkı dipçiklemesi ve rastgele ateş açması üzerine Ruşen Bilgiç ve Sabahattin Öktem adlı köylüler yaralandı.

Özel Tim'in bir saat süren aralıksız ateşine karşın, tekrar bir araya gelen köylüler ve Silopi halkı, kurşuna dizilen 6 köylünün cenazesini alarak döndüler. Köylülerle birlikte kalabalık bir grup cenazeleri toprağa verirken tekrar tehdit edildiler. Cenazelerin gömülmesi sırasında Özel Tim'e mensup katiller, köylülere "Bu gün altınızı, yarın onaltınızı öldüreceğiz. Ha bir it ölmüş, ha bir Kürt bizim için farketmez" dediler.

Hayvanlarını otlatırlarken Özel Tim tarafından alınıp sonradan kurşuna dizilen Abbas Çiğdem'in eşi, Hasibe Çiğdem ile konuştuk. Hasibe Çiğdem ve dört çocuğu faşist katillere olan kinleriyle, bize ağlayarak şunları söylediler:

"Benim eşimin işinden gücünden başka birşeyi yoktu. Hayvanları ile ilgilenirdi. Bizim geçimimizi sağlamak için canını dişine takar, öylece çalışırdı. Şimdi devlet onu öldürdü, bize ne olacak? Kocam suçsuzdu. Hiçbir suçu yoktu. Allah hesabını onlardan soracak." Abbas Çiğdem'in büyük oğlu Yusuf ise artık neyin ne olduğunu az çok anlamış gibi, anlamlı anlamlı çevresine bakınarak "Bir gün bunun hesabını verecekler" diyor.

Meydana gelen olaylardan sonra, başlatılan operasyon sonucu yaklaşık olarak 50 kişi gözaltına alındı.

KÜRT İNSANINI ÖLDÜRMEYE YEMİN ETMİŞ DAZLAKLAR KİMDİR?

Köylülerin anlattığına göre, bölgede kafaları usturayla kazınmış ve çok serbest bir şekilde "buraya her köyden bir Kürt öldürmeye geldik" diyen özel timler ellerini kollarını sallayarak Kürt insanını öldürüyorlar. Amerikan Filmlerinde seyrettiğimiz bu yamyam kılıklı ve halk düşmanları daha ne zamana kadar insanlarımızı zevkleri için öldürecekler?

GAZETECİLERE DAYAK

Olayları görüntülemeye çalışan gazeteciler de, Özel Tim'den nasiplerini aldılar. Özel Tim'e mensup katiller yalnız halka değil, gazetecilere de saldırdılar. Gazetecilere "siz de teröristsiniz, orospu çocukları" diyerek dipçiklerle saldırdılar.

GİRÊÇOLYA GERÇEĞİ...

Gerek GUNDİK (Balveren), gerekse GİRÊÇOLYA (Derebaşı) köylülerinin baskılar karşısında sergiledikleri bu kahramanca direnişler, egemen güçleri ürküttüğü gibi, Kürt halkının tarihin hiçbir döneminde baskılara boyun eğmediğinin ve eğmeyeceğinin somut birer ifadesidir.

Devlet Terörü Tırmandırılıyor

Ülkemizde son zamanlarda karanlıkta kalan bir çok olay yaşandı. Bir çok olay oldubittiye getirilmek isteniliyor. Ancak aydınlığa kavuşturulan olaylar, kim vurduya getirilen diğer olaylar hakkında da aydınlatıcı bilgiler veriyor. Karanlık olayların sis perdelerini aralamak, kim vurduya getirilen olayları aydınlatmak ve yapanları günyüzüne çıkartmak bir zorunluluktur. İşte bu gerçeklerden hareketle son zamanlarda ülkemizin değişik kesimlerinde estirilen devlet teröründen kesitler alıyoruz.

BEKIRAN MEZRASINDA BİR EV ATEŞE VERİLDİ...

Bekiran mezrası, Lice'nin Duru köyüne bağlı otuzbeş hanelik küçük bir yerleşim yeri. 31 Ağustos'ta gece saat 03.30'da Bekiran mezrasında oturmakta olan Ziya Duman'a ait evin kapısı özel harekat timi tarafından çalınıyor. Kapıyı açan Ziya Duman'a kendilerini "teröristlerin yanına götürmelerini" istiyorlar. Ziyan'ın "teröristleri tanımıyorum" cevabı üzerine kendisini kilime sarıp "seni yakacağız" tehditinde bulunuyorlar. Eve girenler ise evi harabeye dönüştürdükten sonra benzin dökerek ateşe veriyorlar: Bu arada Ziya'ya rastgele silah dipçikleri ile vuruluyor "bizi teröristlere götürmesen seni rahat bırakmayız, tekrar geleceğiz, o zaman tüm ailene de, sana yaptığımızı yapacağız" tehditini savuruyorlar. Oysa o sırada Ziya'nın eşi Ayla ile çocukları Ferhat, Mehmet, Fatoş, ve Ömer'e de dipçiklerle vuruyorlar. Ziya vurulan darbeler sonucu baygınlık geçiriyor, karısı ve çocukları ise alevlenen ateşin ortasında kalmışlar, feryat çığlıklarını atıyorlar, çünkü evden çıkmalarına izin verilmiyor.

Olayın gelişimine sebebiyet veren bir muhbirin şikayeti idi. Tüm bunlar ihbarcı Ürfi ve Abdullah Dolan adlı şahısların yüzünden oluyor. Bu iki satılmış şahıs bu olaydan önce de bir çok kişiyi hiçbirşey olmaksızın ihbar ediyorlar ve aynı kişilerin ihbarı yüzünden bu olaya benzer olaylar başkalarının da başına geliyor.

Evi ve eşyaları yakılan, yüzündeki yaralardan da gördüğü işkence somutlanan Ziya Duman, ailesiyle birlikte kendilerine yapılan zulmü gösteriyorlar.

Özel tim Bekiran mezrasına ilk kez gitmiyordu. Daha önce de köylüleri koruculuğa zorlamak amacıyla bir çok kez gidilmiş, ancak köylüler koruculuğu kabul etmemişler. Bundan dolayı köylüler gelenleri iyi tanımışlar, ama iyi tanımaları yetmiyor. Çünkü olayı yapanlar korunmaya alınıyor. Hasar tespitini yapanlar bile evin içindeki hiçbir eşyanın sağlam kalmadığını, evin habarebeye çevrildiğini söylüyorlardı. Ama hiç kimse hakkında herhangi bir şey yapılmadı. Ziya'yı komaya sokanlar şöyle diyorlarmış: "Türk olduğunu kabul et, ateşi söndürürüz." Bu ve buna benzer sözler her olayda tekrarlanıyor. Bu da gösteriyor ki hedeflenen, salt "dağdakiler" değil, bir bütün olarak Kürt halkıdır. TC Genel Kurmaybaşkanı'nın son açıklaması da bunu doğruluyor.

Olayın gelişimini bizzat olayı yaşayanların ağzından yazalım: Ziya atılan dayaktan gözü şişmiş olmasına rağmen olayı anlatıyor: ve şöyle dile getiriyor: "31 Ağustos gecesi sabaha karşı saat 3.30'da evimin kapısı çalındı, kapı sesi ile uyandım ve kapıyı açmadan kim olduklarını sordum. Özel harekat timi olduklarını söylemeleri üzerine kapıyı açtım, beş kişi evimin içine daldı. Evimin her tarafını sıkı bir aramadan geçirdikten sonra bizleri evden dışarı çıkardılar. Evimin içindeki yorgana benzin dökürek ateşe verdiler. Bizi ateşin içine atacaklarını söylüyorlardı. Ben de ne istediklerini sordum, bizleri 'teröristlere' götür, cevabını aldım. 'Terörist' denen kimseleri tanımadığımı söylemem üzerine dayaktan geçirildim. Vücudumun her tarafı sızlıyana kadar dövüldüm. Atılan dayaktan dolayı gözümün altı morarmıştı, sırt kemiklerimde çatlaklar ve kırıklar oluşmuştu, kafam zonklamaya başlamıştı. Bir ara baygınlık geçirdim. Ancak tüm bunlardan sonra yangını söndürmemize izin verdiler. Mezradan ayrılmadan önce bir daha geleceklerini, bir dahaki seferde istedikleri yapılmadığı taktirde tüm aileyi dayaktan geçireceklerini söylediler."

Ziya'nın eşi Ayla ise olayı şöyle anlattı: "Ziya'ya vurdukları sırada bana ve çocuklara da dipçikle vuruyorlardı. Sizi de ateşin içine atarız, bizi o adamlara götürmediğinizde sizi rahat bırakmayız diyorlardı.

Evimiz adeta bir harabeye çevrilmişti, camlar tümden kırılmış, bir çok çatlak meydana gelmişti." Bunların nasıl oluştuğunu sorduğumuzda, aldığımız yanıt şöyleydi: "Ucunda ip bulunan topa benzer yuvarlak (plastik bomba olduğu söyleniyordu) bir cisim atılıyor, bu cismin patlaması sonucu camlar kırılıyor ve çatlaklar oluşuyor". Günümüzde devletin estirdiği

teröre her gün yeni halkalar ekleniyor, zulüm ve barbarlık alabildiğine tırmanıyor, Ziya'nın annesi bağırarak "bu vahşeti yazın tüm insanlar duysun" diyordu. Evet, ülkemiz ve dünya ilerici, yurtsever, devrimci, sosyalist kamuoyu bunları duymalı ki, vahşetin ulaştığı boyut daha net kavranabilsin; ona göre de, atılması gereken adımlar hızla atılabilsin.

ÇINAR'DA KÖY BASKINI

7 Eylül 1989 günü gece yarısı Diyarbakır'a bağlı Çınar ilçesinin Çakılkaya köyü Şeyh Çoban mezrasına yöre kıyafetleri ile gelinrek, Faruk Kavak adlı kişinin kapısını çalıp, kendilerini PKK'li olarak tanıtan özel timler ile Faruk Kavak arasında şu konuşma geçiyor:

— Biz buraya yeni geldik, arkadaşlarımızı arıyoruz.

— Arkadaşlarınız kimlerdir?

— Biz PKK'liyiz. Arkadaşlarımızı arıyoruz.

— Bizim burada PKK'li yok.

— Hayır vardırlar, bize onların yerini göstereceksin.

— Ben PKK'lileri tanımam. Bu güne kadar da bizim buraya kimse gelmiş değil. Faruk'tan bir şey "öğrenemeyen" özel timler, Faruk'u o gece gözaltına alıyorlar, iki gün sonra ise içlerinde köy muhtarı Abdulkadir Kardeş ve çoğunluğu yaşlılardan oluşan 13 kişi gözaltına alınıyor. İşte, olanlar bundan sonra oluyor. Bir hafta boyunca köy sürekli kuşatma altında tutuluyor, sabah ve akşamları köylüleri meydana toplayarak kimlik kontrolü gerekçe gösterilerek köylüler toplu işkenceden geçiriliyor. Bu toplu işkenceler bir hafta boyunca sürdü. Köylüler işkence ve gözaltına alınma korkusundan dolayı köyü terkedip Diyarbakır'a gidiyorlar. Köylülerin söylediğine göre köyde herşey başıboş ve sahipsiz kalmış, köylüler "köyümüze gidemiyoruz, gitsek bizi de gözaltına alırlar ve üzerimize bir suç yüklerler" diyorlardı. Sabah ve akşam işkencelerinin dışında, ayrıca köyün içinde sürekli silahlar sıkılır, köyün otluklarına bomba atılır. Bu kuşatma ve toplu işkenceler bir hafta boyunca tekrarlanır ve hiç birşey olmamışcasına sona erdirilir. Olan köylülere oluyor, çünkü her an yakalanıp işkenceden geçirilmek korkusu ile köyü terkediyorlar, terk ettikten sonra da "çocuk ve kadınlara acaba ne oldu?" diye merak ediyorlar. Görüştüğümüz köylüler "köyde kadın ve çocukların dışında hiç kimse kalmamış, hayvanlar sahipsiz kalmış, köye gidemiyoruz, gittiğimizde akıbetimizin ne olacağı belirsizdir. Çünkü benzer olaylar daha önce de çevre köylerimizde yaşandı. Yaşananlar bizi ürkütüyor." Evet, baskı, terör, işkence ve katliamlar her geçen gün daha da boyutlanarak sürüyor. ●

KIZILTEPE PEŞMERGE TECRİT KAMPINDAN KAMUOYUNA...

Kızıltepe Pêşmerge tecrit kampından insanlığa, kendisine demokratım diyen herkese ve insan haklarını savunanlara sesleniyoruz...

Saddam rejiminin eli kanlı faşist katillerinin Güney Kürdistan'a uçak, tank, ağır toplar ve büyük bir askeri güçle saldırmalarının üzerinden bir yılı aşkın bir süre geçti.

17.3.1988'de Halepçe'nin kimyasal silahlarla bombardıman edilmesi sonucu çoğunluğunu kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu beşbinin üzerinde Kürt insanı katledildi. Onbinden fazlası da yaralandı.

25.08 1988'de Behdinan bölgesine yönelik olarak yapılan en büyük saldırı sonucunda, yalnızca bu bölgede 77 köy yine kimyasal silahlarla bombardıman edildi, bu saldırıda yüzlerce insan katledildi, bir o kadarı da yaralandı. Halepçe ve köyleri dışında, yine Kürdistan'ın yüz oniki köyü bu saldırılardan etkilenmiş, yine üçbinden fazla köy boşaltılmış, 60 bin km karelik bir alan çölleştirilmiş, yüzbinden fazla insan yerinden yurdundan edilmiş, bu insanlar zorunlu olarak Türkiye ve İran'daki soydaşlarının yanına sığınmışlardır. Bu sığınmacılardan 40 bini Diyarbakır, Kızıltepe ve Muş'ta kurulan tecrit kamplarına yerleştirilmiş, kendi insanlarımızın dahi bizlerle ilgilenmeleri zorla engellenmiştir.

Bizlere bu güne kadar bir isim verilmezken kendi ismimizle de anılmamızdan korkuluyor, yani Kürt sözcüğü bile sömürgecilerin uykularını kaçırıyor. Burada bir yılımız doldu. Halen hiçbir sorunumuza çözüm getirilmiş değil, çözüm getirilmediği gibi yetkililer bize yeni zorluklar çıkarıyor. Bu zaman dilimi içerisinde en temel insani haklarımızdan bile yoksun, tecrit kamplarında her türlü baskı altında inim inim inlemekteyiz. Özellikle biz Kılıztepe'dekiler büyük baskı altındayız. Aç, açık ve susuz çok kötü koşullar altında yaşamaya mahkum edilmişiz. Bu kötü koşullarımızın düzeltilmesi için yetkililer hiç bir çaba sarfetmediği gibi bize yer yer güçlükler çıkardığı herkesçe de bilinmektedir.

Çeşitli Devlet ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan yüzden fazla heyetin kampları ziyaretine rağmen bugüne kadar hiçbir düzelme görülmemiş, durumumuz güngeçtikçe kötüleşmiştir. Başta T.C. başbakanı Turgut Özal olmak üzere, ana muhalefet partisi lideri Erdal İnönü, Avrupa Parlamentosu üyeleri, Birleşmiş Milletler, Kızıl Haç ve Uluslararası Mülteciler Komitesinden temsilciler, bir çok Avrupa ülkesinden parlamenterler, İnsan Hakları Derneği, İslam Kongresi temsilcileri, Danielle Mitterand ve Fransa elçisi, Amerikan elçisi, birçok yerli ve yabancı basın ve televizyon ekipleri kamplarımızı ziyaret etmiş, kamp koşullarının düzeltilmesi yönünde faaliyette bulunacaklarına dair söz vermişlerdir.

Ama ne yazık ki, bugüne kadar durumumuzda olumlu bir değişiklik olmamış, aksine gün geçtikçe kötüye gitmiştir. Bu durumdan kurtulmak için üçbine yakın insan kampları terk etmek zorunda kalıp, ölümleri pahasına Irak ve İran'a gitmiştir. Bu insanların hayatlarının tehlikede olduğundan eminiz. Bu insanlarımızdan yediyüzü hiçbir güvence olmadan Irkçı Baas rejimine teslim olmak zorunda kaldılar ve bunlardan yirmisinin kurşuna dizildiği söylenmektedir. Güney Kürdistan'da katliamlarını sürdüren ve Kürt halkını Arap çöllerine süren Saddam rejimin eli kanlı faşist katillerinin daha bir çok insanımızın kanına gireceklerinden kuşku duymuyoruz. Bu halkın dramına kimler son verecektir?

Yerimizden, yurdumuzdan olmuş kendi ülkemizde bile mülteci kalmamız reva görülmemiştir bize. İnsanlarımızın tecrit kamplarındaki sefil, perişan durumlarına, Kürt-Türk ve Dünya halkları seyirci kalmamalıdırlar. Tecrit kamplarını ziyaret eden kuruluşların temsilcilerinin vermiş oldukları sözlerini yerine getirmeye çağırıyoruz. İnsanlık tarihi bu insanlık ayıbını affetmeyecektir. 1.9.1989

KIZILTEPE PEŞMERGE KAMPINDAKİ PEŞMERGELER ADINA: R. HURİRİ

İstanbul büromuzu ziyaret eden Siirtli sürgünler, Zübeyr Aydar ve Mehmet Ali Sevilgen ile Dergimizin Yönetim Yeri'nde yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz.

SİİRTLİ SÜRGÜNLER:

"Korkunun ecele faydası yoktur. Baskı ve haksızlıklara karşı direnmek gerekiyor."

Medya Güneşi: *Sayın Aydar, sayın Sevilgen. Okuyucularımıza kısaca kendinizi tanıtmakla söyleşimize başlayalım, isterseniz.*

Zübeyr Aydar: Kimliğime bakılırsa 1.1.1961 doğumluyum. Aslında bu tarih yanlıştır. Ana doğumum 1958'dir. Tabii ki, birinci ayın birinde de doğmuş değilim. Fakat biz Kürtlerin kimliklerine bakarsanız çoğunun resmi doğum tarihlerinin 1.1.19... olduğu görülecektir.

Botanlıyım. İlkokulu köyde, ortaokulu Siirt Merkez'de, liseyi Diyarbakır'da bitirdim. 1983 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra stajımı ve ardından da askerliğimi İstanbul'da yaptım. 1986 yazından beri Siirt'te avukatlık yapmaktaydım. Avukatlık yaşamımda, Siirt'te insan hakları ve belli siyasal meseleler, halkın üzerinde estirilen baskı ve sürgün olaylarına karşı mücadele vermek, kişi olarak mücadele etmek, bunu değişik platformlarda yapmak, SHP gibi parti ve derneklerde yapmak şeklinde olmuştur. Evliyim ve bir çocuk babasıyım.

Mehmet Ali Sevilgen: 1946 Siirt doğumluyum. Hayvancılık yapıyordum. Şimdilik sürgün olarak İstanbul'da bulunmak zorundayım. 12 çocuk babasıyım, çocuklarımın bir kısmı Siirt'te, bir kısmı da köyde kalıyor. Ben buralarda onlardan ayrı kalmak zorunda bırakıldım.

M.G.: Neden ve nasıl sürgün edildiniz?

Z.A: Çok geniş bir soru, soru kendi içinde alt kesitleri (soruları) barındırıyor. Kısaca özetlemeye çalışayım. Özellikle bölgede insan haklarına sahip çıktığım için, mücadele ettiğim için sürgün edildim.Bu konuda bölgedeki baskıcı insanlara; valiye, alaya, emniyete taviz vermediğim için sürgün edildim. Kürt oluşumdan, Kürt ulusal sorununa olan bakışımdan kaynaklanıyor, bu sürgün olayı.Bunu somuta indirgersek; özellikle avukatlık mesleğim çerçevesinde ister köylü, ister şehirli olsun, baskı gören, işkenceden geçirilen insanlara sahip çıkmam, sorunlarını dile getirmem, yöneticilerin böyle bir karar almalarına neden oldu sanırım.

Bazı somut olayları ele alırsak, bu durum daha da net olarak görülür. Örneğin "koruculuk" sistemi konusunda, Vali ve Alay Komutanı ile ters düştük. Onlar köylülere zorla silah dağıtıyorlardı, onları zorla "korucu" yapmaya çalışıyorlardı. Biz de buna karşı çıktık. Silahlarını teslim etmek isteyen köylülerin silahlarının geri alınması için yetkililere müracaat ettik. Onlar "silahlar geri getirilsin, alırız" demelerine rağmen gelişmeler hiç de öyle olmadı. Silahlarını teslim etmek isteyenlerin dilekçelerini yazdım ve gidip valiye havale ettiler, oradan da Alaya

Siirtli sürgünler, Zübeyr Aydar (Solda) ve Mehmet Ali Sevilgen

gönderildiler. Bu dilekçelerin halen bende havaleli fotokopileri mevcuttur. Bu insanların silahları geri alınacağına, köylüler geri döndükten sonra, Siirt'in şimdiki Jandarma Alay Komutanı Temel Cingöz helikopterlerle köylere gidiyordu. Tabi kendi başına bunu yapmıyordu, valiyle beraber koordineli bir şekilde yapıyordu. Köylüleri toplayıp, onlara silahlarının geri alınmayacağını, tehditler savurarak, orada beni hem de isim belirterek, tehdit ediyordu. Bu işin örgütleyicisi olduğumu söylüyordu. Silahların geri alınmayacağı, köylülerin silah almaya mecbur olduğunu söyleyerek köylüleri zorla "korucu" yapıyordu. Böylece, bana yağdırdığı hakaret ve tehditlere ek olarak "ya ben ya da Zübeyr Aydar Siirt'te kalır" diyordu. İlk önemli sürtüşmemiz böyle başlıyordu.

Ondan sonra işkence gören insanların müracaatları üzerine kendilerine avukat olarak, bir parti yetkilisi olarak yardımcı oldum. Gerek raporların alınmasında, gerekse şikayetlerin yapılmasında kendilerine hukuki yönden yardımda bulundum. Bu da onların hoşuna gitmedi tabi. Nitekim bir işkence olayında, işkence gören bir vatandaşı babasının sırtında taşınırken gördüm. Ayağı yaralı olduğu halde ifadeye götürülüyordu. Ayağından kan ve irin akıyordu. Bir insan olarak bu olay karşısında kayıtsız kalamazdım, yardım etmek istedim. Öncelikle kendisini bu duruma sokanlardan şikayetçi olup olmadığını sordum. Önce korkudan şikayetçi olmadığını söyledi. Tabi polisin orada olması da onu böyle davranmaya itiyordu. Sonradan

milletvekillerinin ve basın mensuplarının gelmesiyle, kendisine güven gelmiş olsa gerek, şikayetçi olduğunu söyledi. Ben de kendisine bu konuda yardımcı oldum. Adli tabib kendisine 15 gün rapor verdi. Bunun üzerine kendisine işkence yapan polisler hakkında soruşturma açıldı. Bunu duyan polisler kendisine baskı yaparak, tehdit ederek Ona iki ayrı dilekçe imzalattılar. Dilekçelerinde işkence görmediğini, benim ve Diyarbakır milletvekili Fuat Atalay'ın tahrikleri sonucu polislere iftirada bulunduğunu yazdırmışlardı. Emniyetin bu tertibi sonucu, arkadaşımın milletvekili oluşu ve dokunulmazlığının olüşundan dolayı, yalnızca benim hakkımda soruşturma açıldı. Benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bunlar dışında köylülerden gelen şikayetlerin artması üzerine, köylerdeki uygulamaları parlamenterlere ispatlamak ve basına açıklamak amacıyla Siirt'in bazı köylerine geziler düzenledik, Eruh'un Kürtçe adları Torik ve Dêrawat olan iki köyü -biliyorsunuz '60'lardan bu yana uygulanan asimilasyon politikaları sonucu çocuklarımızın isimleri gibi, köy kasaba ve yörelerimizin isimleri de değiştiriliyor- çepe çevre sarılmış durumdaydı ve nizamiye kapıları gibi, girişler kontrol altındaydı; askerler Kıbrıs'a çıkarma yapmışcasına mevzilerinde tetikte bekliyorlardı, köylülerin kimlikleri toplanmıştı. Köylere giriş ve çıkışlar izne bağlıydı. Bunun yanında askerlerin ekmeği hergün köyden sırayla bir kadına yaptırılıyordu. Hertürlü hakaret ve dayak da cabasıydı.

Bir de bölgedeki toplu mezarlara en somut örnek olacak Kasaplar Deresi olayı var; biraz da ondan sözetmek istiyorum. Bu dere Siirt'in 2 km. kuzeyinde bir yer. Belediye burasını çöplük olarak kullanıyor. Burası Osmanlılardan beri devletin öldürdüğü insanların toplu olarak gömüldüğü yerdir. Yani Ermeni katliamında, Kürt ayaklanmalarındaki katliamlarda ve mahkemelerce idamına karar verilip kararı infaz edilenlerin cesetlerinin topluca gömüldüğü yerdir. Burası bir süredir unutulmuştu, ama 12 Eylül 1980'den sonra eski işlevine yeniden kavuşturuldu. Gerek işkencede öldürülenler, gerekse bölgemizde cereyan eden ilan edilmemiş savaşta öldürülen insanların cesetleri bu çöplüğe atıldı. Bunu herkes biliyor. Basın da olaydan az-çok haberdardı, fakat kimse açmaya cesaret etmiyordu. Böyle bir olayı salt insani nedenlerle olsa dahi gündeme getirmek gerekiyordu. Biz de insani sorumluluğumuzu yerine getirmek amacıyla, basından gelen talebi yanıtsız bırakmadık, olayın gün ışığına çıkmasına yardımcı olduk. Oraya atılan insanların kimliklerini tespit edip, olayı açığa çıkardık. Olayın açığa çıkması, sorumluları epey zor durumda bıraktı, kamuoyu bu konuda epey çalkalandı. Yetkililer, kendilerini aklamak amacıyla bu konuda soruşturma açmak zorunda kaldılar. Böylece bu derenin 25 m. karelik kısmının açılması sonucu 6 (altı) ceset çıkarıldı. Ancak olay örtbas edilmeye çalışıldı ve öylece bırakıldı. Bu olaydan dolayı da üzerimizdeki baskılar daha da katmerleşti. Olayın failleri, bu çabalarımdan dolayı beni tehdit ettiler, Kasaplar Deresi'nde bana da yer ayırttıklarını söyleyip beni yakın takibe aldılar ve hakkımda çeşitli bahanelerle davalar açtılar.

Bu senenin mayıs ayında Eruh'un Fındık nahiyesinde, arka arkaya üç köylü gözaltına alındı. Gözaltına alındıktan 16 gün sonra Osman Esendemir'in cesedi parçalanmış bir şekilde bulundu. Ömer Savun ve Hüseyin Demirtaş adlı köylülerden halen bir haber alınamadı, cesetleri daha bulunamadı. Bu insanların yakınlarının bize müracaatları üzerine gerekli girişimlerde bulunduk. Bu olayla ilgili olarak da kamuoyu oluşturmaya çalıştık, basını haberdar ettik, milletvekillerini incelemede bulunmaları için çağırttık. Tabii bu bardağı taşıran son damla oldu. Bundan sonra, tamamıyla ablukaya alındım. Beni toplumdan soyutlamaya çalıştılar, ekonomik olarak da beni zor durumda bırakmaya çalıştılar; insanlara bana dava vermemeleri yönünde baskı yaptılar.

Gerek basınla olan ilişkilerimizden, gerekse iç ve dış kamuoyunda tanınmamızdan dolayı bizi fiziki olarak ortadan kaldıramadıkları için, bütün baskılara yılmadan göğüs gerip mücadele ettiğimiz için ve bölgeyi bütün bunlara rağmen terketmediğimiz için elimize bir vesika verip sınırdışı ettiler.

M.G: Kararı "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği"mi bildirdi size?

Z.A: Evet, ancak gerekçe pek açık ve net değildi, muğlaktı. Şöyle; "Kamu düzenini bozucu faaliyetlerde bulunduğunuz için bölgede kalmanız sakıncalı görülmektedir. Bu nedenle 48 saat içinde bölgeyi terk etmeniz gerekmektedir" deniliyordu. Ülkenin ilk sürgünü ben değilim. Cumhuriyetin kurulmasından sonra baş gösteren Kürt ayaklanmaları gerekçe gösterilerek vb. vesilelerle çok sayıda Kürt insanı sürgün edilmiştir. Bunlara son dönemde hızlandırılan ekonomik göçleri de eklemek gerekiyor. Değişik olmasına rağmen, tüm göç politikalarının asıl amacı bölgede bir nüfus boşluğunu yaratmak, burada yaşayanları batıya sürmek ve orada asimile etmektir.

12 Eylül'den sonra bölgedeki baskılar daha da katmerleşti. Özellikle 1984'te başlayan sıcak gerilla savaşı ile baskılar daha da yoğunlaştı. Sözü edilen baskılarla da bölge nüfusunu azaltmaya çalışıyorlar. Bu bir gizli sürgün olayıdır. Bizim bölgemizden şimdiye kadar çok büyük bir nüfus batıya göç etmiştir. Olayların başlamasından bu yana Olağanüstü Hal Valiliğine göre göç oranı % 48 civarındadır. Hele hele bazı bölgeler tam boşaltılmıştır. Tespit edebildiğim kadarıyla Siirt çevresinde son bir ay içinde 23 köy boşaltıldı. Tabii bu köylülerin ellerine birer sürgün vesikası verilmedi. Bölgede can güvenliğinin kalmaması, köylülerin rahat rahat tarlasına, merasına gidememesi ve diğer ekonomik baskılar sonucu yerini yurdunu terk etmek zorunda kalıyorlar, bırakılıyorlar.

M.G: Sayın Sevilgen aynı soruyu size de soralım. Evet, neden ve nasıl sürgün edildiniz?

M.A.S: 1985'ten bu yana Güneydoğu Anadolu'da köy "korucu"luğu sistemi yerleştirilmeye çalışılıyor. Bir aşiret mansubu olarak beni de çağırıp silah vermek istediler. Silah almayı kabul etmedim. Bunun üzerine bana ve iki yeğenime "aranıyorsunuz, yarın ifadeye gelin" dediler. İfadeye gittiğimizde bizi gözaltına aldılar, tehdit ve baskılarla bizi "korucu" olmaya zorladılar. 7 gün gözaltında kaldıktan sonra ifadelerimizi alıp serbest bıraktılar. Gözaltına almalarının gerekçesi de şuydu: "Çatışmada öldürdüğümüz bir teröristin üzerinde çıkan defterde isimleriniz vardır, onun için sizi gözaltına aldık." dediler. Çıkarıldığımız DGM'de takipsizlik kararı sonucu salıverildim. Fakat devam eden sürekli baskılardan dolayı 1986'da köyden Tatvan'a göç ettim. Burada da beni rahat bırakmadılar. Bir gün yine jandarmalar beni evimden alıp helikopterle Siirt'te götürdüler. Baskı ve tehditle silah

almamı, "korucu" olmamı istediler. Bu benim düşünceme ters düşüyordu, isteklerini yerine getirmedim. Birkaç günlük gözaltından sonra serbest bırakıldım. Bana rahat kalmamıştı. 500 baş hayvanım vardı, onları da yok pahasına sattım. Aynı yılın sonuna doğru Siirt'e gelip yerleştik. 1987'de kimi akrabalarımı "korucu" yapmayı başardılar. Ardından da bir yeğenimi vurdular. 1988'de yine bir ay gözaltında kaldım. Bu kez de salıverildikten sonra bana ajanlık teklifi yaptılar. Kabul etmedim. Onlar da beni rahat bırakmayacaklarını söylediler, "en iyisi batıya göç et" dediler. Ben ise evimi ve işimi terketmeyeceğimi belirterek, kabul etmedim.

1989 kongresinde Siirt SHP il 2. başkanı seçilmiştim. Ancak merkez bizi görevden aldı, il örgütünü feshetti.

Yine '89'un 1. ayının 18'inde şehirde çatışma sonucu yaralı olarak ele geçirilen ve PKK'lı olduğu iddia edilen bir şahsın, üzerime ifade verdiği ve bu örgütle mutabakat sonucu, şimdiki Siirt Belediye Başkanı ve ekibini seçtiğim iddiasıyla aynı yılın 3. ayının 5'inde yine gözaltına alındım ve tutuklandım. Oysa belediye başkanı genel merkez tarafından önerilmişti. Yani SHP genel merkezinin adayıydı, belediye başkanı. Cezaevinde 70 günlük bir süre kaldıktan sonra mahkemeye çıkarıldım ve ilk celsede tahliye edildim. Belediye Başkanı Ekrem Bilek'i genel merkez tayin ediyor, cezasını ben çekiyorum, akıl kârı değil.

Tabi amaç baskı yaparak ben ve benim konumumdaki insanların bölgeyi terketmelerini sağlamaktı. Hele hele genel kurmayın "bölgede bize yardım etmeyen herkes düşmandır" açıklamasından sonra baskılar yoğunlaşıyor, operasyonlar sıklaşıyordu.

Yine şehirde gerçekleştirilen bir operasyon sırasında, Zübeyr Aydar hasta olduğundan evine, ziyaretine gitmiştim. Sohbet esnasında kapı çalındı, hanımı kapıyı açtı, döndüğünde polis olduğunu ve Zübeyr'i istediklerini söyledi. Biz şaka yaptığını sanmıştık ama değildi. O esnada benim de evimi sorduklarını öğrenince eve gitmedim, sonucu bekledim. Kısa bir süre sonra Zübeyr geri döndüğünde sürgün edildiğimizi öğrendik.

M.G: İkinizinde, Kürt SHP'li olduğunuzdan değil de, özellikle Kürt olduğunuz ve Kürt halkına yapılan baskılara karşı çıktığınızdan, size dayatılan muhbirliğe "evet" demediğinizden dolayı sürgün edildiğinizi söylemek mümkün mü?

Z.A: Tabii ki, bu olay SHP'li olduğumuzdan dolayı değildi. Direkt bizim kimliğimizle ilintili bir olaydı. Yani orada insanlarla olan ilişkilerimizden, hem Kürt oluşumuz hem de yapılan baskılara karşı sessiz kalmayışımızdan kaynaklanıyordu. İşlenen insanlık suçlarına karşı çıkışımızdan, insan haklarını savunduğumuzdan sürgün edildik. Olay bu.

M.A.S: Doğu ve Güneydoğu Anadul'da devlet, polisi ve askeri gücüyle feodalizmi ve feodal ilişkileri geri getirmeye çalışıyor. Güpegündüz adam vuran ağaları "korucu" yapıyor ve bunları helikopterle tugaya götürüp-getiriyor. Bu anlayışla bana ve benim gibi birçok insana bu tür teklifler götürülmüştür. 1980'den günümüze kadar bu tür baskılar devam etmektedir. Bunun sonucu birçok insan bölgeyi terketmek zorunda kaldı. Bütün bu anti-demokratik uygulamalara ben, Zübeyr ve diğer ilerici insanlar boyun eğmedik, direndik.

M.G: İkiniz de ülkemizin bazı bölgelerindeki, özellikle Siirt bölgesindeki köylerin boşaltıldığını söylüyorsunuz. Sizce bu olay neyi amaçlıyor ve ne tür sonuçlar doğurabilir?

Z.A: Şimdi siz de bilirsiniz, bu olayı herkes kendine göre yorumlar. Devlet yetkilileri insanlarımızın bir kısmına suçlu, bir kısmına da potansiyel suçlu gözüyle bakıyorlar. Herşeyden önce bu insanların gelecekteki muhtemel direnişlerini şimdiden ortadan kaldırmak, ikincisi bu insanları batıya sürerek asimile ve pasifize etmek, bölge ekonomisini felce uğratmaktır.

Tabi batıya sürülen insan varını-yoğunu satıp, oraya götürmek durumunda kalıyor. Yani oradan batıya bu yolla, kısmen de olsa, sermaye akışı sağlanıyor. Son zamanlarda ormanları da yakarak bölgeyi çölleştirmek istediklerini açık bir şekilde ortaya koyuyorlar. Tabi bu sürgünler de her baskıcı yöntem gibi geri tepecektir. Batıya sürülen insanlar birçok ekonomik, sosyal ve siyasal baskıyla karşılaşacakları için yine sorun olacaklardır.

M.A.S: Benim ekleyeceğim, sömürgeci Saddam Rejiminin Güney Kürdistan'da yaptığı gibi bölgenin insanlardan arındırılarak, çölleştirilmek istenmesidir. Dersim vb. katliamlardan sonra yapıldığı gibi insanlar yerlerinden yurtlarından edilmeye, batıya sürülmeye çalışılıyor.

M.G: Osmanlı döneminden günümüze kadar, çeşitli sürgün politikalarının sürekli gündemde olduğunu, Cumhuriyet döneminde de sürdüğünü ve en son olarak sizin de sürgün edilmenizin bu politikalarını bir sonucu olduğunu söylediniz. Peki son dönemlerde sizden başka "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği"nin aracılığıyla sürgün edilenler var mı?

Z.A: Şimdi Siirt'ten gayri resmi sürülenlerin dışında bizimle beraber 8 kişinin sürgün edildiğini biliyoruz. Onun dışında gizli tutulanların olup olmadığını bilmiyoruz. Bizim tanıdıklarımızın isimleri şöyle: Başta ben (Zübeyr Aydar), Mehmet Ali Sevilgen, Aydın Kilvan (Kurtalan'dan sürülmüş, şu anda İstanbul'da bulunmaktadır), Ayşe Karabulut (altı çocuk annesi, eşi gerillalara katılmış), Hasan Ertaş (Eruh'un Bılcuna yani Türkçe ismiyle 'Narlıdere' köyü muhtarı), Remziye Rüzgar (Batman'dan), İzzettin Aksu (Beşiri'den) ve yine Beşiri'den Emin Turhan olmak üzere 8 kişiyiz. Bunlardan son iki kişi dışındakileri tanıyorum. Bunların tümü "Olağanüstü Hal Bölgesi" dışına çıkarılmış durumdalar. Ancak her nedense Ayşe Karabulut'a Osmaniye'den öteye gideceksin denilmiş. Kadının okuma-yazması da yok, neyinden korkuyorlar onu anlayamadım. Bu isimlerini saydıklarımızın dışında bir de tayin yoluyla sürülen işçi ve memurlar var. Şimdilik tepkiler yoğunlaştığından resmi sürgünler de durmuş durumdadır. Ancak ilerde ne olacağı belli değil.

M.G: Kamuoyunun, basının veya diğer kurum ve kuruluşların sürgün edilmeniz konusundaki tepkileri ne derecede oldu, yeterli buluyor musunuz?

Z.A: Ülkemizde olsun Türkiye'de olsun kamuoyu bu konularda özellikle yapılan baskılar konusunda yeterince sesini duyuramıyor ya da bu tepki yeterince örgütlendirilemiyor. Fakat sürgün olayında diğer olaylardan farklı olarak, bana göre kamuoyu daha duyarlı davrandı. Sürgün belgelerimiz elimize verilir verilmez basınla olan ilişkilerimizden dolayı, hemen haberdar oldular. Basın vasıtasıyla olay Siirt halkına ve diğer kamuoyuna hemen iletildi. Bu kısa zaman zarfında Siirt'ten

bizi yolculamak için kalabalık bir halk kitlesi toplandı. Bu kitleden hiç tanımadığımız insanlardan bize sarılanlar oldu, bizim için ağlayanlar oldu. Kimle, nasıl vedalaşacağımızı şaşırmıştık. Siirt halkının bütün baskı ve sindirmeye rağmen olayı protesto edercesine bizi bu şekilde yolculamaları çok duygulandırıcı bir olaydı. Bizi tanıyan-tanımayan, her katmandan insanların bu örnek dayanışmaları, ulusal bilincin gelişmişlik düzeyinin açık bir göstergesi olsa gerek. Aynı zamanda halkımız Diyarbakır'da da bizi coşku ve çiçeklerle karşılayıp yolculadı. Ancak olayın yeni oluşu ve şaşkınlığını üzerimizden atamayışımız, olaya gereken tepkinin gösterilmesini geciktirdi. Basın gereken duyarlılığı gösterdi. Bu arada hiç beklemediğimiz yerlerden tepkiler geldi. Örneğin, siyasi partiler de, gerek SHP gerek DYP olsun, şu veya bu şekilde tepkilerini dile getirdiler. Diğer yandan İnsan Hakları Derneği ve diğer demokratik kitle örgütleri de tepkilerini dile getirdiler. Dışardan da çeşitli tepkiler geliştirildi, Avrupa basını olaya geniş yer verdi. Uluslararası Af Örgütü olayla ilgilendi. Bütün bu tepkiler sürgünlerin durmasına ve hükümetin geri adım atmasına neden oldu. Bu çerçevedeki tepkilerin bir örneği de, İstanbul'da binlerce insanın Sirkeci PTT'sinden telgrafla olayı protesto etme şeklinde, verildi. Umarım bu tepkiler çok önemli olaylarda da gösterilir. Çünkü, bizim sürgünümüz diğer olayların yanında, devede kulak gibidir. Bir Silopi olayı yanında hiçbir şeydir. Gönül ister ki, bütün haksızlıklar karşısında kamuoyu gerekli duyarlılığı göstersin, tepkisini açık bir şekilde dile getirebilsin. Çünkü, suç işleyenlerin en çok korktukları şey kamuoyunun tepkisi ve baskısıdır. Bu tepkiden, öcüden kaçarcasına korkuyorlar.

M.G: Kamuoyunun oluşumunda birtakım kitle örgütlerinin ve diğer kuruluşların yanısıra, burjuva partilerinin de, yani SHP ve DYP'nin etkide bulunduklarını belirttiniz. Acaba bunların bu konuda samimi ve dürüst olduklarına inanıyor musunuz? Yani bu noktada açığa çıkmamış bir sürü sorun ve halkın üzerinde bu kadar baskı varken tam da bu süreçte bunların ön plana çıkmaya çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Z.A: Tabi bu konulardaki tepkiler farklıdır. Kimi çevreler olayı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışırlar. Bazıları devlet politikası açısından yanlışlıklar yapıldığı için, bazıları da insani açıdan yani insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşmayan olaylar olduğu için karşı çıkıyorlar. Ancak bu olayda herkesin yanlışa parmak basıp aynı tepkiyi göstermesi sanırım dikkat çekicidir. Herkesin tepkisini ayrı ayrı irdelemek yorum gerektirir ancak, bazı çevrelerin olaya kendi çıkarları açısından baktıkları muhakkaktır.

M.G: Sayın Sevilgen siz bu sürgünlere karşı gösterilen tepkileri, öz olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz?

M.A.S: Şimdi, Türkiye'de insan haklarından, demokrasiden sözetmek biraz zor. İnsanlar güpegündüz evinden alınıp kurşuna diziliyor, bu olaylar sürgün olaylarından daha önemli olaylardır ve buna gereken tepki gösterilmedi. Ancak sürgün olayı ön plana çıkarıldı ve gereken tepki gösterildi kanısındayım, tabii daha önemli olaylarla kıyaslandığında bu sonuca varmak mümkündür. Bu tepkiler sonunda resmi sürgün olayı geçici de olsa durduruldu.

M.G: Sürgün edilmenizden sonra belli bir kamuoyu oluşturuldu ve ardından diğer kararlar geri alındı. Yani sürgün işlemi geçici olarak durduruldu. Sizce bunda rol oynayan belirleyici etken neydi, bundan sonra da sürgün kararları gündeme gelebilir mi?

Z.A: Tabii kamuoyunun tepkisi uygulamaya konulan kararların durdurulmasına yolaçan en önemli etkendir. Fakat devlet politikası açısından da bu kararlar zaaf teşkil ediyordu, bu da bir etkendi. Çünkü, T.C. dünya kamuoyuna bugün hep şunu diyor: "Bulgaristan'dan soydaşlarımız zorla sınırdışı ediliyor, göçe zorlanıyor." Onların aynı şeyi yapmaları, dünya kamuoyunda gülünç duruma düşmelerine yolaçıyordu. Dünya komuoyunun istekleriyle çelişen bir olaydı yaptıkları.

Yani ilginçtir, ben sürgün kağıdımı elime alıp eve döndüğümde, TV'de haber programının ilk haberi, Evren'in bir demeciydi. Evren; "Yirminci yüzyılın son çeyreğinde, insanların doğdukları topraklardan zorla sürülmeleri bir insanlık dıramıdır ve utanç vericidir" diyor ve kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmeye çalışıyordu. Ancak aynı zamanda Evren'in başında bulunduğu mekanizma, benim de elime, üzerinde doğduğum topraklardan, ülkemden sürülmemi emreden bir utanç vesikası veriyordu. Evren, Bulgaristan'ı böyle kınarken, aynı gün Evren'in sürgün emri de bana tebliğ edilmişti. Bu bir trajediydi, komikti, gülünçtü. Buna herkes gülerdi, dolayısıyla ben de güldüm bu olaya. Bu olay her ne kadar onlar için bir çelişki de olsa bundan vaz geçmiş değiller. Bu geçici bir durdurmadır, her an yeniden başlayabilir. Zaten resmi sürgün durdurulmuşsa da gayri resmi olarak sürgün devam ediyor. İnsanlara baskı yapılıyor, dayanamayan, direnemeyen insanlar da memleketlerini terk edip kaçıyor. Bunun örnekleri çoktur. Bu insanlardan biri dün yanımdaydı. Bizden sonra tehditle sürülenler var, yani o politikadan vazgeçilmiş değil, bu politika devam ediyor, yarın öbür gün resmileşerek de sürebilir. Bu ülkenin tarihine baktığımız zaman, ülkede herhangi bir kıpırdanma olduğunda, Osmanlı'dan bu yana hep sürgün olayı yaşanmış. Tabii bu sürgünler katliamlarla beraber yaşanmış. Bizim sürgünümüz de katliamlarla beraber yaşandı, bunu başka katliamlar da izleyebilir. Bu bazı şeylerin belirtisidir. Bana göre bölgede işlenen suçların, katliamların açığa çıkmasını istemiyorlar. Açığa çıkarmaya çalışanları da bu şekilde sürgün ederek, yaptıkları katliamların gizli kalmasını sağlamaya çalışıyorlar.

M.G: Sayın Sevilgen siz bu konuda ne düşünüyorsunuz. Sizce bu sürgün politikası geçici olarak mı durdurulmuştur?

M.A.S: Biraz direnen insanlarımız bakıyorlar ki bu iş yine devam edecektir. Direnen insanlar için sürgün her zaman gündemdedir. Birçok aile zorla baskıyla göçetmek zorunda kalıyor. Bu insanlar, büyük kentlerde Çukurova'larda perişan sefil bir yaşama mahkum ediliyorlar. Bu insanlar çoğu zaman gecekondularda bile ev bulamıyor, sokaklarda kalıyorlar.

M.G: Sayın Aydar daha önceleri yaptığınız belirli çalışmalardan dolayı ülkenizden sürgün edildiğinizi, fakat yapılan dayatmalar karşısında "yerinizi terketmediğinizi" söylediniz. Ancak daha sonra resmi olarak elinize bir belge tutuşturuluyor ve ülkenizi terk etmeniz isteniyor. Oluşan bunca tepkiye rağmen,

kamuoyunun bunca ilgi ve desteğine rağmen neden bu destek ve ilgeye dayanarak ülkenizde kalmakta diretmediniz?

Z.A: Haklı bir soru, bunu düşünmedim değil ama olayın ilk oluşunun şaşkınlığı içindeydik. Uzun süreden beri ülkemizde böyle resmen elimize bir kağıt tutuşturularak sürgün edilme olayı yaşanmamıştı. Bölgeyi terketmeme gibi bir eğilim de vardı bende. Tabii başka nedenler de var, özellikle kendimden ziyade bölgede yaşanan olayları sürgünde daha rahat bir şekilde kamuoyuna duyurabileceğim kanaatındaydım. Bu anlayıştan hareketle bölgeyi terk ettim.

Sürgün süremiz henüz tamamlanmadı, yalnız bir ay geçmiştir üzerinden, kamuoyunda da yeterli olmasa da duyuldu. Dönüş için kamuoyundan uygun destek bulursam sürgün süremi tamamlamadan da dönmekten çekinmiyorum. Bu konuda sizinle hem fikirim, bu olaya karşı direnmek gerekir. Bu yönde bir destek olsa, teklif gelse, böyle bir teklife de açığım.

M.A.S: Olayın başlangıcında siyasi partilerin, insan haklarını savunan kuruluşların diğer demokratik kitle örgüt ve kuruluşlarının desteğini arkamızda görmediğimiz için ülkemizi terk edip buralara geldik. Biz bu konuda siyasi partilerden, SHP'den bizi desteklemesini istedik, ama kimse yanaşmadı, bir anlamda yalnız kaldık. Şahsi olarak da bazı tehlikeleri göze alamadım. Destek verenler olursa, buyursunlar beraber gidelim. Ben kendim de bu konuda destek arıyorum.

M.G: Sürgün süresi ne kadardı?

Z.A: Sürgünümüzün süresi belli değildi, yani süresiz diyebiliriz. Bana verilen kağıtta herhangi bir süre belirtilmiyordu. Ancak süre de konulsa bunun uzatılması herzaman mümkündür. Fakat sürgünlerin geçici durdurulmasından sonra yapılan açıklamada üç ay sonra dönebileceğimiz belirtiliyor. Sanırım sürenin üç ay olması gerekir, ama bunun uzatılıp uzatılmayacağını önceden kestirebilmek mümkün değildir.

M.G: Son durumunuz, nasıldır. Nerede kalıyorsunuz, nasıl geçiniyorsunuz ve zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Z.A: Biz ilk olarak Ankara'ya gittik, bir süre orada kaldık. Daha sonra İstanbul'a geldik, ancak bir süre sonra Ankara'ya dönmemiz icap ettti yine. Şimdi yine İstanbul'da kalıyoruz. İlk etapta siyasi partilerle ve basınla temaslarımız oldu, onlarla görüştük. Biz buralarda yaşamakta fazla zorlukla karşılaşmadık. Pek tanımadığımız bir yer değildir ve gittiğimiz her yerde insanlarımızdan destek gördük. Gerek maddi ve gerekse manevi olsun insanlarımız bize destek oldular. Bizleri duygulandıran olaylar da oldu. Bizleri tanımayan önemli mevkiilerdeki insanlar dahi bize evlerinin anahtarlarını teslim ettiler, "kalabilirsiniz" dediler. Burada yaşayan Kürtlerin hemen her kesiminden büyük ilgi ve destek gördük, bize sahip çıktılar.

Türk sol siyasi çevreleri de bizi desteklediler, kendilerinden memnunuz. Bize destek veren herkese teşekkür ediyoruz.

M.G:Ailelerinizin durumu nasıldır? Nasıl geçiniyorlar?

Z.A: Ailelerimiz Siirt'te, ayrılığın vermiş olduğu, hele hele zorla baskı ile olan bir ayrılığın vermiş olduğu özlem ve burukluk dışında önemli bir sorunları yoktur. Bizim insanlarımız bize sahip çıktıkları gibi ailelerimize de sahip çıkıyorlar. Maddi olsun manevi olsun yalnız bırakmıyorlar onları. Kürtlerin böyle birbirlerine destek olması çok olumlu bir olaydır, iyiye işarettir. Ayrılığın vermiş olduğu sıkıntı dışında sanırım bir sıkıntıları yoktur. Yine tüm insanlarımıza teşekkür ediyorum.

M.A.S: Arkadaşımın da belirttiği gibi insanlarımız ailelerimize sahip çıkıyorlar. Kışlık odunb ve kömüründen, yiyeceğine kadar ailelerimizin her türlü ihtiyaçları karşılanıyor, insanlarımız tarafından. Hiç tanımadığımız, ilişkimizin olmadığı insanlar evine belki et almıyor, ama ailelerimize alıyorlar. İnsanlarımıza bu fedekarlıklarından dolayı teşekkür ediyoruz.

M.G: Genel olarak, egemen güçler herhangi bir konuda geri adım atmak zorunda kaldıklarında hırçınlaşıp saldırganlaşırlar. Sürgün olayınızdan sonra oluşan kamuoyu siyasi iktidara geri adım attırdı, uygulama geçici durdurulmuşa benziyor. Peki bu durum ailelerinize yönelik ek bir baskıyı beraberinde getirdi mi?

Z.A: Bizim ailelerimiz üzerindeki baskı olayı değişmemiş. Geçmişte evimizin yolunu gözetleyen polisler halen aynı işlerini yapmaya devam ediyorlar, evimiz halen gözetim altındadır. Eve gelip giden insanlar takip ediliyor, rahatsız ediliyorlardı. Bu uygulamaların dozu şimdi daha da artmıştır. Önceleri daha çok bizimle uğraşıyorlardı. Şimdi orada olmadığımıza göre daha çok ailelerimizi rahatsız ediyorlar, artık baskıların odağında onlar vardır. Fakat baskılar yaşamımızın "olağan" durumları haline geldiği için kanıksamıyoruz.

M.G: Dergimiz Medya Güneşi aracılığı ile gerek ailelerinize, gerekse dostlarınıza, bütün ilerici yurtsever, Kürt ve dünya kamuoyuna sürgün olayıyla ilgili, kendi durumunuzla ilgili iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Z.A: Biz Kürtler kendimiz için pek talepte bulunmayız. Fazla gururluyuz. Taleplerimiz daha çok sevdiklerimiz için oluyor. Şimdilik önemli bir problemimiz yoktur. Bize tüm ilgi ve desteklerini esirgemeyen tüm birey ve çevrelere bir kez daha teşekkür ediyorum. Ama ülkemizde insanlarımızın sorunları çoktur. Bölgemizde hergün işkenceler, sürgünler yaşanıyor. Halen Siirt'te biri jandarma alayında, biri Emniyet'in bodrumunda olmak üzere iki işkencehane mevcuttur. Buralar sürekli dolu tutulmakta, akla gelebilecek hertürlü işkence yöntemi uygulanmaktadır, "suçlu" suçsuz herkese. Aynı zamanda bölgede hemen hemen hergün şüpheli ölümler yaşanmaktadır. İnsanlarımızın kendi topraklarında özgür yaşama talebi ve mücadelesini destekleme yönünde kamuoyunu daha duyarlı olmaya çağırıyorum. Cezaevlerinde yaşanan baskılara karşı da daha duyarlı olmaya çağırıyorum kamuoyunu.

M.A.S: Bir şiar vardır "Berxwedan jîyane", yani direnmek yaşamaktır. Kaldı ki korkunun da ecele faydası yoktur. Baskı ve haksızlıklara karşı direnmek gerekiyor. Herkesi de dayanışmaya davet ediyorum.

M.G: Sayın M. Ali Sevilgen ve Zübeyr Aydar bu söyleşi için bize zamanınızı ayırmanızdan ötürü sizlere ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

M.A.S ve Z.A.: Biz teşekkür ediyoruz. ●

Estirilen Devlet Terörü ve Savaşın Hedefi;

Boşaltılmış Kürdistan Toprakları Yaratılması ve Bu Toprakların Askerileştirilmesidir

A. DILŞAD

Sömürgeci devletin terörü Kürdistan'da sınır tanımıyor. Artık hiç bir Kürdün can ve mal güvenliği söz konusu değil. Gündüz-akşam demeden "dur ihtarına uymadı" diye, yoldan geçen arabalar taranıyor, işine gücüne, tarlasına giden zavallı insanlar katlediliyor. Sonra da TV ve Radyo'larda İçişleri Bakanlığının eline sıkıştırılan yazıyla, bunların "terörist oldukları ve askerlere ateş açtıkları ve çıkan çatışmada tümünün ölü olarak ele geçtiği" ilan edilir.

Dr. Şıvan'ın çok yerinde bir tespiti vardı. Türkiye'de, Kürt sorununda T. C. içinde hiç bir zaman söz sahibinin sivil hükümetler olmadığı, esas olarak bu konuda T.C.'yi yönetenlerin askeri genel kurmayda bir avuç generallerin ve MİT'in olduğudur. Kürdistan'da bugün estirilen terör ve savaş bu gerçeği açıkca ortaya seriyor. Kürdistan sorununda sivil yöneticilerin birer kukladan öteye bir şey olmadığı, Silopi katliamında, İçişleri Bakan'ının eline sıkıştırılan açıklamayla çok açıkça sırıtıyordu.

T.C.'nin kuruluşundan bu yana , Kürdistan'da devlet terörü vahşice sürmüştür. T.C., Türk'lerin dışındaki halkları yok sayan, onların inkarı temelinde, yani Türkiye'yi Türkleştirme felsefesi esası üzerine inşa olmuştur. Bugün okullarda öğretildiği, tarih kitaplarında yazıldığı , Türk, Kürt aydın ve ilericilerin iddia ettiği gibi "Türkiye Yedi Duveli muazama karşı bir kurtuluş savaşı" vermemiştir ve böylesi bir görüş, tarihi çarpıtmaktan başka bir şey değildir. Gerçek tarih şu ki; Kemalist hareket Türkiye'deki Ermeni, Rum, Kürt ve diğer halkları kırarak, onları yerinden yurdundan ederek T.C'yi inşa etmiştir. Tarihe ışık tutan bazı araştırmalara göre o dönemde T.C'nin bugünkü sınırları içinde olan nüfus oranı 13 milyondu. 13 milyonun yaklaşık 2,5 milyonu Kürt, 1,5 milyonu Ermeni, 2 milyonu Rum, 3 milyonu diğer azınlıklardı ve Türkler sadece 3,5 milyondu. Kemalist hareketin Türkler dışındaki diğer halklara karşı jenosit ve zorla göç politikası, T.C. inşasının temel harcını oluşturdu. Öyle yaygınca bilindiği gibi, Kemalist hareketin esas olarak yöneldiği güçler işgalci, emperyalist veya dış güçler değildi, yöneldiği güçler içerdeki Kürt, Ermeni, Rum ve diğer azınlıklardı. Bu tarihi gerçeklerden hareketle rahatlıkla söylenebilir ki, Türkiye'nin kurtuluş savaşı esas olarak 13 milyon nüfus içinde azınlık olan Türklerin, Türkiye'de diğer halkların üzerinde hakimiyetini kurmak ve Türkiye'yi Türkleştirme savaşıdır.

Bugün Kürt halkına karşı sürdürülen düşmanca politikalar artık doruğuna varmıştır. Kürdistan'da devletin varlığı , insanları sorgusuz sualsiz katleden, hain işbirlikçi koruculuk kurumuyla halkı biri birine düşüren, yol kesen, ev basan, adam kaçıran, "ha bir it'i öldürdük ha bir Kürdü öldürdük" çağ dışı felsefesine sahip ve tamamıyla halka yabancı ve karşı bir kuruma dönüşmüştür.

BOYALI TÜRK BASININI HANGİ GÜÇLER YÖNLENDİRİYOR?

P.K.K'nın silahlı eylemleri başladığından bu yana Türk basınını sürekli MİT'in yönlendirdiği artık gün gibi ortadadır. Öyle sanıldığı gibi boyalı burjuva basını Türkiye'de olup biten gerçekleri olduğu vechiyle aktarmıyor veya salt gazetelerin trajını arttırmak için haberler uydurmuyor.

Son dönemlerde bir kaç olay MİT'in basın üzerindeki etkinliğinin ölçütünü yansıtır niteliktedir. MİT Raporu diye kamuoyuna yansıyan raporu ele geçiren gazeteci, Babıali'de kapı kapı dolaşarak hiç bir gazeteye yayınlatamadı ve hiç bir gazete patronu raporu yayınlamayı göze alamadı. Başka çarpıcı bir olay da bir müddet önce S.H.P. Kars Milletvekili Mahmut Alınak'ın Kenan Evren ile Asil Nadir'in ilişkileriyle ilgili açıklaması haber ajanslarından bile geri çektirildi.

Peki basın üzerinde böylesi bir kontrola sahip olan MİT niçin P.K.K. ile ilgili çarşaf çarşaf haberlerin yayınlanmasına müsade ediyor? İşte bu sorunun cevabı bugün Kürdistan'da estirilen devlet terörüne ve savaşa kamuoyu oluşturmak, halkı yerinden yurdundan edip Kürt halkına estirilen terörle zorlu göçü dayatmaktan başka ne olabilir ki.

87 Pınarcık katliamından hemen sonra bilindiği gibi Hürriyet gazetesi "işte katiller" diye fotoğraflar yayınladı ve fotoğraftakilerin isimlerini açıkladı. İki üç gün sonra fotoğraflardaki bazılarının bir yıldan beri hapiste oldukları açıklandı. Hürriyet gazetesinin genel yayın koordinatörü Çetin Emeç, bu fotoğrafları ve bilgileri MİTten aldıklarını açıkladı. Bunun üzerine Başbakanlık

adına yapılan açıklamada MİT'in kimseye bilgi ve fotoğraf vermediğini, her gazetenin kendi kaynaklarından bilgi edindiği söylendi. O sırada belki de gerçeği iyi şekilde ifade eden Örsan Öymen oldu. Örsen Öymen "MİT yeniği" diye yazdığı yazıda iddia ettiğine göre, P.K.K ile ilgili haber, bilgi, fotoğrafları MİT veriyor ve basını bu konuda MİT yönlendiriyor.

Sosyalist görünümlü bazı yayınlar da bu kampanyanın içinde etkin rol alıyorlar. 2000'e Doğru Dergisi'nde yayınlanan bazı yazılar boyalı burjuva basınına dudak ısırtacak niteliktedir. 2000'e Doğru Dergisi'nin yayın politikası, acaba yalnızca Perinçek'in Apo'ya karşı ilgisi Mao'nun Pol Pot'a karşı ilgisiyle izah edilebilir mi?

MİT'le ilişkileri bilinen ve Jirki aşiretiyle devlet arasında arabuluculuk yaptığı sırada kuşkulu bir şekilde öldürülen Aziz Korkmaz'ın oğlu Cevat Korkmaz'ın 2000'e Doğru Dergisinde yazdığı "300 kadar Permerge giysili Özel Harekat Timi Lübnan'da Bekaa Vadi'sinde üstlenen P.K.K. lideri Apo'ya suikast girişiminde bulunmak üzere sınırı geçmiş" şeklindeki yazı hakkında kimlerden, önbilgileri hangi kaynaklardan edindiği ayrı bir kuşku noktası.

84'ten bu yana devletin P.K.K'yı hep olduğundan başka göstermesi, son dönemlerde Özal'ın blöf ve boş tehditlerinden de ortaya çıkıyor. Burjuvazi Kürdistan'da yeni Dersim'ler yaratmak için P.K.K'nın silahlı eylemlerini kendisi için kaçırılmaması gereken bir fırsat olarak değerlendiriyor. Özal'ın Bitlis ve Hakkari'deki konuşmalarında "Gerekirse sınır ötesinde bulunan merkezlerini bile vururuz." sözü bir blöften ve kamuoyunun dikkatlerini sürekli bu noktada yoğunlaştırmaktan başka bir şey olmadığı, iki gün sonra toplanan Milli Güvenlik Konseyi'nde açığa çıktı. M. Ali Birand, Özal'ın Bitlis ve Hakkari'de konuştuklarının Milli Güvenlik Konseyi'nde hiç görüşülmediği ve tartışılmadığını iddia etti. Çok açıkca belli ki, sömürgeci burjuvazi P.K.K.'nın bugünkü eylemlerini Kürdistan'da sürdürdüğü ve doruğuna ulaştırdığı devlet terörüne gerekçe yapmaktadır.

DERSİM'E RAMAK KALMIŞ

Dersim'le ilgili halkımızın anılarında, dünya ve insanlık yaşadıkça unutulmayacak, insanlığın nefretle anacağı anılar yaşanmıştır. Anlatılanlara göre, kitlesel insan katliamlarından birinde, benzin dökülerek yakılan bir yığın insan arasında ateşten kaçıp dışarı fırlayan küçük çocukların ateşi çevreleyen askerleri gördükten sanra tekrar ateşe doğru, yani ölüme doğru kaçtıkları Kürtler arasında çok yaygınca bilinir.

Bügün Siirt, Mardin, Hakkari ve Van'da, Dersim'e ramak kalmıştır.. O günlerde yapıldığı gibi bugün de köleliğe boyun eğmeyi, onursuzca yaşamayı kabullenmeyen Kürt insanı yakılmakta, gündüz ortası Silopi köylüleri yoldan alınıp katledilmekte ve ardından Radyo , TV'de "güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya giren teröristler ölü olarak ele geçti" diye duyurulur. Çoğu akli evellerin "Efendim devlet güçleri P.K.K'ye üstün gelemiyor. Onun için hıncını sivillerden alıyor veya P.K.K'nın askeri alandaki kimi başarılarını..." düşündüğü gibi değil. Devlet terörünün gece gündüz sürdürülmesinin nedenleri boşaltılmış, insanların barınmadığı yasak bölgeler ilan etmektir. Yoncalı, Balveren köylerinde ve Cizre'de dışkı yedirmek olaylarının P.K.K'yle ilişkisi olmadığı daha sonra mahkelemelere bile yansıdı. Dışkı yedirilen yurtsever Ciz-re köylüleri Partiya Pêşeng a Karkeri Kürdistan (PPKK) davasından yargılandılar. Bütün bu saldırıların açık adresi-ni Tuğgenarel Atilla Tokat verdi. "Bıraksalar, değil insan bölgede ot bile bitmeyecek silahlar kullanırım." sözü halkımıza duyulan düşmanlığın açık örneklerindendir.

Sömürgeci devlet çok iyi biliyor ki her bölgede bin kere de katliam düzenlense, yeniden doğan Kürt insanı gene kölelik boyunduruğuna karşı özgürlük ve bağımsızlık için ayağa kalkacak. Devlet genel kurmayıyla, MİT ve kontr-gerillasıyla bunu çok iyi bildiği için halkımızı yerinden yurdundan etmek için bir yanda köylerin boşaltılması kararı resmen açıklanırken, diğer yandan katmerli bir terör ve savaş havasını estirerek halka zorla göçü dayatmaktadır. Ordu Siirt, Van ve Hakkari bölgesinde gece gündüz askeri tatbikatlar düzenliyerek, bölgede bir savaş hali varmış imajını yaratıp kendi katliamlarına ve terörüne argüman oluşturmaktadır,

Bölgeye Türkiye'nin dört bir yanından asker akını var, Kürdistan askeri bölge haline getiriliyor. Bütün bunların üstüne üstlük Dünya ve Türkiye kamuoyundan gizli saklı Kürdistan'da biyolojik, kimyasal silahlar üreten fabrikalar inşa edilmiştir. Kürt halkını toplu kırımlara uğratacak kimyasal silahlar harıl harıl üretilmektedir bu fabrikalarda.

Tüm Türkiye Bulgaristan'dan gelen 250 bin göçmenle çalkalanırken yol kesen, köy basan, halkı göçe zorlayan, malına elkoyan devletin teröründen kaçıp şehirlere göç eden 500 bine yakın çilekeş Kürt köylüsünün tehciri duyulmuyor bile. Van, Siirt ve Hakkari artık birer Çadırkent'e dönüşmüştür.

Devlet ulu orta olay çıkartıyor, P.K.K'lılar eylem yapmadığı zamanlarda Özel Hareket Timleri mahalli kıyafetlere bürünerek P.K.K adına eylemler yapıyor. Sömürgeci Burjuvazi'nin Kürdistan'daki kaos ve komplo ortamının devamından medet umduğu artık sırıtıyor. Kürt insanına zorla göçü dayatıyor. T.C. devleti, İran ve Irak biri birine dersler vererek halkımızın başına yeni çoraplar örmekteler.

Kanlı Saddam diktatörlüğü artık bırak köyleri 100 bin nüfuslu Qeladız şehrini boşaltmaktadır. 1980'den bu yana 4 bini aşkın köyü boşalttı. Kanlı diktatörlük bunlarla da yetinmiyor, bu kez de sınırlara 30 Km yakın olan bütün şehirleri de boşaltıyor.

Açıktır ki T.C. Kürdistan'ı boşlatmak için daha sinsice davranıyor. Dünya kamuoyunu bölgede halkın can ve mal güvenliğini koruma koca yalanıyla aldatarak bölgenin boşaltılmasını gizliden gizliye sürdürüyor.

P.K.K KÜRT HALKINA GÜVEN VERMİYOR

P.K.K kuruluşundan bu yana kendisi dışındaki bütün yurtsever Kürt hareketlere karşı düşmanca bir tutum içinde oldu. P.K.K için, Kürt ulusal demokratik muhalefetinin tümü işbirlikçi, hain ve teslimiyetçi olurken, İran İslam Cumhuriyet'i P.K.K'nın stratejik dostu oluyor. P.K.K'nın kuruluş Manifestosu dahil tüm belgelerinde kendi dışındaki yurtsever güçler sömürgeci burjuvaziyle birlikte tasfiye edilmeli diye tespitlerle doludur, hata P.K.K için Kürt ulusal demokratik muhalefetinin tasfiyesi sömürgeci devletin tasfiyesinden önce gelir.

P.K.K yurtsever Kürt hareketlerine yönelik böylesi bir düşmanca tutum içindeyken, 1986'da yaptıkları kongrelerinin sonuç bildirgesinde ve kongre kararlarında "P.K.K ile İran İslam Cumhuriyeti arasındaki dostluk bağları taktiksel değil stratejik dostluk bağlarıdır" diye, Kürt halkının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde yeni stratejik dostlar yaratıyor. P.K.K bununla yetinseydi neyse. 1983 yılında bizatihi İran Devrim Muhafız'larıyla birlikte İKDP'nin pêşmergelerine saldırdı. Hatta bu saldırılarda birkaç PKK'li İran Kürdistanı Demokratik Partisi'nin Pêşmergelerince esir edildiler. 1985 yazında Irak'taki yurtsever güçlerle çatışmaya giderek çok sayıda yurtsever insanın öldürülmesine sebep oldular.

Ulusal demokratik muhalefet P.K.K'yı bu tutumundan vaz geçirmek için çok çaba sarfetti, ne varki bütün bu çabalar sonuç vermedi. Her kim ki Abdullah'a ufak bir eleştiri yönelttiyse veya P.K.K'nın yanlışlarına parmak bastıysa, Abdullah onu T.C'nin provakatörlüğüyle suçladı, her kim ki diğer yurtsever Kürt örgütlerine iyimser bir tutum içinde olduysa MİT'in P.K.K içindeki ajanı oluyor. Zaten Öcalan için Kürdistan'ın bütün parçalarındaki ulusal demokratik muhalefetin satılmış, hain ve işbirlikçi olmayanı da yoktur.84'de P.K.K'nın kuruluş yıldönümü üzerine yayınlanan Öcalan'ın konuşmasında, P.K.K'nın Kürt Ulusal Muhalefetine karşı düşmanlığı şöyle ifade ediliyordu: "Kürdistan'ın bütün parçalarında bir avuç satılmış ve işbirlikçinin dışında, tüm Kürt halkı PKK'nın saflarında toplanmıştır." P.K.K artık Kürdistan'ın tüm parçalarındaki Kürtlerin yurtseverliği, vatanperverliğini kendisiyle birlikte olup olmadığına göre ölçmektedir.

Aynı tutumlarını bugün Kürdistan'da da sürdürüyorlar. Gittikleri her köyde, yurtsever köylülere veya kendi görüşlerini paylaşmayan diğer demokratik Kürt örgütlerine mensup insanlara zorla kendilerine katılmayı dayatıyorlar. Kendilerine katılmayı reddedenleri katlediyorlar.

Son gülerde, P.K.K tarafından öldürülen Van'daki Alan Aşireti mensubu gençler, sömürgeci burjuvazinin Kürt halkına yönelttiği saldırılara karşı duran, ama P.K.K'nın politikalarını tesvip etmeyen yurtsever insanlardı. Fakat onların yurtseverliği ve vatanperverliklerini P.K.K'yla birlikte olup olmadıklarına göre ölçen P.K.K, onlara ölümü reva gördü.

Öcalan, Toplumsal Kurtuluş Dergisiyle yaptığı röportajda Kürt ulusal demokratik muhalefetine pervasızca saldırıyor. Tüm yurtsever güçleri hain ve işbirlikçi ilan ediyor. Kendileri için ortalıkta dolaşan yakıştırmaları diğer yurtsever güçlere yapıştırmaya çalışıyor. Bu politikalarıyla P.K.K, toplumda kendi politikalarını benimsemeyen yurtsever insanların mallarına el koyuyor, onları topraklarını ve evlerini terk etmeye zorluyor.

Türk devleti P.K.K'nın bu tutumlarından olanca gücüyle yararlanıyor, artık öyle kaoslu bir ortam oluşmuş ki kimin P.K.K'lı, kimin Özel Harekat Tim'i veya kimin MİT elemanı olduğunu halk ayırt edemiyor. Çünkü Özel Harekat Tim'lerince veya başka güçlerin yaptığı bir yığın eylemi Öcalan, Serxwebun'da yaz, kış ve sonbahar eylemleri diye kendi hanelerine yazdı. Bazı eylemlerin kuşkularla dolu olduğunu ve halkın gözünden kaçmayacağını düşünen Öcalan, 2000'e Doğru Dergisi'ne açıklama yaparak Necdet Uruğ'un öldürülmesini önlediğini söylüyor. Bunu önleyen Öcalan, Pınarcık'ta çoluk çocuğun katledilmesini önleyemiyor. Çok açıkça belli ki Öcalan'ın açıklaması halk arasında yaygınca bilinen bir yığın kuşkulu eylemin üzerini örtmeye yöneliktir. Fakat Öcalan'ın açıklamasında işlerin ne kadar biri birine karıştığını anlamak için dahi olmayı gerektirmiyor.

BÜTÜN BUNLARA DUR DEMEK İÇİN NEYİ BEKLEYECEĞİZ?

Kürdistan'daki terörün ve savaşın durdurulması her şeyden önce Olağanüstü Hal Bölge Valiliği kurumunun dağıtılması, halkımıza ihaneti, işbirlikçiliği ve kelle avcılığını dayatan Köy Koruculuğu sisteminin dağıtılması, Kürt halkının kendi topraklarından yurdundan koparan gizli açık sürgün olaylarının durdurulması için sessiz kalınmamalı.

Çağımızda kendi dilini konuşamayan, ulusal varlığı tanınmayan, kölelik zincirine vurulan, ulusal onuru ayaklar altına alınan, dünyamızda en kala-balık nüfusuyla sömürgeci boyunduruğa vurulan Kürt ulusunun kurtuluşu önündeki tüm engelleri söküp atmak için doktoru, avukatı, mühendisi, öğretmeni, işçisi, köylüsü, esnafı ve imamıyla bütün Kürtler, halkımıza dayatılan terör ve savaşa karşı sessiz kalmayalım.

Ülkemizde doruğuna ulaşmış savaş ve teröre karşı harekete geçmek için neyi bekleyeceğiz. Devlet açıkça bütün halkımızı düşman ilan ediyor. Bizler kendi ulusal onurumuzu, ulusal değerlerimizi, insan hak ve özgürlüklerimizi, kendi haysiyetimizi korumak için hangi felaketleri bekleyeceğiz.

Bütün bir ulus olarak zenginiyle, fakiriyle, işçisiyle ve köylüsüyle topraklarımızı terketmeyelim. Öğretmenler, memurlar ve tüm çalışanlar devletin bugün dayattığı sürgün ve il sınırları dışına sürme politikalarına karşı inatla duralım; halkımızdan, topraklarımızdan ayrılmayalım. ●

PÊŞMERGE SORUMLULARIYLA SÖYLEŞİ

Tecrit kamplarında bir yıllarını dolduran pêşmerge ailelerinin halen güncelliğini ve aciliyetini koruyan sorunlarını, ülkemiz ve dünya ilerici kamuoyundan istemlerini, bizzat pêşmergelerden dinleyelim dedik.

Bu amaçla da, Diyarbakır Büro muhabirlerimizden Güzel AK'ın Diyarbakır pêşmerge tecrit kampında kalmakta olan kamp sorumlularından Saîd NAÎF ve Husên ÇELKÎ ile yaptığı söyleşiyi yayınlıyoruz.

— Medya GÜNEŞİ: Diyarbakır, Kızıltepe ve Muş tecrit kamplarında toplam olarak kaç kişi kalıyorsunuz?

Husên ÇELKÎ : Biz buraya toplam olarak 38.000 kişi geldik. Bunları kamplara göre ayırırsak: Diyarbakır kampında 13.000, Kızıltepe Kampında 16.500, Muş Kampında ise 8.500 kişi kalıyoruz.

— M.G: Toplam olarak 38.000 kişiden kaç kişi geri döndü?

Said NAİF : Toplam olarak üç Kamp'tan bir yıl içerisinde Irak'a yaklaşık olarak 3500 kişi döndü. Kamplara göre ayırırsak: Diyarbakır'dan yaklaşık olarak 1000, Kızıltepe'den 1.350, Muş Kampından da yaklaşık olarak 1000 kişi.

M.G: Buradan geri dönenlerin gitmek için temel nedenleri nelerdir? Gidenlerin akibetleri hakkında bilginiz var mı?

H.Ç: Sorunuza yanıt vermeden önce, konunun aydınlanması açısından belirtmek istediğim bir nokta var:

Öncelikle buraya gelenlerin hepsinin pêşmerge olmadığını, büyük oranda köylü olduklarını belirtmek istiyorum. Sizler de çok iyi biliyorsunuz ki, biz, Güney Kürdistan'da uzun yıllardır Kürt halkının özgürlük savaşımını veriyoruz. Irak Sömürgecileri de acımasızca üzerimize gelmekte, en son model, her türlü silahla bize saldırmakta, hergün boyutlanan özgürlük savaşımımızı bastırmak istemektedir. Buna karşın her defasında da başarısızlığa uğramakta, başarısızlığın verdiği eziklikle, azgınlaşarak saldırılarını yoğunlaştırmak-tadır. Ama, bu güne değin dağda savaşan pêşmergelerle başa çıkmış değildir. Bu durumda, saldırılarını sivil halka yöneltmektedir. İşte Halepçe. Halepçe'de şehit edilen (5.000) insanımızın hemen hemen hepsi sivil ve çoğunluğu yaşlı, kadın ve çocuklardan oluşuyor. İşte Halepçe'den sonra kullanılan

Arkadaşımız Güzel AK, Pêşmerge sorumlularıyla görüşürken

kimyasal silahların yerinden yurdundan ettiği binlerce insan ve o oranda ölü ve yaralı. Bu son kimyasal silah saldırısı da köylere ve dolayısıyla sivil halka yönelikti. Bu nedenle , pêşmergelerle birlikte, büyük oranda sivil halktan insan da buraya geldi.

Irak'a geri dönüşlerin nedenlerine gelince:

— Ani yapılan kimyasal silah saldırısı sonucu sınıra kendisini atabilen kurtuldu. Kalan insanlarımızın bir çoğu öldürüldü, bir o kadarı da Irak'ın elinde kaldı. Yani büyük oranda bir aile parçalanması oldu. İşte bir kısmı bu nedenle ailelerinin yanına döndüler.

—Biz Irak'tayken elimizde 'Ulusal Hain' (CAHŞ) dediğimiz işbirlikçiler vardı. Bunlar bizim esirlerimizdi. Gelirken onları da beraberimizde getirdik. Gidenlerin bir bölümü de bunlardı.

— Hepsinden öte, gitmelerde etkili olan yön, kamplardaki yaşam koşullarının oldukça kötü olmasıdır. Adeta geri dönmemiz için bazı uygulamalar vardır. İsteğimiz bizi Saddam'a göndermemeleridir. Uygulanan bu kötü yaşam koşulları insanları adeta zorluyor. Buradan

Irak'a dönenlerin akibetleri, bildiğimiz ve Irak'tan aldığımız haberlere göre, gidenlerin büyük bölümünün Irak diktatörlüğü tarafından öldürüldüğüdür. Büyük bir bölümünün de ne olduğu meçhuldür.

—Dönenlerin bir kısmı da İslami Partilere mensup insanlardı.

— M.G: Geçen Kışı ve Yazı hangi koşullarda geçirdiniz?

S.N: Bu, kamplara göre değişiyor. İsterseniz kamplara göre ayrı ayrı ele alalım. Bildiğiniz gibi Diyarbakır kampı lojmanlardan oluşuyor. Her daireye yaklaşık olarak 35 kişi yerleştirilmiş durumda. Düşünün, 35 kişi bir dairede barınırsa bir çok yeni sorunu da beraberinde getirir. Kışın, her daireye bir soba verdiler. O da günde ancak birkaç saat yakma koşuluyla. Kim ısınacak, kim ısınmayacak. Oldukça zor günler geçirdik. Kış bir rezalet olduğu gibi, yazın çok daha farklı ve daha zor günler yaşadık. Kışın soğuktan donduğumuz gibi yazın sıcaktan kavrulduk. Çocuklarımız sabahın karanlığında sırtlarındaki torbalarla kapı kapı dolaşarak buz topladılar. Sırtlarında taşıdıkları buzlardan, bir çoğu hastalandı. Su sıkıntısı yüzünden yazın yaşam hiç çekilmiyor. Günde bir iki saat akan su, beraberinde bir çok hastalık getirdi. Tifo bunların başlıcası.

Kızıltepe ve Muş kamplarındaki yaşam koşulları bizimkinden çok daha kötüdür. Kızıltepe kampında halen çadırlarda oturuyorlar. Kışın Kızıltepe'nin soğuğunda çadırda yaşayabilmek gerçekten bir mucizedir. Hafif bir rüzgarın çıkması veya bir yağmurun yağmasıyla çadırlar yerle bir oluyor. İnsanlarımız yılan gibi birbirine sarılıp öylece yatmaya çalışıyorlar. Sıcaklar daha değişik etkiliyor insanı. Yeteri derecede beslenme olmadığından, suyun çok az olmasından dolayı salgın ve bulaşıcı hastalıklar can üstüne can alıyor.

—M.G : Soğuk, sıcak, gıdasızlık ve sağlık yetersizliklerinden kamplarda ölenlerin sayısını verebilir misiniz?

H.Ç: Kamplardaki doğal koşulların birlikte getirdiği sorunlara, yetersiz olan beslenme ve sağlık sorunlarını da eklediğimizde, korkunç bir manzara ortaya çıkıyor. Kamplarda yeteri oranda doktor olmadığından diğer faktörlerin sonucu doğan bulaşıcı hastalıklardan genellikle çocuklar etkilenip ölümlere gidiyorlar. Bugüne değin salt bu nedenlerden dolayı çoğunluğunu çocukların oluşturduğu yaklaşık olarak (750) kişi öldü. Bu ölümlerin çoğu Kızıltepe ve Muş kamplarına aittir.

— M.G: Yaklaşan Kışa hangi koşullar ve imkanlarla giriyorsunuz?

S.N: Bizim kendi yaşamımızı yönlendirmek ve o oranda hazırlık yapmamız sözkonusu değildir. Çünkü bu yönde ne bir hakkımız var, ne de böyle bir imkanımız sözkonusudur. Bu hükümetin ve kamp yetkililerinin elinde olan birşeydir. Eğer bize, geçen yılın kışını yaşatırlarsa, geçen yıl varolan sorunlar tekrarlanmış olacak. Yetkililerden daha soğuk havalar başlamadan bu yönde yaşam koşullarımızı düzeltmelerini istiyoruz.

— M.G: Kamplarda geçen bir günlük yaşamınızı, kamp yetkilileriyle ve askerlerle olan ilişkilerinizi anlatır mısınız?

H.Ç: Kamplarımızın etrafı esir kampları gibi tel örgülerle çevrili ve ellerinde otomatik silahlar olan askerler tarafından sarılıdır. Bu manzara psikolojik olarak bize çok ağır geliyor. İlişkilere gelince, kamplarda pêşmergeler için belirlenmiş bazı kurallar var. Bizce olumsuz olan bu kurallara uyulduğu taktirde bir sorun yok. Ayrıca ilişkiler kamplara göre farklılık gösteriyor. Diyarbakır pêşmerge kampı diğer kamplara oranla daha iyi. Örneğin Kızıltepe ve Muş kamplarındaki ilişkiler, uygulamalar ve yaşam koşulları çok farklı. Kızıltepe tecrit kampındaki yetkililer pêşmergelerin Irak'a dönmeleri için ellerinden ne geliyorsa yapıyorlar.

— M.G: Bu taraftaki Kürt kardeşlerinizle ilişkileriniz nasıldır? Onlardan beklentileriniz nelerdir?

S.N: Buradaki Kürt kardeşlerimizle ilişkilerimiz oldukça iyidir. Hepimiz Kürdüz herşeyden önce. İlişkilerimizin iyi olmaması için bir neden yoktur. Onlardan isteğimize gelince de, kendilerinden isteğimiz bugüne kadar bize gösterdikleri sıcak ilgiyi ve dayanışmalarını sürdürmeleridir. Biliyoruz ki bize yardımcı olmak istiyorlar, ama, bize yardımcı olmaları engelleniyor. Şundan çok iyi eminiz, eğer sorun onlara kalsaydı, bugün çektiğimiz rezalet olmayacaktı. Ellerinden gelse hepimizi evlerine alacaklarını biliyoruz. Bize olan ilgilerini sürdürmelerini istiyoruz. Bu arada yetkililerden de bir talebimiz var: Bıraksınlar insanlarımız bize yapmak istediği yardımları hiç olmasa yapsınlar.

— M.G: Çocuklarınız için açtığınız eğitim sınıfları T.C. Hükümeti tarafından kapatıldılar. Okul çağına gelmiş çocuk ve gençlerin eğitim sorunlarını nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz ve bu yönde ilerici, yurtsever kamuoyuna iletmek istediğniz bir mesajınız var mı?

H.Ç: Eğitim konusu bizim için oldukça önemli bir konudur. Bu konuda, buraya geldiğimizden beri sürekli taleplerimiz oldu. Ama, her defasında bu

taleplerimize olumsuz cevaplar verilip, geri çevrildi. Çözüme gelince: Eğitim sorunu ve buna benzer temel sorunlarımıza köklü bir çözümün getirilmesi ancak bir takım haklar elde etmemize bağlıdır. Bize mültecilik statüsü verilmedikçe, bu önemli sorunlarımız varlığını koruyacaktır. İlerici, yurtsever kamuoyundan isteğimiz, bu yönde çabalarını arttırmalarıdır.

— M.G: Bulgaristan'dan gelen Türk göçmenler için T.C. hükümeti tüm olanaklarını seferber ederken, kamplarınıza girmenin, yardım yapılmasının ve toplatılmasının yasaklanmasına ne diyorsunuz?

S.N: Biz, herşeyden önce T. C. Hükümetinin soruna insan hakları açısından bakmasını istiyoruz. Bulgaristan'dan gelen insanlara yardım yapılmasına karşı değiliz. Ama, onlar insansa, bizim de insan olduğumuz unutulmasın. Onlara yapılan yardımlar bize de yapılsın.

— M.G: İslam Örgütü Birliği'nin size Kuran-i Kerim, Bulgaristan'dan gelenlere de milyonlarca dolar vermesini nasıl karşılıyorsunuz?

H.Ç: İslam Örgütü Birliği Halepçe'de binlerce masum insan kimyasal silahlarla öldürüldüğünde en ufak bir tepki göstermiş değildir. Biz buraya geleli, bir yılı aşkın bir zaman oldu. Avrupa'dan sorunlarımızı yakından görmek için bir çok kurum ve kuruluş geldi. İslam Örgütü gelmedi. Fakat Bulgaristan'dan göçmenler geldiğinde, hemen onlar için çabalarını yoğunlaştırdılar.

Bizim bildiğimiz müslümanlar arasında herhangi bir ayırım yoktur. Ama onlar bu ayırımı yapıyorlar. Bu durumda sorun politik bir sorun oluyor. Sorun politik olduğunda da, elbetteki bize Kuran-i Kerim, Bulgaristan'dan gelenlere de milyonlarca dolar verilecektir.

— M.G: Türk basınından bazılarına göre, ağaların emrinde korucu olmayı kabul etmişsiniz. Bu haber doğru mu? Bu tür haberleri yayanlar, yayınlayanlar için söylemek istediğiniz birşey var mı? Koruculuk konusunda Türk hükümetinden böyle bir talep gelirse cevabınız ne olur?

S.N: Herşeyden önce böyle birşeyin aslı yoktur. Olayın muhatabı biziz, eğer böyle birşey olursa ilk bizim bilmemiz gerek. Ama bizim böyle birşeyden haberimiz yoktur. Türk basınının bazılarında böyle bir haber çıkması oldukça çirkef bir şeydir. Böyle yalan-yanlış haber verenleri protesto ediyoruz.

Türk hükümeti bize böyle bir talepte bulunsa kesinlikle reddederiz. Zira, biz Irak'ta bir yandan sömürgecilere karşı mücadele ederken, diğer yandan da ulusal hainlere karşı mücadele ediyoruz. Bunca yıllık mücadele tarihimizi inkar edip böyle birşey yapmamız düşünülemez.

—M.G: Buraya gelişinizin üzerinden bir yıl geçti, bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?

H.Ç: Öncelikle bizim için asıl çözüm, bir an önce Irak'a dönüp mücadeledeki saflarımızı almaktır. Ama, bu şimdilik uzak görülüyor. Bu uzaklığı ve zayıf ihtimali gözönüne aldığımızda, hesaplarımızı burada kalacağız gibi yapmak durumundayız. Sorun böyle olunca, önemli gördüğümüz ve bir yerde bundan sonraki yaşamımızda ne yapacağız sorunuza da ancak şöyle yanıt verebiliz: En doğal hakkımız olan mültecilik statüsü bir an önce bize verilmelidir ki, kendimiz hakkında karar ve söz sahibi olalım.

—M.G: Dergimiz aracılığıyla Tüm Kürt halkına bir mesajınız var mı?

S.N: Halkımızdan tek isteğimiz bugüne kadar sorunlarımız karşısında ortaya koymuş oldukları duyarlılığı sürdürmeleri ve daha da ileri götürmeleridir.

—M.G: İlerici, hümanist, demokrat, sosyalist kişi, kuruluş ve Devletlere dergimiz aracılığıyla iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

H.Ç: Tüm ilerici, yurtsever, demokrat, sosyalist kişi, kuruluş ve devletlere sesleniyoruz. Tek tek bireyden tutun da, devletlere kadar herkes kendisine düşen tarihi sorumluluğun bilincinde olduğunda ve üzerine düşeni yaptığında, eminiz ki ezilen mazlum halklar üzerinde bugün olan baskılar büyük oranda kırılacaktır. Herkes bu düşünceyle Kürt halkının özgürlük mücladelesine yaklaşım gösterirse, halkımız üzerinde estirilen terör ve vahşice katliamlar büyük oranda bitecektir. Saddam sömürgeciliği öylece kolay kolay Kürt halkına karşı kimyasal silah katliamına girişemeyecektir.

Biz pêşmergerlerin sorunları karşısında duyarlı olmaları ve bize mültecilik statüsü tanınması için seslerini yükseltmeleri ve bu konuda daha aktife mücadele vermelerini bekliyoruz.

— M.G: Sayın Husên ÇELKî ve Said NAîF bu açıklamalarınızdan dolayı sizlere çok teşekkür ediyoruz.

HÇ-SN: Biz de sorunlarımız konusundaki duyarlılığınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz... ●

KÜRDİSTAN'DA DEVRİM DİNAMİZMİ VE BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENME SORUNU

Behram ARDA

Kürdistan'da örgütlenme sorununa ilişkin polemik yazımda, Türkiye devrimcileri tarafından tekrar tekrar sürdürülen tartışmalardan, sorunun temel halkasının anlaşılmadığının ortaya çıktığını belirtmiştim. Emek dergisinin Ağustos 1989 tarihli 8. sayısında yayınlanan "Kürt sorununda; milliyetçilik mi, birleşik parti mi?" başlıklı yazısında Şeyho Sağır arkadaş, adeta bir "sağırlar diyalogu"nu tercih edercesine, ilgili yazımı tartışırken, herşey bir yana, Kürdistan sorununda temel halkayı yakalayamadığını bir kez daha gösteriyor. Ş. Sağır arkadaş, bir yandan söylediklerimi çarpıtarak, bu çarpıtılmış "sonuç"lar üzerine ağzına geleni sıralıyor, öte yandan da, bırakalım marksist-leninistlerin, yurtseverlerin bile tartışma yöntemiyle bağdaşmayan ağır suçlamalarda bulunuyor. Yazar, Türkiye devrimcilerine ırkçılığı, şovenizmi; Kürdistan devrimcilerine ise milliyetçi bencilliği önerdiğimi rahatlıkla ileri sürebiliyor. Yıllardır Kürdistan marksist-leninist ve devrimcilerine yöneltilen bundçuluk suçlamasını, Ş. Sağır da bolbol yapıyor.

Daha önceki yazımda, Emek dergisinde yayınlanan A. Keçeli ve H. İşli imzalı yazıları eleştirirken, özellikle geçmişte gelişigüzel kullanılan "sosyal şoven" gibi tanımlamaların hangi görüşler için geçerli olduğu konusunda, özellikle özem göstermeye çalıştım. Çünkü, Emek yazarlarının Kürdistan'da örgütlenme sorununa ilişkin ciddi ve önemli yanlışlıklarına rağmen, bunlar, o yazarları "sosyal şoven" olarak değerlendirmeyi gerektirmiyordu. Fakat, Ş. Sağır aynı yöntemi benimsemeyerek hırçın bir dil kullanmayı tercih etti. Şunu belirtmeliyim ki, eğer o yazımda Ş. Sağır'ın yöntemini seçseydim; Emek yazarlarına, Lenin'in deyimleriyle "sosyal şoven", "emperyalist" veya "alçak", hatta "bundçu" demem gerekirdi. Ama ben bu tür "ucuz" yöntemi, marksist-leninist ve devrimcilere yakıştıramadığım için kullanmadım; ve bundan sonra da, gerçekten sosyal şoven ve emperyalist alçak olanlar dışında, yukarıdaki tanımlamaları, bütün yanlışlıklarına rağmen Türkiye komünist ve devrimci hareketinin bir parçası olarak değerlendirdiğim güçlere karşı kullanmamaya özen göstereceğim. Ne var ki bu, komünistlik ve devrimcilik adı altında savunulan görüşleri, ince eleyip sık dokumayı engellemiyor, aksine daha bir titizlikle soruna eğilmeyi gerektiriyor. Biz Kürdistan devrimcileri, "bölücü", "ayrılıkçı" gibi suçlamalara hergün maruz kalıyoruz, devrimcilik komünistlik adına aynı suçlamalarda bulunanları da gördük. Ülkemizi boyundurukları altında tutan egemen güçlerin bu tür suçlamalarını doğal karşılıyoruz, fakat komünistlik ve devrimcilik adı altında aynı suçlamalara muhatap kaldığımızda üzülüyoruz ve bunu halkların dostluk ve kardeşliğiyle bağdaştıramıyoruz. Bu nedenle Ş. Sağır arkadaşı öncelikle kullandığı dil açısından daha sorumlu davranmaya çağırıyorum. Kürdistan'da örgütlenme sorunu dün tartışıldı, bugün ve yarın da tartışılacak, fakat bu tartışmaların yapıcı ve sonuç alıcı bir zeminde sürdürülmesi, halklarımızın çıkarınadır.

Öte yandan, Ş. Sağır'ın yer yer M. Güneşi dergisini de, benim ilgili yazımda ileri sürülen görüşler doğrultusunda eleştirmesi, üzerinde durulması gereken bir diğer yanlışlıktır. Yazarın, dergi imzası ile şahıs imzası arasındaki farkı bilmesi gerekir. Dikkat edilirse, önceki yazımda hep "Emek yazarları" tanımlamasını kullandım. Umarım Ş.Sağır arkadaş aynı yanlışlığı tekrarlamaz.

Önceki yazımda savunulanları elden geldiğince tekrarlamadan bu yazımda, Ş.Sağır'ın çarpıtma ve ağır suçlamalarla dolu görüş ve yaklaşımları somutunda, Kürdistan'da örgütlenme sorununun bazı yönleri üzerinde daha ayrıntılı durmak istiyorum.

"SAĞIRLAR DİYALOGU" DEVRİMCİLERİN TARTIŞMA YÖNTEMİ OLAMAZ

Bilindiği gibi, karşısındakinin söylediklerini anlamadan veya anlamamazlıktan gelerek kendi bildiklerini, hatta bazen karşısındakinin söylediklerini aynen tekrarlamaya, kısacası diyalog adına diyalogsuzluğa, "sağırlar diyalogu" denilmektedir. Ş.Sağır arkadaşın yazısına bakıldığında özellikle benim görüşleri çarpıtarak, kendi kafasındakileri bana malederek yorumlarda bulunması, kendisinin "sağırlar diyalogu"nu tercih ettiğini gösteriyor. Ben, Emek dergisinin yazarlarına ve "aynı anlayışta" olan Türkiye devrimcilerine eleştiri yöneltirken, Ş.Sağır, "aynı anlayış" sözcüklerinde ifadesini bulan ayrımı görmezlikten gelerek Emek'in bütün Türkiye devrimcileriyle aynı kefeye koyulduğu yorumunu yapıyor. Halbuki, Emek'le veya yazarlarının savundukları görüşlerle Kürdistan sorununa ilişkin bütün konularda "aynı anlayışta" olmayanların da bulunduğu yadsınamaz ve özellikle belirtmek gerekir ki, Emek'in savunuculuğunu yaptığı anlayışın Kürdistan sorununda bazı çevrelere göre daha tutarlı yaklaşımları vardır, fakat hepsinde egemen olan bir görüş

vardır ki, hiç bir "tutarlılık" bunu açıkça genelleştirmeyi engelleyemez. Bu da, "merkezi parti"nin bünyesinde ne tür "özel" oluşumlara gidilirse gidilsin, sonuçta "ortak örgütlenme"nin savunulmasıdır. Ş.Sağır, "merkezi parti" bünyesinde ayrı bir "parti" veya "örgüt" kurmayı "temel" bir fark olarak savunuyor, ama bizim kastettiğimiz farklılık ve ortaklığın, bununla ilgili olmadığını görmüyor veya görmemezlikten geliyor.

Tartışılması gereken, Kürdistan marksist-leninistlerinin, "merkezi parti"ye bağlı olmayan bağımsız örgütlenmelerinin doğruluğu veya yanlışlığı konusunda Türkiye devrimcilerinin bir ortak paydaya sahip olup olmadıklarıdır. Kürdistan ve Türkiye'deki siyasi yapılanmaların mevcut durumunu bilen her insanın görebileceği gibi, Türkiye'de kendi bünyelerinde "ayrı" oluşumlara giden veya gitmeyen bütün devrimci parti ve örgütlerin ortak paydası, Kürdistan marksist-leninist ve devrimcilerinin bağımsız örgütlenmemeleri ve Türkiye marksist-leninist ve devrimcileriyle birlikte örgütlenmeleri gerektiği biçiminde oluşuyor. İşte sorun bu noktadadır, yoksa Türkiye marksist-leninist ve devrimcilerinin Kürdistan sorununda değişik yönleriyle bazı görüş ve yaklaşım farklılıklarının olduğu hiç bir biçimde yadsınamaz. Peki Ş.Sağır arkadaşa sormak gerekir; "merkezi yapılar" dışında Kürdistan'da bağımsız örgütlenmenin "yanlışlığı" konusunda Emek, diğer devrimci güçlerden farklı düşünüyor mu? Eğer, TKEP'e "bağlı" KKP veya TKP-B'ye "bağlı" YKK'ye "bağımsız" örgütler denilecekse, ayrıca ele alacağım gibi, bu tür örgütlerin sadece kendi içlerinde "bağımsız" oldukları, dışarıya karşı ise bir parçası oldukları yapılanmalara "bağlı" bulundukları, bir ülkenin proletaryasının "öz" örgütlenmesinin niteliklerinin bilincinde olan her devrimci ve yurtsever tarafından rahatlıkla görülebilir.

Filistin ve Namibya örneklerini verirken, bu ülkelerin koşullarının tümünün Kürdistan'da da mevcut olduğunu söylemediğim gibi, bazı farklılıkların olduğunu özellikle belirtmiştim. Bu iki örneğin Kürdistan ile bağlantılarını, egemen ülkelerin toplumsal devrimleri gerçekleşmeden de egemenlik altında bulunan ülke halklarının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin bağımsız bir zeminde gelişebileceği gerçeği ile kurmuştum. Ş.Sağır arkadaş, bu iki ülkenin Kürdistan'a göre bazı alanlarda daha "açık" ayrımcı politikalara maruz kalmalarını, "bağımsız" örgütlenmenin nedeni olarak gösteriyor ve "ne Namibya ya da Filistin, Kuzey Kürdistan'a benzemektedir" diyerek, Çekoslovakya örneğini savunuyor. Halbuki Çekoslovakya örneği, hiç de Kürdistan için geçerli bir çözüm biçimini oluşturmuyor. Çek ve Slovakya komünist partilerinin devrimden sonra birleşerek ortak partiyi oluşturmaları ve devrime kadar bağımsız birer parti halinde olmaları, Çekoslovakya örneğini Kürdistan koşulları için güncelleştirmenin yanlışlığını ortaya koymaktadır. Bu birleşik partiyi oluşturmada, Slovakya Komünist Partisi'nin devrimden sonra, sorunların üstesinden gelememesi, bir nevi birleşmeye "mecbur" kalması da eklenince, esasen Ş.Sağır arkadaşın ilgisiz örnekler peşinde olduğu görülmektedir.

"Yaban otu" ve "gelin güvey" tanımlamalarını "apolitik"likle değerlendiren Ş.Sağır'ın bizzat kendisinin, bunu söyleyerek apolitik konuma düştüğünü belirtmek gerekir. Günlük yaşamda kullanılan onlarca, yüzlerce sözcüğün, siyasi literatüre girdiğini burda sayma gereğini duymuyorum. Sadece "boşanma hakkı" sözcüklerini vermeyi yeterli görüyorum. Halk arasında evli insanların ayrılma durumları için kullanılan "boşanma" sözcüğünü, nasıl ezilen ulusların ayrılma hakları için de kullanabiliyorsak "yaban otu" veya "gelin güvey" gibi sözcükleri de uygun durumlarda kullanabiliriz. Önemli olan, bu sözcüklerin yerliyerine kullanılmasıdır. Kürdistan sosyalist hareketinin, Kürdistan'da örgütlü bir sosyalist miras devralmadan 1975'lerde boyverdiğini belirtmemi de Ş.Sağır, yanlış yorumluyor, çarpıtıyor. Ben, Kürdistan sosyalist hareketi, sosyalist bir miras devralmadan 1975'lerde boyverdi derken, Türkiye'de devrimi gerçekleştirmek hedefi ile yola koyulmuş örgütlerde yer alan Kürdistanlı devrimcilerin varlığını yadsımıyorum ve bu mücadelede yaşamını verenlerin anısına saygı duyuyorum. O dönem Türkiye devrimini hedefleyen parti ve örgütlerde yeralan Kürdistanlı devrimcilerin "kişisel miras"larını tartışmıyorum, söylemek istediğim örgütlü bir mirastır ve 1975'lerden önce bağımsız örgütlenmiş bir Kürdistan sosyalist hareketi yoktu. O dönemin devrimci parti ve örgütlerinin Kürdistan sorununa şu veya bu olumlulukta bakmalarıyla ilgili olmayan bu örgütlü miras, tekrar ediyorum, 1975'lerde başlamıştır. Kürdistan'ın sosyalist örgütü olmak, ulusal ve toplumsal kurtuluş stratejisi, egemen ülke devrimine tabi olmadan, ülkesel kurtuluşu amaçlamayla anlam kazanır. TİP, THKO veya THKP-C, sayısal olarak ne kadar Kürdistanlı devrimciyi barındırırsa barındırsın, önlerine koydukları yakın ve uzun erimli stratejik hedeflerle, Kürdistan örgütü olup olmadıkları tespit edilir. Deniz Gezmiş'in idam sehpasında "Yaşasın Türk ve Kürt Halkının Mücadelesi" şiarını haykırması, onur vericidir; ama bu, onun örgütünün bir Kürdistan örgütü olduğuna yorumlanamaz. Ş.Sağır arkadaş, devrimcilerin anısını bu şekilde kendine kalkan etmemeli ve eşyayı adıyla çağırmalıdır. Kürdistan sosyalist hareketinin bir parçası olmak için, günümüzde de geçerli olan, yine yakın ve uzun vadeli stratejik hedeflerin "Kürdistani" olup olmamalarıdır. Bu açıdan soruna yaklaşıldığında, Türkiye devrimini önüne koymuş örgütlerden hiç birinin Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olmadıkları, Kürdistan sosyalist hareketinin bileşenleri arasında bu türden parti veya örgütlerin yer almadıkları görülebilir. Bu durumun "ulus temelinde örgütlenme" ile alakası yoktur, ülkesel bazda bir örgütlülük sözkonusudur. Kürdistan marksist-leninistleri açısından bu, işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel öncülüğünde ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi perspektifi demektir. Örgütsel zemin, ülkesel bazda sınıfsaldır. Bu nedenle, Ş.Sağır'ın beni "ulusal görevleri" proleter görevler önüne çıkarmakla, ikincisini reddedip birincisini savunmakla suçlaması, bir çarpıtmadan öteye geçmiyor.

Türkiye devrimci örgütlerinde yer alan Kürdistanlı devrimcilerin, "ülkesel amaçlar" için Kürdistan örgütlerinde yer almaları gerektiğini belirtmemi ve bu doğrultuda hem Türkiye örgütlerine hem de bu örgütlerde yer almış Kürdistanlı devrimcilere "çağrı"da bulunmamı, Ş.Sağır arkadaş sözcükler

üzerinde oynayarak ağır çarpıtma ve suçlamalarla değerlendirmiştir. Önce şunu belirteyim ki, geçmişten bu yana, Kürdistan sorunu temelde, Kürt ulusunun ulusal ve toplumsal kurtuluş sorunu olduğu için, yer yer "Kürdistan örgütleri" yerine "Kürt örgütleri" terimi kullanılmıştır. Aynı durum Türkiye örgütleri için de sözkonusu olmuştur. Bazen de "yasal" engeller nedeniyle Kürdistan sözcüğü yerine "Kürt" sözcüğü kullanılmıştır. "Kürt" veya "Türk" sözcüklerinin "Kürdistan" ve "Türkiye" sözcüklerinin tuttukları yeri tam doldurmadıkları açıktır, ama alışılagelmiş bir yöntem nedeniyle, Kürt örgütü deyince Kürdistan'dan, Türk örgütü deyince Türkiye'den bir örgüt akla gelir. Nitekim hem A.Keçeli ve H.İşli hem de Ş.Sağır arkadaş, alışagelmiş bir deyimle, Kürdistan sorununu, "Kürt ulusal sorunu" başlığı altında ele almışlar. Kullanılan sözcüklerin özü yansıtması için öneriler yapılabilir, ama bu konu üzerine, hem de herkesçe bilinen tanımlamalar üzerine, beni "milliyetçi bencillik"e düşmekle suçlamak, iddia sahiplerini yaralar. Benim yaptığım çağrıyı, "Kürtler bir tarafa, Türkler bir tarafa" biçiminde değerlendirmek, açık bir çarpıtmadır. Çağrıyı yaparken, özellikle "ülkesel amaçlar" için mücadeleyi öne çıkarmama rağmen, Ş.Sağır bunu, ne Rusya'da ne de başka bir Avrupa ülkesinde belli bir bölgede çoğunluk oluşturan, Yahudi işçilerinin, nerde olurlarsa olsunlar, "ulusal birliği"ni savunan bundçulukla özdeşleştiriyor ve bir sürü ağır suçlamalarda bulunuyor. Halbuki Kürdistan devrimci örgütleri, belli bir bölgede çoğunluğu oluşturan Kürt ulusuyla bile kendilerini sınırlamıyorlar ve Kürdistan'da yaşayan bütün diğer ulusal azınlıkları (Ermeni, Arap, Türk, Asuri vb.) da ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi çerçevesinde örgütlenmelerine dahil ediyorlar. Beni Kürt halkını tanımamakla suçlayan Ş.Sağır'ın kendisinin Kürdistan'ı tanımadığı ortadadır. Eğer bilinçli bir "tanımama" sözkonusu değilse, Kürdistan devrimci örgütlerinde diğer ulusal azınlıklardan insanların yeralmadığını söylemek için, Kürdistan'ı tanımama dışında başka bir neden olamaz.

Daha ilerisinin yaratılamadığı koşullarda, kendisine marksist-leninist diyen bir ezen ulus örgütünde yer almaktansa, yurtsever bir Kürdistan örgütünü tercih etmenin ilkesel doğruluğunu savunmamı çarpıtarak yorumlayan Emek yazarı, "yurtsever bir Kürt örgütü" tanımlamasının başına "kötü" sözcüğünü eklemeyi ihmal etmiyor. Emek yazarı, bu konuda da, "sağırlar diyalogu"nu tercih ettiği için, sorunu, ezen ulus marksist- leninistleriyle örgütlenenlerin ve bu örgütlerin yurtsever bile olamayacaklarını savunduğuma yorumluyor. Halbuki ben böyle düşünseydim, önceki yazımda Türkiye "marksist-leninist ve devrimci örgütleri," ortak örgütlenmelerde yeralmış Kürt devrimcileri gibi sözcükleri kullanabilir miydim? Tekrar söylüyorum, Kürdistanlıları örgütlediği için değil, ideolojik-politik hatları nedeniyle yurtsever olmayanlar dışındaki Türkiye devrimci örgütlerinin"yurtsever"liklerinden kuşku duymuyorum, hatta tüm yanlışlıklarına rağmen, ideolojik-politik hat olarak Türkiye'de devrimci örgütlerin daha ağırlıkta oldukları bile söylenebilir. Fakat bizim sorunumuz, Kürdistanın ulusal ve toplumsal kurtuluşunda kendi geleceğini bulanların, Kürdistan zeminini esas alan örgütlenmelerde yer almaları gerektiğinde düğümlenmektedir. Ayrıca bu örneği de anlayış açısından vermiştim. Yoksa günümüzde bütün eksiklik ve yanlışlıklarına rağmen Kürdistan'da marksist leninist ve devrimci örgütler vardır ve Kürdistan zeminini esas alacak marksist-leninistlerin, yurtsever bir örgütü tercih etmelerine de gerek yoktur. Emek yazarının El Salvador KP Genel Sekreteri Handal'ın Filistin kökenli olması ve Filistinlilerin İsrail KP'de yer almasından,bütün Filistinlilerin "gurur" duyduklarını belirtmesi,hem yanlış bir benzetmeyi hem de doğru olmayan bir bilgiyi içeriyor. Önce şunu belirteyim ki Handal, "yarı Filistinli" olsa da bu niteliği El Salvadorluluğuna göre çok çok geride kalıyor. Handal'ın durumunun benim savunduğum zemin ile ilgisi yok.Öte yandan, Filistin KP dışında diğer Filistinli örgütlerin, İsrail KP dahil, İsrailli devrimcilere "sıcak"bakmaları bir yana, "kuşku" ile yaklaştıkları bilinmektedir. Daha son zamanlara kadar, Filistinli örgütlerin, İsrail'in "varlığı"nı bile kabul etmedikleri ve Filistin haritasının, sadece işgal altındaki Gazze Şeridi ve Batı Şeria'yı değil, "bütün İsrail"i de kapsadığı bilinmektedir. FKÖ, son dönemlerde, El Fettah'ın ağırlığını koymasıyla belli koşullarla İsrail'in tanınabileceğini belirtmesine rağmen, Filistinli örgütlerin önemli bir kesimi,eski yaklaşımlarından tümüyle sıyrılmış değil, ve aynı harita savunuluyor.

Türkiye devrimci örgütlerindeki Kürdistanlılara yaptığım çağrıya neden burjuva partilerindeki Kürdistanlılara yapmadığımı soran Ş. Sağır, yine yanlış bir halkadan hareket ediyor. Devrimcilik adına burjuva partilerinde çalışmanın genel yanlışlığını tartışmaya bile gerek yok ve bu sorun, hem Kürdistan hem de Türkiye devrimci örgütlerinin ortak sorunudur. Geçmişte kişisel insiyatiflerle, sosyal demokrat partilere girenleri, örgütsel devrimci mücadeleye çekmenin önemi ortadadır. Kürdistan ve Türkiye devrimlerinin karşısında yeralan burjuva partilerindeki "devrimcilere çağrı"nın niteliği farklı olduğu için, tartışma gereğini bile duymadım. Çünkü burjuva partileriyle uğraşmanın zemini ayrıdır.

Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluşunu Türkiye devrimine bağlıyan bir anlayışta da olsa KKP sekreteri ve diğer bazı yöneticilerinin zindanlarda ve mahkemelerde kendi inançlarını savunarak sergiledikleri devrimci tutumu saygıyla karşılarım, ama sorun, KKP'nin "bölücü çete" maddesinden değil de "komünist düşünce ve örgütlenme" maddesinden yargılanmasını, "komünistliğin göstergesi" olarak değerlendirmeye dönüştürülürse, o zaman söylenecek çok şey vardır. KKP savunmasında yöneticiler kendi inanaçlarını savunmuştur, fakat "bölücü çete" maddesinden yargılanmalarını, ne bugün ne de devrimden sonra "bağımsız bir devlet"ten yana olmadıklarını "kanıtladıkları" için, sağlayabilmişlerdir. KKP'nin Kürdistanın ulusal ve toplumsal kuruluşunu nasıl "sımsıkı" Türkiye devrimine bağlı gördüğü, KKP savunmasında açıkça görülüyor.

Tüm bunlar da gösteriyor ki, sağlıklı ve belli sonuçlara götürebilecek bir tartışma ortamı için, öncelikle birbirimizi anlamaya, görüşleri olduğu gibi ele alarak değerlendirmeye büyük önem vermeliyiz. Konuya ilişkin farklılıkları kısa vadede gidermeyebiliriz; ama hiç olmazsa farklı

yaklaşımları, ağır çarpıtma ve suçlamaların toz dumanı içinde "arapsaçına" çevirmeyelim.

BUNDÇULUK BİRLEŞİK ÖRGÜTLENMELERİN SORUNUDUR

Sadece Kürt ulusuyla sınırlı olmayan, Kürdistan düzeyinde bağımsız bir örgütlenmeyi savunmama rağmen, Ş. Sağır, sözcükler üzerinde oynayarak benim "ulusallık" temelinde örgütlenmeyi savunduğumu, bunun ise bundçuluk olduğunu ileri sürüyor. Ş.Sağır'a göre, güya ben proletaryanın milliyetlere göre ayrıştırılması ve örgütlenmesini savunuyormuşum. Tekrar ediyorum, Kürdistan marksist-leninistleri milliyetlere göre örgütlenmeyi savunmadıkları gibi, Kürt halkı da bir "milliyet" değil, "millet"tir, yani diğer bir ifadeyle ulustur ve bundçuluğun, savunuculuğunu yapmak iddiasıyla ortaya çıktığı Yahudi işçilerinin durumuyla Kürdistan'da bağımsız proleter örgütlenmeler arasında hiç bir benzerlik de yoktur.

Kürdistan marksist-leninist ve devrimcilerini bundçulukla suçlama, bilindiği gibi yeni değil ve Emek yazarı arkadaş, yıllardır söyleneni bir kez daha tekrarlıyor. Geçmişte konunun üzerinde geniş bir biçimde durulduğu için bundçuluk üzerinde uzun uzadıya durma gereğini duymuyorum. Fakat şunu söylemek gerekir ki, eğer Ş.Sağır, bundçuluğun hangi tür örgütlenmelerin bir hastalığı olduğunu, Lenin'e tekrar başvurarak öğrenme "zahmeti"nde bulunursa; görecektir ki, esasında bundçulukla "birleşik örgütlenme"lerin bağı vardır. Çünkü, bundçular, RSDİP'den "ayrı" bir parti değil, bizzat RSDİP içinde "federatif" bir "bölüm"ü savunuyorlardı. Bir nevi parti içinde, başına buyruk bir "parti" örgütlenmesini istiyorlardı. Bundçulara göre "belli bir yerdeki Yahudi işçilerin sayısı ne kadar az olursa olsun, bu yer Bund örgütünün merkezlerinden ne kadar uzak bulunursa bulunsun, partinin hiç bir kurulu, hatta Merkez Yönetim Kurulu bile, Bund Merkez Yönetim kurulunun rızasını almaksızın Yahudi proletaryaya yanaşma cüretini göstermeyecek"ti. (2) Şimdi Ş.Sağır arkadaşa soruyorum: Ne Rusya'da ne de Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde belli bir bölgede çoğunluğu oluşturan, Yahudi işçilerinin milliyet temelinde RSDİP çatısı altında "federatif" örgütlenmesini savunan ve çalışma alanı belli bir ülkesel zemine dayanmayan bundçuluğun nesi, başta Kürt ulusunun olmak üzere Kürdistan'da yaşayan bütün ulusal azınlıkların Kürdistan zemininde bağımsız örgütlenmelerini savunan devrimci parti ve örgütlerin durumuna benziyor? Bund'un RSDİP içinde "federatif" örgütlenmesi istemi gibi, TKEP, TKP-B, TSİP, Dev-Sol ve TKKKÖ gibi "merkezi" yapılanmalarda "federatif" örgütlenmeyi savunan Kürdistan devrimci örgütü var mıdır? Ya da Yahudiler gibi, belli bir toprak birliğine dayanmayan örgütlenme anlayışı, yüzyıllardır aynı topraklar üzerinde yaşayan Kürdistan halkları için geçerli olabilir mi? Kürdistan devrimci parti ve örgütlerinin, Kürdistan zemininde bir ulusal ve toplumsal kurtuluşu gerçekleştirmek hedefiyle mücadeleye koyuldukları bilinmiyor mu?

Kürdistan sorununda deve kuşu politikası sürdürülmeyecekse, bundçuluğun Kürdistan'da bağımsız örgütlenmeler için sözkonusu olmadığı ve daha çok "birleşik örgütlenme"lerde, "parti içinde parti olma" durumları özgülünde değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkar. Yok eğer yine de bundçuluk suçlamaları yapılacaksa, söylenebilecek tek şey varsa, o da bu tür iddia sahiplerinin tekrar bundçuluğu incelemeleri gerektiğini önermek olacaktır. Bununla "birleşik örgütlenme"ler içinde yer alan "parti"lerin tümünün bundçu olduğunu söylemek istemiyorum. Çünkü bu tür "parti"lerin bundçu olarak tanımlanmaları sorunu, "merkezi" bir oluşum içinde yer almalarıyla sınırlı bir sorun değildir. Bund gibi, belli bir toprak birliğine dayanmayan "ulusallık" temelinde bir "federatif" örgütlenmeyi savunmaları halinde bundçuluk sözkonusu olabilir. Yalnız şunu, altını çizerek tekrar söylemek istiyorum ki, bundçuluk olgusu, "birleşik örgütlenme"lerin olası bir hastalığıdır, bağımsız örgütlenmeler için bundçuluk yersiz ve de ilgisiz bir benzetmedir.

Kürdistan ve Türkiye koşullarında bundçuluk, örneğin şöyle sözkonusu olabilir:Türkiye'de belli bir bölgede çoğunluk teşkil etmeyen Ermeni, Rum, Çerkez ve Asuri gibi azınlıklar için "ulusallık" temelinde "federatif" bir örgütlenme, Türkiye devrimci partilerinin çatısı altında gerçekleştirilirse; işte böylesi örgütlenmeler bundçulukla tanımlanabilir. Kürdistan'da yaşayan Ermeni, Asuri, Türk, Arap gibi azınlıklar için, eğer bağımsız örgütlenmelerde, ayrı "federatif" örgütlenmeler oluşturulur ve bunlara "ulusallık" temelinde örgütlenme olanağı verilirse, o zaman bundçuluk gündeme gelir. Bu ve benzeri durumlar dışında bundçuluk tanımlamasını kullanmak, hem ağır bir çarpıtma ve suçlamadır, hem de bundçuluğu anlamamaktır.

Gelişen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin gelişkinlik düzeyiyle paralel mesleki ve diğer kategorik katmanlara denk düşen kitle örgütlerinin kurulması sorununu "ayrı bir statü" yok deyip olumsuz değerlendiren Ş.Sağır, başka çarpıtmalara da başvuruyor. Bağımsız örgütlenmelere ilişkin savunduğumuz "ülkesel zemin"i dikkate almadan, sürekli "milliyetlere göre örgütlenme" ile kafasını "bozduğu" için, Ş.Sağır arkadaş, ilgisiz yorumlar üzerinde ilginç sonuçlara varıyor. Örneğin Kürdistan zemininde kurulabilecek bir sendikanın, İstanbul, Ankara veya İzmir'de aynı işyerinde çalışan farklı ulus ve ulusal azınlıklara mensup işçiler arasından Kürt işçileri örgütleme diye bir sorunu olmayacağı gibi; Diyarbakır, Van, Adıyaman veya G.Antep'te aynı işyerinde çalışan işçiler hangi ulus veya ulusal azınlığa mensup olurlarsa olsunlar, "ulusallık" zemininde değil ülkesel zeminde örgütleneceklerdir. Yani ilerde koşulları oluştuğunda Kürdistan'da kurulacak sendikalar, Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş sürecinin birer bileşenleri olarak Kürt, Türk, Arap, Asuri, Ermeni ayırımı yapılmaksızın, Kürdistan'da yaşayan bütün işçi ve diğer çalışanları örgütleyecekler.Fakat Ş.Sağır, sağırlar diyalogunu sürekli bir yöntem haline getirdiği için, İstanbul'da çalışan Kürt kökenli işçiyi, hemen yanıbaşında aynı koşullarda çalıştığı Türk kökenli bir işçiden ayrı bir sendikada örgütlemeyi, Diyarbakır'da çalışmakta olan bir Türk kökenli işçiyi de kurulacak "Kürt sendikası"na almamayı savunduğumuzu söylüyor.(3) Ş.Sağır'ın adımıza ileri sürdüğü bu tür görüşleri savunmadığımızı ve perspektif olarak savunulan bağımsız kitle örgütleri ve sendikaların oluşmaları halinde

örgütlenme zeminlerinin "ulusallık" değil, ülkesel olacağını burada açıkça belirtme gereğini duyuyorum. Ş.Sağır, kafasındakileri bizlere maledeceğine, öncelikle neyi nasıl ve neden savunduğumuzu anlamaya çalışsın ki, bazı çarpıtmaları yaparken düştüğü gülünç durumları tekrarlamasın.

BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ BAĞIMSIZ ÖRGÜTLER İLE VERİLİR

Emek yazarı, Türkiye'de toplumsal devrim gerçekleşmeden, Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluşu gerçekleştirecek Ulusal demokratik Halk Devrimi'nin koşullarını pek tartışmadığı için, örgütlenme sorununu bir kısır döngüden öteye taşırmıyor. Kürdistan'da Filistin ve Namibya gibi "ayrı" statülerin olmadığını, burjuva iktidarların ekonomik, sosyal ve siyasal karar ve tedbirlerinin her iki halkı da kapsadığını, her iki ülkede kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğunu, her iki ülkede devrime önderlik edecek, damgasını vuracak proletaryanın oluştuğunu, kapitalist pazarın bütünleşmesinden dolayı ücretli iş gücünün her iki ülke emekçileri arasında ulusal kimliğinden dolayı bir ayrıcalığa tutulmadan "aynı ekonomik sistem" içinde pazarlandığını, bunlar nedeniyle tabanda meydana gelen "kaynaşma"nın ortak kitlesel ve mesleki örgütlenmelerde ifadesini bulduğunu (4) söyleyen Ş.Sağır, bütün bunların "ortak devrim dinamizmi"ni oluşturduğunu belirtiyor. Şunu belirtmek gerekir ki, Ş.Sağır, sırf "ortak" noktaları artırmak için, nerdeyse Kürdistan halkı üzerinde Türkiye halkına göre ayrıca bir baskı yok demeye getiriyor.

Kürdistan gerçeğini görmek isteyenler, Filistin ve Namibya'daki "açık" bazı ayrımcı politikaların Türkiye'de pratikte uygulandığını yadsıyamazlar. Hiç kuşkusuz pratikteki bu benzerliklere rağmen, bu ülkelerin yine de farklı koşulları nedeniyle farklı bazı statüleri vardır, ama bu ayrı statüler, bizim tartıştığımız bağımsız örgütlenmenin temel nedenlerini belirlemiyor. Burjuva iktidarlarının politikaları Türkiye ve Kürdistan halklarını kapsıyor, ama bu kapsama aynı düzeyde bir kapsama değildir. Her politikanın ayrıca bir de Kürdistan'daki "özgün" uygulaması vardır.Şöyle bir İstanbul veya İzmir'den Hakkari'ye kadar gidildiğinde Kürdistan'daki geri bıraktırılmışlığın durumunu görmemek için kör olmak gerekiyor. İşsizlik oranından, hastalık oranlarına, kişi başına düşen "milli gelir"e, fabrika ve cezaevi sayısından altyapı tesislerine, azgın devlet teröründen göstermelik "hak ve özgürlükler"e kadar, sadece anayasa ve yasalarda değil, bizzat yaşamda ne denli "ayrı"lıkların olduğunu görmek için marksist-leninist ve devrimci olmak da gerekmiyor. Anayasa ve yasaların tümünde veya bazen görünürde açık "ayrımcı" ifadelerin olmaması, Türkiye devletinin, İsrail ve G.Afrika devletlerinden daha "ileri" olmasından kaynaklanmıyor. Bu, bazen pratikte Filistin ve Namibyalılara yaşatılanı katkat aşan uygulamalara girişen TC'nin Kürdistan halkının varlığını reddetmesinden ve onu "yok" saymasından kaynaklanıyor. Bu da kendine özgü özellikleri olan ayrımcılığın bir biçimidir ve özünde bir "ayrı statü"yü ifade eder. Hatta denilebilir ki, Kuzey Kürdistan'da daha sistemli bir ayrımcılık sözkonusudur.Yasalarda Kürt sözcüğü kullanılmazsa da haddi hesabı olmayan engeller var ve dahası yasalar Kürt ulusunun varlığının reddi temelinde düzenlenmişlerdir. Yasalarda bir halkın varlığını kabul ederek ona yönelik ayrımcı uygulamaları benimsemekle, yasalarda, bir halkı "yok" sayarak pratikte uygulanan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel politikalarla ezilen ulusa benzer bir trajediyi yaşatmanın arasındaki "farklar"ın bir ülke gerçeğini ne denli belirleyebileceğini tartışmayacağım. Çünkü örgütlenme sorunu böylesi biçimsel farklılıklar üzerinde temellenmediği için, bu "farklılıklar"la uğraşmayı Ş.Sağır arkadaşa bırakıyorum. Karın tokluğuna iş bulmak için metropol kentlere göçetmek zorunda kalan Kürdistan işçi ve emekçilerinin nasıl en angarya işlerinde çalıştıklarını; dilleri, kültürleri, yaşam tarzları nedeniyle nasıl horlandıklarını; "küro" sözcüğüyle nasıl damgalandıklarını belirtme gereği bile yok. Çünkü her şey o kadar açıktır ki. Bununla Türkiye işçi ve emekçilerinin ezilip sömürülmediğini belirtmek istemiyorum, hiç kuşkusuz onlar da ezilip sömürülüyorlar; fakat Kürdistan işçisi ve emekçisi Kürdistanlı olması nedeniyle ayrı bir baskı altındadır. Kamu ve özel sektörde çalışanların, polis ve askerlerin atanmaları dışında, geçici veya sürekli bir iş bulmak "ümidi" ile Türkiye'den Kürdistan'a akın eden bir işçgücünün olduğunu söylemek de abesle iştigaldir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Bölge valiliği, Özel Ordu, Özel Tim, GAP Televizyonu, Bölge Kalkınma İdaresi gibi düzenlemeler Kürdistan'daki "ayrı statü"nün gittikçe daha açık "resmi" biçimlere büründüğünün göstergesidir.

Görünüşe bakarak ortak devrim dinamizmi için kendine "gerekçe" bulmaya çalışan Ş.Sağır arkadaşa önerim; Kürdistan gerçeğini görünüşe ve yasalardaki "Türk vatandaşları için eşitliğe" kanmadan, olduğu gibi görmeli, bilmiyorsa öğrenmeli, biliyorsa çarpıtmalardan vazgeçmeli, yönünde olacaktır. Yazımdaki "öncelikle tartışılması gereken Kürt halkının Türkiye devrimi olmadan kurtulup kurtulmayacağıdır" şeklindeki yaklaşımı, "sorunu karikatürize etme" şeklinde suçlayan Ş.Sağır, bu sorunu da başka bir zeminde tartışmayı tercih ediyor. "Sorunu karikatürize etme" suçlamasından hemen sonra Ş.Sağır şunları söylüyor: "Biz, 'Türkiye devrimi olmadan Kürtlerin ulusal kurtuluşu olamaz' şeklinde mutlak bir kesinlemeye sahip değiliz. O nedenle, biz, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı uğruna mücadeleyi, bugünden sürdürüyoruz, bu talebi ve hedefi güncel demokrasi mücadelesi içine alıyoruz. Başkalarıyla aramızdaki önemli farklardan biri de budur."(5) Ben, Kürt ulusunun önce kurtuluş stratejisini tartışırken, bu stratejinin salt ulusal kurtuluşla sınırlı olmadığı, yazımın bazı yerlerinde belirtilen "devrimci kurtuluş stratejisi", "ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi" gibi sözcüklerden de anlaşılıyor. Ayrıca tartışılan UKTH'nin güncel talepler arasında yer alması da değildir. Hiç kuşkusuz, güncel talepler arasına UKTH ilkesini koymak bir olumluluktur, fakat bu Türkiye devrimi olmadan Ulusal Demokratik Halk Devrimi'nin olabileceğini kabul etme ve bu doğrultuda mücadele verme değildir.

Sorunun daha iyi anlaşılması için Ş. Sağır arkadaşa sormak istiyorum:Türkiye'de devrim olmadan Ulusal

Demokratik Halk Devrimi'ni gerçekleştirmek mümkün mü, değil mi? Mümkün değil denilirse, o zaman tartışmayı bu alana kaydırmak gerekir; yok eğer "mümkündür" denilecekse o zaman ikinci bir soru gündeme gelir. Mümkün olanı gerçekleştirmek için nasıl bir örgütlenmeye ihtiyaç vardır? İşte bu noktada Türkiye devrimine bağımlı "ulusal demokratik halk devrimi" stratejisini benimseyen, "birleşik parti", "birleşik devrim" ve "birleşik iktidar" hedeflerini savunan "bağlı" parti veya örgütlerin temel yetersizliği ortaya çıkıyor. Ortak veya Emek yazarlarının tercih ettikleri deyimle "birleşik örgütlenme" içinde yer alan KKP ve YKK gibi örgütlerin, "ayrı" bir isim, "ayrı" bir program ve yönetim mekanizmasına rağmen, Kürdistan proletaryasının bağımsız örgütleri olmadıklarını belirtmemi eleştiren Ş.Sağır, bu tür örgütlerin devrim stratejilerinin ne denli bağımsız olduklarını tartışacağına yine biçimsel yönlere dayalı bir savunmaya başvurarak şunları söylüyor: "Kürdistan proletaryasının partisi, bütün kurum ve araçlarıyla işleyen bütünlüklü bir parti mekanizması durumundadır. Kürt ve Türk proletaryasının ortak çıkarlarına ne zaman uygun düşerse o zaman ayrılabilecek, ayrı bir örgütlenme olarak mücadelesini sürdürebilecek yapılanma durumundadır. Bunu yapabilecek bütün mekanizmalara sahiptir."(6) Bu yaklaşımdan da anlaşılabileceği gibi savunulan örgüt, "ayrı" bir örgüt değil, gerekirse "ayrı bir örgütlenme" olarak mücadelesini verebilir. Savunulan, bağımsız bir parti değil, "bağlı" bir partidir. Bu durum, Ulusal Demokratik Halk Devrimi stratejisinde bu partinin bağımsız olmadığının, Türkiye devriminden önce gerçekleştirilebilecek Kürdistan devrimini amaçlamadığının açıkça kabulüdür. Zaten bu konuda örnek olarak ele alınabilecek KKP'nin programı ve savunması, bu türden anlayışların Kürdistan proletaryası adına Ulusal Demokratik Halk Devrimi'ni Türkiye devrimine bağlı gördüklerinin açık bir göstergesidir.(7)

İşte bu nedenlerle, "merkezi" partiler içinde yer alan "özel" örgütlenmelerin, Kürdistan sorununda birer çözüm değil, çözümsüzlük olduklarını belirtiyorum.

Öte yandan, Ş.Sağır arkadaş, Türkiye'de devrim gerçekleşmeden Ulusal Demokratik Halk Devrimi'ni gerçekleştirmek için mücadele verme ile PKK'nin eylemleri arasında da yanlış ve ilgisiz bir bağlantı kuruyor. Emek yazarı bilmelidir ki, PKK ile diğer ulusal demokratik güçler arasındaki ayrılıklar, PKK'nin "önce kurtuluşu" savunmasından kaynaklanmıyor. PKK'nin diğer ulusal demokratik güçlere yaklaşımı, başlıca sorunu oluşturuyor. Yoksa "önce kurtuluş"u savunup savunmama konusunda PKK ile diğer devrimci güçler arasında ayrılık olduğunu savunmak, hem bir bütün olarak Kürdistan ulusal demokratik hareketini, hem de tartışma konusu olan PKK'nin yönelimlerini bilmemektir. Hele PKK eylemlerinin "bağımsız devlet" kurmayı amaçlamadığı; amacın "eşit muamele", "bazı siyasi hakları"n tanınması ve "kendini kanıtlama" yönünde olduğu, bizzat Apo tarafından M.A.Birand'a açıklanmışken ve aynı doğrultuda bir izlenimin Apo ile son dönemlerde görüşen Y.küçük'te de oluştuğu biliniyorken, Ş.Sağır'ın PKK'yı "bağımsızlıkçı" gösterip, diğer güçlerin PKK ile sorunlarını buna bağlaması, ne denli Kürdistan'ı "tanıdığı"nın açık bir örneğidir. PKK'nin silahlı eylemleri başlatırken, halk demokrasisini hedefleyen FKBDC'nin üyesi olduğunu da hatırlatmak isterim. Ayrıca diğer güçlerin mücadelelerinin küçümsenerek alaylı bir dille değerlendirilmesinin de Emek yazarına yakışmadığını belirtmek gerekir. Kürdistan ulusal demokratik muhalefetinin önemli bazı eksiklik ve yanlışlıklarına rağmen bizzat Kürdistan topraklarında, Emek'in Kürdistan'daki "proleter devrimcileri"nden kat kat boyutlu mücadele sürdürdüğü rahatlıkla söylenebilir. Özlenen boyut ve kapsamda bir mücadele, halen bir görev olarak Kürdistan devrimcilerinin önünde duruyor, ama sorun karşılaştırmaya gelirse Emek'in "proleter devrimcileri"nin, kolay kolay bu iddialarının altından kalkamayacakları ortadadır. Sorunu bu zeminde tartışmanın yararına inanmamakla birlikte, Emek yazarı öyle şeyler söylüyor ki, cevaplandırmaktan başka bir yol kalmıyor. Türkiye devrimini amaçlayan bazı örgütlerin geçmişte Kürdistan'ın bazı yörelerinde kimi Kürdistan örgütlerine göre nicelik olarak "güçlü" olmalarını da Ş.Sağır çarpıtıyor. Bugün de bazı yörelerde aynı durum sözkonusu olabilir, fakat ben, Kürdistan zeminini esas alan stratejiler geliştikçe diğer güçlerin kan kaybına uğradıklarını söylüyorum. Bunun, Kürdistan toprağının "yaban ot"larını sevmesiyle alakası yoktur. Bütün eksiklik ve yanlışlıklara rağmen, günümüzde Kürdistan ulusal demokratik muhalefeti, Türkiye devrimini amaçlayanlara göre Kürdistan'da sürece müdahalede daha etkindir. "Birleşik Sosyalist Kampanya" adı altında Türkiye düzeyinde gösterilen etkinlikle Diyarbakır'da elde edilen başarının, özellikle sürece müdahalede etkinlik konusunda Emek yazarlarına da "birşeyler" öğretmiş olması gerekir.

KÜRDİSTAN'DA DEVRİM DİNAMİZMİ VE GERÇEKLEŞME KOŞULLARI

Her örgütlenme nesnel bir zemine dayanmak zorundadır; nesnel zemini olmayan örgütlenmeler bazen dış zorlamalarla ayakta tutulmaya çalışılırlarsa da ergeç yıkılmaya ve silinmeye mahkumdurlar. Kitlelerin vereceği destek de her zaman doğru yolda olmanın göstergesi değil, çünkü kitleler de bazen yanılabilirler ve bu yanılgıları temelinde belli bazı örgütlenmeleri destekleyerek yanlışın "doğru" diye görünmesine neden olabilirler. Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini omuzlamada boşluğun olduğu dönemlerde kimi "ortak örgütlenme"lerin Kürdistan'da da etkinlik gösterebilmesi ve Kürdistan devrimcilerinin büyük bir kesimini bünyelerinde barındırabilmesini işte bu açıdan, çeşitli nedenlerle doğrusunun yaratılamadığı koşullarda yanlış alternatiflerin "doğru" gibi göründüklerine yorumluyorum. 1940'lara kadar isyan ve direniş odağı Kürdistan'da sadece "ulusal kurtuluş" amacıyla bile olsa, Kemalist iktidara karşı mücadelenin bağımsız kanallarda gelişmesi; doğrudan bağımsızlık hedefleri olmayan TKDP'lerin ortaya çıkmalarıyla, daha önceleri TİP'te yeralan Kürdistan devrimci ve yurtseverlerinin örgütlenmede giderek ülkesel zemine yönelmeleri; 1975'lerden itibaren benimsenen "bağımsız parti,

ülkesel strateji ve devrim" ile birlikte Kürdistan örgütlü güçlerinin kısa vadede gösterdikleri etkinlik, Kürdistan'da ulusal ve toplumsal devrim sürecinin ağırlıklı olarak bağımsız bir seyir izlediğinin göstergesidir.

Belirtmek gerekir ki, bu "bağımsız seyir"in çeşitli nedenleri vardır. Yüzyıllar boyunca sömürgeci boyunduruk altında bulunmanın; toplumsal ilerleme sürecinde farklı sınıfsal mevzilenmeye sahip olmanın; Kürdistan'ın zorla parçalanmasının kendisiyle birlikte getirdiği sorunların; sömürgeci politikaların bir sonucu olan geri bıraktırılmışlığın ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanlardaki etkilerinin ve daha sayılabilecek çeşitli olguların oluşturdukları nesnel zeminin bir sonucu olan ulusal ve toplumsal gelişme sürecinin ağırlıklı olarak bağımsız seyir izlemesidir ki, Kürdistan'da hem ulusal hem de toplumsal görevleri olan Ulusal Demokratik Halk Devrimi'nin dinamizmini oluşturuyor. Bu devrim dinamizmidir ki, Türkiye devrimi gerçekleşmeden de Kürdistan'da Ulusal Demokratik Halk Devrimi'nin gerçekleşebileceğini olanaklı kılıyor. Yoksa, Kürdistan devrimcileri, devrim dinamizmini, Ş.sağır arkadaşın ileri sürdüğü gibi, "ulusal kurtuluş halkasından hareketle" izah etmiyorlar. "Kürdistan devriminin muharrik gücü sadece ulusal kurtuluş mudur?" sorusunu bana yönelten Ş.Sağır, yazımın bir kaç yerinde "ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi", "Ulusal Demokratik Halk Devrim" ve "Kürt halkının devrimci kurtuluş stratejisi" tanımlamalarını kullanmamı görmezlikten geliyor; "Kürdistan proletaryasının temsilcileri, hiç bir sosyalist miras devralmadan bir nevi sıfırdan başlayarak 1975'lerden bu yana kendi öz topraklarında, her türden baskı ve sömürünün yokedildiği bir toplumun kurulması nihai amacıyla mücadelelerini sürdürüyorlar"(8) dememi "denmemiş" sayıyor, ve bana yönelttiği soruyu, benim adıma "evet" diye cevaplandırıyor ve "yanılgımı" o noktada başlatıyor.(9) Şimdi Emek yazarına soruyorum: Ne zamandan beri Kürdistan'da "her türden baskı ve sömürünün yokedildiği bir toplumun kurulması nihai amacıyla mücadele" sürdürmek, devrimci kurtuluş stratejisini benimsemek, mücadeleyi sadece "ulusal kurtuluş" ile "izah etmek" oluyor? Yukarıda savunduğumuz "nihai amaç"ın komünist toplum olduğu açık değil mi? Ş.Sağır arkadaş, bu stratejik hedefleri göreceğine, Kürdistan marksist-leninistleri açısından sınıfsal görevleri de içeren "ulusal kurtuluş mücadelesi" tanımlamasını neden ulusal burjuva güçlerin anladığı biçimiyle yorumluyor? Emek yazarının tercih ettiği yöntemle düzeyli ve yapıcı bir tartışma sürdürmek mümkün değil. Çünkü söylenenler anlaşılmadan, verimli tartışma yapılamaz.

Yine de Emek yazarının "anlayacağı" sözcüklerle Kürdistan'da kurtuluş mücadelesinden, marksist-leninistler olarak ne anladığımızı belirtmek istiyorum. Emek yazarı bilmelidir ki, "bir Kürdistan devleti olsun da ne olursa olsun" anlayışı, marksist-leninist ve devrimcilere yabancıdır. Bir devlet ismi, bir bayrak ve ulusal marş, kendi başına bizlerin amacı olamaz. Ulusal ve toplumsal kurtuluşu içiçe gördüğümüz için, "ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi" de "ulusal kurtuluş mücadelesi" de marksist-leninistler ve devrimciler açısından "aynı kapı"ya çıkıyor. Denilebilir ki, sözcükler, özü yansıtmalı. Doğrudur, sözcükler özü yansıtmalı. Fakat böyle bir tartışma olmadığı için bu sözcüklerden neyin kastedildiği biliniyordu. Nitekim, A.Keçeli arkadaş ilgili yazısının bazı yerlerinde "ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi" tanımlamasını kullanırken, bazı yerlerinde "Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi" tanımlamasını kullanmada her hangi bir sakınca görmemiştir. Ayrıca, H.İşli de "Kürt halkının ulusal devrimi" tanımlamasını kullanabilmiştir. Görüldüğü gibi devrimciler, sözcüklerle ilgili değil, özle ilgilidirler.(10)

Kürdistan'da emperyalizmin, sömürgeciliğin ve yerli işbirlikçilerin ekonomik, sosyal, siyasal, askeri ve kültürel egemenliğine son vererek yakın ve uzun erimli stratejik amaçlar doğrultusunda komünist toplum kurmaya kadar varan bir devrim dinamizminin temel oluşturduğu Kürdistan işçi sınıfı hareketinin kendi tarihsel misyonunu yerine getirmek için, geçmişe göre daha elverişli koşullara sahip olduğu yadsınamaz. Lenin döneminde bağımsız devletleri sosyalizm yolunda ayakta tutabilmede varolan çeşitli engellerden bazıları dünya devrimci süreci güçlerinin kaydettikleri engin başarılar nedeniyle bir bir ortadan kalkarken, bazıları halen varlığını korusa da, bunları aşma mücadelesinde daha iyi sonuç almak için daha çok yol ve yönteme, araca sahibiz. Emperyalist-kapitalist sistemin karşısında oluşturulan caydırıcı güç, içte ve dışta sosyalizmin temel doğrultularından sapmadıkça "küçük" devletlerin bile ayakta kalabilmesine olanak tanıyor.

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin gerçekleşme koşullarını tartışırken, Türkiye devrimci güçlerinin yanıldıkları bir nokta da, bu konuda lenin'in farklı tarihlerde söylediklerinin yer ve zamanında, ne anlama geldiklerini, eksik ve yetersiz kalan yönlerini görmemede kendini gösteriyor. Lenin, İrlanda ve Polonya konusunu değerlendirirken sorunu koşulların farklılığı çerçevesinde ele alıyor ve devrim merkezlerinin yer değiştirmeleri, ayrılma veya birlikte kalmanın proletaryanın çıkarlarıyla uyumu bazında, ayrılmanın desteklenip desteklenmeyeceğini savunuyordu. Yani Lenin'e göre, ayrılma veya bir arada kalma sorunu, toplumsal gelişmenin gereklerine ve sosyalizmin çıkarlarına uygunluğa bağlıydı. Lenin, ulusal bağımsızlığın hangi koşullarda desteklenebileceğini o dönem halen marksist saflarda olan Kautsky'den bir aktarmayla savunuyor. 1896'da Kautsky'nin yazdığı bir makalede şöyle deniliyor: "Proletarya bir kez Polonya sorununu, kendisine uğraş edindiği zaman, Polonya'nın bağımsızlığından yana bir tutum takınmaktan, bugün için o yöndeki bütün adımları baştacı etmekten başka bir şey yapamaz; ancak bunun için, atılan o adımın, uluslararası savaşkan proletaryanın sınıf çıkarlarıyla kesin olarak uyuşması gerekir."(11) Polonya Sosyalist Partisi (PSP) adındaki küçük burjuva ulusalcı bir parti ile polemiklerinde Lenin, kendi programlarının "akla sığabilecek her olasılığı" dikkate aldığını belirterek PSP'yle ayrılıklarını şöyle koyuyor: "Sosyalizmden önce gerçekleşmesi olasılığı yok denecek ölçüde az olduğu halde, Polonya proletaryasının bağımsız ve özgür bir Polonya Cumhuriyeti sloganını benimsemesine, bu program hiçbir biçimde engel değildir. Program, yalnızca, gerçekten sosyalist olan bir partinin,

proletaryanın sınıf bilincini baştan çıkartıp bozmamasını, sınıf savaşımını önemsemezlik etmemesini, işçi sınıfını burjuva-demokrat sözlerle avlamamasını, ya da proletaryanın bugünkü siyasal savaşımının birliğini parçalamamasını istemektedir. İşin özü, işte bu koşullardadır. Biz, kendi kaderini tayin hakkını ancak bu koşullarla tanıyoruz. PSP'nin, Alman ve Rus sosyal-demokratlarından, ulusların kaderlerini tayin hakkını, özgür ve bağımsız bir cumhuriyet için savaşım verme hakkını reddettikleri için ayrılıyormuş gibi görünmesinin hiçbir yararı yoktur. Ayrılık bu noktada değildir.Ayrılık, PSP'nin sınıf görüşünü gözden kaçırmasında, bu görüşü şovenizmiyle gölgelemesinde, bugünkü siyasal savaşımı bölmesindedir. Bizim PSP'ne gerçek sosyal-demokrat bir işçi partisi gözüyle bakmamızı engelleyen şey budur."(12) Lenin, o dönem sürekli olarak "merkezi bir savaşım örgütü"nün gerekliliğini belirtmesine rağmen, PSP'ye ilişkin görüşlerinden de anlaşılacağı gibi, ilkesel olarak bağımsız örgütlenmeye karşı değildir. belli koşullarla bağımsız bir örgütlenmenin olabileceğini açıkça ifade etmektedir.

Şimdi Lenin'in daha 1903'te PSP için öne sürdüğü koşulları Kürdistan özgülünde irdelersek, sanırım durum daha iyi anlaşılır. Sınıf savaşımını önemsememek bir yana, ulusal kurtuluşun sınıfsal kurtuluştan ayrı tutulamayacağını, mücadeleyi "ulusal" hedeflerle sınırlayan her türden ve boydan burjuva ve küçük burjuva güçlerin ulusal ve toplumsal kurtuluşun güvencesi olmayacaklarını, Ulusal Demokratik Halk Devrimi stratejisine rağmen, halklarımızın ortak düşmanlarına karşı bazı alanlarda ortak mücadelenin verilmesi gerektiğini savunan Kürdistan marksist-leninistleri ve devrimcilerinin bağımsız örgütlenmesi, bağımsız bir örgütlenmenin desteklenmesi için Lenin'in ileri sürdüğü koşullara uymuyor mu? "Çarlığı, ancak Polonya'yı ondan koparark zayıflatabiliriz; çarlığı devirmek Rus yoldaşların görevidir.", "Çarlığın devrilmesinden sonra Rusya'dan ayrılarak kendi kaderimizi tayin edebiliriz" diyen PSP'ye yönelik eleştirileri, Kürdistan koşulları için tekrarlamak doğmatizmin en açık örneği değil midir? Halbuki, bizler, ayrı bir devrim stratejisini savunmakla birlikte, Kürdistan'ın kurtuluşunu salt bu yolla sınırlamadığımız gibi, UKTH'nin gerçekleşmesini Türkiye devriminin "sonra"sına da bırakmıyoruz. Sorun kendini bir yolla sınırlamamak ve önce gerçekleşmesi mümkün olanı yaşama geçirmek için gereken örgütlülüğe sahip olmaktır. Bağımsız örgütlenmeler, stratejik olarak ayrı bir devrimi hedeflemelerine rağmen, nitelik olarak hem bu devrimi gerçekleştirme hem de Kürdistan devrimi, Türkiye devriminden önce gerçekleştirilemediği zaman, toplumsal devrim süreçlerinin çakışmasının ürünü olabilecek ortak devrime de en azami ölçülerde katkıda bulunabilme yeteneğine sahip iken, birleşik örgütlenmelerin yüzü hep "ortak strateji"ye dönük olduğu için, nesnel koşulları uygun olsa bile "önce kurtuluş"u gerçekleştirebilecek bir yapıda değiller. Sosyalizmden önce gerçekleşmesi olasılığı "yok denecek ölçü"de az olan, Polonya'nın bağımsızlığı sloganının benimsenebileceğini belirten Lenin'in buna rğmen "merkezi örgütü" öne çıkarması bir ölçüde anlaşılabilir. Çünkü o dönemlerde Polonyalı marksistlerin, bırakalım bağımsız örgütlenmeyi savunmayı, UKTH ilkesine bile karşı oldukları bilinmektedir ve varolan bağımsız örgütlenmeler de sınıf çıkarlarını bir tarafa itiyorlardı. Günümüz Kürdistan'ında ise marksizm-leninizme inanan örgütlenmeler var ve de sosyalizmden önce kurtulma olasılığı "yok denecek ölçü"de az olmak bir yana, birlikte kurtulma olasılığından daha güçlüdür. Bunun çeşitli nedenleri olmakla birlikte Kürdistan'da örgütsel mücadelenin niteliği ve uluslararası koşulların elverişliliği başlıca ayırıcı özellikler olarak önümüze çıkıyor.

Öte yandan unutulmamalıdır ki, bağımsızlık ve sonrası için amaçlanan devrimci toplumsal dönüşüm perspektifi, kapitalist bir devletten ayrılmak için gündeme gelmektedir. Yani tartışma konusu, devrimci veya sosyalist iki ülkenin birlikte veya ayrılmaları değildir. Ayrılma mücadelesi, kendi işçi ve emekçi sınıfları üzerinde de ağır bir baskı uygulayan, emperyalizmin sıçrama tahtası ve yüzyılların sömürgeci ve hegemonyacı mirası üzerinde temellenmiş bir devlete karşı sözkonusudur. Lenin, 1917'lerde konuya ilişkin yaklaşımını Ukrayna ve Rusya örneklerinde ortaya koyuyor. Lenin, "eğer bir yanda Ukrayna Cumhuriyeti, bir yanda Rus Cumhuriyeti olursa, bu ikisi arasında daha yakın temas, daha büyük güven olacaktır. Eğer Ukraynalılar, bizim bir Sovyet Cumhuriyeti kurduğumuzu görürlerse, ayrılmayacaklardır; ama bir Milyukov Cumhuriyetine sahip olursak, bizden ayrılacaklardır"(13) derken, baskıcı ve sömürücü bir devletten ayrılmanın nesnel zemini ile sosyalist bir devletten ayrılmanın nesnel zemini arasındaki farkı ortaya koyuyor. Ayrıca Lenin, sosyalist bir devletler birliğinden ayrılma sorununa da ilkesel olarak olumlu bakmıştır. SSCB'nin kuruluşundan buyana, cumhuriyetlerin birlikten ayrılmaları hakkının hep anayasa ve yasalarla güvenceye alınmış olması bir yana; Lenin daha devrimden önce, sömürge ve ilhak edilmiş ülkelerin, kendi dönemlerinde bile ayrılabileceklerini şu sözlerle savunuyor: "Finlandiya, Polonya ya da Ukrayna Rusya'dan ayrılırsa, bunda kötü bir yan yoktur. Ayrılmanın nesi yanlış? Yanlış diyen şovenisttir. Çar Nikola'nın siyasetini sürdürmek için kişinin deli olması gerekir. Norveç İsveç'ten ayrılmadı mı? Bir zamanlar Alexander I ile Napoleon, ulusları takas ederlerdi, çarlar Polonya'yı değiş tokuş etmişlerdi. Biz, çarların bu siyasetini sürdürecek miyiz? Bu enternasyonalizmin taktiklerini yadsımak demektir, bu, kötünün kötüsü bir şovenliktir. Finlandiya'nın ayrılmasında ne kötülük var? Norveç İsveç'ten ayrıldıktan sonra, iki ulus arasında, iki ülkenin proletaryası arasında karşılıklı güven artmıştır."(14)

Lenin'in söylediklerinin, bir anlık Kürdistan koşulları için söylendiği düşünürsek, şöyle denilmesi sanırım yanlış olmaz: "Kürdistan sömürgeci devletlerden ayrılırsa, bunda kötü bir yan yoktur. Ayrılmanın nesi yanlış? Yanlış diyen şovenisttir."

Görüldüğü gibi, Lenin'in güncelliğini ülkemiz koşullarında yaşatacaksak, bağımsız örgütlenmeleri değil, bağımsız örgütlenmelerin ayrı devrim stratejisini hangi anlayışla savundukları ve halklarımızın ortak görevleri doğrultusundaki mücadeleye nasıl baktıklarını değerlendirmek gerekiyor. Bu konuda, çeşitli nesnel ve öznel nedenlerle Lenin dönemi için geçerli olmuş "merkezi örgüt" anlayışını, koşul ve zaman değişikliklerini dikkate almadan

Kürdistan için savunmak yerine, Kürdistan'daki bağımsız örgütlenmelerin ne denli sınıf çıkarlarını gözettiklerine, halkların ortak mücadelesine ne denli uyum gösterdiklerine ve burjuva sloganlarından ne denli arınabildiklerine eğilmenin, marksizm-leninizmin yaratıcılığının bir göstergesi olacağına inanıyorum. İşçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel öncülüğünde gerçekleşecek bir ulusal ve toplumsal kurtuluşun ürünü olacak "bağımsız" bir devletin, dünya devrimci süreci güçlerinin, bölgedeki ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin, Kürdistan'ı boyunduruğu altında bulunduran ülkelerin işçi sınıfı ve emekçi kitlelerinin gerçek çıkarlarıyla temelde çelişebileceğine —bazı sosyalist ülkelerin pragmatik çıkarlarıyla çelişebilir, fakat bu, devrim stratejimizin yanlışlığının göstergesi değil, bu sosyalist ülkelerin yanlışlıklarının ürünü olur— inanmıyorum. Aksine, Kuzey Kürdistan'da yeni bir devrimci odak sözkonusu olur ve bu da, dünya devrimci sürecinin güçlenmesi ve sosyalist kuruculukta yeni bir "halka" demektir.

Denilebilir ki, kapitalist bir devletten ayrılarak, sosyalist yönelimli bir "bağımsız halk cumhuriyeti" kurmak iyidir, fakat koşulları zordur. Evet ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi kolay kolay başarıya ulaşmayacak, fakat , bu, Türkiye devriminin daha "kolay" gerçekleşebileceğinin göstergesi değildir. Kürdistan'da devrim dinamikleri, yüzyılların özgürlük ve bağımsızlık istemi ve içinde yaşanılan koşulların "ayrı"lığı nedeniyle daha güçlüdür; Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin uluslararası alanda alabileceği destek, yine ülkenin durumu nedeniyle, Türkiye devrim mücadelesine göre daha fazla olur. Bütün bunlar, Ş.Sağır ve aynı anlayışı savunan arkadaşlar kabul etmeseler bile, Türkiye devrimi gerçekleşmeden Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluşu sağlamanın mümkün olduğunun göstergesidirler.

BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENME ORTAK MÜCADELEYİ DIŞLAMIYOR

Güney ve Doğu Kürdistan'da mevcut örgütlenmelerin, toplumsal gelişme sürecine denk düşen bir stratejiyi önlerine koymamalarının, birleşik örgütlenme lehine yorumlanmaması gerektiğini belirtmemi eleştiren Ş.Sağır, Kürdistan'ın sözkonusu iki parçasındaki durumu, "Kürt halkının yanı başındaki kardeş halklarla birlikte mücadele ve örgütlenmeden herhangi bir zarar görmemekte olduklarına ve enternasyonal ruhun etkilerine" bağlıyarak, hem küçük burjuva milliyetçiliğinin yanlış örgütleme anlayışının savunuculuğunu yapıyor, hem de savunduğumuz bağımsız örgütlenme ile ortak mücadelenin bağını görmüyor.

Kürdistan marksist-leninistleri her paçada belli amaçlar için ortak mücadelenin gerekliliğini savunuyorlar, fakat bağımsız örgütlenmeyi savunurlarken, bağımsız bir stratejinin de gerektiğinin bilincindedirler. Kürdistan'ın kurtuluşunu, salt egemen ülkedeki devrim veya demokrasiye bağlı görmedikleri için, ulusal ve toplumsal kurtuluşu daha önce gerçekleştirmenin araçlarının gerektiğini belirtiyorlar. İşte, amaçlara varmak için her koşulda araç rolünü oynayan parti veya örgüte bu nedenle ihtiyaç duyarlar. Yani bağımsız örgütlenme, bizler için, egemen ülke devrimi olmadan ulusal ve toplumsal kurtuluşu gerçekleştirme hedefi çerçevesinde bir anlam ifade eder. Yoksa, Kürdistan'ın, egemen ülkedeki devrimlerden önce ulusal ve toplumsal kurtuluş yoluna girebileceğini savunur görünüp, temel stratejiyi bu doğrultuda belirlemeden bağımsız örgütlenmeyi savunmak, küçük burjuva milliyetçilerinin tutumu olabilir, ama marksist-leninistlerin asla. Doğu ve Güney Kürdistan'daki ulusal demokratik güçlerin bağımsız örgütlenmelerine rağmen bağımsız bir devrim stratejisine sahip olmamalarını eleştirirken, bazı konularda ortak mücadeleyi kastetmediğimi Ş.Sağır, anlamıyor veya anlamazlıktan geliyor. Bazen egemen ülke komünist ve devrimcileriyle taban tabana zıt konumlarda olunmasına rağmen, Kürdistan'ın özgürlüğünün Tahran veya Bağdat'tan geçtiğinin savunulup ona göre mücadele verilmesinin, zaman zaman Kürdistan topraklarının büyük bir kesiminin sömürgecilerden arındırılmasına karşın, bağımsızlığa yönelip toplumsal dönüşümleri derinleştirmeyi engellediğini, Kürdistan'ın bu parçalarındaki mücadele tarihi en iyi örnektir. Ortak kurtuluş olasılığını yadsımadan ve onun gerektirdiği görevleri küçümsemeden, temel stratejik hedef olarak Ulusal Demokratik Halk Devrimi'nin benimsenmesi gerekir ki, bağımsız örgütlenme bir anlam kazansın.

Bağımsız partiler olarak ortaya çıkıp, önce ulusal ve toplumsal kurtuluş stratejisini benimsemeyenler, ister otonomiyi ister federasyonu savunsunlar, bilmelidirler ki bu durumları bağımsız örgütlenmeyi gerektirmiyor. Çünkü, bu amaçları, egemen ülkedeki dönüşümlerle birlikte gerçekleşebileceği için, bağımsız partiler olarak kalmaları gerekmiyor; böylesi bir stratejiyi savundukları sürece en doğrusu, kendi dünya anlayışlarına "en uygun" bir "birleşik örgütlenme" içinde yer almalarıdır. Yoksa hem "bağımsız bir örgüt" olmak hem de egemen ülke devriminden önce ulusal ve toplumsal kurtuluşu gerçekleştirme stratejisini benimsememek doğru bir tutum olamaz. Bu nedenle, Doğu ve Güney Kürdistan'da ayrı bir strateji benimsememeyi veya Kuzey Kürdistan'da "bağımsız bir örgütlenme" olarak yakın stratejik amacı "federasyon" biçiminde belirlemeyi, Kürdistan gerçekliğiyle bağdaşmayan birer yanılgı olarak değerlendiriyorum. Hele böylesi bir yanılgı "sosyalist"lik adına yapılıyorsa, yanılgının önemi daha da artıyor. Günümüzde Kürdistan'da bağımsız bir örgütlenmeyi savunma, ortak mücadeleyi yadsımamakla birlikte, ulusal ve toplumsal kurtuluşu, egemen ülkede devrim olmadan, bağımsızlık yoluyla gerçekleştirmeyi temel stratejik hedef olarak benimsemeyi ikircimsiz bir biçimde savunmayı, gerektiriyor. Bu açıdan, Kürdistan'da bağımsız örgütlenmeyi savunanların, ulusal ve toplumsal kurtuluşu esas alan bağımsızlık konusunda net ve açık olmaları gerekir.

Peki denilebilir ki, savunduğumuz örgütlenme anlayışı, halklarımızın ortak düşmanlarına karşı, belli düzey ve kapsamlarda ortak mücadeleyi dışlıyor mu? Kürdistan ve Türkiye düzeyinde güç ve eylem birliklerini, cephe çalışmalarını yakından bilenler, ortak mücadelenin, bağımsız örgütlenmelerin de katılımıyla verildiğini, daha da önemlisi bunun koşullarının bulunduğunu rahatlıkla görebilirler. Anti-emperyalist, anti-tekel, anti-şovenist ve anti-faşist ilkeler

doğrultusunda yerine getirilebilecek önemli ortak görevlerin bulunduğunu, bu konuda üzerine düşeni yerine getirmede hiçbir Kürdistan marksist-leninisti ve devrimcisinin kaçınmaması gerektiğini belirtmek gerekir. Bu anlayışı savunmamı, Ş.Sağır arkadaş, mademki ortak görevler var, o zaman bağımsız örgütlenmeye gerek yoktur anlayışıyla değerlendiriyor. Ş.Sağır, sorunu basite alıyor. Ben, ulusal ve toplumsal kurtuluşu Türkiye devriminden önce bağımsızlık yoluyla gerçekleştirmenin mümkün olduğunu, bunu birleşik örgütlenmelerin sağlamayacağını belirterek bağımsız örgütlenmeyi savunurken, Emek yazarı, ortak mücadeleyi bağımsız örgütlenmenin "alternatifi" olarak sunuyor. Halbuki bağımsız örgütlenme, ortak mücadeleyi de ayrıca örgütlemeyi engellemezken; birleşik örgütlenme, Türkiye devriminden önce Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluşu bağımsızlık yoluyla gerçekleştirmeyi, lafta "yadsımıyoruz" denilse de, bu doğrultuda mücadeleyi geliştirip güçlendirme konusunda bir çıkış yolu değil, bir çıkışsızlık yoludur. Zamanı gelince birleşik örgütlenmelerdeki "parti" veya "örgüt"ler ayrılabilirler demek, günümüz için bir anlam ifade etmiyor. Çünkü, artık birleşik partilerdeki "parti" ve "örgüt"lerin bile ayrılma noktasına gelebilecekleri "zaman" için de örgütlü mücadele gerekiyor, yani Ulusal Demokratik Halk Devrimi'ni gerçekleştirebilmek için şimdiden bağımsız örgütlenmelere ihtiyaç vardır. İşte sorun, amaçlara varmada manevra kabiliyeti daha fazla olan araçları tercih etmede düğümleniyor. Sosyalist bir Kürdistan isteminde "ortak payda"yı oluşturmak yetmiyor, mücadele araçları açısından önemli olan, bu amaca varmak için ne tür araçların kullanılması gerektiğidir. Tevger, Sol Birlik ve FKBDC deneyimleri, bağımsız örgütlenme ile ortak mücadelenin ilişkisini, benimsenen mücadele araçlarının manevra kabiliyetlerini, bu oluşumların kimi eksiklik ve yanlışlıklarına rağmen, açıkça gösteriyor.

★ ★ ★

Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi, bağımsız örgütlenme, günümüz Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bir bütün olarak omuzlanması için en doğru bir yoldur. Çeşitli nedenlerle Türkiye devrimci parti ve örgütlerinde yer alan Kürdistanlı devrimcileri, kendi ülkesel amaçları için, Türkiye devrimi olmadan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini zafere götürmek için, Kürdistan zeminindeki mücadele platformunu benimsemelidir derken, tekrar belirtiyorum bu çağrının Türkiye marksist-leninist ve devrimci örgütlerinde yeralanların "yurtsever" bile olamayacaklarıyla alakası yoktur. Sorun, dünyasını "Ankara'dan geçecek yol" ile sınırlamamak, ondan önce gerçekleşmesi mümkün olan, ulusal ve toplumsal kurtuluşu bağımsızlık yoluyla gerçekleştirmeyi önüne koymaktır. Bu konu Kürdistan marksist-leninistleri ve devrimcileri açısından, TKSP dışında, açık ve nettir. Savunduğumuz perspektifin, Türkiye devrimci örgütlerinden kopabilecek insanların nicel gücü ile de ilgisi yoktur. Beni Türklere "kin" duymakla suçlayan Ş.Sağır'ın, soruna bu denli düz mantıkla yaklaşmasını devrimciler olarak hoş karşılamak mümkün değil. Böylesine, "çamur"ları tartışmayı bile devrimcilere yakıştırmadığımı belirterek, bağımsız örgütlenmedeki ikicimsizliğimizle birlikte Türkiye ve Kürdistan halklarının ortak mücadelesinin örgütlenmesi için Kürdistan marksist-leninistleri ile devrimcilerinin de katılımıyla ne tür adımların atıldığını ve daha da önemlisi ne tür perspektiflere sahip olunduğunu, Ş.Sağır'ın tekrar araştırmasını öneriyorum. Sonuç olarak diyebiliriz ki, stratejik olarak Ulusal Demokratik Halk Devrimi'ni benimseyerek, bu temelde ulusal ve toplumsal kurtuluşu amaçladığımız için, benimsediğimiz perspektif, Türkiye ve Kürdistan toplumsal devrim süreçlerinin çakışması durumunda "ortak devrimi" gerçekleştirmeyi de dışlamadığı için ve daha bugünden halklarımızın ortak mücadelesini en uygun görevler temelinde örgütlemeyi yadsımak bir yana, savunduğumuz için, en doğrusunu yaptığımıza eminiz; fakat "parti içinde parti" olanların, kendilerini egemen ülke başkentinden geçen "yol"la sınırlayanların, "en doğrusu"nu yaptıkları söylenemez. Aksini savunanlara bunu "rica ve minnet" ile "zor" ile kabul ettirme diye bir amacımız yok. Mücadelede kimse kimsenin elini tutmuyor ve Kürdistan toprakları "herkes"e açıktır. Şimdiye kadar ki gelişmelerden halen ders çıkarmayanlara söyleyeceğimiz; "gerçekler inançtır, görmeyenlerin kafalarına tekrar tekrar vurarak kendini gösterirler" olacaktır. ●

Dipnotlar

(1) Emek Sayı 8, Ağustos 1989, s. 114- 119
Yazıda savunulan, Kürdistan marksist-leninistletleri ve devrimcilerinin bağımsız örgütlenmesinin, diğer parçalar açıkça ifade edilmedikçe, Kuzey Kürdistan için geçerli olduğunu, yanlış anlaşılmaların önüne geçmek için söyleme geregini duyuyorum. ilerde koşulları oluştuğunda savunulacak "dört parçada merkezi örgütlenme" görüşünü, bu aşamada savunmadığımı, uzun vadeli bir perspektif olarak benimsediğimi belirteyim.

(2) Lenin, Ulusal Sorun ve Kurtuluş Savaşları, Sol Y., Ağustos 1979, s. 23-27

(3) Emek, ags. s. 79

(4) Emek, ags. s. 74-75

(5) Emek, ags. s. 73-74

(6) Emek, ags. s. 67

(7) Emek. ags. s. 106-28

(8) M. Güneşi, sayı 9, Mayıs-Haziran 1989, s. 15

(9) Emek ags. s. 72

(10) "Ulusal Kurtuluş Mücadelesi" tanımlamasını kullanmamı, sorunu "Ulusal Kurtuluş"la sınırladığıma yorumlayan Emek yazarı, aynı tanımlamanın bütün Türkiye devrimci güçleri tarafından kullandığını bilmemezlikten geliyor. Örneğin KKP savunmasında "Kürt ulusal kurtuluş hareketi", TKEP'in 7 Ağustos 1989 tarihli bildirisinde "ulusal direniş", "ulusal diriliş", "ulusal bilrliğimizin, benliğimizin ve davamızın..." gibi tanımlamalar, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi perspektifine rağmen kullanılabilmiştir.

(11) Lenin, age, s. 14

(12) Lenin, age, s. 19

(13) Lenin, age, s. 314-315

(14) Lenin, age, s. 313

KÜRT AYDINI VE BASINI'NIN GÖREVLERİ

Bu sayımızdan itibaren "Kürt aydını ve basını'nın görevleri" üzerine bazı değerlendirmelere yer vermek istiyoruz. Konuyla ilgili olarak Kürt ve Türk birçok aydına bütünlüklü bir soru yönelttik. Sorduğumuz soruya verilen cevapları bu sayımızdan başlayarak yayınlıyoruz. Sorumuza cevap veren dostların tümüne, bir kez daha, en içten teşekkürlerimizi sunmak istiyoruz.

Aydınlara yönelik olarak sorduğumuz soru şu şekildedir: "Kürt sorununun çözümünde günümüz koşullarında Kürt aydınlarına ve Kürt basınına düşen kısa ve uzun vadeli görevler sizce nelerdir ve bu görevler mücadele sürecinde ne şekilde yerine getirilmelidir?"

MALMÎSANIJ:

"Kürt aydını, beyni ve göznuruyla hem Kürt pêşmergesinin, hem insanlığın hizmetinde ve onlara layık olmalıdır."

Sorunuza cevap vermeye kalkışırken öncelikle aydın ve Kürt aydını üzerine birkaç şey söylemek istiyorum.

Aydın sözcüğünün yer ve zamana, içinde yaşanılan toplumsal yaşam düzeyine bağlı olarak değişen göreceli özelliğini hatırlatmakta yarar görüyorum. Belirli bir zaman ve mekanda aydın sayılan birisinin aydınlığı, sözkonusu zaman ve mekan boyutu içinde değerlendirilmelidir. Belirli bir toplumun aydını başka bir toplumsal yapıda ve başka bir dönemde aydın sayılmayabilir. Fakat çağımızda iletişim araçları ve teknikteki gelişmeler sayesinde dünyanın giderek küçüldüğünü, bununla birlikte -genel olarak yönetenin ve güçlü olanın lehine olmak üzere- toplumların birbirlerini etkileme hızının arttığını da biliyoruz. Bu etkileşim sonucu bazı ortak değerler oluşarak yaygınlaşmaktadır.

Bütün bunları gözönüne aldığımızda, günümüz aydınını hem kendi toplumu hem de insanlığın benimsediği bazı ortak değerler açısından değerlendirmek gerekmektedir. Aynı şeyler elbette Kürt aydını sözkonusu olduğunda da gereklidir. Şu farkla ki, başka birçok toplumun aydını için sözkonusu olmayan engeller var, Kürt aydınının önünde. Bu engellerin en büyüğü devlet baskısıdır. Çünkü devlet herşeyden önce Kürt olmayı yasaklamaktadır. Kürt olmayı yasaklayan bir devlet, Kürt'ün aydını olmamızı haydi haydi yasaklayacaktır. 1989 yılında yani 20. yüzyılın sonlarında anadilinde okuması, yazması, müzik dinlemesi, tiyatro veya film seyretmesi, sanat ürünü ortaya koyması yasaklanmış olan bir aydın düşünün. İşte bu, Kürt aydınıdır. Kürt aydını olmak bununla doğru orantılı olarak o derece zordur, ama Kürt aydını olarak görevlerini yerine getirmek o derece de kutsal bir iştir. Bu görevi yerine getirmenin tadı o derece fazladır.

Kürt aydınının görevi iki temele dayanmak zorundadır. Genelleme yapmak gerekirse bu temeller Kürtlük ve insanlığın olumlu değerleridir. Kürtlük değerlerinden demokratik bir çerçevede yeri olan bütün ulusal kültür öğelerini kastediyorum. Toplumsal yaşamımızın türevi diyebileceğimiz bu kültür öğelerinin Kürt ulusunun binlerce yıllık tarihi içinde yaratmış olduğu dil, edebiyat, folklor ve müzikten tutun da mimari eserler, el sanatları vb. maddi ve manevi kültürel öğelerini içerdiğini unutmamalıyız. Kürt aydını herşeyden önce bunlara sahip çıkmalı, başkalarının da bunlara sahip çıkması için elinden geleni yapmalıdır. O bununla yetinmemeli, kendi

alanında düşmanın kaba kuvvetle yok edip unutturmak istediği değerleri ortaya koymaya, toplumuna ve dolayısıyla insanlığa maletmeye hizmet etmelidir. Aynı şekilde insanlığın, başka halkların ve diğer ülkelerin emekçilerinin olumlu değerlerinden halkımızın yararlanması için aracılık görevini yerine getirmelidir. Bizim aydınımız, birey olarak yaşadığı bütün zorluklara rağmen halkının şanslı insanlardan biri olduğunu bilmeli, edindiği bilgileri ve becerileriyle ortaya koyduğu ürünleri olabildiğince halkına aktarmalıdır. Kitleye aktarılmayan, halka mal edilmeyen bilgi ve deneyimin pek bir şey ifade etmediği bilindiğine göre, aydınımız bilgi ve deneyimini halka aktarma sanatında giderek daha çok ustalaşmalıdır.

Sorunumuzun kısa ve uzun vadeli görevlerle ilgili bölümü konusunda şunu hatırlatmakta yarar görüyorum. Bilindiği gibi görevlerin kısa ve uzun vadeli olanlarının kesin reçeteleri olmamakla birlikte, bunlar içinde yaşanılan koşullara bağlı olarak değişmektedirler. Yukarıda, Kürt aydınının Kürtlük ve insanlık değerlerine sahip çıkarak, kitlenin buna sahip çıkması için de çaba göstermesi gerektiğini belirtmiştim. Bu iki konudaki görevler ayrılmayacak derecede birbirine bağlı olmakla birlikte, ulusal kurtuluş mücadelemizin bu aşamasında ağırlığın anti-sömürgeci ulusal kültür ve ulusal bilincin, ulusal kişiliğin gelişmesine verilmesi, daha sonraki aşamada ise diğer enternasyonalist görevlerin savsaklanmadan yerine getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ama bu aşamaların, yani aydının yakın ve uzak dönemde yapması gereken şeylerin birbirinden kesin biçimde kopuk olmadığını tekrar vurgulayayım.

Bence aydınlarımız bügün anti-sömürgeci ulusal demokratik güçlerimizin düşmana karşı örgütlenme mücadelesine de aktif olarak katılmalıdırlar. Ulusal demokratik güçlerimizin değişik örgüt ve kesimleri arasında daha olumlu ilişkilerin geliştirilmesi, iç ve dış dostlarla dostlukların pekiştirilmesi, bu yolda sağlam köprülerin oluşturulması için de aydınlarımıza "dilek ve temenniler"i aşan görevler düştüğü kanısındayım. Kanımca halkımızın şiddetle özlediği en geniş birliğimizin oluşturulmasına en çok hizmet edebilecek bir kesim de aydınlarımızdır. Bu görevlerini daha iyi bir biçimde yerine getirebilmeleri için Kürt aydınlarının bir yandan Kürt politik örgütleriyle bütünleşmeleri, en azından olumlu ilişkiler içinde olmaları, bir yandan da kendi aralarında olanakları ölçüsünde örgütlenmeleri ya da dayanışma içinde olmaları gerekir. Aydınlarımızın mücadelenin kenarında, kıyısında değil, tam içinde yerlerini almaları gereklidir. Sömürgeleştirilen ülkelerin halklarının, aydınlarına olan gereksinimi hayati önemdedir. Sömürgecilerin "çöl"e çevirmek istediği ülkelerin kültürel ortamında, ancak bunu kavrayıp mücadeleye omuz verenler, sömürge ulusun aydını olabilir, bu vasfa layık olabilirler.

Kısaca söylemek gerekirse Kürt aydını, beyni ve göznuruyla hem Kürt Pêşmergesinin hem insanlığın hizmetinde ve onlara layık olmalıdır.

Şairlerimizden Hêmin güzel söylemiş:

"Berew berzayî deçim gerci wurd im
Xakî ber Pêy têkoşerêkî Kurd im."

Yani:

"Küçük de olsam giderim yücelere doğru.
Bir Kürt militanının ayağının türabıyım ben."

BASIN

Kürt basınıyla ilgili sorunuzla ilgili olarak ise kısaca şunları söyleyebilirim. Basının ulusal kurtuluş hareketinin gözü kulağı olduğu ya da öyle olması gerektiği bilimektedir. Bizim gibi dili bile yasaklanan uluslar açısından basın bundan da fazla bir öneme sahiptir.

Kuşkusuz önemli basın araçlarından olan dergi ve gazeteler, hedefledikleri amaçlara göre farklı işlevler görürler. Bu tür periyodik yayınların çıkış sürelerini ve ne yayını olduklarını gözönüne alarak ona göre bir proğramı önlerine koymaları gerekir. Örneğin dört ayda bir, üç ayda bir çıkan yayınlar ile ayda bir, haftada bir çıkan yayınlar ya da günlük olarak yayınlananların fonksiyonu aynı değildir. Aynı şekilde bir aktüalite ve haber dergisi ya da gazetesi ile bir mizah dergisi edebiyat dergisi, dil dergisi veya araştırma inceleme konularına ayrılmış bir dergi ya da gizli çalışma koşullarında çalışan bir örgütün sadece örgütlü mensuplarına yönelik olarak çıkardığı bir yayın farklı özelliklere sahiptir. Kürt basını sözkonusu olduğunda, yayında hangi dilin, hangi alfabenin kullanıldığı ; Kürtçe çıkıyorsa yazılarının hangi lehçe ile yazıldığı da önemlidir. Bir diğer önemli konu yayının hitabettiği kesimdir. Yayının Kürdistan'da mı yoksa ülke dışında mı, örneğin Avrupa'da mı çıktığı; Kürdistan'da çıkıyorsa Kürdistan'ın hangi parçasında çıktığı da keza o yayının özelliklerini tesbit etmek açısından önemlidir.

Görebildiğim kadarıyla Kürt yayınlarında ne yazık ki çoğu kez bir keşmekeşlik sözkonusudur. Bir kere yayınlarımızın birçoğunun iddia edilenden farklı içerik ve biçimden çıktığı görülür. Örneğin Kürdistan proletaryasını örgütleme iddiasına olan bir partinin yayın organında bakıyorsunuz genel bazı soyutlamaların dışında, proletarya ile, proletaryanın somut mücadelesi, istemleriyle ilgili pek bir şey yok. Haber yorum dergisi diye çıkan bir dergide bazen haberden başka herşeyi bulmak mümkün oluyor. Derginin kapağında aylık çıkacağı yazılıdır ama bazen aylarca çıkmamaktadır. Bakıyorsunuz derginin adı Kürtçe'dir de içinde Kürtçe olarak yazılmış tek yazı yoktur. Kürtçe çıkıyorsa, bakıyorsunuz sadece bir lehçeyle çıkıyor. Verdiğim bütün

bu olumsuz örneklerin imkansızlıklardan, devlet baskısından vb. kaynaklanan yanlarının olduğunu çok iyi biliyorum. Ama bu yayını çıkaranların gerçekçi davranmayıp, güçlerini tanımadan, ince elelip sık dokumadan paçaları sıvamaları da bu işin tuzu biberi oluyor. Oysa ki genel mücadele ve onun bir parçası olan yayının işi de hesap kitap işidir. Genel olarak bu yayınların çoğunun bütün eksikliklerine rağmen mücadeleye olumlu bir katkıda bulunduklarını kabul ediyor, bu yolda akıl almaz zorluklarla boğuşan, binbir fedakarlığa katlanan yayın sorumluları ve çalışanlarına saygı duyuyorum ama daha iyisi isteniyorsa, bence Kürt basınının bugün yerine getirilmesi gereken önemli görevleri şöyle özetlemek mümkündür:

1) Kürtlerin ulusal bilincinin ve ulusal kişiliklerinin gelişmesine katkıda bulunmak.

2) Halkın ulusal ve ekonomik taleplerini dile getirmek, bu yolda mücadele etmesi için yol gösterici olmak, mücadeleyi örgütlülüğe dönüştürmeye katkıda bulunmak.

3) Kürdistan'da olup bitenleri kamuoyuna yansıtmak, halka çektirilen eziyeti ve bunu yapan zalimleri deşifre etmek.

4) Kürt dili, edebiyatı, folkloru, sanatı tarihi alanlarında kitlelere bilgi taşımak, onlardan bilgi almak.

5) Kürdistan'ın diğer parçaları ve Kürdistan dışındaki önemli güncel olaylardan ya da kültür, bilim ve sanat alanındaki etkinliklerden kitleleri haberdar etmek, önemli gelişmeler konusunda yapılacak yorumlarla kitleleri aydınlatmak.

6) Hem Kürdistan'ın değişik yörelerini hem de diğer ülkeleri tanıtmak. Bu görevlerin daha kolay yerine getirilmesi için şu noktalar gözönünde bulundurulmalıdır:

a) Herşeyden önce hitap edilmek istenen kesimin gereksinim ve taleplerine uygun içerik ve dille, hedeflenen proğram doğrultusunda yayın yapılmalıdır. Yayıncı, okuyucusunun durumunu ve düzeyini gözönüne almadan yayıncılıkta başarılı olamaz.

b) Koşulların elverdiği ölçüde Kürtçe yayın yapmaya öncelik verilmelidir. Kürtçe yayın yapma durumunda ise değişik lehçelere yer verilmelidir. Örneğin Türkiye'de bir yayın sadece Kurmanci lehçesiyle çıkıyorsa, bunu yayınlayanlar şunu bilmelidirler: Sözkonusu yayın Piran, Hêni, Palu, Dersim ve Bingöl'ün birçok ilçe ve köyü, Darê yenî (Dara Hênî) gibi yerlerde yaşayan ve Kırdkî (Zaza, Dımılî) lehçesini konuşup Kurmanci lehçesini anlamayan milyonlarca Kürt tarafından okunamayacaktır. Dolayısıyla bu anlamda peşinen bu lehçeyi konuşanlarla bağlar koparılmış olacaktır.

c) Giderek farklı alanlarda yayın yapma olanakları zorlanmalıdır. Örneğin haber-yorum dergisi, edebiyat dergisi, mizah dergisi, araştırma-inceleme dergisi, çeviri dergisi vb. farklı dergiler çıkarılmalıdır. Böyle yapılabilirse Medya Güneşi'nin 11. sayısında olduğu gibi hem "Alfabe", hem de "Uluslararası Sosyalizmin Güncel Sorunları" gibi çok farklı düzeydeki yazılar aynı dergiye sığdırılmak zorunda kalınmaz ve herşeyi aynı yayında yazma zorunluluğu ortadan kalkar.

d) Mümkün olan alanlarda değişik siyasal düşüncelere mensup kişi ya da örgütler güçlerini birleştirerek birlikte yayın çıkarmalıdırlar. Örneğin Kürt dili, grameri, folkloru vb. alanlarda farklı kesimlerin birlikte iş yapmasının önünde-dar kafalılık ve kısır düşüncelerin dışında -hiçbir engel yoktur.

e) Yayını çıkaran arkadaşların başka halkların yayınlarından öğrenecekleri pek çok şey bulunduğu gibi, yüzyılımızın başından beri çıkmakta olan Kürt dergi ve gazetelerinden de öğrenecekleri şeylerin bulunduğu kanısındayım. Geçmişte çıkan yayınları bu gözle incelersek onların deneyimlerinden yararlanmak, düştükleri hatalara düşmemek, olumlu miraslarına sahip çıkmak ve böylece onları aşmak mümkün olur. Bir örnek vermek gerekirse, sözlü Kürt folklor ürünlerinden Kürtçe atasözlerinin derlenip yayınlanma işine daha 1918-1919'da İstanbul'da Jin dergisinin çıktığı dönemde başlanmış ve bu dergide bunun çok güzel örnekleri verilmiştir. Yine İstanbul'da çıkan Dicle-Fırat gazetesinin 14 Mayıs 1963 tarihli 8. sayısında şunu okuyoruz:

"Dicle-Fırat yazı kurulu, bir FOLKLOR ARAŞTIRMA BÜROSU kurmuş bulunmaktadır. Bu büro iki kola ayrılmaktadır: 1) Folklor derleme kolu 2) Folklor irtibat kolu..... Derleme kolunun Merkez kolunun büyük kısmı üniversitelidir. Haziran ayının sonunda bu arkadaşların çoğu memleketlerine gideceklerdir. Onlar da çevrelerinde folklor derleyip gazete idarehanesine göndereceklerdir..."

Ama bu gelenek daha sonraları istenilen biçimde sürdürülmemiştir. Eğer bu gelenek devam ettirilmiş olsaydı bugün yazıya dökülmüş ve dolayısıyla yitip gitmekten kurtulmuş olan yüzlerce, binlerce sayfalık sözlü folklor ürününe sahip olmuş olacaktık. Yukarıda da belirttiğim gibi, bunu sadece bir örnek olmak üzere hatırlatıyorum, örnekler çoğaltılabilir.

Basın açsından daha uzun vade gözönüne alındığında ise Kürt dili, edebiyatı, sanatı folkloru, müziği, tarihi ve halka mal olmuş ulusal kahramanlar, sanatçılar konusunda daha detaylı ve boyutlu araştırma ve incelemeler yapılabilir. Değişik konularla ilgili olmak üzere başka dillerden çeviriler yapılabilir. Elbette burada sözünü ettiğimiz araştırma, inceleme ve çeviriler, daha çok bu tür konulara ayrılmış olan bilimsel nitelikli araştırma ve inceleme dergileri için sözkonusudur. ●

İSMAİL BEŞİKÇİ:

"Bugün, Kürt toplumunda en devrimci eylem, baskı altında tutulan, devlet terörüyle karşılaşan Kürt dilinin, Kürt kültürünün savunulmasıdır."

Bugünlerde Kürtlerin ihtiyacı olan en önemli şeyin Kürtçe bir dergi olduğunu düşünüyorum. Adı Kürtçe olan, yazılarından en az onda sekizi, veya onda dokuzu Kürtçe olan bir dergi.

Medya Güneşi'nin, Kürtçe şiirler, Kürtçe yazılar yayınladığını biliyorum. Vurgumalaya çalıştığım adı Kürtçe olan, yazıları Kürtçe olan bir dergi. Kürt bir dergi.

Haftalık veya 15 günlük bir dergi.

Bu tür bir dergiyi çıkaracaklar çok önemli donanımlara sahip olmalıdırlar. Kürtçe'yi ve Türkçe'yi çok iyi bilmelidirler. Burada önemli olan meşruluktur. Bu bakımdan böyle dergiyi çıkaranlar faaliyetlerinin meşruluğunu, idari makamlar önünde yargı kurumları önünde savunabilmelidirler. Kürtçeyi yasaklayan Türk Anayasa'sının ve ilgili Türk yasalarının meşru olmadığını vurgulayabilmelidirler. Vurgulanması gereken yasallık değil, meşruluktur.

Bu derginin yayın hazırlıkları geniş kadro içinde yapılmalıdır. Dergiyi çıkaranlar mümkün olduğu kadar çok olmalıdır. Birkaç kişinin gözaltına alınması veya tutuklanması derginin yayına devam etmesine engel olmamalıdır.

Savcılık, mahkeme gibi kurumlarla ısrarlı bir şekilde Kürtçe konuşulmalıdır. Yazılı savunmalar da Kürtçe olmalıdır.

Tercümanın Kürtçe bilip bilmediği araştırılmalıdır. Eğer Kürdoloji Enstütüsünden veya üniversitelerin Kürt dili ve Edebiyatı bölümlerinden birinden mezun değilse, ilgili kişinin tercümanlık yapacak vasıfta olmadığı belirtilmelidir. Bu vasıfları taşımayan kişilerin tercümanlığı kabul edilmemelidir.

George Washington Üniversitesi profesörlerinden Dr. Yona Alexander'in Kürtlerle ilgili bir görüşünden söz etmek istiyorum. Uluslararası Politika ve Terör uzmanı olan bu profesör, "Ortadoğu'da Terör ve Kuvvet Dengeleri" konulu seminerde yaptığı bir konuşmada, Kürtleri, "başka patronlar için çarpışan ulus" olarak tanımlamıştır. The Nation Dergisi'nde "Unutulan Halk, Dünya ve Kürtler" başlıklı bir yazı yazan Jill Hamburg da Kürtleri "herkesin askerleri" olarak değerlendirmektedir. Kürtlerin güçlü bir ulusal kurtuluş hareketi sergileyemediğini belirtmektedir. (bk. Sabah, 28 Ağustos 1989)

Kanımca bu görüşler Kürtlerle ilgili olarak yapılmış bilimsel incelemelerin sonuçlarıdır. Dikkate değer görüşlerdir. 19. yüzyıl sonlarında, Kafkasya'da Çar ordusunda görev yapmış Yüzbaşı P. Auryahof da anılarında, Kürtler hakkında, "milli duyguları çok cılız olan hatta hiç olmayan bir halk" diye söz etmektedir.

Bu bilgiler iki yönde de kullanılabilir kanısındayım. Birinci olarak, bazı güçler, "madem ki, Kürtler, şimdiye kadar, hep başkaları için vuruşmuşlar, biraz da benim için vuruşsunlar" diyebilirler. Kürtleri kendi çıkarları doğrultusunda silahlandırıp vuruşmaya sokabilirler. Bu amacı gerçekleştirebilmek için Kürtler arasındaki çelişkileri derinleştirip yaygınlaştırabilirler. Türki-ye'nin, İran'ın, Irak'ın, Suriye'nin Kürtlere ilişkin politikaları budur. Prof. Yona Alexander'in önerileri de aşağı yukarı bu çerçevededir.

İkinci olarak şöyle denebilir: "Başkaları için kılıç sallamak", onurlu bir yaşam değildir. Kürtler öteki uluslarla eşit koşullar altında, kendi kimliğine sahip olarak yaşamalıdırlar. Mücadelelerini bu yönde geliştirmeleri gerekir. Bu, kuşkusuz Kürt devrimcilerinin, demokratlarının ve yurtseverlerinin düşüncesi ve eylemidir.

Dünyada, Ortadoğu'da ve Türkiye'de oluşan yeni ilişkiler çerçevesinde, bu ikinci sürecin büyük bir taraftar toplayacağı kuşkusuzdur. Fakat bunun daha sağlıklı ve kalıcı olabilmesi için dil, edebiyat, kültür ve folklor konularına çok büyük ağırlık verilmelidir. Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt folkloru araştırılmalıdır. Gaspedilen, dil, kültür, edebiyat ve folklor ürünleri yeniden kazanılmalıdır.

Bugün, Kürt toplumunda en devrimci eylem, baskı altında tutulan, devlet terörüyle karşılaşan Kürt dilinin ve Kürt kültürünün savunulmasıdır. Bu savunmanın en güzel, en etkili, en kalıcı yolu ise Kürtçe yazarak, Kürtçe konuşarak yapılır. Bu bakımdan, bazı Kürt köylülerini, din hocalarını çok devrimci buluyorum. Fakat Marksizm-Leninizmi ağızlarından hiç düşürmeyen bazı Kürt "aydın"larını hayır...

"Başka patronlar için çarpışan bir ulus" olmak, "başkalarının askerleri" olmak, dar anlamda, sadece askeri anlamda yorumlanmamalıdır. Bugün Kürt asıllı olan, fakat Türk diline, Türk edebiyatına, Türk kültürüne su taşıyan pek çok insan vardır. Bunların önemli bir kısmı ulusal kimliğini inkar etmekte, Türk olduklarını söylemektedirler. Bunun için de egemen ulusun, sömürgeci ulusun entellektüel çevrelerinde büyük bir itibar kazanmaktadırlar.

Okur-yazar olmuş, üniversiteleri bitirmiş, hatta profesör olmuş bu insanlar kendi ulusal benliklerine nasıl ters düşebilmişlerdir? Bu mekanizma nasıl işlemektedir? Objektif bakımdan Kürt olan, yani Kürt anadan ve Kürt babadan doğan, subjektif bakımdan ise kendini Türk hisseden bu insanlar hakkında ciddi incelemeler yapılabilir. Sömürgeciliğin, sömürge insanın ruhsal yapısını nasıl şekillendirdiği tartışılabilir. Kaldı ki Kürdistan sömürge bile olmayan bir ülkedir. Kürt ulusu sömürge bile olmayan bir ulustur.

Medya Güneşi bu sorunların tartışılmasını sağlayabilir. Kürtlerin kendi kimliklerini sorgulamalarına katkıda bulunabilir. Sömürgeci ve emperyalist kültürlere su taşıyan "Kürtler" hakkında örnekler verebilir. Açıklamalar yapabilir. Türk kültürünün sömürgeci ve emperyalist niteliği, Türk yazarlarının konumları gündeme getirilebilir. Bulgaristan'daki Türkler söz konusu olduğu zaman, bu kavramları sık sık kullanan Türk yazarlarının, Kürtler söz konusu olduğunda, neden, bunlara şiddetle karşı çıktıkları araştırılabilir. Çifte standart mümkün olduğu kadar olgusal zenginlik içinde deşifre edilebilir.

Kendi kimliğini inkar eden "Kürtler"in, Türk entellektüel çevrelerinde neden çok büyük itibar kazandıkları araştırılabilir. Türk entellektüel çevrelerinin bu süreci neden eleştirmedikleri bilakis teşvik ettikleri konusu üzerinde durulabilir. ●

Xwendin û nivîsandina Kurdî-1

Kürt Alfabesi

M. Elî

Giriş

Ankara, İstanbul, İzmir gibi metropol şehirlerinde, Batı Anadolu'nun diğer yerleşim birimlerinde yaşayanları da hesaba katarsak Türkiye Cumhuriyeti devletinin sınırları içinde Kürtlerin nüfusu 15 milyonu aşıyor. 20 yüzyılın son çeyreğini de doldurmakta olduğumuz, insanlığın bilim-teknik ve kültür alanında dev adımlar attığı, uzayın fethinin bir realite haline geldiği günümüzde, böylesine kalabalık bir nüfusu oluşturan halkımız, kendi diliyle okuyup yazma gibi en basit doğal bir haktan bile yoksun bırakılmıştır. Çok eski bir yazılı ve oldukça zengin bir sözlü edebiyata sahip olmasına rağmen yasaklama, baskı ve asimilasyonun gazabına uğradığı için, Kürt dili yeterli çağdaş gelişmesini sağlayamamış, yazılı edebiyatta tüm Kürtlerin gereksinimini karşılayacak, tümü tarafından rahatlıkla anlaşılıp kullanılabilecek ortak bir yazı dili oluşmamıştır.

Dilde farklı lehçe ve ağızların olması, bunlar arasında ciddi farkların bulunması kuşkusuz yalnız Kürtçe'ye özgü değil. Uluslaşma öncesinde örneğin Almanlarda, Fransızlarda, İngilizlerde ve Türklerde de, değişik yöre, aşiret ya da feodal birim içinde kalan topluluklar farklı lehçe ve ağızlar kullanmışlardır. Farklı lehçe ve ağızları kullananlar uluslaşma öncesinde günlük yaşamda birbirlerini anlamakta zorluk bile çekmişlerdir. Ancak uluslaşma sürecinde kapalı feodal ekonomi yerine, geniş kapitalist pazar ekonomisine geçme-

ye başlanması ve bir feodal bey ya da kralın diğer feodal birim, aşiret ve yöreleri kendi egemenliği altına alarak ulusu tek bir siyasal otoritenin içinde birleştirmesiyle tümü için geçerli, anlaşılır ve rahatlıkla kullanılabilir bir dilin oluşumunun koşulları doğmuştur. Kimi yerlerde egemen olan kralın, kimi yerlerde de belli bir şehir ya da yörenin konuştuğu lehçe ve ağız, tüm ulusun resmi dili olarak benimsenmiş, eğitimde, devletin bürokratik işleyişinde, edebiyatta v.s. bu lehçe kullanılmış ve giderek bu, tüm ulusun resmi yazı dili olarak gelişip güçlenmiştir. Sonradan tüm ulusa hitaben gazeteler bunu kullanmış, radyo ve televizyonlar bununla yayın yapmışlardır.

Tüm olanak ve gelişmelere rağmen, sözkonusu ülkelerde farklı yörelerde günlük yaşamda insanlar halen farklı lehçeler kullanmaktadırlar. Ancak süreç içinde bu lehçe ve ağızlar, egemen yazı dili haline gelen lehçenin ya da diğer lehçelerin "asimilasyonu" na uğradıklarından, birbirlerine daha da yakınlaşmış, aralarındaki önemli farklılıklar kapanmıştır.

Oysa dilimiz Kürtçe, ne böylesi olanakları elde edebilmiş ne de böylesi bir süreci yaşayabilmiştir. Bu nedenle ulusun tüm bireyleri için geçerli olan bir yazı dili oluşamadığı gibi, lehçe ve ağızlar arasındaki ciddi farklılıklar kendisini koruyagelmiştir. Hatta lehçelerimizin her biri bir yandan Arapça, Farsça ve Türkçe'nin asimilasyonu altında kaldıkları için onların etkisiyle bir-

birlerinden daha da uzaklaşmışlardır. Ulusun ve ekonomik pazarın tümü tek bir siysal otoritenin altında bütünleşmediğinden ve her parçadaki siyasal otorite, dilimizi yasaklayan yabancı otorite olduğundan, her yöre, aşiret ya da köy kendi dar çerçevesinde kalmış, birbirlerinin lehçe ve ağızlarına aşina olmamış, birbirlerini duyamamışlardır. Bunun sonucunda, dil, edebiyat v.s. çalışmalarıyla ilgilenen aydınları saymazsak, normal insanlarımız birbirlerinin lehçe ve ağızlarını rahatlıkla anlayabilme olanağına kavuşamamışlardır. Normal bir Kurmanc, Güney Kürtçesi (Soranca) ve Zazaca lehçesini anlayamadığı gibi, aynı Kurmancca lehçesini konuşan başka yöredeki bir insanı dahi anlayamayabilmektedir. Ağız farklılıkları bazen iki komşu köy arasında dahi kalabilmiştir.

Gerçi tarihte çeşitli dönemlerde, Kürtçe de diğer dillerdeki gelişmelere benzer bir gelişme fırsatı kazanmış ama bu süreç hep yarıda kalmış, tüm ulusa yaygınlaşmadan sona ermiştir. Örneğin 16. ve 17 yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu çerçevesinde içişlerinde özerk Kürt beylikleri oluştuğunda, Botan beylerinin yarattığı yaygın otorite, Botan Kurmanccasının yazılı edebiyat dili olarak gelişmesini getirmiş, Melayê Cizîrî, Feqiyê Teyran, Melayê Bateyî Ahmedê Xanî gibi büyük şairler bu dönemde doğmuştur. Hatta onlardan sonra 20. yüzyıla kadar gelen Kurmanc şair ve edipler Botan Kurmancasını kullanmışlardır. Aynı süreç, Baban Beyliği'nin güçlenmesiyle Güney Kürtçesinin bir ağzı olan Sorancanın ya da Süleymaniye ağzının gelişmesini getirmiştir. Bu gelişmeler farklı dönemlerde ortaya çıktıkları gibi hiç bir beylik tüm ulusu birleştiremeden zorla yıkılmış, böylece lehçelerden hiçbirisi ulusal çapta ortak yazı dili olamamışlardır.

Bu nedenle Kürtçenin lehçe ve ağızları arasında Önemli farklılıklar günümüze dek olageldiği gibi, ortak bir yazı dili de oluşamamıştır. Yazılı edebiyat, dilbilgisi kuralları v.s. her lehçede o lehçe üzerinde gelişiyor. Ortak yazı dilini ortaya çıkaracak koşullar oluşmadığından, yazılı edebiyat düzeyinde lehçeler esasına dayanan uzaklaşmalarla yüzyüze geliyoruz.

Kanımızca, günümüzde, yazılı edebiyat dilinde tek bir lehçeyi esas alıp sadece onunla yazmak, diğer lehçelerin yazılmasına karşı çıkmak mümkün değil. Bu dilbirliğini sağlamayacağı gibi, çok ciddi sakıncaları doğurabilir. Kaldı ki artık her lehçede yazılıyor ve olanak bulundukça da daha yaygın olarak yazılacaktır.

Ortak bir yazı dilinin oluşmasında izlenecek esas politika, tüm lehçelerin yetenek ve zenginliklerini ortaya çıkarmak, her bir lehçenin diğer lehçeler arasında okunup anlaşılmasını sağlamak dilbiligisi kurallarında ve sözcük hazinesinde ortak yanları ön plana çıkarıp bunların tüm lehçelerce kullanılmasını sağlamak, bir kural hangi lehçede daha güçlü, oturmuş, ya da dilin gelişmesini kolaylaştırıyorsa diğerleri için de onu esas almak v.s. gibi bir politikayla tüm lehçelerin ortak ürünü olabilecek ortak bir yazı dili oluşumuna gidilebilir. Kuşkusuz bu müdahaleleri zorla ve aceleci bir tutumla yapmak da olmaz. Dilin doğasına uygun bir adımla yürümek zorundayız. Elbette ki ortak yazı dilinin oluşumu uzun bir dönemi alacaktır. Ne olursa olsun, onun ötesinde bir yol da yoktur.

* * *

Bizim burada Kürtçe okuma yazma (Xwendin û nivîsandina Kurdî) adıyla başlattığımız çalışma, Kürtçe'nin Kurmancca lahçesini esas alıyor. Kurmancca, Kürtler arasında kullanılan en yaygın lehçedir. Türkiye Kürdistanı'nın çoğunluğunda, İran ve Irak Kürdistanı'nın bir bölümünde, Suriye Kürdistanı'nda ve Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtler arasında kullanılmaktadır.

"Kürtçe okuma yazma" adlı çalışmamız, birinci derecede günlük yaşamda Kürtçe konuşanlar gözönüne alınarak hazırlanmıştır. Çocuklara değil, büyüklere yönelik bir yöntem izlenmiştir. Türkçe bilen Kürtlere yönelik olduğu için Türkçe açıklamalıdır. Bu nedenle hiç Kürtçe bilmeyen Kürtler ve Türkler de bundan yararlanabilecekler, onlar da bu çalışmayı düzenli izlediklerinde Kürtçe okuma yazmayı öğrenebileceklerdir.

Çalışmanın okurlarımıza yararlı olması dileğiyle...

Kürt Alfabesi

Kürtler kendi özgür iradeleriyle oluşmuş tek bir siyasi yapılanma içinde yer almadıkları, parçalanmış olarak ayrı devletlerin sınırları içinde yaşama zorunluluğuyla karşı karşıya bırakıldıkları için tek bir alfabe kullanma olanağına kavu-

şamamışlardır. Günümüzde Kürtler üç tür albafe kullanmaktadırlar. Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtler Kiril alfabesini, İran ve Irak Kürdistanı'ndakiler Arap alfabesini, Türkiye ve Suriye Kürdistanı ile Avrupa'da yaşayan Kürtler Latin alfabesini kullanmaktadırlar.

Bizim burada kulanacağımız alfabe kurucusu büyük Kürt aydını Celadet Alî Bedirxan olan Latin harfli Kürt alfabesidir.

Kürt alfabesi 31 harften oluşur.

Büyük harfler (Tîpên girs):
A B C Ç D E Ê F G H İ Î J K L M N O P Q R S Ş T U Û V W X Y Z

Küçük harfler (Tîpên hûr):
a b c ç d e ê f g h i î j k l m n o p q r s ş t u û v w x y z

Bu harflerden 8'i sesli 23'ü de sessizdir.

Sesli harfler/ünlüler (Tîpên dengdar): a e ê i î o u û

Sessiz harfler/ünsüzler (Tîpên bêdeng): b c ç d f g h j k l m n p q r s ş t v w x y z

Sesli harflerin 5'i uzun sesli, 3'ü ise kısa seslidir.

Uzun sesliler (dengdarên dirêj): a ê î o û

Kısa sesliler (dengdarên kurt): e i u

Sessiz harfler de dörde ayrılır: Dudak sessizleri, ön damak ve diş sessizleri, damak sessizleri arka damak ve boğaz sessizleri.

Dudak sessizleri (bêdengên lêvan): b f m p v w

Ön damak ve diş sessizleri (bêdengên pidî û diranan): d l n r s t z

Damak sessizleri (bêdengên ezmanê dev): c ç j ş y

Arka damak ve boğaz sessizleri (bêdengên xidîkê û qirikê/gewriyê) : g k h q x

Harflerin okunuşu

a- Türkçedeki a gibi okunur- al(bayrak), aş(değirmen), aştî (barış), anîn(getirmek)

b- Türkçedeki b gibi okunur- ba(yel), bager (fırtına), bav(baba), bac(vergi), bîne(getir), bûn(olmak)

c- Türkçedeki c gibi okunur- can(can, ruh), cînar/cîran(komşu), cih(yer), cuda(ayrı), cihê(ayrı) car (kere, kez)

d- Türkçedeki d gibi okunur- dê (anne), dayin (vermek), diran(diş), dem(çağ, zaman), dîn(delî), dev(ağız), dor(sıra)

e- Türkçedeki e gibi okunur- erê(evet), ewr(bulut), encam(sonuç), ez(ben), erzan(ucuz)

ê- Bu ses Türkçede yoktur. e ve ı arası bir ses verir- êrîş(hücum), êş(ağrı), êvar(ak-şam), bêr (kürek), têr(tok), zêr(altın), nêr(erkek)

f- Türkçedeki f gibi okunur- fen(hile), find (mum), ferheng(sözlük), ferman(emir, buyruk), fer (tek), fêrbûn(öğrenmek), firîn(uçmak), fravîn(öğle yemeği)

g- Türkçedeki g gibi okunur- germ(sıcak), giran (ağır), girîng(önemli), gir(tepe), girav(ada), gilî (şikayet), gazin(serzeniş)

h- Türkçedeki h gibi okunur- hêvî(umut), hîv/heyv(ay), hest(duygu), hêrs(öfke), hilm(nefes), hinar(nar)

i- Türkçedeki ı gibi okunur- ilim(ilim), birin (götürmek), mirin(ölmek), min(ben,benî, bana)

î- Türkçedeki i'den yarım ses daha uzundur. "Şair", Bab-ı Ali sözcüklerindeki i sesi gibidir. în(cuma), îro(bugün), evîn(aşk), pîr (yaşlı, nîne, pir)

j- Türkçedeki j gibi okunur- jîn(hayat), jan(ağrı, sızı), jehr(zehir), jîr(çalışkan), jêr(aşağı), jor(yukarı), jin(kadın), jibîrkirin(unutmak), jiberkirin (ezberlemek)

l- Türkçedeki l gibi okunur- lêv(dudak), law (oğul), lib(tane), lîstik(oyun), lîstok(oyuncak), lorî (ninni), liv(hareket)

m- Türkçedeki m gibi okunur- meriv(insan), mêr (koca, erkek, yiğit), maç(öpücük), mar(yılan), masî(balık), mizgîn(müjde), mêvan(misafir)

n- Türkçedeki n gibi okunur- nan(ekmek), nav (ad), navdar(meşhur), neyar(dijmin), nîvro(öğle)

o- Türkçedeki o gibi okunur- ox(oh), ode(oda), ol(din), dohn (yağ), do(dün)

q- Bu ses Türkçede yoktur. Genizden gelen kalın bir k sesi verir- qad(meydan), qalûn(pipo), qelî (kavurma), qermiçî(buruşuk), qenc(iyi), qeraş(değirmenci), qabqabik(takunya)

s- Türkçedeki s gibi okunur- sal(yıl), sar(soğuk), ser(baş), sor(kırmızı), sarıncok(buzdolabı), serşok (duş yeri)

ş- Türkçedeki ş gibi okunur- şop(iz), şîv(akşam yemeği), şano(tiyatro) şoreş(devrim), şivan(çoban)

u- Türkçedeki ü gibi okunur- guh(kulak), tu(sen),

gund(köy), gur(kurt)

û- Türkçedeki u gibi okunur- tû(dut), pûk(tipi), bûk(gelin)

v- Bu ses Türkçedeki v gibi okunur- vala(boş), viyan(arzu), vir(burası), vir(yalan), vatinî(görev), ve-bûn(açılmak), vêketin(yanmak, ışıldanmak)

w- Bu ses Türkçede yoktur. İngilizcedeki w ile Arapçadaki "waw"(و) gibi okunur- welat(vatan), werm(şişkinlik), werîs(halat), wilo(öyle), we (siz, sizi, size), ew(o,onu, ona)

x- Bu ses Türkçe'de yoktur. Arapçadaki (خ) sesi gibi okunur- xemgîn(üzgün), xemsar(umursamaz), xwîn(kan), xwelî(toprak), xwir(kaşıntı), xwînsar (cana yakın olmayan), xwê(tuz)

y- Türkçedeki y gibi okunur- yar(sevgili, dost), yekîtî(birlik), yek(bir), yekşem(pazar)

z- Türkçedeki z gibi okunur- zîpik(dolu), zîrek (çalışkan), zirav(ince), zozan(yayla), zîv(gümüş), zarok(çocuk), ziving(kışlak)

Kürtçedeki ç k p r t harflerinin vurgulu ve vurgusuz olmak üzere iki tonu vardır. Bunların vurgusuz tonları Türkçedeki ç k p r t gibidir. Vurgulu tonlarının ise Türkçede karşılıkları yoktur. Kimi dilbilimcileri ise bunların her birinin iki ayrı harf olduğunu öne sürmektedirler. Hatta Sovyet Kürtleri bu harflerin her bir tonuna karşılık ayrı bir harf kullanmaktadırlar. Şöyle ki: ç ç' k k' pp' r r' t t'

Ancak Latin harfleriyle yazılan Kürtçe alfabede yukarıdaki 5 sessizin her iki tonları da aynı harfle karşılanmaktadır. Bazıları da sözkonusu sessizlerden vurgulu biri sözcük arasına ya da sonuna geldiğinde bunu çift harfle karşılamaktadırlar: pirr(çok), gurr (gür) birrîn(kesmek) sözcüklerinde olduğu gibi.

İki tonlu sözcüklere ilişkin bazı örnekler:

vurgusuz	vurgulu
ç: çar (dört)	çar (örtü)
çadir(çadır)	çem(çay, nehir)
çi (ne)	çêlek (inek)
k: ker(eşek)	ker(sağır, burada "r" de vurguludur)
kêr(bıçak)	kêr(beceri)
p: par(pay)	par(geçen sene)
pîr(pir, dede)	pir (yaşlı, ihtiyar, nine)
t: têr(tok)	tîr (ok, oklava, katı)
tî(sussuz)	tîn(ıssı)
ta(sıtma)	ta(iplik)
tu(hiç)	tu(sen)
r: pir(köprü)	pir(çok) ya da pirr
gur(kurt)	gur(gür) ya da gurr
bivir(balta)	sur(esınti) ya da surr
bir(götürdü)	tor(ağ) ya da torr
vir(burası)	vir(yalan) ya da virr
gir(tepe)	gir(kin, nefret) ya da virr
gir(iri, büyük)	têr(büyük çuval) ya da têrr
birîn(yara)	birîn(kesmek) ya da birrîn

Ek açıklama:

1) Kürtçenin Soranca lehçesinde l harfinin de vurgulu ve vurgusuz olmak üzere çift tonu vardır. Bu şiveyi konuşanlar bunu, vurgulu "lam"ın üzerine "v" işareti koymakla karşılamaktadırlar.

2) Kürtçede Arapçanın ve ondan gelen sözcüklerin etkisiyle sözkonusu ettiğimiz 31 harften başka üç harf daha var ki bunlar Latin harflı alfabede kullanılmamaktadır. Ancak kimi yerlerde sözkonusu harfler ḧ ẍ işaretiyle karşılanmakta (ع)ise yerine göre 'i 'î 'u 'ê 'e 'û 'o 'a harfleriyle karşılanmaktadır.

Bu harflere ilişkin bir kaç sözcük:

ḧ: ḧec (hac)
ḧesab (hesap)
ḧeyf (yazık)
ẍ: ẍazî (gazi)
ẍulam (uşak, köle)
ẍafîl (gafil)
'e : 'Elî (Ali)
'ilim (ilim)
şa'îr (şair)
'Umer (Ömer)
tebî'et (doğa)

Sözkonusu üç harf kullanılmadan yukarıdaki sözcükler şöyle yazılır: hec, hesab, heyf, xazî, xulam, xafîl, Elî, şair, Umer, tebîet

Büyük ve küçük harflerin kullanılışı

Kürtçede doğru bir yazım için büyük ve küçük harfleri yerli yerinde kullanmak gerekir.

Büyük harflerin kullanılışı

Kürtçede cümleler her zaman büyük harfle başlar.

Örnek: Ez Kurd im. Welatê min bindest e. Azadî

daxwaza miletê min e.

Özel şahıs isimlerinin baş harfi büyük yazılır.

Örnek: Seyid Riza, Şêx Seîd, Melayê Cizîrî, Ahmedê Xanî, Azad, Dara, Maksîm Gorkî, Tolstoy v.s.

Özel coğrafi isimlerin baş harfi büyük yazılır.

Örnek : Kurdistan, Tirkiye, Deşta Kîkan, Geliyê Zîlan, Agirî, Firat, Dêrsim, Mehabad, Gundik, Cinêbir, Mars, Dinya, Roj, Hîv/Heyv.

Ancak son üç sözcük coğrafi ya da astronomik bir terim olarak kullanılmadıklarında küçük yazılırlar: dinya, roj, hîv/heyv

Özel edebi ve sanat eserleri; dergi, gazete ve kitap isimleri, makale adları v.s. (birden fazla sözcükten oluşuyorsa her sözcüğe) büyük harfle başlar. Örnek : Hawar, Ronahî, Armanc, Roja Medya, Mem û Zîn, Şerefname, Kûla Eyfelê, Birca Diyarbekir v.s.

Ulus, dil, aşiret v.s. adlarına ilişkin sözcükler ve özel adlardan türemiş sıfatlar konusunda bugüne kadar bir görüş birliği sağlanmış değil. Kimileri ulusların, dillerin, aşiretlerin v.s. özel isimleri olduğu için bu sözcüklerin büyük harfle başlaması gerektiğini belirtiyorlar. Örneğin: Kurd, Kurdî, Tirk, Tirkî, Ertûşî, Îzolî, Kîkî, Îngilîzî, Diyarbekirî, Serhedî

Kimileri de sıfat oldukları, bir ulusu, dili v.s. niteledikleri için bu sözcüklerin küçük harfle başlaması gerektiğini belirtiyorlar. Örnek: kurd, kurdî, tirk, tirkî, ertûşî, îzolî, kîkî, îngilîzî, diyarbekirî, serhedî v.s.

Bu sözcükleri büyük harfle başlatanlar çoğunluktadırlar. Biz de burada sözkonusu sözcüklerin baş harflerini büyük yazacağız.

Gün, ay, yıl gibi zaman isimleri küçük yazılır. Örnek: şemî, yekşem, çarşem, adar, gulan, îsal, par v.s.

Fakat bunlar özel bir günü, ya da olayı ifade ediyorlarsa baş harfleri büyük yazılır.

Yekê Gulanê, 21'ê Adarê (Cejna Newrozê) Serê Salê (Sersal), 12'ê Îlonê, Qere Çarşem v.s

Kısaltılmış şahıs, kurum, anlaşma adları ve kısaltılmış semboller de büyük yazılır. Örnek: C. A. Bedirxan, NATO, PDK (Partiya Demokrat a Kurdistanê), DYA (Dewletên Yekbûyî yên Amerîka), YS (Yekîtiya Sovyetan), Fe (hesin), O (oksîjen)

I ve Î harflerine ilişkin bir açıklama

Latin harfli Kürt alfabesinin kurucusu Celadet Ali Bedirxan ve bugüne kadar bu alfabeyle yazanların çoğunluğu (geçmişte Türkiye'de çıkan Latin harfli Kürtçe eserler hariç), Türkçedeki ı harfine denk düşen sese karşılık olarak i harfini, Türkçedeki i harfine denk düşen sese karşılık da î harfini kullanmışlardır.

Bizim kanımıza göre, ı harfine denk düşen sesi Türkçede olduğu gibi ı ile, i harfine denk düşen sesi de i harfiyle karşılamak hem daha doğru olurdu hem de Türkiye Kürdistanı'ndaki Kürtlere Türkçe alfabeye alışkın olduklarından dolayı pratikte kolaylık sağlardı.

Aslında Celadet Ali Bedirxan'ın kendisi de Latin harfli alfabeyi hazırlarken Türkiye Kürtlerine kolaylık sağlansın diye, olabildiğince onu Türkçe alfabeye yakınlaştırmaya çalıştığını belirtir. Ancak bu fikre rağmen onun sözkonusu sesleri ı ve i ile değil de i ve î harfleriyle karşılaması, kanımızca o'nun Hawar ve Ronahî dergilerini ve diğer eserleri yayınlarken kurşun dökme sistemiyle çalışan matbaalarda (ı) harfini bulamamasından ileri geliyor (Çünkü o esas olarak Fransızca dökme harflerden yararlanıyordu).

Ancak sonradan olanaklar doğduğunda da özellikle yurtdışındaki Kürtlerin çoğunluğu Celadet Ali Bedirxan'ın sistemiyle devam ettiler.

Oysa Kürtçe alfabede î harfini kullanmak yalnız Türkçe alfabedeki fonksiyonuyla değil, Latin harfli alfabeyi kullanan tüm halkların kullandıkları alfabenin fonksiyonuyla da çelişir. Örneğin İngilizce, Fransızca, Almanca ve diğer Avrupa dillerinin tümünde de i harfi Türkçedeki ı sesini değil i sesini karşılar. Bilindiği gibi bu dillerde Türkçedeki ı sesi zaten yoktur, i sesine karşılık da i harfini kullanmaktadırlar.

Kürtlerin de bu sesi i harfiyle karşılamaları ı sesine karşılık da Türkçedeki ı harfini kullanmaları daha doğru olurdu ve Türkiye Kürtleri Türkçe eğitimde bu harflere alışkın oldukları için de öğrenme, okuma-yazma bakımından büyük kolaylık sağlardı.

Ama malesef böyle olmadığı ve Kürtlerin çoğunluğu diğer sistemi kullandıkları için, doğruluğuna inanmadığımız halde, kendi başımıza bireysel bir çıkış yapmış olmamak ve gereksiz karışıklıklara meydan vermemek için biz de çoğunluğun kullandığı harfleri esas alıyoruz. Umarız ileride, kurumlar düzeyinde bu soruna yaklaşılır ve yanlışlık düzeltilir.

(Devamı var)

Bu yazı İsveç'te yayınlanmakta olan Berbang Dergisi'nin Ağustos 1989 tarihli 6. sayısından alınmıştır.

Rewşa Kurdan Li Azerbêcana Sovyetê

Prof. Şakiro Xido Mihoyî

Bixwe rewşa kurdên Azerbêcanê, ji mêj ve, çi li cem me û çi ji der ve di nav bisporên dîroknivî ên etnogirafî û bisporên pirsa netewî de, bûye meydana lêkolîn û nîqaşan.

Problêm ne tenê windabûna mafên netewî yên rûniştvanên kurdan e. Lê pirs ew e ku ji sala 1979'an û vir de, resmîyen hate gotin ku kurd lı vê komare nemane. Û vî tiştî hişt ku nerînên rengo-rengo peyda bibin...

Jı bo zelalkirina vê pirsê emê berê xwe bidin delîlên dîrokî. Li heremên Laçîn, Kelbajar, Kubatlîn û Zangîlanê kurd jî mej ve dijîn. Gelek rûniştvanên kurd beşdarîyek aktîf di biserketina şoreşa sosyalîzmê de kirin. Ji wana, yê herî bi nav û deng Cengiz Yildirim bû. Ew bî xwe xelkê Kubatlî ya herêma kurdan bû. Li gora hejmartina sala 1921'an, tenê li gundên li Azerbêcana sovyetî hejmara Kurdan 32.780 bû. (Xebata gîştî ya Komîta gel a ZSFSR, Tiflîs, 1923, r. 16) Sala 1926'an li Azerbêcanê hejmara wan gihişt 41 hezaran. (li pirtûka K. B. Mamedov a bi navê Piştî 60 salan Rûniştvanên Azerbêcanê, Bakû, 1982, 1982, r. 55 binêrin.) Di salên pêşî yên desthilata sovyetî de hin gav ji bo pêşketina çanda kurdî hatibûn avêtin; zarokên kurdan bi zimanê xwe dixwendin, pirtûkên xwendinê û yên lîteratur bi zimanê kurdî dihatin weşandin û kadroyên netewî dihatin amadekirin. Her weha ji çûnên alim û bisporan, ji bo derskirina pirsên kultur, 'edet û folklora kurdî li dar diketin.

Temmûza sala 1923'an di eynê wexta ku Nagorne-Karabax wek otonomîyeke herêmî damezirî, Kurdistaneke Uyezd (mintiqe, qeymeqamî) jî tê danîn û Laçîn dibe navça wê. Ev dayîre (nivîskar bixwe ev peyv di teksta rûsî de bi kar anîye) Kerakuşlak, Kelbajar, Koturlî, Kubatlî, Kurd-Gacî û Muradxanlî bû. Li van dayîran rûniştvanên kurd ne wek hev belav bûbûn, lê tiştê mintiqe pê dihat nasên ew bû ku piranîya xelkê wê kurd bûn. Û ji ber vê yekê ev wehda îdarî ya Kurdan hate avakirin. Weha bû ku Kurdistankî Uyezd hat damezirandin, dema li Tirkîyê, Îranê û bi taybetî li Îraqê tevgera rizgarîxwaz a kurdî bi xurtî pêşde diçû Pirsa kurdî ya netewî di rojeva hemû hevdîtinên navnetewî yên ku divyabû piştî şer aştîyê biparêzin, cihê xwe digirt. Ji bisporan re nama serokê tevgera rizgarîxwaz a kurdî li Kurdistana Îraqê, Mehmûd Berzencî bo Lenîn, belû ye. Wî ji botêkoşîna li dij emperyalizma ingilîz daxwaza arîkarîyê dikir. Û bê guman di qada navnetewî de giringîya pirsa kurdî ya netewî hişt ku ne rolek kêm ji Kurdên Sowyetê re bêt dayîn. Di vî warî de îhtîmama V.I. Lenîn bo "Kurdistanskêî Uyezd" têt zanîn; Lenîn di birûska xwe de ya ku ji N. Narimanov re şandibû, dibêje: "... Ji birçîyên Povolciyê û Kurdistanê re 40 milyon (Ruble-MG) arîkarî bikin." (V.I. Lenîn, Berhemên Kamil, cildê 4'an, weşana 3'an, r. 100) V.I. Lenîn ne bi tenê carekê guhdarîya rewşa kurdan ya wê dema dijwar kiribû. Ev tişt wek nimûne ji bîranînên bolşevîkê kevin, nivîskarê kurd Ereb Şamilov (Şemo-MG) jî xuya dibe ku bi Lenîn re rûniştibû.

Destpêka nîvê dawî ji salên bîstan, sîyaseta li gel rûniştvanên kurd li Azerbêcanê dest bi guherînê dike. Dibe ku ev sîyaset û ne bê bingeh e, bi asoya-problema kurdî Ya li Tirkîyê girêdayî be, Wekû em pêdijanin, di selên 1925-1927'ande M. Kemal ù xwe li Tirkîyayê tevgera rijgarî xwaz di nav xwînê de gevizand. Sozên ku di destpêlka salên bîstî de hatibûn dayîn, ku "mafên kurdan ên netewî wê bên parastin", "Tirkîye welatê kurd û tirkan e" û sozên din jî hemû li ber bê çûn. Û desthilata Tirkîyê bi temametî da ser riya sirgûna etnosa kurd. Giring e bête gotin ku tiştê hatî serê kurdan û niha li Cumhurîya Tirkîyê tê serê wan, nayên wesif dan. Kuştina kurdan bi sedhezaran, talankirin û wêrankirina malên wan, tesfîya serokên tevgera demokratî-netewî ya kurdan di navbera demekê û demekê de bidarvekirina bi dehan têkoşerên kurd ên mêrxas ku ji bo rizgarîya gelê xwe xebatê dikin, bûne dîyardeyên (zahîre) normal ya jîyana Tirkîye a serdema nû. Mixabin em mecbûr in tesbît bikin ku hemû kirinên Kemal û kemalîyan, ne ku ji alîyê azerbêcanîyên tirknas ve nayên rexnekirin, lê belê hetta nayên qalkirin jî. Ew li ser tiştên ku bi kurdên Tirkîyê ve girêdayê be,

deng nakin. Me lêkolînek û heya gotarek jî nîne ku tê de di pirsa netewî de rexne li kemalîyan hatibe girtin. Ev tiştên he hemû welê dikin ku em bifikirin ku li Azerbêcanê kerekterê sîyaseta li gel kurdan ne wilo lêhatin bû. De emê binêrin li Azerbêcanê çi bi serê kurdan hatibû: Sala 1930'an ji ber veqetandina îdarî, hemû dayîrên uyezdî ji hev hatin xistin û forma Okruge (muqate, iqlî) hate stendin. Bi vî awayî Kurdistanskî Uyezd bû Kurdistanskî Okrug. Û di eynî salê de jî ew jî sivik kirin û bi vî rengî sîyaseta asîmîleya kurdan bi darê kotekê û înkarkirina mafên wan yên netewî li Azerbêcanê dest pê kir. Her weha Kurdistanskî Okrug hate rakirin, lê ne bê kuryuz (pêkenîn, bûyereke kû bibe benîştê henekpêkirinê), ji ber ku organa vê wehda îdarî ya bi navekî ne bê me'ne "Kurdistana Sowyetî" heya sala 1961'an jî weşana xwe didomand. Sîyaseta nedîtina mafên netewî yên rûniştvanên kurd karakterekî medrûs û berdewamî stend. Piştî wêrankirina iqlîmê kurdî, derîyên jêderên çandî yên netewî hatin girtin. Mamostatîya zimanê kurdî li cihên kurdan hate qedexekirin û weşanên pirtûken kurdî yên hînbûnê û hemû pirtûkên bi zimanê kurdî êdî nema riyên xwe di çapxanan de dîtin. Piştî van tiştan, peyva li ser amadekirina kadroyên kurd ne mumkun bû. Li vir li ser problema kurdan li Tirkîyê peyva memûrekî tirk têt bîran. Li ser pirsa korespondentekî ewrûpî ku dipirse: "çito hûn dikarin roj li nîvro înkara heyîna vê hejmara pir a Kurdan li Tirkîyê bikin?" Ewî got: "Heger em qebûl bikin, ku kurd wek etnosek serbixwe li Tirkîyê hene, wê çaxê yekser wê pirsa mafên wan bêt kirin, ji bo ku em xwe ji ber vî tiştî bidin alî, em wek etnosek serbixwe înkara heyîna kurdan dikin. Pêla kurd nebin, wê çawa qala mafên wan hebe". Li Azerbêcanê ji bona ku xwe ji ber mafên r niştvanên kurd bidin alî, bi awakî bê wucdanî tezwîra hejmara wan kirin. Armanc ber bi çav e: rûniştvanên kurd tunene, lêxa ne mumkun e ku peyv bêt ser mafên wan.Em ê bala we bikşînin ser malûmatên statîstîkan; Di eynî wexta ku li Azerbêcanê bi awayekî normal hejmara azerbêcanîyan zêde dibe, berevajî li gor hejmartinên resmî hejmara azerbêcanîyan zêde dibe, berevajm li gor hejmartinên resmî hejmara kurdan kêm dibe. Wek nikmûne di sala 196'an de 41 hezar kurd li Azerbêcanê hebûn û ji sedî 1,8 bûn ji hejmara komarê, ew di sala 1939'an de "bûn" 6 hezar (ji sedî 0,2) û di sala 1959'an de "man" 1500 kes û di sala 1970'an de "bûn" 5500 û li gor hejmartina sala 1979'an jî kurd li Azerbêcanê neman. Ev bû dînamîka seyr a "pirbûna" kurdan li vê komarê. Lê zêdebûna kurdan a heqîqî ya navça kurdan eger ji azerbêcanîyan ne pirtir be jê ne kêmtir e jî, ji ber ku piranîya kurdan li qeseban dijîn. Îro hejmara kurdan li Azerbêcanê ne mumkun e kê mî 250.000'an be. Bi vî awayî em dikarin bibêjin ku kurd di rastîyê de li Azerbêcanê bi sedhezaran in, lê resmîyen nînin.

Di salên koletîya ferd û "zastoya".de (peyva "zastoya" bi rûsî ye û bi me'na cimûd, bê pêşketin, wek xwe mayî têt bi kar anîn) kêm qala rewşa kurdan li Azerbêcanê dibû. Di salên dawî de, di rewşa "glasnost" û rexnekirina kêmasîyên berê de pirsa rewşa kurdan li Azerbêcanê ji bo munaqeşê bû babetek fireh. Ji ber vî tiştî hin kesên resmî û xebatkerên zanistîyê yên azerbêcanî muhawele dikin ku bingehekî "objektîf" bidin tiştê ku bi serê kurdan hatîye. Li gor ku ew dibêjin ev "asîmîlasyona bi îrada xwe" bû. (Pêvist e bêtegotin ku di hin zi zûfan de asîmîlasyona bi xwe li hinek deveran çêbu lê termînek ne dicih de ye û destkir e). Nêrîna din ya li ser "windabûna Kurdan" li Azerbêcanê, enteresant e û balkêş e. Ev nêrîn li ser zimanê berpirsîyarê beşa Komîta Merkezî ya Partîya Komunist a Azerbêcanê, Dastamîrov hatibû gotin. Wî bixwe li xanîyê aliman, li Moskoyê, li ser pirsa çilo kurd ji nişkê ve li Azerbêcanê neman, "ravekirinek 'ilmî" û nû pêşkêş kir. Li gora wê yakê "kurd û azerbêcanî misilman in û xwedî bawerîyekê ne û ev tişt bû sedemê bingehîn ku yên pêşî asîmîle bûn." Tiştê balkêş ve e ku kesên resmî yên Azerbêcanê û' alimên wê di nehîna "windabûna kurdan" de di yek nêrînê de ne.Ev çareserkirin bi wîraset, ji serokekî azerbêcanî digihe yê din û çi guherîn ji dema Mîr Cafer Bakirof heya bigihe K.Bagirov çênebûne. Di sîyaseta netewî de çewtî û teşwîhkirin li Azerbêcanê çi cara nehat rexnekirin.

Heya kîjan derecê ev "ravekirina" sedema "windakirina" kurdan ku li jor hate gotin rast e û objektîf e ? Rastî û ne rastîya van tiştan ji delîlên ku niha em bînin, wê xuya bibe. Berî her tiştî, bê hemdî xwe mirov rewşa kurdên li Azarbêycanê dide ber zewşa birayên wan yên li komarên cîran; Ermenistan Gurcistanê. Bi çi rengî kurdên Azerbêcanê hatin "asîmîlekirin" û li Ermenistan û Gurcistanê tiştekî weha nebû, li gel ku ew ji yên Azerbêcanê kêmtir bûn? Mane ew komarên cîranin û xwedîyên yek sîstemê ne. Çawa eynî etnos di haletekî (li Azerbêcanê) de û di hundirê çend salan de "asîmîle bûn" û di haletekî din de (li Ermenistan û Gurcistanê) berevajî hejmara wan bi çend qatan zêde bû? Takîdên ku delîlên konfesiyanalnî bingehên wê ne, ji ber du sedeman xwe li ber rexnan nagirin. Ya yekem çilo û çima di

şertên sosyalizmê de fektên dînî dibin bingeh ji bo asimilekirina gelekî ji alîyê gelekî din? Heger em bidin ser şopa "mantiqê" Daştamîrov, divîyabû fektên dînîîslam li Azerbêcanê, bêri hatina desthilata sovyetî, zûtir û aktiftir rola xwe bilîsta. Lê tiştekî welê nebû. Ji bilî vî tiştî, li welatên ku kurd lê dijîn; gelên zordest; tirk, faris, ereb bixwe misilman in, lê kurd ji ber vê yekê winda nebûn. Ya diwem eger welê be jî, çima ev tişt li komarên din neqewimîn, li gel ku kurd û gelên cî misilman in? (Tacikistan, Ozbekistan, Kazaxistan) Û ya dawî, nabe em hesabê mamentek berbiçav ya ku ronahîyê bera ser rewşa kurdên li Azerbêcanê dide, nekin? Em ê dîsa bibêjin ku bila weha be; ku kurd asîmîle bûn û ji ber "sedemên objektîk" û bi awayekî "normal" derîyên jêderên çanda netewî hatin girtin. Lê qet nakeve serê mirovan ku li Azerbêcanê ne bi riya tezwîrê û darê kotekê hejmara kurdan kêm nekiribin. Mane hîn li destpêka salên 30'î, bi gotineke din, hîn dema ku kurd negihabûn "bi îrada xwe asîmîle bibin", tezwîra hejmara wan bû.

Zenge-zenge ne. û hinek wan xwye û

Bi vî rengî tê xuyakirin ku li Azerbêcanê sîyaseta asîmîlekirina kurdan, bi darê zor çêdibû. Lewleb û wesîla vê sîyasetê planên pir û rengo-rengo ne. Û hinek ji wan xuya û berbiçav in;

a - Ji bo asîmîla kurdan, desthilatê bi awayekî aktîf propaganda dîn dikir û dike. Tebeiya kurd û azerbêcanîyan ji yek bîrewerî re hate bikaranîn ku ew yek etnos in. Ev polîtîka he li gundan hat gerandin. Bi zanîn tebeiya etnosî bi ya dînî dihat guhretin.

b - Ji bo cîgirtina kar û pêşketina di wezîfê de, hoyên bingehîn ew bûn ku kurd xwe ji netewa azerbêcanî bihesibînin. Xweş dîyar e ku dema kurdekî wezîfeke bilind digirt, yan derecek ilmî bidanê, pêwîst bû ku wî di xana netewa pasaporta xwe de "azerbêcanî" binivîsanda.

c - Delîl di destê me de hene ku em bibêjin ku "sîyaseta kurdî" li ba hukûmetên azerbêcanî yên şovênî, mûtabiq bû bi sîyaseta li ser kurdan ya li Tirkîyê. Em ne tenê ji sîyaseta hukûmetên vir yan wir vî tiştî dibêjîn, her weha jî yekîtîya form û awayên di tezwîra kurdan de ev bawerî ji me re çêdibe. Û carna welê dibe ku her tişt bi form û naveroka xwe ve çilo li Tirkîyê diqewime, wilo li Azerbêcanê diqewime. Bo nimûne helbestvanê kurd yê herî mezin, yê sedsala 17'an Ehmed Xanî qu berhemên xwe bi tenê jî bi kurdi dinivîsand û rêzek bi tenê jî bi tirkî nenivîsandîye. Û nivîskarê azerbêcanî A. Huseynov, Ehmetdê Xanî dike "helbestvanê kurdî-tirkî". (A. Huseynov. "Jîyan û Qehremanî". Mosko, 1987) Pirtûka Z. Bunûnyato, "Jinên Serok yên Rojhilata Îslamê" rastîya ku kes gotinê nayne ser (ji bilî nivîskarên tirk yên burjuwazî), ew diguhere. Ew bi destdirêjahî eşîrên kurd "Şikakan", "Ruzakî" û malbata Şeddadî ya kurd dike azerbêcanî. 'Alimên kurd ên bi navûdeng, şexsiyetên sîyasî, lehengên Yekîtîya Sowyetistanê û lehengên karê sosyalizmê, hemûyan bê awarte bi azerbêcanî" didin nasîn. Di vî warî de nimûna şoreşgerê kurd, beşdarê aktîf yê avakirina sosyalizmê Cengiz Yildirim tiştek ber bi çav e. Di wesîqên partîyê de û her weha Cengiz Yildirim bixwe di namên xwe de yên ku ji S. M. Kîrov û ji S. K. Orjnokidz re hinartibûn, xwe kurd dida xuyakirin. (L. Polonski, "Cengiz Yildirim", 1988, rûp. 232, 40, 47, 73). Li gel vê jî wî dikin Azerbêcanî.

Di hundirê salên 60'î de li gel lêkolînên pir, beşa kurdî li Enstutuya Rojhilatnasîyê li Azerbêcanê hate rakirin. Tiştê herî pêşçav roja îro dîroknivîs û tirknasên azerbêcanî mujûlî hemû pirsên dîrokî û aborî li Tirkîya kevin û nû dibin, ji bilî pirsa netewî û bi taybetî jî ya kurdî. Hin pirsên tevgera rizgarîxwaz ya kurdî ya netewî têne teşwîhkirin. Ev tişt bi taybetî di qonaxa kemalîyan de li Tirkîyê belû dibe. Em dibînin ku pêwîst e bête gotin ku sîyaseta asîmîlasyonê li Azerbêcanê bi plan diçû û bir kar dihat. Wek nimûne tat, talîş û lezgînî bi darê kotekê hatin asîmîlekirin.Ji bo darberhevîyê em ê bidin xuyakirin ku li Ermenistana Soveytî û li Gurcistanê ne tenê terkîba netewî hat gûhûrîn, lê ne tenê terkîba netewî hat gûhûrîn lê belê tê dîyarkirin ku hejmara netewên biçûk zêde dibe. (Wek kurd, asûrî, yewnanî, azerbêcanî.) Bi gotinike din ev yek berevajîya tiştê li Azerbêcanî ye.

Pirsa li ser rewşa etnosa netewî li Kurdistanskî Uyezd a ku berê hebû û rewşa kurdên hi heremên din, ji bo lêkolînan babetên taybetî ne. Lê bi away kî giştî, ji bo rewiştên vê rewşê divêt ev tişt bêne gotin. Em dikarin bibêjin ku kurdên li Azerbêcanê di van 10-15 salên dawî de xebata xwe ya ji bo stendina mafên netewî xurt dikin. Bê guman birek ji kurdên li Azerbêcanê di nav Azerbêcanîyan de asîmîle bûne. Vî birî rewiştên xwe yên netewî winda kirine û ji jîyana kultura milletê xwe sar bûne. Lê belê birê bingehîn ji rûniştvanên kurdan dixwaze vegere dîroka xwe yanetewî, vegere kultur û edeba xwe. Pirên wan amade ne çanda xwe pêş bixin. Ev yek ji daxwazên wan yên ji desthilata azerbêcanî xuya dibe. Lê heta niha kesê guhdarîya wan nekirîye.

Wergerandina ji rûsî: Bavê Nazê ●

TARTIŞMA

ULUSLARARASI SOSYALİZMİN GÜNCEL SORUNLARI

DAHA ÇOK SOSYALİST YARATICILIK DAHA ÇOK EYLEMSEL KARARLILIK (5)

Behram ARDA

VII. TEK ÜLKEDE SOSYALİZM VE STALİN GERÇEĞİNE YAKLAŞIM

"Tek ülkede sosyalizm"e ilişkin teorik açılımlar Ekim Devrimi'nden önceleri komünistlerin tartışma gündeminde yer almasına rağmen, ilk sosyalist kuruculuğun Stalin'in parti genel sekreterliği döneminde gerçekleşmesi, "tek ülkede sosyalizm" görüşünün Stalin dönemiyle birlikte değerlendirilmesine yol açmıştır. Yani tek ülkede sosyalizmin kuruluşu denilirken Stalin dönemi, Stalin dönemi denilirken tek ülkede sosyalizm akla gelir olmuştur. Böylesi bir genellemenin özüne inildiğinde marksist-leninistler ile başta troçkizm olmak üzere diğer kimi sapmaların hareket noktaları ve gerekçeleri farklılık göstermiştir. Dünya komünist hareketindeki son tartışmalarda da bazı yeni görüşlerle birlikte yaklaşımda, benzer farklılıklar kendini gösteriyor.

Sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşamayacağı sözünü dillerinden düşürmeyen ve bu doğrultuda "sürekli devrim" tezini savunan troçkistler veya onlardan şu veya bu biçimde etkilenenler, sosyalist ülkelerde biriken sorunlar ve kendilerini açığa vuran tıkanıklıkları, "sosyalizmin tek ülkede zafere ulaşamayacağı"nın, sosyalizmin sadece dünya ölçüsünde ulaşılabilir bir "proje" olduğunun "kanıtı" olarak değerlendiriyorlar. Dünya komünist hareketindeki bir kesim de, tek ülkede sosyalizm görüşünü sorgulamamakla birlikte, bu görüşün uygulamasında yapılan hataları abartarak nerdeyse troçkistlerle aynı dili kullanıyor. Bu kesim, farklı noktalardan hareketle de olsa, Stalin dönemini karalamada troçkistlerle adeta yarışıyor.

Troçkistlerin veya onlardan değişik düzeyde etkilenenlerin Stalin dönemine ilişkin suçlamaları, yeni olmadıkları ve yıllarca tartışıla tartışıla belirgin yönleriyle açığa çıkarıldıkları için yadırganamaz. Çünkü Troçki ve savunucularının esas sorunu, yıllardır burjuva ideologlarının ağızlarında sakız gibi çiğnedikleri ve son dönemlerde maalesef, dünya komünist hareketinde de bir kesim tarafından yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanan "stalinizm" ile değil, doğrudan doğruya marksizm-leninizmledir; Stalin ve o dönemin partisi, temel doğrultularda, Gorbaçov'un deyimiyle "leninizmi ideolojik mücadelede" koruduğu için başta troçkistler olmak üzere diğer sağ ve "sol" sapmaların boy hedefi haline geldiler. Stalin ve o dönemin SBKP'sinin teori ve pratikte karşılaştığı sorunların çözümünde yaptığı hata ve çarpıtmaların değil de, ağırlıklı olarak, doğrulukları artık hiç bir SBKP yönetimi tarafından tartışılmayan, Kruşçev'in dahi övdüğü politikaların troçkistler tarafından eleştirilmesi, onların özünde leninizme karşı olduklarının kanıtıdır. Bu, troçkistlerin savunduklarının hepsinin yanlış olduğu anlamına gelmez, ama temel yönelim olarak yanlış yolda olduklarını gösterir.

Ne ki, dünya komünist hareketinin bir kesiminde görülen Stalin karşıtlığının değişik boyutlarını değerlendirdiğimizde, söylenenleri, komünistlik adına yadırgamamak mümkün değil. Hiç kuşkusuz, Stalin döneminin temel politikalarının doğruluklarını ön plana çıkarıp, hata ve çarpıtmaları görmemezlikten gelmek de komünist bir tutum olamaz. Fakat, anti-Stalin bir kampanyanın, hatta o dönemi sosyalizm dışı olarak değerlendirmenin barındırdığı yanılgı, daha

büyüktür ve işin ilginç gittikçe yaygınlaşan eğilim de bu yöndedir. Kişi kültüne karşı çıkılmalı, suçsuz insanların da öldürülmesine yolaçan politikaların yarattığı keyfilik eleştirilmeli ve bu alanda yapılan hatalar ortaya çıkarılıp düzeltilmeli, Stalin ve parti yönetiminin hata ve çarpıtmalardaki rolleri ortaya konulmalı; fakat bu "inanılmaz başarıların sığdırıldığı"; geri bir sosyal ve kültürel yapı üzerinde, milyonlarca insanın ölümüne yolaçan karşı-devrimci ayaklanmalar ve bütün emperyalistlerin karşı çabalarına rağmen sosyalizmin temel yönleriyle inşa edildiği; dünya halklarının başına musallat olan Hitler faşizminin yenilgiye uğratıldığı döneme gölge düşürmemeli. Şimdiye kadar hep başarılar ön plana çıkarıldı gerekçesiyle, artık başarıların geri plana itilip, esasında tali planda olması gereken ilk sosyalist kuruculuğun "gri"liklerinin ön plana çıkarılması, tarihe şaşı bakmanın da ürünüdür. Tek ülkede sosyalizm ve Stalin gerçeğine yaklaşım yöntemimiz, hem nedenleri ne olursa olsun kişiye tapma ve hataları küçümsemeyi, hem de hata ve çarpıtmaların tozdumanı içinde koskoca sosyalist kuruculuğu ve bunda Stalin önderliğindeki SBKP'nin rolünü yadsımayı dışlamak; burjuva ideologlarının demagojilerine kapılmadan sosyalist kuruculuk döneminde proletarya diktatörlüğünün gerekli ve zorunlu uygulamalarını görebilmek ve bütün bunlar ışığında, gerekçeleri ne olursa olsun yapılmış hata ve çarpıtmaları gözardı etmeden, bunların sınıfsal nedenlerini sağlıklı bir biçimde değerlendirerek, sürece damgasını vuran sosyalist kuruculuğu ön plana çıkarmak olmalıdır. Yazının ilk bölümlerinde ele aldığım SBKP'nin sosyalist kuruculuğa ilişkin, genel olarak gerçekçi olan görüşlerini zorunlu olmadıkça tekrarlamadan, tek ülkede sosyalizm ve Stalin gerçeğinin bazı yönleri üzerinde genel hatlarıyla durmanın gereğine inanıyorum. SBKP'nin konuya ilişkin olarak önümüzdeki dönemlerde neler savunabileceğini kestirmek güç, ama şimdiki yaklaşımının, bir iki tartışmalı nokta dışında genel olarak gerçekçi olduğunun altını çizmek gerekiyor.

A. TEK ÜLKEDE SOSYALİZMİN BENİMSENME SÜRECİ

Bilindiği gibi Marks ve Engels döneminde, hatta 1915'lere kadar sosyalizmin tek bir ülkede başarıya ulaşması olanaksız sayılmaktaydı. Teorik gerekçe olarak da, burjuvaziyi yenmek için tüm ileri kapitalist ülkelerin, ya da en azından bu ülkelerin çoğunluğunun proletaryasının ortak eyleminin gerekliliği savunuluyordu. Kapitalizmin bütün dünyada aynı düzeylerde gelişmediği, ileri kapitalist ülkelerin tümünde bile aynı gelişkinlik düzeyinde bir kapitalizmin sözkonusu olmadığı, hatta kapitalizmin bir ülkenin sınırları içinde bile aynı düzeyde gelişmediği ve bölgelere göre farklılıklar gösterdiği gerçeğinin tespitiyle birlikte, sosyalizmin tek bir ülkede gerçekleşemeyeceğine ilişkin geleneksel görüş değişti ve sosyalizmin bir ya da bir kaç ülkedeki devrimlerle başarıya ulaşabileceği savunulmaya başlandı.

Sosyalizmin tek ülkede zafere ulaşabileceğini Lenin, ilk defa Ağustos 1915'te yazdığı "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" adlı makalede açıkça savundu. Bu makalede, kapitalizmin mutlak yasası olan "eşitsiz iktisadi ve siyasal gelişme" nedeniyle, sosyalizmin zaferinin önce bir ya da birkaç kapitalist ülkede olanaklı olduğunu; bu ülkenin başarılı proletaryasının, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve kendi ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekerek, bu ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalara yolaçarak ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvetlere bile karşı koyarak, dünyanın geri kalanının, kapitalist dünyanın karşısına çıkacağını (125) belirten Lenin, Eylül 1916'da kaleme aldığı "Proletarya Devriminin Askeri Programı" başlıklı makalede "tek ülkede sosyalizm"in olanaklı olduğunu bir kez daha dile getirdi. Makalede, sosyalizm ve savaş konusunu işleyen Lenin'in tek ülkede sosyalizme ilişkin olarak söyledikleri, sonraki gelişmelerle kanıtlandı. Lenin, şöyle diyordu:"Sosyalizmin tek bir ülkede zaferi, bir çırpıda genellikle bütün savaşları ortadan kaldırmaz. Tersine, bu savaşları öngörür. Kapitalizmin gelişmesi, farklı ülkelerde hiç de düzenli olmayan bir biçimde yürümektedir. Meta üretimi koşullarında başka türlü de olamaz. Bundan da reddedilmez bir biçimde şu sonuç çıkıyor ki, sosyalizm bütün ülkelerde aynı anda zafere ulaşamaz. Önce bir ya da bir kaç ülkede zafere ulaşacak, ötekiler bir süre burjuva ya da burjuva öncesi dönemde kalacaklardır. Bu, yalnızca sürtüşmeler yaratmakla kalmayacak, öteki ülkelerin burjuvazisi, sosyalist devletin proletaryasını ezmeye bile kalkışacaktır." (126) Sosyalizmin tek ülkede zaferinin bütün savaşları ortadan kaldırmaya yetmediği ve dünya burjuvazisinin genç sosyalist devleti çökertmek için içte ve dışta sayısız komplolara başvurduğu, karşı-devrimcilere her türlü yardımı yaparak kanlı bir iç savaşı çıkardığı, ekonomik ve siyasal abluka yanında emperyalistlerin yüzbinlerce askerinin, içteki karşı-devrimcilerin olası başarıları durumunda müdahale için sınırda beklетildiği bilinmektedir.

Tek ülkede sosyalizmin zafere ulaşabileceğini savunan Lenin, devrimci dalganın diğer ülkelere yayılıp, devrimlerin birbirini izleyebileceği görüşünü de dışlamıyordu. Rusya'nın ekonomik, sosyal ve kültürel geriliği, genç devletin dışarıdaki desteğe olan ihtiyacını artırıyordu. 1918'de Finlandiya Emekçi Cumhuriyeti'nin kurulması, Macaristan ve Bavyera'da Sovyet hükümetlerinin ortaya çıkması ve diğer bazı ülkelerde işçi hareketlerinin yaygınlaşması, Rusya'da sosyalizmin kuruluşuna girişirken, devrimci kıvılcımın diğer ülkelere "sıçratılması" için de Bolşevik Partinin bazı şeyler yapabileceği görüşünü güçlendirdi. Kızıl Ordu'nun Polonya'ya kadar gitmesi ve orada bir Sovyet hükümetini oluşturmak istemesi, böylesi bir anlayışın ürünüydü. Fakat kısa sürede, iç savaşın aldığı boyut, emperyalistlerin çeşitli düzeylerdeki müdahaleleri ve devrim kıvılcımının yaygınlaşması için esas olarak o ülkede de yeterli bir potansiyelin olması gerektiğinin anlaşılması ve benzeri nedenler, bütün dikkatleri tek ülkede sosyalizmin kuruluşuna yöneltti. Çünkü devrim kıvılcımını başka yerlere sıçratmak isterken, Rusya'da

devrim kıvılcımı, emperyalizm ve karşı-devrimcilerin iç ve dıştaki girişimleriyle söndürülebilirdi. Alman emperyalistleriyle "barış", bu ve benzeri gelişmelerin sonucu gündeme geldi. Bundan sonradır ki, Lenin, bir ülkede devrimin olabilmesi için belli koşulların gerekliliğini içeren "devrimin temel yasası"nın çerçevesini çizmiştir. Lenin, 1915'lerde, zafere ulaşmış tek ülke sosyalizmine, diğer ülkeler devrimini geliştirmede verdiği rolün, pratikte gerçekleşenlerden sonra daha gerçekçi bir temele oturtulması gerekliliğini görerek, bir ülkenin iç koşullarına esas vurguyu yapmıştır. Devrimlerin temel yasasına ilişkin Lenin'in yaklaşımı ayrıntılı bir biçimde "sol" Komünizm adlı araştırmada yer almaktadır.(127)

Lenin'in 1923'te kooperatifçilik üzerine yazdığı bir makalede de, sosyalist kuruluş için "gerekli ve yeterli olan her şeye" sahibiz demesi, tek ülkede sosyalizmin olanaklı olduğunun Lenin tarafından sonuna kadar savunulduğunun kanıtıdır. (128) O dönem adı Rusya Komünist (Bolşevik) Partisi olan Leninci partinin Nisan 1925'te yapılan 14. Parti Konferansı'nda da tek ülkede sosyalizm sorunu tartışılmış ve sonuçta alınan kararda, birbirine karşıt iki toplumsal düzenin varlığının, sürekli bir kapitalist kuşatmayı, başka iktisadi baskı biçimlerini, silahlı müdahaleyi ve restorasyon tehlikesini tahrik ettiği; sosyalizmin kesin zaferinin biricik güvencesinin, yani restorasyona karşı güvencenin bir dizi ülkede sosyalist devrimin zaferi olduğu; buradan, iktisadi ve teknik bakımdan en fazla gelişmiş ülkelerin "devlet yardımı" olmaksızın Rusya gibi geri bir ülkede tam bir sosyalist toplum kurmanın olanaksız olduğu sonucunun asla çıkmadığı (129) belirtilmişti.

Tek ülkede sosyalizme ilişkin polemikleri daha çok Stalin sürdürdü. Hem genel olarak tek bir ülkede sosyalizm kurulmaz diyenlere hem de Rusya gibi bir ülkede sosyalist kuruculuğun nesnel bir zemini yoktur görüşünü savunanlara karşı ideolojik olarak mücadeleyi, Stalin ve önderliğindeki "yönetici çekirdek" vermiştir. Zinovyev ile polemiklerinde Stalin, genel olarak Lenin'in konuya ilişkin görüşlerini savunmuştur. Rusya gibi bir ülkede sosyalizmin kurulamayacağı görüşünde olanlara, sosyalist kuruculuğa ilişkin karamsarlıklara ve sürekli devrim adı altında genç sosyalist devleti çürümeye terketmek isteyenlere karşı Stalin, partinin ezici çoğunluğu tarafından da benimsenen şu görüşleri savunuyor: "Sosyalizmi sonuna kadar kurabiliriz ve işçi sınıfının önderliği altında köylülükle birlikte sosyalizmi kuracağız... Çünkü bizde proletarya diktatörlüğü koşulları altında her çeşit iç zorlukların tümünün üstesinden gelecek (ve kendi özgüçlerimizle onların üstesinden gelebiliriz) tam bir sosyalist toplum kurmak için gerekli bütün koşulları vardır."(130)

Partinin 14. Konferans'ından sonra bütün güçler sosyalist kuruculuk için seferber edildi. Sosyalist kuruculuk sürecinde yapılan hatalar da bazı çevrelerin savundukları gibi tek ülkede sosyalizmin olanaksızlığının kanıtı değil. Hataların nedenleri başka noktalarda aranmalı ve dahası görülmesi gereken, bütün hatalara rağmen sosyalist kuruculuğunun temel yönleriyle gerçekleşmesidir. Gelişmeler tek ülkede sosyalizm perspektifini benimsemenin ne denli isabetli olduğunu, bazı çevreler halen kabul etmeseler de, ortaya koymuştur.

B. SOSYALİST KURUCULUKTA İLK VE GERİ BİR ÜLKE OLMANIN ZORLUKLARI

Sosyalist ülkelerdeki sorunları tek ülkede sosyalizmin zaferinin olanaksızlığına bağlayanlar, gerçeklerin inatçılığı karşısında kendi "dünya"larında dünya devriminin projelerini yapa dursunlar, kanımca marksist-leninistlerin üzerinde durmaları gereken, ilk ve geri bir ülkede, Rusya'da gerçekleşen sosyalist devrimin karşı karşıya olduğu zorlukların doğru bir anlayışla değerlendirilip kavranması olmalıdır. Bu aynı zamanda Stalin ve döneminin hakkettiği bir yere oturtulması için de gereklidir. Çünkü, sosyalist kuruculuğun geri planı kavranmadan, yüzeysel gerekçelere dayalı övgü ve karalamaların önüne geçmek mümkün değil.

Bilindiği gibi, işçi sınıfının ve sanayinin gelişmesiyle devrimler arasında doğrudan bağ kuran Marks ve Engels, hep gelişmiş kapitalist ülkeleri devrimin merkezi olarak gördüler. Gerçi son dönemlerde dikkatler gittikçe "doğu"ya ve özellikle Rusya'ya da kayıyordu, ama onlar Rusya gibi geri bir ülkenin devrim merkezi olacağını görmediler. Bir dönem, Almanya'nın devrime gebe olduğunu söyleyen Marks'ın bu öngörüsünün gerçekleşmemesinin Marks'ın yanlış değerlendirmesinden kaynaklanmadığını belirten Lenin'in, o dönemin koşullarının Almanya için öyle bir değerlendirme yapmayı olanaklı kıldığını, ama sonraki gelişmelerle merkezin Rusya'ya kaydığını belirterek "zayıf halka" görüşünü ileri sürmesi, koşullardaki değişikliklerin sonucuydu. Her ne kadar sosyalizm, gelişmiş üretici güçler üzerinde temellenir görüşü doğru olsa da, bazı geçiş aşamalarıyla sosyalizmin geri bir ülkede de gerçekleşebileceğinin en açık uygulamasına Rusya'da başlandı. Lenin ve partisi, geri bir ülkede sosyalizmi inşa etmenin zorluklarının bilincinde idiler. Kimi bölgelerin gelişmişliğine rağmen genel olarak ekonomik, sosyal ve kültürel yapı geriydi ve Rusya adeta bir küçük burjuvalar ülkesiydi. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı bazı bölgelerde yüzde 90'ı aşıyordu. Bu durum daha baştan, sosyalizmin Rusya gibi geri bir ülkede gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini tartışma gündemine soktu. Lenin'in başını çektiği grup, bunun zorlu fakat olanaklı olduğunu belirtiyordu. Lenin'in Ekim Devrimi'nin uluslararası önemini vurgularken, bu gerçeği abartmama uyarısında bulunarak, proletarya devriminin, ileri ülkelerin en azından birinde zaferinden hemen sonra, pek olasıdır ki, durumda meydana gelecek ani bir değişiklik sonucunda, Rusya örnek bir ülke olmaktan çıkacak, ("Sovyet" ve sosyalist anlamda) bir kez daha geri bir ülke durumuna gelecek (131) demesi, dolaylı olarak geri kalmış bir ülkede devrim yapmanın dezavantajlarının bulunduğunun ifadesidir.

Daha burjuva demokratik devrim aşamasında, işçi sınıfı ve emekçi halk kitlelerine temel görevi yükleyen

Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler, Ekim Devrimi'nden sonra geri ekonomik sosyal ve kültürel yapı üzerinde sosyalizmin kurulup kurulmayacağı konusunda yeni bir ayrışma yaşadılarsa da ezici çoğunluk daha sonra, kapitalist olmayan kalkınma yolunun teorik gerekçesini de oluşturan bir anlayışla devrimin sorunlarına çözüm getirmeye çalıştı. Yarı feodal, yarı sömürge bir yapıda olan Rusya'nın boyunduruğu altındaki halkların, yer yer kabile ilişkileri düzeyinde olan yapıları da düşünüldüğünde, sosyalizmi inşa sürecinde ilk ve tek ülke olmanın zorlukları daha iyi anlaşılır. Paris Komünü, proletarya diktatörlüğünün bir biçimiydi, ama bu Rusya gibi bir ülkede sosyalizmi bütün kurum ve kurallarıyla inşa etmede yeterince bir deneyim birikimi sunmuyordu. 1905 ve 1917 Şubat devrimleri, sosyalist iktidarın oluşumu ve görevleri konusunda bir deneyim olarak değerlendirilebilir ve hatta Lenin'in deyimiyle 1905 provası olmasaydı, Ekim Devrimi olmazdı, ama Rusya gibi halklar hapishanesi durumunda olan bir ülkede siyasal iktidarı ele geçirmek yetmiyordu. Sanayi ve tarımda köklü dönüşümler gerekliydi. İktidardan uzaklaştırılmış, fakat yokedilmemiş burjuva sınıfların, tekrar iktidara gelme girişim ve çabalarını boşa çıkarıp, her zaman kapitalizme geri dönme potansiyelini barındıran küçük meta üreticilerini süreçle etkisiz hale getirip sosyalist kuruculuğa girişmek gerekiyordu. Yüzü aşkın farklı dili konuşan halkları ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gerilikten kurtarmak yetmiyordu, her türden ulusal düşmanlıkların kökünün kazınması için öncelikle toplumsal mülkiyeti yerleştirmenin önemi büyüktü. Gerçi bir ulusun diğer uluslara düşmanlıklarının ortadan kaldırılması için, o ulusun sınıfları arasındaki karşıtlıkların da ortadan kaldırılması zorunluydu, ama bu uzun erimli amaca varmak için uygulanması gereken politikaların gerçekçi olması ve yer ve zamanında uygulanması gerekiyordu. İleri bir kapitalist ülkede gerçekleşecek sosyalist bir devrimin görevlerine ek birçok görevi de proletarya diktatörlüğünün Rusya'da yerine getirmesi gerekiyordu.

Genç sosyalist iktidar, sadece ilk ve geri bir ülkede olmanın dezavantajlarına karşı mücadele etmekle karşı karşıya değildi. İçte ve dışta güçlü bir karşı-devrim cephesi vardı. Emperyalistler, Ekim Devrimi'nin dünya halkları üzerindeki etkisini yoketmek, ya da en azından azaltmak için çok yönlü bir kuşatmaya başvurdular. İçteki karşı-devrimcilere her türlü desteği vermekten çekinmediler. O dönemler Kürtler arasında da boş hayallere yolaçan Wilson Prensipleri, bazı çevrelerin iddia ettiği gibi "samimi" bir anlayışın sonucu ortaya çıkmadı ve bu prensiplerin temel amacı, Ekim Devrimi'nin dünya ezilen halkları üzerindeki etkisini kırmaktı.

Sovyet hükümetine karşı içte ve dışta tezgahlanan oyun ve komplolar, özellikle de iç savaş, doğal olarak sınıflar arası mücadeleyi son derece kızıştırdı ve tarihin Rusya halklarının önüne koyduğu en güç sorunların, biçimsel demokratik bir yoldan çözümünün tüm olanaklarını yoketti.(132) Bu ve benzeri durumlar Ekim Devrimi'ne Rusya'ya özgü bazı özellikler kazandırmakla kalmadı, bolşeviklerin yaşanan sürece müdahalelerinde de kimi zorluklara yolaçtı. Lenin'in, 1917'de, sosyalist uygulamalar için hazır reçete olmadığını söyleyerek, insanların günlük yaşamının en derin temellerine dokunan iktidarın, insanlık tarihinde ilk kez, halkın çok büyük çoğunluğuna, emekçilerin ve sömürülenlerin tüm yığınına önderlik eden bir sınıfa geçmesiyle görevlerin güçleştiğini; örgütsel görevlerin olağanüstü önemli oluşu ve çok güç olması karşısında "yedi kez ölç, bir kez biç" diyen atasözüne göre işi ele almanın ve kolaylıkla üstesinden gelme olanağının böylesi koşullarda bulunmadığının kendiliğinden ve kolayca anlaşılabileceğini; bu nedenle halk ekonomisinin çeşitli dallarının tiplerini, tüzüklerini, yönetim organlarını bir kaç kez, kararnameleri sık sık değiştirmeden hoşnutluk duyulmasa da bunun bir nevi kaçınılmaz olduğunu belirtmesi (133), yirmili ve otuzlu yıllardaki pratik uygulamaların nesnel zemini için de, bunların dikkat edilmesi gerektiğini gösteriyor. Bu durum daha çok, sosyalist devrimin ilk defa, hem de geri bir ülkede gerçekleşmesinin kendisiyle birlikte getirdiği özgünlüklerden kaynaklanıyordu. Sonraki devrimler, Ekim Devriminin engin deneyimini yaratıcılıkla kullanabilme olanağına sahip oldukları için, Ekim Devrimi'nin karşı karşıya olduğu, bir nevi "boşlukta yol arama" durumuyla karşı karşıya kalmadılar, daha değişik sorunlarla uğraşmak zorunda kaldılar. Partinin belli bir süre sonra halkın çoğunluğunun desteğini ele alarak, iktidardan uzaklaştırılmış sömürücülerin direncini kırarak süreçle yoketmek, yeni bir yönetim aygıtını oluşturmak, ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamının bütün yönlerine yeni baştan bir düzen vermek gibi görevleri yerine getirmek ve dünya halklarının sıcak ilgisini sosyalist kuruculukla perçinlemek zorunda olmasının Rusya gibi geri bir ülkede yolaçabileceği sorunlar, kavranamazsa, ne Ekim Devrimi'nin evrensel ve özgün yanları ne de sosyalist kuruculuğun bedeli anlaşılabilir. Kimi yanlışlıklar ve çarpıtmalar kaçınılmaz olmasa da, bunların anlaşılması ve nesnel zeminin doğru değerlendirilmesi için Rusya'nın 1917'lerde içinde bulunduğu koşullar ile uluslararası dengelerin sağlıklı değerlendirilmesinin büyük önemi vardır.

Sosyalizmi ilk olarak geri bir ülkede kurmanın zorluklarının bilincinde olan bolşevikler, başlangıçta, köklü devrimci dönüşümleri özellikle kırsal alanlarda gerçekleştirmede aceleci tutumlara girmediler. Bütün köylülüğü barındıran sovyetlerdeki menşevik ve sosyalist devrimcilerin etkinliği, bazı yörelerde Ekim Devrimi arifesinde kırıldıysa da, 1918 yaz ve sonbaharına kadar bu çevrelerin küçümsenemeyecek güçleri vardı. 1918 ortalarında boyveren kulak ayaklanmalarına karşı tutum, sovyet yönetimlerine karşı tabanda büyük bir ayrışmaya yolaçmıştı. Bu ayrışmadan önce, sovyet hükümeti, kırlara en ileri işçilerden oluşmuş silahlı birlikler göndererek yoksul köylülerin eğitilip örgütlendirilmesi için aktif bir çaba içindeydi. Lenin, o dönemi şöyle değerlendiriyor:"Eğer bolşevik proletarya, Ekim-Kasım 1917'de, kırda sınıfların ayrışmasını beklemeyi bilmeden, bu ayrışmayı hazırlayıp

gerçekleştirmeyi bilmeden, kırda birden iç savaş 'ilan etme'ye ya da kıra 'sosyalizmi sokma'ya girişseydi, eğer orta köylüye vb. ödün vermeksizin, tüm köylülük ile geçici birleşmeden (bağlaşmadan) vazgeçmeye girişseydi, bu, marksizmi blankist biçimde bozmak olurdu; iradesini çoğunluğa zorla kabul ettirmek için bir azınlık girişimi olurdu; teorik düzeyde bir saçmalık olurdu; köylülüğün tümünün devrimin henüz bir burjuva devrim olduğunu ve bir dizi geçişler, geçici evreler olmasızın, geri bir ülkede bu devrimi sosyalist devrime dönüştürmenin olanaksızlığını anlamamak olurdu."(134) Bilindiği gibi, ilk başlarda, sosyalist devrimcilerin toprakların köylülere dağıtılması görüşü bile benimsenmişti. Rusya'da kırlara sosyalist devrim, ancak 1918 yaz ve sonbahar aylarında girebilmiş ve kulak ayaklanmaları dalgasının yerini, "yoksul köylü komiteleri" hareketi almıştır. Bolşeviklerin bu alandaki gerçekçi politikası ürünlerini, 6-9 Kasım 1918 tarihlerinde yapılan 6. Sovyetler Kongresi'nde vermiştir. 967 oy hakkına sahip delegeden 950'sinin, 351 oy hakkına sahip olmayan delegeden 335'inin bolşevik olması, bolşeviklerin başarılarının açık bir kanıtıdır.

Lenin, bir olasılık olarak, ileri bir kapitalist ülkede proletarya devriminin başarısından sonra Rusya'nın "sovyet" ve sosyalist anlamda bir kez daha geri bir ülke durumuna düşebileceğini belirtmesine rağmen böyle bir durum gerçekleşmedi ve S.Birliği günümüzde de sosyalist uygulamalar açısından en ileri bir ülkedir, ancak Rusya gibi bir ülkede gerçekleşebilecek devrimin karşılaşacağı bütün zorluklarla, bazen ağır faturalara malolsa da uğraşıldı, bazen varlık-yokluk ikilemi gündeme geldi ve doğrusunu söylemek gerekirse ilk ve geri bir ülkede sosyalizmi kurmanın zorluklarından aşılamayıp günümüze kadar gelenlerle halen de uğraşılmaktadır.

C. RUSYA KOŞULLARINDA KATI MERKEZİYETÇİLİK VE SERT DİSİPLİNİN ÖNEMİ

Sosyalist sistemin, kapitalist-emperyalist sistem karşısında her alanda belirgin bir caydırıcılık oluşturduğu günümüzde, esen "hümanist" rüzgarlara kapılarak, bırakalım katı merkeziyetçilik ve sertliklerini, "merkeziyetçilik" ve "disiplin" kelimelerini bile ağızlarına almak istemeyenler tek ülkede sosyalizmi kurma sürecindeki katı merkeziyetçilik ve sert disiplini, sadece yapılan bazı hata ve çarpıtmaları gerekçe göstererek yargılamak istiyorlar. Taktıkları at gözlükleriyle geçmişi değerlendirirken sömürücü sınıfların doğasından kaynaklanan direnişi ve bunu yenilgiye uğratmanın yol ve yöntemlerini "ham" kafalıklarıyla gerçek boyutlarından uzaklaştırmak istiyorlar. İdeolojik veya örgütsel gerekçelerle kendilerinden ayrılanları bir çırpıda "hain" ilan edenler, açıkça "hain" ilan edemedikleriyle insani ilişkileri bile kesenler ve bütün üyelerine bu doğrultularda direktif verenler, ellerine fırsat geçerse Pol Pot'u bile geride bırakabilecek "katılık" ve "sertliği" bünyelerinde barındıranlar bile, bazen "hümanist" pozisyonlara bürünerek "çok şükür ki bizde Stalin'ler yok" diyerek esen rüzgarlara göre, milyonlarca insanın karşı devrimci çeteler tarafından katledildiği dönemleri "tukaka" yöntemiyle değerlendirebiliyorlar. Hesaplarına geldiğinde kendi görüşlerini, Lenin'e veya Mark ve Engels'e başvurarak perçinlemek isterlerken, bazen de hiç bir gerekçe ve somut örnek göstermeksizin Lenin, Marks ve Engels'i "aşmalıyız" adı altında, başka dönemlerde değişik adlar altında ortaya çıkmış eğilimleri "yeni" diye savunmaya kalkışıyorlar. Onlar, Lenin, Mark ve Engels'in aşılması gereken yönleriyle değil, günümüzde de geçerli olan görüşlerinin revizyonuyla ilgili oldukları için, geçmiş süreçleri de bu anlayışla değerlendiriyorlar.

Kautsky ile polemiklerinde, sömürücülerin oy hakkından yoksun bırakılmalarının Rusya'ya özgü bir sorun olduğunu, ama bunun proletarya diktatörlüğünün zorunlu bir göstergesi olmadığını belirten Lenin, proletarya diktatörlüğünün zorunlu göstergesi ve kesin koşulunun, sömürücülerin sınıf olarak zorla bastırılması ve bunun sonucu bu sınıf karşısında "arı demokrasi"nin, yani eşitlik ve özgürlüğün çiğnenmesi olduğunu; sömürücüler için demokrasinin kısıtlanmasının, çiğnenmesinin şu ya da bu önlemlerinin hangi ülkelerde, nasıl uygulanacaklarının, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin ulusal özelliklerine bağlı olduğunu, fakat teorik bakımdan sorunun kendini "sömürücüler sınıfına karşı demokrasi çinenmeksizin proletarya diktatoryası olanaklı mıdır?" biçiminde gösterdiğini; burjuvazinin direncini kırmadan, düşmanlarını zorla bastırmadan, proletaryanın zafer kazanamayacağı ve "zorla bastırma"nın olduğu, "özgürlük"ün bulunmadığı yerde de demokrasinin bulunmadığının açık olduğunu(135) vurgularken, uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının bulunduğu bir toplumda herkes için demokrasinin olmadığı ve "kimin için demokrasinin" temel sorun olduğu anlayışından hareket ediyor. Hem burjuva hem de proletarya diktatörlüğünün ikili bir karakterinin olması, yani burjuva diktatörlüğünün özünde burjuvazi için demokrasi, işçi sınıfı için diktatörlük, proletarya diktatörlüğünün de işçi sınıfı için demokrasi burjuvazi için diktatörlük olması, ülkeden ülkeye kimi farklılıklar olsa da "demokrasi" sorununda temel ayırım noktasıdır. O dönem Kautsky'nin savunduğu, sonraları "demokratik sosyalizm" adı altında özünde burjuva demokrasisinin bir biçimini savunan sosyal demokratların devraldığı bu anlayışın giderek kendilerine komünist diyen kimi çevreler tarafından da ileri sürülmeye başlanması ve bunun Stalin dönemi hataları özgülünde kulak savunuculuğuna kadar boyutlanması, gibi sorunların daha iyi anlaşılması için Rusya koşullarında katı merkeziyetçilik ve sert disiplinin önemini Lenin'e başvurarak kısaca değerlendirmekte yarar var.

Kapitalizmden komünizme geçişin, uzun bir tarihsel dönem olduğunu, bu dönem tamamlanmadıkça, sömürücülerin, geriye dönme girişimlerine dönüşen bir umudu kaçınılmaz olarak koruduklarını belirten Lenin, bu "umut"un nesnel zeminini, özetle şöyle anlatıyor: Sömürücüler, başkentte başarılı bir ayaklanma ya da askerlerin bir başkaldırmasıyla bir anda bozguna

uğratılabilirler. Ama istisnai durumlar bir yana bir anda yokedilemezler. Büyük bir ülkenin toprak sahipleri ve bütün kapitalistleri bir anda mülksüzleştirilemezler, edilseler bile bu, hukuksal veya siyasal bir eylem olarak sorunu çözmekten uzaktır. Devrimden uzun zaman sonra da sömürücüler zorunlu olarak bir dizi gerçek ve önemli üstünlüklerini korurlar. Paraları, çoğu kez pek çok taşınabilir malları kalır; ilişkileri,örgüt ve yönetim alışkanlıkları, bütün yönetim "sır"ları konusundaki bilgileri (gelenekler, yöntemler, araçlar, olanaklar) kalır; yüksek eğitimleri, yaşam ve ideolojisi ile burjuva olan yüksek teknik personel ile yakınlıkları kalır; son derece yüksek bir askerlik sanatı deneyleri (bu çok önemlidir) vb. bir çok şey kalır. Eğer sömürücüler sadece tek bir ülkede yenilmişlerse, uçsuz bucaksız uluslararası ilişkileri nedeniyle sömürülenlerden daha da güçlü kalırlar. Orta köylüler, zanaatçılar vb. dahil sömürülen yığınların en az gelişmiş bir kesimi de sömürücülerle yürümeye yatkındır. Hâlâ dünyada yaygın olan küçük üretim, sürekli olarak, her gün, her saat, kendiliğinden ve yığın halinde kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurmaktadır. İşte Lenin, bütün bu ve benzeri nedenlerle proletarya diktatörlüğünün gerekli olduğunu; proletaryanın burjuvazi üzerindeki zaferinin, inat, disiplin ve sağlam ve bükülmez bir irade gerektiren, uzun, inatçı ve kıyasıya bir ölüm-kalım savaşı olmadan olanaklı olmadığını; Rusya'daki başarılı proletarya diktatörlüğü deneyiminin, düşünme yeteneğinde olmayan ya da soruna eğilme fırsatı bulamamış olanlara bile, proletaryanın mutlak merkeziyetçiliği ve sert disiplininin, burjuvazi üzerindeki zaferinin temel bir koşulu olduğunu açıkça gösterdiğini(136) belirtiyor.

Proletaryanın zaferi için gerekli olan demir disipline büyük önem veren Lenin, bunu sağlama görevini üstlenen partinin disiplini koruma, denetleme ve güçlendirme misyonunu başarıyla yerine getirmesinin yolunu şöyle açıklıyor: "Proletaryanın devrimci partisinin disiplini nasıl korunmaktadır? Nasıl denetlenmektedir? Nasıl güçlendirilmektedir? Önce, proletarya öncüsünün sınıf bilinci ile ve onun kendini devrime adamasıyla, onun sağlamlığı, özverisi ve kahramanlığı ile. İkincisi, çalışan insanların en geniş yığınlarıyla başta proletarya ile, ama aynı zamanda çalışan insanların proleter olmayan yığınlarıyla belirli ölçüde bağ kurma, en yakın ilişkiler sürdürme ve —eğer dilerseniz— onların içinde erime yeteneğiyle. Üçüncüsü, bu öncü tarafından uygulanan siyasal önderliğin doğruluğuyla, geniş yığınların, doğru olduklarını kendi öz deneyimleriyle görmeleri kaydıyla siyasal strateji ve taktiklerinin doğruluğuyla. Bu koşullar olmaksızın, görevi burjuvaziyi devirmek ve toplumun tümünü değiştirmek olan gerçekten ileri sınıfın partisi olma yeteneğindeki bir partide disiplin sağlanamaz. Bu koşullar olmaksızın, disiplini yerleştirmek için yapılan bütün girişimler kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğrar ve lafebeliği ve soytarılıkla sonuçlanır.Öte yandan, bu koşullar birden ortaya çıkmaz. Bunlar ancak uzun çaba ve çetin deneyimlerle yaratılırlar. Bunların yaratılması, bir doğma olmayan, ancak son biçimini gerçek yığın hareketinin ve gerçek devrimci bir hareketin pratik eylemi ile yakın ilişkisi içinde olan, doğru devrimci teoriyle kolaylaştırılır."(137) Lenin'in disipline ilişkin bu görüşleri, hem devrim öncesi hem de devrim sonrası koşullar için geçerlidir. Bolşevizmin 1917-1920 arasında, hem de görülmemiş zor koşullar altında, en katı merkeziyetçilik ve demir disiplini başarıyla kurabildiğini belirten Lenin'in, "savaş komünizmi" döneminden sonra, geri çekilip daha ileri adımlar için hazırlanma dönemi olan NEP döneminde, karşılaştığı ve olası diğer hatalara karşı uyarılarda bulunması ve 1923'lerde açıkça bürokratizm tehlikesinden bahsetmesi, "disiplin" sorununun partinin sürekli gündem maddelerinden biri olduğunun ve bu sorunun Lenin sonrası döneme de sarktığının göstergesidir. Çünkü, devrimci disiplin için Lenin'in sıraladığı koşullar tümüyle yoktu ve nesnel durum her türden yanlışlığa yolaçabilecek dinamikleri barındırıyordu. Böylesi bir disiplin çabasının günümüze kadar sürdüğünü ve halen de çözümlenmesi gereken bir yığın sorunun olduğunu, başta S.Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerde yaşananlar göstermektedir. Farklı uluslardan komünistlerin birbirlerine karşı düşmanca tutumlar takındığı sovyet cumhuriyetlerindeki gelişmeler, Lenin'in yukarıda saydığı koşulların güncelliğini kanıtlamaktadır. 1917 veya yirmili ve otuzlu yılların koşullarında doğru olan yöntemlerin bir çoğu günümüzde S.Birliği için geçerli olmasa da, koşullara denk düşen bir merkeziyetçilik ve disiplin anlayışı, günümüz sorunları için de geçerlidir. Proletarya diktatörlüğüne ilişkin teorik yaklaşımlar, Lenin'in o dönem için saydığı koşullar ile günümüzün koşullarının karşılaştırılması bazında zenginleştirilebilir, ama "kimin için demokrasi" sorusu ve burjuva ve proletarya diktatörlüklerinin ikili karakteri halen de geçerlidir.

D. STALİN VE NEP DÖNEMİNİN BAZI SORUNLARI

SBKP tarihi incelendiğinde Stalin'in Lenin daha sağ iken, marksizmi Lenin'le birlikte sağ ve "sol" sapmalara karşı savunduğu görülmektedir. Stalin, Lenin'in ölümünden sonra partinin başına geçip, bazı çevrelerin ileri sürdükleri gibi astığım astık, kestiğim kestik bir yönetim oluşturmadı. Lenin, daha sağ iken Stalin parti genel sekreterliğine getirildi. Lenin'in vasiyetnamesinde yer alan Stalin'e ilişkin görüşler, hem o dönem hem de günümüze kadar konuya ilişkin tartışmalarda gündeme getirilmiş ve sonuçlara varılmaya çalışılmıştır. Bazı çevreler bilinçli bir biçimde "ahlaki" ve kişisel bazı özellikleri ön plana çıkararak, esasında 1917'de başlayan sosyalist kuruculuk sürecinin, ayrılmaz bir parçası olan Stalin dönemini "sosyalizm dışı" göstermek isterlerken, bazı kesimler de hiç bir komünistin reddedemeyeceği kimi yanlışlık ve çarpıtmaların arkasına sığınarak yukarıda belirtilen kesimlere paralel suçlamalarını sürdürdüler, çoğu kez koskoca bir sosyalist kuruculuğu deve kuşu misali görmezlikten geldiler. Süreci, tek ülkede sosyalizmin karşı karşıya olduğu sorunlar ve koşulların dayattığı katı merkeziyetçilik ve sert disiplin bağlamında değerlendirip, hata ve eksikliklerin geri planını anlamaya çalışmalıdır veya anlamamazlıktan geldiler. O günkü Rusya koşullarının hata ve çarpıtmalara uygun zemini görülmek istenmedi ve koşullardan soyut bir anlayışla kafalardaki

"idealle", Rusya'da yaşananlar yargılanmak istendi. Sadece sosyalizmi kurduğu için emperyalistlerin baş hedefi haline gelen Stalin'e ilişkin yalan ve demogojilerin toz dumanı da bazen, kapitalist ülkelerde yaşayanların, gerçeği görmesini engelledi.

Günümüzde genel olarak sosyalist kuruculuk ve özel olarak Stalin'e ilişkin tartışmalar bütün hızıyla sürerken, başarıları, hataları ve eksiklikleriyle Stalin dönemi gerçeğine yaklaşımı genel hatlarıyla ele almakta yarar var. O dönemin gerçeğini bütün yönleriyle ve ayrıntılı bir biçimde dile getirmek, geniş kapsamlı araştırmalar gerektiriyor ve şimdiye kadar yayınlanan bütün araştırmalara rağmen sorun bütün boyutları, ayrıntılarıyla ortaya konulabilmiş değil. Bu nedenle, sorun halen tartışılmakta ve gelecekte de tartışılacaktır.

Lenin, ölümünden kısa süre önce yazdırdığı "vasiyetname"de, o dönem partinin ileri gelenleri hakkında görüşünü belirtirken, Stalin ve Troçki hakkında şunları söylüyor: "Stalin yoldaş genel sekreter olmasından bu yana geçen süre içinde olağanüstü yetki toplamıştır. Ve ben elindeki bu muazzam yetkiyi her zaman dikkatle kullanacağı konusunda emin değilim. Öte yandan Troçki yoldaş Ulaşım Bakanı olduğu dönemde Merkez komitesine karşı yürüttüğü mücadelesinin de gösterdiği gibi, sadece mükemmel yetenekleriyle sivrilen biri değildir.

"Kişisel olarak Merkez Komitesinin şu an en yetenekli üyesi belki de o; ama kendine olan güveni bakımından ve çalışmaların bürokratik yanlarına olan eğilimi bakımından ölçüyü kaçırıyor.

"Merkez Komitesinin bu iki yetenekli üyesinin sözünü ettiğim özellikleri olası bir bölünmeye yol açabilir. Ve eğer partimiz bunu önlemeye yönelik tedbirler almazsa, bu iş hiç beklenmedik bir anda karşımıza çıkabilir."(138) Stalin'in gereğinden fazla kaba olduğunu, bunun komünistler arasındaki ilişkilerde kesinlikle rahatsızlık vermediğini, ama bir genel sekreter için kabul edilemez bir nitelik olduğunu, bu nedenle Stalin'in bu görevden alınması konusunun görüşülmesi gerektiğini, çok önemsiz bir ayrıntı gibi gelse de Stalin ile Troçki arasındaki ilişkiler dikkate alındığında, bunun "belirleyici önem kazanabilecek bir ayrıntı olduğu"nun anlaşılabileceğini belirten Lenin, başka tedbirlerin yanısıra merkez komitesi üyelerinin sayısının 50'ye, 100'e çıkarılmasının yararlı olacağını vurguluyor.

Saptamalarının o güne ait olduğunu özellikle belirten Lenin'in vasiyetnamesine ilişkin tartışmalara Stalin'in verdiği cevap dikkat çekicidir. "Kaba"lık meselesinin doğru olduğunu, partiyi kabaca ve dönekçe parçalayan ve bölen yoldaşlara karşı kaba olduğunu, belki bunlara karşı daha ılımlı olmak gerektiğini, ama bunun kendisinin elinden gelmediğini, bunun kendisinin politik çizgisinin ya da tavrının eksikliği olmadığını ve de olmayacağını belirten Stalin'in bu yaklaşımı eleştiriler karşısında inkarcı bir tutuma girmediğinin ve sonraları Kruşçev tarafından da vurgulanan Stalin'in esnekliğinin göstergesi olsa gerekir. 13. Kongre'ye gönderilmek üzere hazırlanan "vasiyetname", kongrede oluşturulan delegasyonlar tarafından görüşülüyor ve sonuçta Troçki, Kamanev ve Zinovyev de dahil olmak üzere tüm delegeler, Stalin'in genel sekreterlik görevini sürdürmesini kararlaştırıyorlar. 13. Kongre'den sonraki iki plenumda da görevinden istifa etmek isteyen Stalin'in bu istemi kabul edilmiyor ve görevini sürdürmesi isteniyor.(139) Bütün bunlar, bazı çevrelerin iddia ettikleri gibi Stalin'in, Lenin daha sağ iken partiyi ele geçirmek istediği ve bunun onun kişisel yapısından kaynaklandığı yönündeki görüşün ne denli yanlış olduğunun göstergesidir. Ve işin önemli tarafı da, Stalin'in görevden alınmasının koşullarının çok elverişli olduğu bir dönemde, Stalin bir kaç kez istifa etmek istiyor, fakat sonraları en uzlaşmaz karşıtları olanlar bile "devam" diyorlar. Bunda Troçki, Kamenev ve Zinovyev'in Ekim Devrimi'ni sürdürüp sürdürmemedeki kararsızlıklarının payı büyüktür. O dönem Lenin kadar derin bir entellektüel birikimi olmayan, fakat Lenin ve onun çizgisine gönülden bağlı olan,en zor görevleri bile üslenmekten hiç bir zaman kaçınmamış olan Stalin'in Tarihçi E.H.Carr'in deyimiyle "bolluk"la sahip olduğu siyasal duyarlılık ve gücü ile tek ülkede sosyalizmi kurmaya olan inancının, onu "alternatifsiz" bıraktığı kanısındayım. Troçki, 1930 yılında yayınladığı anılarında, daha 12. Kongre'de Stalin'e karşı çıkması halinde başarı kazanacağından kuşku duymadığını, ancak bu zaferin ne kadar sağlam olacağının başka bir konu olduğunu belirterek sosyalist iktidarı sürdürmedeki kararsızlığını gösterirken; Carr, Troçki'nin bu yönünün bilincinde olarak şu cümlelerle Troçki'nin "çaresizliği"ni anlatıyor: "Troçki'nin pasifliğinin, kısmen, Stalin'in aşırı bollukta sahip olduğu siyasal duyu ve dirayetten yoksun olmasından ileri geldiği izlenimi güçlüdür. Troçki, Lenin'in ortadan çekilmiş olduğu bir zamanda, kendi çaresizliğinin bilincinde olduğu için harekete geçmedi ve hareketsizliği açıklamak için de az veya çok ikna edici nedenler buldu."(140)

Stalin'in genel sekreterliği sürdürmesini onaylayan Troçki, Kamanev ve Zinovyev, Lenin'in ölümünden sonra da parti içindeki yıkıcılığı ve devrim inançsızlığını yaymayı sürdürdüler. Mart 1921'de yürürlüğe konulan NEP'in yarattığı ortamı fırsat bilen kır burjuvazisinin 1924'te Gürcistan'da köylüleri ayaklandırmayı başarması, partinin politikaları konusunda bir tartışmayı başlattı. Yerel parti ve devlet örgütlerinin yığınlardan kopmasının karşı-devrimcilerin propagandası için elverişli bir ortam yarattığını vurgulayan parti, 1924 olaylarından "Sovyetlerin canlandırılması" sonucunu çıkardı. 1925 yılında "Yeni Muhalefet" denilen grup, Kamanev ve Zinovyev önderliğinde tekrar canlandı. Troçki aleyhtarlığı maskesiyle ortaya çıkan grup, önemli bir destek kazandı. Dünya devrimi ve NEP konusunda Troçki ile paralel görüşleri savunan grup, 1926 Ekim-Kasım tarihinde yapılan konferansta menşevik sapması olarak nitelendi ve menşevizme yakınlaşmaya devam ettikleri taktirde partiden atılacakları uyarısında bulunuldu. Troçki önderliğindeki muhalefet de aynı biçimde değerlendirilmişti. Konferans uyarısını dikkate almayan Troçki ve Zinovyev muhalefeti ile partinin ayrılıkları derinleşti. 15. Kongre kararlarıyla ilgili tezlerin Ekim 1927'de tartışılmaya açılmasıyla ayrılıklar arttı. Tartışmalar sonucu MK'nin görüşleri lehine 724 bin oy verilirken Troçki ve Zinovyev

muhalefeti 4 bin oy aldı. Bunu sindiremeyen muhalefet 7 Kasım 1927'de sokaklara dökülerek gösteriler düzenlemeye kalkıştı. Bunun üzerine Troçki ve Zinovyev partiden ihraç edildiler. Aralık 1927'de yapılan 15. Kongre, muhalefetin leninizmden ayrıldığı tespitini yaparak, muhalefetin propagandasını yapmanın üyelikle bağdaşmadığını belirtti. Bu karara göre 100 üye partiden ihraç edildi. Kongre, köyün sosyalistçe düzenlenmesi kararını aldı ve "büyük ve kollektif bir ekonomiye geçmek, ancak emekçi köylülerin razılığıyla olanaklıdır" uyarısında bulundu.

Bolşevik Parti, bir taraftan içteki muhalefetle uğraşırken, öte yandan da kulakların önderlik ettiği kapitalizmin restorasyonu tehlikesi ile karşı karşıyaydı. Ocak 1928'de, PB'nin yayınladığı ve Buharin, Rikov ile Tomski'nin de destek verdiği bir dizi olağanüstü önlemi içeren kararname ile, giderek sosyalist kuruculuğu daha büyük oranlarda tehdit eden gelişmelere müdahale edildi. Artık orta ve küçük köylüler de stok yapıyorlardı. 1926-1927 döneminde, tahıl üretimindeki payı yüzde 85.3, pazara sunulan tahıldaki oranı yüzde 74 olan orta ve küçük köylülerin üretimlerinin sadece yüzde II.2'sini pazara sunmaları, stokların boyutunu gösteriyordu. Kulaklar için aynı yüzdeler sırasıyla 13; 20; 20 iken, sovhoz ve kolhozlar için yüzdeler sırasıyla 1.7; 6; 47.2 idi.

Bu durum, şehirlerdeki kıtlığın sadece kulaklardan kaynaklanmadığını gösteriyordu. Asıl tehlike kulaklardan geliyordu. Fakat orta küylülük de küçümsenemeyecek bir stoka sahipti. Kulaklar, pazardan bile tahıl alarak depoluyorlardı. Bu ve benzeri nedenlerle, 1928'de çiftliklerin aldıkları ürün, savaş öncesi dönemin düzeyine çıkmasına rağmen, şehirlere daha az tahıl gitti. Açlık tehlikesi belirince, önce ekmekte sonra öteki yiyeceklerde kupon sistemine geçildi. Kulaklar, durumdan yararlanarak kapitalizmi diriltmeye çalışıyorlardı. İşte olağanüstü önlemler böylesi koşullarda alındı. Bu önlemlere göre vergiler artırıldı. Tahılı saklayanlara karşı çeşitli önlemler getirildi. Ne var ki, kulaklar daha da azıttılar. Toplumsal olaylarda 1928 yılında, önceki yıla oranla 3 kat artışın olması ve 1929 yılında köylerde 30 bin dolayında yangının çıkması, NEP döneminde kırsal kesimde geriye dönüş tehlikesinin büyüdüğünün kanıtıdır. Nüfusun yüzde 4'ünü oluşturan 1 milyon kulak ailesi ve bunların şu veya bu gerekçe ile etkiledikleri kesimler de düşünüldüğünde tehlikenin hiç de küçümsenmemesi gerektiğini gösteriyor. 1928 yılının son aylarında, kulakların devlete karşı sabotajları ve tahıl kıtlığı, fiyatları öylesine artırdı ki, kolhozlar bile ürünlerini devlet pazarında değil de, serbest pazarda satmaya başladılar.

S. Birliği, 1927-1929'da dışta da yalnızlığa terk ediliyordu. 15. Kongre bu nedenle, S. Birliği'nin olası bir dış saldırıya da hazır olması gerektiğini vurgulamıştı.

S. Birliği içte ve dışta böylesi tehlikelerle karşı karşıya iken Eylül 1928'de Buharin, tarımın, özellikle orta köylülüğün gelişmesi için, ekonominin "kaplumbağa hızı" ile büyümesi gerektiğini savunmaya başladı. Kaplumbağa hızıyla sosyalist inşayı savunan Buharin'e göre, emperyalizm artık iç çelişkilerini devlet müdahaleleri ile eritebilirdi ve bu nedenle fazla genişlemesine gerek yoktu. Bu durum sosyalizm üzerinde de ciddi bir tehdit yaratmıyordu ve sosyalizme yönelik tehdit büyük olmadığından, savunma için endüstriyel bir taban oluşturmanın acelesi yoktu. (141) 1929'da yapılan 16. Konferans, Buharin ve arkadaşlarının sağ muhalefetini reddetti. Konferanstan önce sorumlu görevlerden uzaklaştırılan Buharin ve arkadaşları MK'nın Kasım 1929 oturumunda, hatalarını kabul ettilerse de, MK onları samimi bulmadı ve Buharin'i PB'den uzaklaştırdı, taraftarları uyarıldı. Buharin'in emperyalizme ilişkin görüşlarinin yanlışlığı çok geçmeden, kapitalizm tarihinin en ağır ve uzun süreli bunalımı olan 1929-1933 sanayi bunalımının patlamasıyla ortaya çıktı. Ayrıca Buharin'in görüşleri emperyalizmin doğasına da uymuyordu. Hele sosyalizme yönelik tehlikelerin küçümsenmesinin elle tutulur hiç bir yanı yoktu. Böylelikle farklı tarihlerde de olsa sağ ve "sol" muhalefet sosyalizmi kurmada yetenekli olmadığını pratikte göstermiş oluyordu.

Bugün, NEP daha uzun süre yürürlükte kalmalıydı diyenler, o günkü koşullarda kırsal alanlarda büyüyen tehlikeyi olduğu gibi görmüyorlar ve diğer iç ve dış koşulların kısa sürede, sosyalist kuruculuğu gerçekleştirmeyi gerektirdiğini anlamıyorlar veya anlamamazlıktan geliyorlar.

S.Birliği'nin o dönem karşı karşıya bulunduğu koşulların, temel yönelim olarak kollektifleştirme ve sanayileştirmeyi gerektirdiğini savunmak, hiç kuşkusuz yapılan hataları da savunmayı gerektirmez veya aynı tempoyu başka bir zaman dilimi için de geçerli bir yol olarak görmeyi doğrulamaz. Rusya'nın 1917'lerdeki yapısı gibi, geri yapılı bir ülkede günümüzde bir devrim gerçekleşirse özellikle dış koşulların köklü farklılığı nedeniyle, sosyalist kuruculuğu, kısa bir sürede gerçekleştirmek gerekmiyor, ancak tek ülkede sosyalist kuruculuk döneminde temel yönelim, yani beminsenen temel politikaların o günkü Rusya koşulları için doğru oldukları ve Gorbaçov'un deyimiyle alternatifsiz oldukları açıktır. 1929'larda başlayan zorlu ve sancılı kollektifleştirme ve sanayileşme olmadan, sosyalist anayurdun, önceleri emperyalistlerce de kışkırtılan Hitler faşizmine karşı ayakta kalması düşünülemezdi. Bu, yapılan hataların tümünün kaçınılmaz olduğu anlamına gelmez ve bazı acı sonuçlar önlenebilirdi, fakat önlenemeyen hataların da anlaşılabilmesi için, o dönemin nesnel gerçekliklerinin bilinmesi gerekir ki, sapla saman birbirinden ayrılabilsin.

Stalin önderliğindeki partinin 1929'lara kadar NEP'i savunması ve Troçki'nin köylülüğün gerçeğiyle bağdaşmayan sanayileşme palitikasına karşı çıkması ile, 1929'lardan itibaren hızlı bir sanayileşme ve kollektifleştirme hareketine girişmesinin yadırganacak bir tarafı yoktur. Troçkistlerin "işte bakın bizi tasfiye ettikten sonra bizim savunduğumuz politikaları uyguluyorlar" türünden lafları, dün olduğu

gibi bugün de, özünde Troçkist olmayan bazı kesimlerce de savunuluyor. Halbuki, arada, bir zaman ve koşul farklılıkları var, ayrıca benimsenenler de troçkistlerin politikaları değil. Sosyalizmin tek ülkede zaferine inanmayanların, sosyalist kuruculuğa ilişkin politikalarında samimi olmadıkları açıktır. Ayrıca, geçmişte zaman ve koşullar gerekçe gösterilerek kabul edilmeyen politikaların, yer ve zamanında kabulünün, ilkesel olarak yadırganacak bir tarafı yoktur. Zaman faktörü konusunda, Gramsci'nin verdiği bir örneği buraya aktarmak istiyorum. Troçki'nin anılarında "süreklilik" teorisinin on beş yıl sonra doğru çıktığının görüldüğünü anlattığını belirten Gramsci, aslında bu teorinin ne on beş yıl önce ne de on beş yıl sonra doğru olduğunu, Troçki'nin olayların gidiş yönünü kabaca sezmiş olabileceğini fakat bu öngörünün, dört yaşında bir kız çocuğunun anne olacağını söyledikten sonra, bu kız yirmi yaşına gelince, "ben öyle olacağını bilmiştim" demeye benzediğini, ama bunu söyleyenin dört yaşındayken anne olsun diye kızın ırzına geçmeye kalktığını akla getirdiğini (142) vurgularken toplumsal ilerleme sürecinde zaman faktörünün rolü ve önemini ortaya koymaktadır. Bu durum, hiç bir zaman NEP'i benimsememiş Troçki'nin, benimsedikten sonra hiç bir zaman NEP'i aşmayı düşünmeyen Buharin'in ve farklı koşullarda NEP'e karşı değişik tutumlar takınan Stalin ve çevresindeki bolşeviklerin tutumlarının doğruluk derecelerini de ortaya koymaktadır.

E. KOLLEKTİFLEŞME VE SANAYİLEŞME İLE SONRASI GELİŞMELER

Geçiş döneminin anahtar sorusu olan "kim kazanacak?" sorununun bütün güncelliğini koruduğu bir dönemde benimsenen kollektifleşme ve sanayileşme politikalarının uygulanma sürecinde de ilk ve geri bir ülke olmanın dezavantajları varlığını koruyordu. NEP döneminde palazlanan kulaklar, kendi güçleriyle kalmıyorlardı, orta ve küçük köylülüğün önemli bir kesimini de etkiliyorlardı. Devrim öncesi döneme göre okuma yazma oranı artmış ve parti kadroları belli bir deneyim elde etmişlerdi. Fakat yetki tanındığında çeşitli aşırılıkların olma zemini halen güçlüydü, bu nedenledir ki, defalarca uyarılarda bulunulmuştur. Böylesi bir ortamda kollektifleşme ve sanayileşmeyi önüne koyan bir parti daha baştan bazı aşırılıkların yapılabileceğini kabullenmek zorundadır ve aşırılıkların hiç olmazsa en asgari düzeye indirilmesi amaçlanabilir. Rusya koşullarında o dönem başka yol da seçilemezdi. Günümüzde tartışılan Buharin'in "kaplumbağa hızı"ndaki sanayileşme politikasının NEP döneminde daha da büyüyen kapitalizme dönüş eğilimini önlemesi ve S. Birliği'ni Hitler faşizmine karşı zafere götüren hazırlıkları yapması mümkün olamazdı, çünkü onun politikası emperyalizmin "iç istikrarı"na dayandığı için, daha ortaya atılmasından sonra bir yıl geçmeden kapitalizmin derin bunalımı ve bunun yarattığı yeni egemenlik arayışlarıyla tuzla buz olmuştu. Sorun o dönem, tek ülkede sosyalizmi inşa etme ve korumada düğümleniyordu. Buharin'in "iyimserliği" ile sosyalizmin geleceği şansa bırakılamazdı ve nitekim sonraki gelişmeler Stalin önderliğindeki partinin, temel yönelim olarak ne denli doğru bir politika tercih ettiklerini gösterdi. Tüm bunlar, o dönem benimsenen politikaların uygulanması için katı merkeziyetçilik ve sert disiplinin gerekliliğini de ortaya koyuyor.

Kollektifleştirme ve sanayileşme politikalarının pratik uygulamasında sorunlar çok geçmeden kendilerini gösterdiler. Stalin, 27 Aralık 1929'da marksist tarım uzmanları konferansında yaptığı konuşmada "kulakların sınıf olarak ortadan kaldırılması" politikasına geçişi ilan etti. Bu, yoksul köylülerin önceden yapmaya başladıkları kulak karşıtı uygulamalara hız kazandırdı. Kişisel, ailesel, bölgesel, ulusal, dinsel ve hatta mezhepsel çelişkilerin şu veya bu biçimde varlığını korudukları, hatta bazı bölgelerde etkin oldukları bir dönemde, kulakların tasfiyesi için yapılan çağrı, değişik aşırılıkların "kulak karşıtlığı" adı altında yapılmasına da olanak sağladı. Sosyalizme geçiş için zorunlu olan politikanın ardına sığınarak yukarıda belirtilen nedenlere dayalı çelişki ve sürtüşmeler için keyfi uygulamalara girişen yerel yöneticiler olduğu gibi, "daha fazla kollektifleştirme" rekoru için orta köylülüğe, hatta küçük üreticilere baskı uygulayan örgütleyiciler oldu. Başta uyarısı yapılan "gönüllülük" ilkesi bir çok yerde zedelendi, bazı yörelerde orta köylülere kulak muamelesi yapıldı, seçim hakları gaspedildi, bazı yerlerde tavuklar bile "kollektifleştirildi". Parti ve devlet yöneticilerinin bütün bu yanlışlıklarını istismar eden kulaklar, köylüleri, sosyalist iktidara karşı kışkırtmaya çalıştılar. Stalin dönemi boyunca S. Birliği'nde kalan ve 1930'da Moskova'dan Haberler adlı derginin kurucusu ve ilk editörü olan Amerikalı kadın yazar ve gazeteci, Anna Louise Strong'un aktardığına göre, bir komünist o dönemdeki kargaşayı şöyle anlatmış: "Bu, partideki bölünmeden ileri geliyor. Suç bizim komünistlerin. Stalin yalnızca çizgiyi belirtti: 'Sınıf olarak kulakların ortadan kaldırılması'. Hükümet organlarını denetleyen sağ kanat elemanları (bununla Rakov'u kastettiğini anlıyordum- A.L.Strong) bunun yasalarda ifadesini geciktiriyorlar. Böylece bizim yerel yoldaşlar arasındaki sol-kanat elemanları, rehber bir yasa bulunmadığı için, kendileri çiftlik işçileri ya da yoksul köylüler için doğru bulduklarını yapıyorlar. Bu düpedüz anarşi. Yakında hükümetin kararname yayınlayacağını bekliyoruz. O zaman her şey daha düzenli olacak." Ve ilk kararname 5 Şubat 1930'da yayınlandı, bununla aşırılıklar törpülendi, ama tümüyle yok edilemedi. Belli başlı tahıl bölgelerinin tohumlukları toplandıktan sonra, 2 Mart 1930'da Stalin, "Başarının Verdiği Göz Kararması" adında bir bildirge yayınladı. Bildirgede, köylülerin kollektif çiftliklere katılma hızının bazı partililerin gözlerini kararttığı; herkese parti üyeliğinin gönüllü olduğu; tavsiye edilen kollektifleşmenin toprak, çift hayvanları ve büyük makinaların kamulaştırılmasından ibaret olduğu; sığır, koyun domuz, tavuk gibi ev hayvanlarının kişisel mülkiyet olarak kalması gerektiği belirtiliyordu. Bu bildirgenin yayınlanmasıyla Stalin, birdenbire "milyonlarca

köylünün kahramanı ve yapılan aşırılıklara karşı koruculari" oldu. Giderek yaygınlaşan kişiye tapma eğilimini farkeden Stalin, yaptığı açıklamada: "Bazı kimseler sanki Stalin o bildiriyi yalnız yazmış gibi konuşuyorlar. Merkez komitesi bu gibi bireysel hareketlere izin veremez. Bildiriyi yayınlayan Merkez Komitesi'dir" şeklinde bir uyarıda bulundu. (143) Bu, Stalin'in 1930'larda kişi kültüne karşı olduğunu ve bazı çevrelerin" tavuklar da kollektifleştirildi" şeklindeki suçlamalarına gerekçe yaptıkları uygulamaların, Stalin liderliğindeki partinin genel politikasının ürünü olmadığı gibi, Stalin ve partinin de bu tür aşırılıklara karşı mücadele ettiklerinin göstergesidir.

Parti, kulakların fiili direnişi yanında, onların papazlarla işbirliği halinde yaymaya çalıştıkları yalan ve demagojilerle de karşı karşıya idi. Kollektif çiftliklerde bütün kadın ve erkeklerin altına girip uyuyacakları "tek büyük yorgan"ın olacağı, bebeklerin sosyalize edileceği, yaşlı kadınların kuluçkaya oturtulacakları türünden saçmalıkların geri kültürel ve sosyal yapıya sahip yığınları etkilediği açıktır. Ülkemizde de bazı güçlerce kasıtlı bir biçimde bu yöndeki propagandaların, geçmişteki gibi olmasa da yer yer yapıldığı; komünizmde kadınların "ortak" olacağı, çocukların anne ve babalarını tanımayacakları, çünkü ailelerden çocukların daha kundakta iken alınacakları türünden saçmalıkların, halen de yer yer yaşlı kesimleri etkilediği bilinmektedir.

İçte ve dışta kapitalizmin her türlü karşı-devrimci girişimleriyle karşı karşıya olan S. Birliği'nde 1931'deki kuraklığa, 1932'de hasatın kötü toplanması da eklenince 1933'te kıtlıkla yüzyüze gelindi. Durum değerlendirmesini yapan MK toplantısında Stalin, bu durumdan partinin sorumlu olduğunu belirterek acil önlemler alınmasını öneriyordu. Ve bazı acil önlemler alındı. Acil ihtiyaçları karşılamak için devlete vergi verilmesi ve makinalar dolayısıyla biriken borçların ödenmesi için çiftliklere baskı yapıldı. Çeşitli önlemlerle 1933 ve 1934'te rekor düzeyde hasat elde edildi. Bu, kendi isteğiyle şehirlere yeterince mal göndermeye yanaşmayanlara karşı alınabilicek başlıca önlemdi. O aşamada tasfiye edilmesi gereken bir kesim olmayan orta köylülük, yapısından kaynaklanan istikrarsızlık nedeniyle, zaman zaman kulakları aratmayacak tutumlar takınabiliyordu. Bir tarafta stok, diğer tarafta kıtlık olunca ve bunun çözümü kısa vadede "ikna" ile sağlanamayınca, kulaklara karşı alınan tutum düzeyinde olmasa da, orta köylülüğe karşı belli ölçülerde baskının gerektiğinin, o koşullar için anlaşılması gerekir. Bu durumda da yine bazı aşırılıkların yapılabileceği açıktır. Ve nitekim yapıldı da.

Öte yandan partinin hataları üzerinde de duruldu. Hataları giderme çabası çerçevesinde partide Ocak 1933'te başlatılan "temizleme" hareketi sonucu üye sayısı yüzde 23 oranında azaldı. Bu aşamada da yapılan bazı yanlışlıklar, çok sayıda komünistin de tasfiyesine yol açtı. Yanlışlıklar, partiyi bazı kariyeristlerden "temizleme" politikasının bizzat kendisinden değil, esas olarak onun pratik uygulamasındaki keyfi tutumlardan kaynaklandı. Ocak-Şubat 1934 tarihinde yapılan 17. Kongre "zafer kongresi" olarak adlandırıldı. Sanayi ve tarımda köklü dönüşümler gerçekleştirilmesine rağmen Kongre, başarılardan göz kararmaması gerektiğini belirtti. Üretimi hacimce genişleterek ürün kalitesini yükseltmek, maliyet değerini indirmek ve üretimdeki işçilerin kültürel ve tekniksel yeteneklerini artırmak görevlerini tespit eden "zafer kongresi"nin üzerinden daha bir yıl geçmeden 1 Aralık 1934'te MK Sekreteri Kirov'un, üye kartıyla parti binasına giren bir "komünist" tarfından öldürülmesi, S.Birliği'nde şok etkisi yaptı. Kirov'u korumakla görevli, GPU (o dönemdeki devlet güvenlik örgütünün adı) iler gelenlerinin olayla ilgili olabilecekleri ve soruşturmaların, Baltık devletlerinin biri aracılığıyla emperyalist güçlerin, öldürme olayıyla bağlantısı olduğunu göstermesi üzerine, olaydan duyulan kaygı bütün topluma yayıldı. Soruşturmalar sonunda kimi üst düzey parti yetkilileri de dahil olmak üzere birçok partili suçlandı. 16 Ağustos 1936'da Zinovyev, Kamanev ve diğer bazı yetkililer yargılandılar. Yargılanmalar sonucu suçlu bulunarak cezaları infaz edildi. Bunları öteki davalar izledi ve Kızıl Ordu'nun önde gelen sekiz generalinin harp divanına verilmeleri ve ihanet suçu ile infazlarının yapılmasıyla doruk noktasına ulaştı. Her zaman tartışma konularından biri olan, 1934-1939 dönemindeki yargılamalara ilişkin bütün belgeler halen de ortaya çıkmış olmamakla birlikte, yine de taban tabana zıt değerlendirmeler yapılıyor. Kirov'un Stalin tarafından öldürüldüğü iddialarına yapılan gerekçeler, bu yöndeki iddiaları doğrulayacak düzeyde değil, aksine Zinovyev ve Kamenev'in mahkemesinde söylenenler daha akla uygun. Kirov'un Stalin tarafından öldürtülmesi için herhangi bir neden göremiyorum, aksine Stalin'in de başını yemek için hazırlanan bir komplo sonucu Kirov'un öldürüldüğü görüşünün daha doğru olduğuna inanıyorum. Yeterince bir kanıt gösterilmeden, oluşan kaos ortamında çok suçsuz insanın da yargılanıp cezalandırıldığına inanmakla birlikte bütün mahkemelerin düzmece olmadığı görüşündeyim. Ve bir dönem Lenin'in yakın çalışma arkadaşları olsalar bile, leninizme ve tek ülkede sosyalizme ilişkin inançsızlıkların ve daha sayılabilecek birçok zaafın bazı unsurları karşı-devrim saflarına kadar götürebileceği veya karşı-devrimci amaçlar doğrultusunda başka güçler tarfından kullanılabilecekleri görüşü yabana atılamaz. Bu türden örnekler daha sonraki devrimlerde de değişik biçimlerde yaşandı ve dahası gelecekte de bazı devrim süreçlerinde aynı şeyler, veya benzerleri görülebilir.

O dönemde en önemli davaların, sovyet ve yabancı basın mensupları ile yabancı diplomatların, fabrika ve hükümet dairelerinden gelen temsilcilerin katıldıkları büyük salonlarda yapılması, özellikle bu türden davaların tümünün "düzmece"oldukları iddialarını çürütüyor. Bu tür davaları yakından izlemiş olan A.L. Strong'un anlattıkları, Stalin önderliğindeki partiye karşı tezgahlanan komploların olduğunu gösteriyor.

Zinovyev ve Kamanev'in de içinde bulundukları bir grubun yargılandığı mahkemeye ilişkin izlenimlerini A.L. Strong şöyle anlatıyor: "Ben mahkemede oturuyor ve öykünün gelişmesini seyrediyordum. Bir zamanlar Lenin'in arkadaşları olan seçkin teorisyenler Zinovyev ve Kamanev, yargıçlara, dinleyicilere ve bütün dünyaya, Stalin'in yükselmesi ile iktidarı nasıl kaybettiklerini ve -öyle anlaşılıyor ki- Stalin de dahil bir kaç lideri öldürmek yoluyla iktidarı nasıl ele geçireceklerini anlatıyorlardı. Kullanılan ajanlar yakalandıkları takdirde, bu işin asıl planlayıcılarını bilmeyecekler ve Alman Gestaposu'nun sıradan ajanları gibi görüneceklerdi. Esas tertipçiler ise, ünlerini lekelemeden, olağanüstü hali karşılamak için 'partiyi birliğe' davet edeceklerdi. Bunlar bu karışıklıkta önemli makamları ele geçireceklerdi. Bunlardan biri, Bakayev, GPU başkanı olacak ve asıl katilleri yokedecekti." (144) Kamanev, 1932'de Stalin'in politikasının artık kabul edildiğinin anlaşıldığını, onun ancak "bireysel terör" yoluyla düşürülebileceğinin kabul edildiğini, kendilerini bu yola itenin "liderliğe karşı duyduğumuz sınırsız kin ve bir zamanlar o denli yaklaştığımız iktidar hırsı" olduğunu; Zinovyev ise, çok sayıda insana emir vermeye alıştığını, bunsuz hayata tahammül edemeyeceğini mahkemede açıklamıştır. Küçük rütbeli ajanlar, bu grubu Gestapo ile bağlayan tanıklıklar yaparken, N. Lurye adında biri, "Himler'in kişisel temsilcisi Fransız Weittz'in yönetimi altında" çalıştığını söylemiştir. Daha "küçükler", mahkemedeki itiraflardan akibetlerini öğrenince, üstlerine saldırmaya başlamışlardır. Bütün bunlara bizzat şahit olan Strong, sanıkların işkence izi taşımadıklarını, S. Birliği dışındaki basının çoğunun yazdıklarının aksine, mahkemeleri izleyen yabancı muhabirler dahil çoğu kimsenin bu öykülerin "tertip" olduklarına inanmadıklarını belirterek, bir zamanların devrimci liderlerinin birer hain haline gelme sürecinin akla uygun olduğunu, şu gerekçelerle savunuyor: "Bunlar (Zinovyev, Kamanev ve arkadaşları-BA), Rus halkının dış yardım olmaksızın sosyalizmi kurabileceğinden kuşku duymaya başlamışlardı. Bu, 1924-27 arasında açık bir tartışmaydı. Duydukları bu kuşku, Rusya'nın gösterdiği yetersizlik ile- ki bu, ülkeye 1932'de açlık getirmişti-, yakından bildikleri yetkin Alman örgütlenmesi arasındaki zıtlığı büsbütün derinleştiriyordu. Rusya'nın, demir bir ökçenin zorladığı Alman disiplininden yararlanabileceğine inanmak güç müydü? Huzursuzlanan pek çok insan o günlerde buna benzer şeyler söylüyorlardı. En sonunda bir 'Alman devrimi' yapılır; kendileri de bunu içerden desteklerler ve bu arada da nefret ettikleri Stalin'den kurtulmuş oluyorlardı." (145)

Yargılanma ve infazlar birbirini izliyordu. Sendikalar Merkez Konseyi eski başkanı Tomski'nin adı mahkemelerde açıklanınca, tutuklanmamak için intihar ediyor. O dönem Kafkasya, Orta Asya ve Uzak Doğu'da da bölge mahkemeleri kuruluyor. Uzak Doğu'da GPU şefi Japonya'ya kaçarken yardımcılarının çoğu da tutuklanıyor. Mareşal Tukaçevski, yedi büyük komutanla birlikte, "Ukranya'yı ele geçirmesi için yardım vadettikleri Hitler'den para aldıklarını kabul ettikleri"ni itiraf ettikleri gerekçesiyle ölüm cezasına çarptırılıyor. Strong, dış ülkelerden yayılan haberlerin, yüksek rütbeli Sovyet generalleri ile Alman Genelkurmayı'nın "ilişkileri"ni gösterdiğini, Çek yüksek görevlilerinden bazılarının bu yönde kendisine de bazı şeyler söylediklerini belirtirken (146) başka bir kaynak da, yüksek rütbeli Sovyet generallerini tasfiye etmek için "Almanlarla ilişki" konusunun Alman Gesteposu tarafından uydurulduğunu ve bu hayali senaryoların Sovyetler Birliği yetkililerinin kulağına gidecek biçimde bazı çevrelerde yaygınlaştırıldığını iddia ediyor. (147) Öte yandan Buharin'in de, 2-12 Mart tarihlerinde yapılan mahkemede, SSCB'yi bölüp parçalamak için dış devletlerden yardım aldıklarını, kollektifleşme sürecindeki huzursuzlukları kullandıklarını, sınıf mücadelesinin yumuşatılmasını bu çerçevede savunduklarını, 1918'de Lenin dahil diğer liderlerin öldürülmesi planında rol oynamadığını, Almanlarla anlaşmalar konusunda Troçki ve Tomski gibilerinden ayrı düşündüğünü, Mareşal Tukaçevski'nin bonapartist tavır ve yöntemlerini gözönünde bulundurduğunu belirtirken, mahkem başkanı Wyschinski'nin bütün ısrarına rağmen bazı suçlamaları kabul etmemesi, hatta bazen alaycı tutumlar takınması, mahkemelerin bazı çevrelerin iddia ettikleri gibi tümden "tertip" olmadıklarının bir göstergesi olsa gerekir. (148)

Tüm bu ve benzeri "ihanet davaları"nın sonunda, GPU şefi Yagoda hain olarak yargılanıp idam edilirken, GPU ileri gelenlerinin "masum yurttaşları tutuklama" ve "itiraf ettirmek için uygun olmayan yollara buşvurmakla" suçlanarak tutuklanması halk arasında soruşturma organları hakkında kuşkuların artmasına yolaçtı. Komplo ve oyunların yoğun olarak görüldüğü bu dönemde oluşan "kaos" ortamı faturanın daha ağır ödenmesine neden oldu. Öylesine bir komplodur ki, gerçek hain ve provakatörler ile suçsuz insanların her zaman ayrıştırılamadığı tasfiyelere yol açtı. 1934 "zafer kongresi"ne seçilen 1966 delegeden 1108'nin sonraki yıllarda tutuklanması ve bu kongrenin merkez komitesine seçtiği 134 kişiden 98'inin yalnız tutuklanmakla kalmayıp vurulması, emperyalizm ve yerli işbirlikçileri tarafından ezgahlanan karşı-devrimci senaryonun, sovyet toplumunun en iyi evlatlarından önemli bir kısmını kaybetmesi anlamında başarıya ulaştığının göstergesidir. Hain ve işbirlikçiler, başta Almanya olmak üzere diğer emperyalist ülkelerin hesabına çalışan provakatörler vardı ve bunların amacı salt kaos ortamında iyi kadroları tasfiye etmekle de sınırlı değildi. Esas amaç, Stalin önderliğindeki parti ile şu veya bu çelişkisi olanları da dolaylı-dolaysız kullanıp genç sosyalist devleti içten zaafa düşürerek, gerektiğinde dış müdahale ile de destekleyerek, yıkmaktı. Genç sosyalist devleti yıkamadılar, ancak, anti-komünist ve anti-sovyetik propaganda araçlarının veya onlardan "komünistlik" ve "devrimcilik" adına etkilenenlerin söyledikleri düzeyde olmasa da, suçsuz insanların oluşan kaos ortamında cezalandırılmasında belli ölçülerde başarılı olabildiler. Oluşan ortam, Strong'un deneyimle "makul düşünme" sınırlarını zorluyordu. Stalin önderliğindeki partinin hatası, oluşan kaos ortamında, karşı-devrimci komplonun tüm yalan, demagoji ve çarpıtmalarına rağmen "sık eleyip ince dokumaması"dır ve bazı olaylarda parti ve GPU'ya sızmış ajan ve provakatörlerin, "vicdansız kariyeristler"in oyununa gelerek verilen aslı astarı

olmayan veya çok abartılmış bilgileri esas almasıdır. Yoksa ne Stalin ne de parti yönetimi komplonun tezgahlayıcısıdır. Sonradan hatalı oldukları parti tarafından da tespit edilen hareketlerin Kruşçev'in deyimiyle devrimin kazançlarının savunulması için gerekli olduğu" inancıyla yapıldıkları söylenebilir. Hatalar kaçınılmaz değildi, ama her türden hattanın rahatlıkla yapılabilmesinin zemini, oluşan kaos ortamı nedeniyle vardı.

Diğer yandan 19. Kongre'nin onüç yıllık bir aradan sonra yapılması ve parti içi normların yer yer çiğnenmesinin savunulacak yanı olmamakla birlikte, bunların Stalin dönemini yargılamada neredeyse en başa konulan sorular arasında değerlendirilip, hataların başarılar karşısında devede kulak olduğu bir sosyalist kuruculuk döneminin bazen burjuva demagoglarla yarış edercesine karalanması marksist-leninistlerin tutumu olamaz. Bilinmelidir ki, emperalistler, marksist-leninistlerin Stalin dönemini değerlendirirken hata diye tanımladıkları olaylarla ilgili değiller. Onların Stalin'e hıncı Stalin döneminde bütün iç ve dış kışkırtma ve müdahalelerin boşa çıkarılıp, sosyalizmin temel yönleriyle kurulmuş olmasından kaynaklanıyor. Hataları ve bazı çarpıtmalarıyla, sonraları gereksiz bir biçimde "teori"leştirilen bazı özgün uygulamalarıyla, engin başarılarıyla o dönem değerlendirilecekse, bu değerlendirme, Stalin'in marksist-leninistliğini ve en ağır koşullarda dahi leninizmi ideolojik mücadelede koruduğu gerçeğini inkar temelinde olmamalı. Hata ve çarpıtmaların düzeyi konusunda şimdi farklı düşünebiliriz ve gelişmeler, bazı "eksiltme" ve "abartmaları"da süreçle ortaya koyabilir, ama Komintern dahil bütün örgütlerin arşivleri açıldığında "ortaya çıkacak" gerçeklerden hiçbirinin, koskocaman bir sosyalist kuruculuğun gerçekleştiği o dönemin parti yönetimi ve onun önderi Stalin'in "anti-leninistliği"ni veya "sosyalizm dışılığı"nı "kanıtlayacağı"na inanmıyorum. Çünkü şimdiye kadar hiçbir sovyet yönetiminin önemini yadsımadığı, aksine övgüler dizdiği bir sosyalist inşa, nesnel bir gerçeklik olarak önümüzde duruyor, uygulamada yer yer çeşitli hata ve çarpıtmaların görüldüğü Stalin döneminin temel politikalarına yöneltilebilecek bir eleştiri varsa, o da, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, büyük başarılara rağmen "ikinci sıçrama"yı yapmakta yetersiz kalınmasıdır.

VIII. SOSYALİST DEMOKRASİ VE ÇOĞULCULUK

Sosyalist ülkelerdeki sorunların ekonomik, sosyal ve siyasal boyutlarıyla kendini açığa vurmasından sonra başlatılan tartışmalardan biri de sosyalist demokrasi ve çoğulculuk sorununa ilişkindir.Yıllardır tek partinin olduğu sosyalist ülkeleri "tek parti diktatörlüğü", birkaç partinin yönetimi bölüştükleri ülkelerdeki çok partililiği "göstermelik çoğulculuk" suçlamasıyla damgalayıp tek partili ülkeler için yaptıkları değerlendirmeyi genelleştiren burjuva ideologlarının etkisi günümüzde kendine devrimci ve komünist diyen bazı kesimler üzerinde daha fazla görülüyor. Parti ve devlet aygıtlarındaki bürokratlaşma ve hantallıkların ancak, çok partili bir sistemle aşılabileceği yönündeki görüşler ileri sürülüyor. Bu "sihirli reçete", sosyalist demokrasinin işlemesi ve sosyalist yasallığın güvenceye alınması için de öneriliyor.

Özellikle son iki yılda bu "çoğulculuk" akımı, S. Birliği'nde "halk cepheleri" adı altında yankısını bulurken, bazı sosyalist ülkelerde de değişik isimler altında partilerin kurulmasıyla kendini gösteriyor. "Batı tipi demokrasi" adı altında burjuva demokrasisi savunuculuğundan, serbest piyasa ekonomisine, komünistlerin öncülüklerinin "tarihe gömülmesi"ne kadar uzayan konularda farklı yaklaşımlar savunuluyor. Sosyalist ülkelerde parti ve devletin rollerinin birbirine karıştırılması ve partilerin sayısıyla bağlantılı olmayan sosyalist demokrasinin bazı gereklerinin yerine getirilmemesi, dahası ekonomidek tıkanıklığın bazen siyasetteki hareketsizlikle paralellikler göstermesi, sosyalist yasallığın yer yer çiğnenmiş olması gerekçe gösterilerek, bazen nerdeyse burjuva "hukuk devleti" ve parlamenterazmi, "yegane" çıkış yolu olarak lanse edilmeye çalışılıyor. "Genel demokrasi" adı altında sınıfsal ölçütler bir tarafa itilirken, sosyalist toplumların bulundukları aşama ve temel doğrultuları dikkate alınmaksızın, "olmadı, öyleyse sil baştan" anlayışı gündeme konulmak isteniyor.

Halbuki, bilimsel sosyalizme bağlı kalındığı takdirde, gelişen koşullara göre geliştirilmesi, zenginleştirilmesi gereken kimi yönlere, fiili uygulamalardaki kimi aksaklıklara rağmen sosyalist demokrasi anlayışında, yasallık ve çoğulculuk konusunda temel olarak bir belirsizliğin olmadığı görülebilir.

Bir liberalin genel olarak "demokrasi"den söz etmesinin doğal olduğunu, bir marksistin ise "hangi sınıf için?" diye sormaktan hiçbir zaman geri kalmayacağını savunan Lenin, kapitalizmden komünist topluma geçişte devletin niteliğini belirleyen proletarya diktatörlüğünün, proletaryanın burjuvazi üzerinde uyguladığı, zor aracılığıyla kazanılıp sürdürülen, "hiç bir yasa ile bağlı olmayan" bir iktidar olduğunu belirtirken, biçimi ne olursa olsun proletarya diktatörlüğünün sahip olduğu ayırıcı özelliklerini de vurguluyordu. Proletarya ve burjuva diktatörlüklerinin ikili karakterini, konuya ilişkin bütün tartışmalarda vurgulayan Lenin, sömürücü sınıfları zorla bastıran proletarya diktatörlüğünün, her koşulda sömürücülerin oy hakkından yoksun olmaları anlamına gelmediğini, sömürücülerin oy hakkından yoksun olmalarının o dönem Rusya'nın "özsel" bir uygulaması olduğunu belirterek sosyalist demokrasi ile seçim ilişkisini de ortaya koyuyor. Lenin, Kautsky ile polemiklerinde, daha devrimden önce yazmış olduğu Devlet ve İhtilal broşüründe de, seçim hakkının sınırlandırılması üzerine "tek bir söz" söylemediğini vurguluyor. (149) Zorla bastırılan sömürücü sınıflara seçimlerde oy hakkı tanımanın pek bir anlamı yok denilebilir, ama Lenin o dönem teorik de olsa zorla bastırmanın her koşul için

seçim haklarından yoksunluk anlamına gelmediğini kanıtlamak için Kautsky'e konuyu açma gereği duyuyor.

Sovyet devriminden sonra gerçekleştirilen sosyalist ve demokratik halk devrimlerinde de, zorla bastırma ve mülkiyeti toplumsallaştırma oranında sömürücü sınıflar direniş göstererek, savaşı seçim platformlarından başka alanlara kaydırmışlardır. Sömürücü sınıflar, iktidarı ele geçirme olasılığının bulunduğu bazı özel durumlarda seçim haklarını kullanmışlardır, fakat hiçbir yerde tümüyle mülksüzleştirildikten sonra seçim platformlarını sonuna kadar kullanmamışlar ve bunun yerine güçleri yetmişse gerici zorun her biçimiyle toplumsal ilerlemeye karşı çıkmışlardır. Sömürücü sınıfların geriye dönüş umutlarını komünizme kadar yitirmemeleri ve küçük meta üretiminin her zaman geriye dönüş olasılığını barındırmasıdır ki, baştan itibaren mülksüzleştirilirlerse dahi, sömürücü sınıfları bazı özel durumlarda belli bir süre seçim platformlarını kullanmaya itebilir. Rusya'da sömürücü sınıfların baştan itibaren karşı-devrimi silah elde gerçekleştirmeye çalışmaları, seçim platformunu burjuvaziye açmayı gereksiz kıldı. Sömürücü sınıfların seçim platformunu geçici kullanmalarına 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu ve Orta Avrupa'da gerçekleştirilen devrimlerin ilk yılları, açık bir örnek oluşturuyor. Komünistler daha etkin değilken sömürücü sınıflar, seçim platformlarını kullandılar, fakat komünistler sürece damgalarını vurup sosyalist kuruculuğa giriştiklerinde, mülkiyetleri toplumsallaştırılanların direnişiyle karşılaştılar ve süreçle, sosyalist kuruculuğu benimsemeyenler kendilerini dışladılar. Toplumsal ilerleme süreçlerinin sınıfsal taşıyıcılığını yapan sınıf ve tabakaların politik temsili dışında, köstekleyici bir rol oynamak isteyenler birer birer "tarihe karıştılar". Orta ve küçük mülkiyet sahipliğinin varlığını koruduğu sosyalist ülkelerden bazılarında, işçi sınıfının öncülüğünün kabülü temelinde değişik partiler sözkonusu iken bazılarında tek parti vardır. Örneğin Bulgaristan, D. Almanya, Polonya ve Çekoslovakya'da birçok parti; S. Birliği, Moğolistan, Romanya, Macaristan ve Yugoslavya'da tek parti var. Denilebilir ki, sosyalist ülkelerde kapitalizmi savunan parti ve örgütler geçmişte "tarihe karıştılar" ise, kapitalizm hayranı güçler nasıl oluyor da günümüzde tekrar ortaya çıkıyorlar? İlk bakışta çelişkili görünse de, bu durum teorik olarak zaten mümkündü. Komünizme kadar geriye dönüş umudunun olduğu bilinmektedir. Buna reel sosyalist uygulamaların yetersizlikleri de eklenince, kapitalizm savunucularının "yeniden dirilişi" daha iyi anlaşılabilir.

Sosyalist ülkelerin tarihlerine bakıldığında tek veya çok partililik bir tercih sorunu olarak ortaya çıkmış değil. Devrim öncesi varolan partilerin savundukları sınıfların çıkarlarına, toplumsal sürecin derinleştirilmesine karşı tutumlarına, mülkiyet ilişkilerine ilişkin tutumlarına göre tek vaya çok partililik ortaya çıkmıştır. Ve sosyalist demokrasilerin ayırıcı özelliği tek veya çok partili sistemle bağlantılı değildir. Çünkü sosyalist çoğulculuğun burjuva "çoğulculuğu"ndan temel farkı parti sayılarıyla kendini göstermiyor. Sosyalist çoğulculuğun ayırıcı özelliği, tek parti bile olsa toplumun ezici çoğunluğunun, sömürücü sınıflar yok edilmişlerse, tüm toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel süreçlere aktif ve demokratik bir temelde katılımında ifadesini bulmaktadır. Bazı sosyalist ülkelerde farklı partiler aracılığıyla da zenginleştirilen çoğulcu katılım, esas olarak sendikalar başta olmak üzere, toplumun değişik katmanlarının oluşturdukları sosyal örgütlenmeler, devlet ve parti mekanizmasındaki demokratik işleyişe dayalı oluşumlarla, tüm toplumun yaratıcı ve canlı ilgisine dayalı diğer aktivitelerle gerçekleştirilir.

Sosyalist ülkelerin suyüzüne çıkan sorunları, sosyalist demokrasinin özünde varolan çoğulculuğun zaman zaman yeterince işletilmediği, geniş yığınların toplumsal ilgisinin her zaman diri tutulup geliştirilmediği, partinin partisizlere denetlettirilmediğ ve partisizlerin haklarının zaman zaman zedelendiği, seçimli organların rolünün küçümsendiği, parti organlarının devletin de görevlerini çoğu alanda üslendiği, gerekleri yerine getirilmeyen mevcut hukuk sisteminin geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu, kişisel hak ve özgürlüklerin yeterli güvenceye kavuşturulmadığı, seçilmiş ve atanmış görevliler üzerinde işçi ve emekçilerin gereken denetim mekanizmasını kuramadığı, eleştiri-özeleştiri mekanizmasının yeterince işletilmediği, farklı ulus ve ulusal topluluklar arasında dostluk ve kardeşlik bağlarının sağlam temellere oturtulamadığı ve benzeri yüzlerce, binlerce gösterge ışığında değerlendirilerek çözümlenmeye çalışıldığı zaman, burjuva parlamentarizmi ve serbest piyasa ekonomisinin sorunları aşmada çözüm olmadığı, tıkanıklık ve durgunluğu aşalım derken sosyalizmi tümden tehlikeye atacak maceralara atılmamak gerektiği, eğer bilimsel sosyalizme bağlı kalınacaksa, görülebilir. Komünist partilerin yıllardır yaptıkları hataların giderilmesinin yolu, özel mülkiyetin önündeki bütün engelleri, şimdi veya süreçle kaldırmayı hedeflemek olmamalı. Polonya'yı kapitalizme götürmek amacında olduğu bilinen Dayanışma sendikasının güngeçtikçe sağladığı etkinlik, sosyalizmin geleceği açısından kaygı verici olduğu gibi çok geçmeden "sosyalizm mi, kapitalizm mi?" sorununu da tartışma gündeminin başına getirtecektir. Kapitalizmin yolu, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin devrimci zoruyla kapatılmazsa, gün gelir "geri dönüş"ün önünü almak güçleşebilir. Öte yandan son haftalarda Macaristan'da meydana gelen gelişmeler de kaygı vericidir. Yönetici parti olan Macaristan Birleşik İşçi Partisi'nin feshedilip yerine "komünist ve sosyal demokrat karışımı" Macaristan Sosyalist Partisi'nin kurulması ve yeni parti adına yapılan açıklamaların niteliği, Macaristan'da toplumsal ilerleme sürecinin, yeni sorunlarla, hem de sosyalist geleceğe ilişkin stratejik sorunlarla karşı karşıya olduğunun açık göstergesidir. Polonya ve aynı yolda hızla giden Macaristan'da yaşanacak bir yenilginin, bu ülkelerle sınırlı kalmayacağı

bilinmelidir. Komünist partilerin hatalarını alabildiğine kullanarak toplumda elde ettikleri güçle, Polonya, Macaristan veya başka bir sosyalist ülkeyi kapitalizme geri götürmeye çalışanlara karşı durmak, burjuva demokrasisi hayranlarının "parlak" yalan ve demagojileriyle geçici bir süre yanlış bir yola yöneltilmiş halkın çoğunluğunu yeniden sosyalizme kazanana kadar gerektiğinde devrimci zora başvurmak, "ne yapalım çoğunluk öyle istiyor" diyerek kapitalizm hayranlarına karşı seyirci kalmaya göre rahatlıkla tercih edilmesi gereken bir tutum olsa gerekir. Çünkü halklar bazen yanılabilir; bu, halkının büyük kesiminin halen toplumsal mülkiyet bilinci almamış bir Polonya için de geçerlidir. Bu tür durumlarda yanıltılmış halk kuyrukçuluğunu yapmak; sürece, yanıltılmış halkın da kısa ve uzun vadeli çıkarına olan bir doğrultuda müdahale etmek yerine boyun eğmek, komünistlerin tutumu olamaz. Bu anlayış, sosyalistlikle bağdaşmayan yol ve yöntemlerin gerekçesi de yapılmamalı. Sosyalizmin evrensel değerleri zedelenmeden, en tehlikeli bir dönemeçte olan bir Polonya'da bile, gelişmeler toplumsal ilerleme lehine çevrilebilir. Yeter ki, yapılan yanlışlar ve karşı karşıya olunan ağır sorunlar karşısında hayal kırıklığına kapılmadan, toplumsal ilerlemenin yönünün komünizme dönük olduğu gerçeği unutulmadan, başarıya olan inanç yitirilmeden, bütün süreci omuzlamak amacıyla teori ve pratikte sosyalist yaratıcılık temel alınsın ve ona göre kararlı çabalar sarfedilsin.

Üretici güçlerin ve toplumsal mülkiyet duygusunun gelişkinlik düzeyi ile bağlantılı olan özyönetim politikalarının uygulandığı Yugoslavya'da da kendine özgü ulusal ve toplumsal sorunlar vardır. Hatta birliğin tehlikede olduğu yönünde görüşler bile ileri sürülebiliyor. Bölgecilik ve milliyetçilik temel sorunların başında geliyor. Uygulanan ekonomik ve sosyal politikalar kapitalizme gidişle birlikte kapitalizme özgü sosyal sorunlara da yolaçıyor.

S. Birliği'nde de özellikle ulusal huzursuzluklar, yıllardır ihmal edilen sorunların ürünü olarak ortaya çıkıyor. Anayasa ve yasalarla verilen hakların bütün gerekleri yerine getirilmediği için, yetersizlikleri ortaya çıkan yasal düzenlemelerde yer ve zamanında dönüşümler gerçekleştirilemediği için, otuzlu ve kırklı yıllarda çeşitli gerekçelerle yapılan "yeniden yerleştirme"lerin barındırdığı ciddi hatalar düzeltilemediği ve yüzyıllarca halklar arasında farklılıklarını korumuş bazı etniksel, dinsel, tarihsel, kültürel ve benzeri ayrılıkların kolay kolay giderilemeyeceği görülürek buna uygun politikalar yürürlüğe konulmadığı için, 100'ü aşkın halkın yaşamında derin dönüşümler gerçekleştirilse bile, bazı temel sorunların giderilmediğini, örneğin Kafkas ve Baltık cumhuriyetlerinde günümüzde meydana gelen olaylar göstermektedir. Bazı yörelerde adı konulması gerekirse milliyetçilik, hatta şovenizm ciddi bir biçimde varlığını koruyor. Bırakalım sıradan insanları, komünist parti temsilcileri bile birbirini en ağır suçlamalarla karalayabiliyorlar. Bazı cumhuriyetlerde ulusal baskıdan bile söz edilebilir. Örneğin Azerbaycan yöneticileri, "gönüllü asimilasyon" adı altında Kürtleri "yok" saymaya çabalıyorlar. Azerbaycan, 1979'dan bu yana gerçek nüfusu Azerbaycan'da 250 binden az olmayan Kürtleri "gönüllü asimile olmuşlar" iddiasıyla "yok" sayıyor. Anlatılanlara bakılırsa, Azarbaycan yöneticilerinin kimi politikaları, Kemalistlerin şoven politikalarıyla büyük bir benzerlik gösteriyor. Diğer cumhuriyetlerde de bazı ciddi sorunlar vardır. (150)

Diğer sosyalist ülkelerde de ulusal topluluklara ilişkin ciddi sorunlar vardır. Bu konuda sosyalist ülkeler arasında varolan sorunların bazen sert çıkışlara yolaçtığı, Yugoslavya ile Arnavutluk arasındaki Kosova ve Macaristan ile Romanya arasındaki Transilvanya örneklerinde bir çok defa görülmüştür.

Tüm bu ve benzeri sorunların çözüm yolu, yapılan yanlışlıkların tespit edilip bir an önce giderilmesi ve sosyalist demokrasi ve onun özünde bulunan çoğulculuğun bütün kurum ve kurallarıyla oluşturulup geliştirilmesinden geçiyor. Ulusal düşmanlıkların kökünün kazınması sınıflar arası uzlaşmazlıkların ortadan kaldırılmasına bağlı olsa da sorunların bütün boyutlarıyla ortaya çıkması ve toplumun değişik kesimlerinin konuya ilişkin eleştiri, görüş ve önerilerini ortaya koyabilmeleri büyük önem taşıyor. Sorun, ister tek parti ister on parti olsun, sosyalizmden yana olan güçlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel süreçlere aktif katılımlarını sağlayabilecek mekanizmalar bulmak ve bunları bürokratizme ve liberalizme karşı gerçek doğrultularda işletebilmek ve bu temelde toplumsal mülkiyet duygusunu yerleştirebilmekte düğümleniyor. Lenin'in, "sosyalizm kitlelerin canlı yaratıcılığıdır" sözü günümüzde reel sosyalist uygulamaların karşı karşıya oldukları tıkanıklık ve durgunlukları aşmada tutulması gereken temel halka olmalıdır. Öncü partilerin halklara öğreteceği, halktan öğreneceği şeylerin sınırsızlığını, yaşananlar bir kez daha gösteriyor.

* * *

Uluslararası komünist hareketin bazı güncel sorunları ve bunlara ilişkin değerlendirmelerimi burada noktalarken, ele alınıp değerlendirilmesi gereken yüzlerce, binlerce sorunun bulunduğu bilinmektedir. Uluslararası komünist hareketinde sıcak tartışmalara yol açan görüş, eleştiri ve önerilerin dünya devrimci sürecini bir bütün olarak etkilediği de söylenebilir. Tartışmalar, çoktan, reel sosyalizmin karşı karşıya olduğu tıkanıklık ve durgunlukların aşılması için gereken önlemlerin neler oldukları sorununu aşmış ve artık Marksizm-Leninizm'in bir bütün olarak değerlendirilip güncelliğinin ortaya konulması boyutuna yükselmişlerdir. Emperyalizm, yeni sömürgecilik, militarizm, barış içinde bir arada yaşama, uluslararası ilişkiler, kalıcı adil bir dünya barışı, barış mücadelesi, sosyalist ekonomi, endüstriyel gelişme yolu, insan hak ve özgürlükleri, çevre ve kadın sorunları, devrim ve mücadele biçimleri, tarihte zorun rolü ve önemi, tek ülkede sosyalizm, sosyalizme geçişte merkeziyetçilik ve disiplinin önemi, sosyalist ülkelere ve bir bütün olarak dünya devrimci sürecine bakış ve

benzeri sorunlar yeniden tartışılmakta, eski yaklaşımlar sorgulanmakta ve günümüz için geçerli sonuçlara gidilmeye çalışılmaktadır. Dünya devrimci süreci güçleri arasında, hiçbir şey yokmuş gibi sorunlara yaklaşıp aşılması gereken görüşleri bile savunan kesimlerin varlığına rağmen, uluslararası komünist hareket çerçevesinde değerlendirilebilecek güçlerin arasında böyle bir eğilim açıktan görülmüyor. Aşılması gereken bazı görüşleri savunanlar, daha çok kendilerini "yeni" olarak adlandıranlar arasından çıkıyor. Bu da kendini, daha yüzyılımızın başında mahkum edilmiş reformist bazı görüşleri, "yeni düşünce" çerçevesinde savunmak biçiminde gösteriyor. Reformist görüşleri savunanlar, yüz yıl önce de söylenmiş olsa, günümüzde halen geçerliliğini koruyan marksist-leninist yaklaşımları savunanları "tutuculuk" ve "aşılmış olanları savunmak"la suçlarken, kendilerinin savunduklarının, yakın bir zamanda da değil, onlarca yıl önce marksist-leninistler, hatta Marks, Engels ve Lenin tarafından reformist ve "aşılmış" olarak damgalandıklarının bilincinde değiller veya gerçekleri görmek istemiyorlar. Ulusal ve toplumsal kurtuluş devrimlerinin "uzun vadeli ve bugünden yarına gerçekleşek" hedefler olmadığını, "uygarlık krizi" ve bilimsel teknolojik devrimin reformları önümüze çıkardığını savunanlar, tarih müzesine gider gibi değil, bilimsel sosyalist yaratıcılıkla Marks, Engels ve Lenin'e yeniden başvururlarsa göreceklerdir ki, kendilerinin yaklaşımı, başka gerekçelerle ortaya çıkmış revizyonistlerin şahsında mahkum edilip bir tarafa atılmıştır. İşte bu anlamda, başlarına "yeni" sözcüğü konulsa da kaşarlanmış reformist yaklaşımların yeni olmayacakları ortadadır. Denilebilir ki "yeni" denildiği için değil gerçekten yeni olan görevler yok mu? Hiç kuşkusuz var ve bunların önümüze koydukları yeni görevler, emperyalizmle "çok uzun süre birarada" kalma zemininde değil, kapitalizmden sosyalizme geçişin farklı ülkelerde alacağı biçimler yaratıcı bir yaklaşımla değerlendirilerek yerine getirilebilir. Yeni görevlere yaklaşım yöntemimiz "mademki devrimleri gerçekleştiremedik, o zaman devrimi uzak bir geleceğe bırakmalıyız" temeli üzerinde değil, devrimleri niye gerçekleştiremedik, önümüzdeki süreçte nasıl gerçekleştirebiliriz doğrultusunda biçimlenmeli. İlkesel olarak yenilenme ve açıklığa, ülkelerin içinde bulundukları farklı koşullara denk düşen biçimleriyle, her zaman ihtiyaç vardır. Bu, bazı çevrelerin iddia ettikleri gibi yeni bir "keşif" değil, "her şeyin değişme ve gelişme halinde olduğu" şeklinde formüle edilen, diyalektiğin en basit kuralı gereğidir. Hele açıklık, eleştiri, görüş ve önerilerin toplumsal ilerleme süreci doğrultusunda kanalize edilmesi ve toplumsal gelişme sürecinin bulunduğu aşamaya denk düşen farklı çözüm önerilerinin canlı yarışması için de geçerlidir.

Soruna bu açıdan yaklaşıldığında şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Yenilenme ve açıklığa dün de ihtiyaç vardı, bugün ve yarın da var. Ancak bu, yenilenme ve açıklık adına ileri sürülenlerin hepsinin doğru olduğu anlamına gelmez. Savunulanların doğrulukları daha çok, toplumsal ilerleme sürecine uygunluğa bağlıdır. Yenilenme ve açıklık, sadece sosyalist ülkelerde değil, dünya devrimci süreci güçlerinin tümü için gerekli ve zorunludur. Ve bu yönde daha fazla çaba sarfedilmesi gerekir. Yenilenme ve açıklık adı altında savunulanların, Leninci bir titizlikle değerlendirilmesi gerekir ki, geçmişte başka adlar altında savunulan sağ ve "sol" yaklaşımlar, "yeni" diye piyasaya sürülüp yeni yanılgılara yol açmasın veya hiç olmazsa bu alandaki zararlar asgariye indirilebilsin. Bu süreçte, "yenilenme" diye reformizmi horlatanlar olacağı gibi, "revizyonizm"e düşmeme adı altında sorunlara yaratıcı yaklaşmayı göze almayıp kendilerini tekrarlayanlar da olacaktır, fakat bu yenilenme ve açıklığın ilkesel olarak gerek ve zorunluluğunu bir tarafa itmemeli. Başta S. birliği olmak üzere sosyalist ülkelerdeki ve bir bütün olarak dünya komünist hareketindeki tartışmalara bu perspektifle yaklaşıldığında, ilkesel olarak yenilenme ve açıklık ile yenilenme ve açıklık adı altında savunulanların ne denli örtüştükleri, Marksizm-Leninizmin güncelliğine ne denli denk düştükleri görülebilir.

Uluslararası komünist hareketindeki tartışmalardan da anlaşıldığı gibi, öneri, görüş ve eleştiriler, başta Kürdistan işçi sınıfı hareketi olmak üzere, bir bütün olarak ulusal demokratik muhalefeti de şu veya bu biçimde ilgilendiriyor. Gelişmeler, tartışmaların süreçle Kürdistan'da daha fazla etkili olacağını gösteriyor. Çünkü sorun, artık sosyalist sistem var mı yokmu tartışmasını çoktan aşmıştır. Uluslararası sorunlara, proletarya enternasyonalizmini zedelemeden, her türden kuyrukçu ve taklitçi yaklaşımı dıştalayarak bakmak; geçmişi, bugünü ve geleceği, inkarcılık, hayalcilik ve doğmatizmden arındırılmış bir mantıkla değerlendirebilmek; tekelci kapitalizmin özünü oluşturan bazı nitelikler konusunda hayalci davranmamak ve kapitalizmin kendi bazı sorunlarının üstesinden geçici gelebilme özelliklerini abartmamak; uygarlık krizi, nükleer savaş tehlikesi veya diğer bazı gerekçelerle devrimleri reformlara kurban etmemek ve ulusal ve toplumsal kurtuluşun gündemde olduğu ülkelerde çeşitli adlar altında reform programlarını devrim hedefinin önüne koymamak; ülkelerin değişen koşullarında farklı mücadele biçimlerinin yaratıcı kombinasyonunu gerçekleştirebilmek vb. konular, Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bugünü ve geleceğine ilişkin perspektifleri de etkilemektedir. Hiç kuşkusuz, yaşadığımız süreçte de, olumlu ve olumsuz etkilenmeler olacaktır; fakat asıl önemli olan, Kürdistan marksist-leninistlerinin, bilimsel sosyalizmin yönlendiriciliğinde sorunlara yaklaşımları ve bu doğrultularda geliştirecekleri eylemsel kararlılıktır. Sağ ve "sol" yönelimli küçük burjuva devrimciliğini bir tarafa bırakırsak, programatik görüşleri açısından bilimsel sosyalist zeminde değerlendirilebilecek güçlerin mevcut durumu, yaşanan süreci topyekün omuzlamada önemli bir dezavantaj oluşturduğu için, uluslararası komünist hareketindeki tartışmaların özgülde değerlendirilmesi, çeşitli olumsuz etkilenme

olasılıklarını da barındırmaktadır. Sağ ve "sol" sapmaların ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini köstekleyici politikalarına, eylemsizliğe ve kitle desteğinin önemini kavramayan sekterlere karşı bilimsel sosyalizmin yönlendiriciliğinde ideolojik mücadelenin önemi katkat artmışken, M. Ciwan'ın, Kürdistan'da sömürgeci boyunduruğun bütün yön ve biçimleriyle kırılması gibi yakın stratejik hedefi, "bugünden yarına kazanılamayacak, çok yönlü zorlu uzun vadeli bir mücadele"ye bağlıyarak, "acil çıkış yolu" adı altında, bağımsızlıkçısından otonomicisi ve kültürel özerklikçisine, sosyalistinden milliyetçisine kadar her Kürdistanlının "ortak paydası" olabilecek bir reform programını savunması; "kitlelerin bizzat kendi örgütsel güçleri" ile "siyasi güçler" ayrımını yaparak esasında ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinde öncülük görevini üslenmeleri gereken siyasi güçleri, bir nevi yan güçler olarak değerlendirmesi ve ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde silahlı eylemlerin oynayabileceği rolü arka plana itmesi (151)., M. Ciwan'ın hareket noktası ne olursa olsun, uluslararası komünist hareketindeki bazı görüş ve yaklaşım farklılıklarına ilişkin tartışmaların ülkemizde de süreceğini göstermektedir. Devrim, mücadele yol ve biçimleri, öncülük sorunlarını da kapsayan bu tartışmanın, Kürdistan işçi sınıfı ve emekçi halkının saygın davasına olan inançla sürdürülmesinin önemi büyüktür. Çünkü ciddi ve önemli görüş ve yaklaşım farklılıkları sözkonusu. Reformlar için mücadeleye evet, ama reformlardan oluşan programı, yakın stratejik hedef olan Ulusal Demokratik Halk Devrimi'nin önüne koyarak, güncelliği artık uluslararası platformlar tarafından bile tartışılmayan ulusların kaderlerini tayin hakkı ve onun, günümüz Kürdistan'ı için en gerçekçi çözüm biçimi olan bağımsızlık hedefini "uzun vadeli" bir amaç olarak değerlendirmek, savunulan programın başına "acil" sözcüğü konulsa da Kürdistan halkının trajedisinden "acil çıkış yolu" değildir, olsa olsa trajediden çıkışı "uzun bir süre"ye yaymaktır." "Siyasi güçleri", halkın "kendi örgütsel güçleri"nden ayırmak da mümkün değil. Çünkü böyle bir ayırım yersizdir. Halkın küçük bir bölümünü örgütleyenler de, önemli bir kesimini örgütleyenler de eğer bir iktidar amaçları varsa, siyasi güçlerdir ve örgütleri de genel olarak "halk örgütleri" olarak adlandırılır. "Halk örgütü", halkın davasına yaklaşımına göre tanımlanır ve bu tür örgütler, genellikle aydınlar ve sınıf bilinçli insanlar tarafından kurulur ve süreçle kitleler içinde maddi güç olmaya çalışırlar. Devrimler kitlelerin eseridir ve bu bağlamda halkın kendini kurtarması da örgütlü halkın eseri olacaktır, ama örgütlü-halk güçleri olan siyasi güçler, yani parti ve örgütler, bu kurtuluşun, yan güçleri değil, mücadeledeki etkinliklerine göre bizzat ideolojik, politik ve örgütsel öncüler olacaktır. M. Ciwan, hem "siyasi güçler" -"kitlelerin bizzat kendi örgütsel güçleri" genel ayrımını yapmakla yanlışlık yapıyor, hem de bu ayrıma göre "siyasi güçlere" biçtiği rol ile öncülük iddiasından vazgeçiyor. Öncülük pratikte kazanılır, ama buna aday olanlar siyasi güçlerdir. Mücadele biçimlerine tek taraflı yaklaşım da ayrıca üzerinde durulması gereken bir diğer yanılgıyı barındırıyor.

Bütün bunlar, uluslararası komünist hareketindeki tartışmalara seyirci kalınmayacağını, ortaya çıkacak sonuçların dünya komünist hareketinin bir parçası olan Kürdistan komünist hareketini de ilgilendirdiğini gösteriyor. Ele alıp değerlendirmeye çalıştığım bazı tartışma konularının, yaşanılan sürece müdahalede hem teorik hem de pratik açısından büyük önemi vardır. Kürdistan bilimsel sosyalist hareketini, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde uluslararası alanda dayatılan sağ dalgadan ve buna tepki temelinde gelişebilecek "sol" tepkimelerden korumak, tartışmalara aktif katılarak yenilenme ve açıklığı kendi özgün koşullarımızda gerçekleştirme becerisini gösterebilmeye, sosyalizmin canlı yaratıcılığını her alanda gözetmeye bağlıdır. Kürdistan marksist-leninistleri, ülkemizin temel sorunlarına, "özgün yenilenme ve açıklık politikası" boyutunda yaklaşıp, başkaları yeni dediği için değil, gerçekten yeni olan gelişmelerin mantığını kavrayıp, daha çok sosyalist yaratıcılık, daha çok eylemsel kararlılığı gösterebilirlerse, topyekün bir müdahaleyi gerektiren yaşanan sürece damgalarını vurmamaları için hiç bir neden yoktur. ●

(BİTTİ)

DİPNOTLAR

125 - Lenin'den aktaran; Stalin, Leninizmin İlkeleri, s. 169
126 - Lenin, Sosyalizm ve Savaş, s. 61
127 - Lenin, "Sol" Komünizm, s. 95-96
128 - Lenin'den aktaran; Stalin, age, s. 170
129 - Stalin, age, s. 171; SBKP Tarihi (1883-1966), s. 316-317
130- Stalin, age, s. 164
131- Lenin, "Sol" Komünizm, s. 7-8
132 - Lenin, P. Devrimi ve Dönek Kautsky, s. 131
133 - Marks, Engels, Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, s. 336-338
134 - Lenin, P. Devrim ve Dönek Kautsky. s. 109
135 - Lenin, age, s. 44-46
136- Lenin, "Sol" komünizm, s. 11-12; P. Devrim ve Dönek Kautsky, s. 41-43
137- Lenin, "Sol" Komünizm, s. 12-13
138 - Lenin'den aktaran; T. Demirkan, Bitirilmemiş Devrim, Amaç Y., Ocak 1988, s.25-27
139- Stalin'den aktaran; T. Demirkan, age, s. 30-31
140-Carr'dan aktaran; Y. Küçük Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Kuruluşu (1925-1940), Haziran Y., Şubat 1987, s. 19-20
141 - T. Agotti, Stalin Dönemi: Tarihin Perdesini Aralamak, Dünya Solu, Sayı 1, Mart 1989, s. 54
142 - A. Gramsci, Hapisane Defterleri, Belge Y., Kasım 1986, s. 296
143 - A. L. Strong, Stalin Dönemi, Onur Y., Mart 1988, s. 54-59, SBKP Tarihi, s. 324-351
144 - A. L. Strong. 92-93
145- A. L. Strong, age, s. 93-94
146 - A. L. Strong age, s. 95
147- A. Nyekerç'ten aktaran; T. Demirkan, age, s. 135-140 Alman Gestaposu'nun, S. Birliği'nde o dönem oluşan kaos ortamında partinin değerli kadrolarının tasfiye edilmesi için bazı kadrolar hakkında asılsızları olmayan haberler yaydığı doğru olabilir, fakat bu, tezgahlanan komploda Alman parmağının bulunmadığının göstergesi olamaz.
148 - Buharin'in yargılandığı mahkeme tutanaklarını, Der Spiegel'in 15 Şubat 1988 tarihli sayısından aktaran; Emeğin Bayrağı, Sayı 7 Eylül 1988- s. 47-51
149 - Lenin, P. Devrim ve Dönek Kautsky, s. 17-19 ve 44-45
150 - Azerbaycan'daki Kürtler üzerindeki baskıların dünü ve bugünü için bak., Prof. Şakiro Xido Mihoyî, Rewşa Kurdan, LI Azerbêcana Sovyetê (Sovyet Azerbaycanı'nda Kürtlerin Durumu), Berbang, Sayı 6, Ağustos 1989, s.5-7
151 - M. Ciwan, Kürt Halkına Yaşatılan Trajediye Dur Demek İçin Acil Çıkış Yolu, M. Güneşi, Sayı 11, Eylül 1989, s. 4-6

DİYARBAKIR'DA ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN MÜCADELESİ VE DEV-GENÇ'İN ÇARPITMALARI

12 Eylül faşizmiyle birlikte toplumda yaratılan tüm devrimci kazanımlar bir çırpıda yok edilmeye çalışıldı. 12 Eylül öncesinin kitle örgütleri kapatıldı, üye ve yöneticileri tutuklanıp faşizmin işkencehanelerinden geçirildi. Toplumun tüm katmanları sistemli estirilen devlet teröründen payına düşeni aldı. Faşizm, estirdiği terörle ulusal ve toplumsal mücadeleyi bir daha yeşermemecesine yok edeceğini sanıyordu. Ancak süreç böyle gelişmedi; faşizme hazırlıksız yakalanan devrimci güçlerin, dağılmış güçlerini toparlayıp mücadele alanına atılmaları uzun sürmedi. Yaşanan süreçte estirilen terörle kitlenin büyük bir kesimi politikadan uzaklaştırılmış, yılgınlık ve apolitiklik topluma egemen kılınmaya çalışılmıştır.

Toplumun bir kategorisini teşkil eden öğrenci gençliğin konumu da pek farklı değildi. Hele Diyarbakır'da, üniversiteli gençliğin büyük çoğunluğunun Kürt olması, beraberinde baskının, sindirmenin en katmerlisinin dayatılmasını getiriyordu. Tüm bunlar mücadelenin filizlenip boyutlanmasını engelleyemiyor. Baskının en yoğun şekilde estirildiği durumlarda dahi somut koşullara denk düşen yöntemlerle mücadele veriliyor. Nitekim tüm baskı sindirme ve asimilasyonlara rağmen Diyarbakır'da öğrenci gençliğin akademik demokratik bazda gelişen mücadelesi, Kürt halkının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesiyle bütünleşerek boyutlanıyor. Tavırlar netleşme yolunda yol alıyor. Mücadele kendi bağrında öncülerini de yaratıyor. Kitlenin somut istemlerini gözardı ederek sorunlara faydacı bir anlayışla yaklaşan çevreler, kitle tarafından tecrit konumuna düşmeleriyle birlikte, mücadelenin bağrından çıkmış öncüleri karalayarak, muğlak durumlar yaratarak sanki herşeyi kendileri yapıyormuş gibi izlenimler yaratmaya çalışıyorlar. Oysa aynı çevre kitle tarafından yaptıkları olumsuzluklarla iyi tanınmaktadır. Bu nedenle de itibar görmemektedirler. Ama, sıkılmadan "mücadelenin önünü biz açıyoruz" diyebilmektedir. Yine aynı çevre utanmadan ilkesiz, siyasi ciddiyetten yoksun yapılarını başkalarına maletmeye çalışmakta; yaptıkları olumsuzlukları başkalarına yükleyerek kendilerini temize çıkarmaya çalışmaktadır. Ama, unuttukları birşey var, o da gerçeklerin örtbas edilemeyeceğidir. Çünkü kitle olayların gerçek tanıklığını yapıyor.

Evet, Diyarbakır'daki öğrenci gençlik kendi özgün bağımsız hatında mücadeleyi yükseltiyor. Yükselen mücadeleye mevzi kazandırmak, kazanılan mevzilere yenilerini katmak günümüzde aciliyetini korurken, kimi çevreler (dar grupçu, faydacı çevreler) ise yaptıkları demagojiler yetmiyormuş gibi, tüm yapılanlara sahip çıkma gibi bir gaflete düşüyorlar. Salt bununla da yetinilmiyor, sağa sola saldırıyor.

Nitekim Devrimci Gençlik Dergisinin 2. sayısında "Diyarbakır'da Yükselen Mücadele ve Devrimci Gençlik" başlığıyla yayınlanan yazıyı okuyanlar, Diyarbakır'da bir tek DEV-GENÇ mücadele veriyor, diğer çevreler ise eylem kırıcılığı yapıyor zannedecekler. Tabi Diyarbakır'daki gelişmeleri bilmeyenler için bu durum geçerli. Diyarbakır'daki gelişmeleri bilenler ise "bu kadar yalan ve safsata olmaz" diyecekler. Çünkü, Devrimci Gençlik'te çıkan yazı, gerçeklerden arındırılmış, yalanlar temel alınarak hazırlanmış bir yazıdır.

Diyarbakır'daki öğrenci gençliğin mücadelesi, geçmiş deneyimlerden dersler çıkararak ve kitleselleşerek yeni ivmeler kazanıyor. İlkin yemek boykotlarıyla başlayan eylemler, günümüzde yürüyüşlere dönüşerek alanlara taşmış durumdadır. Bu nedenledir ki DEV-GENÇ Diyarbakır öğrenci gençliğinin mücadelesini çarpıtarak ve safsatalara baş vurarak pay kapmaya çalışıyor. Tabi ki amaç 1988'den başlayarak yayılıp boyutlanan mücadeleden çıkarlar elde etmeye yöneliktir. Ancak, eylemlilik süreçleri ele alınırken başkalarının yaptıkları ya inkar ediliyor, ya da kendileri yapmış gibi yansıtılmaya çalışılıyor. İşte bu yazımızda Diyarbakır'da öğrenci gençliğin eylemlilik süreçlerini ele alarak, Devrimci Gençlik Dergisinde "Diyarbakır Dev-Genç" imzasıyla yayınlanan ve Diyarbakır öğrenci gençliğinin mücadelesini çarpıtan yazı üzerinde durmak istiyoruz.

1988 yılına öğrenci gençlik hareketli girdi. Ajanlık tekliflerine ve polis-idare işbirliğine karşı tüm çevrelerin katılımıyla rektörlük önünde oturma eylemi yapıldı, sloganlar atıldı. Bu eylemliliklerden hemen sonra çıkan Yeni Çözüm dergisinin sayılarından birinde yayınlanan bir yazıda eylem çarpıtılarak yazılmıştı. Oysa eylem bütün çevrelerin aktif katılımıyla gerçekleşmişti. Yine devrimci tutsakların 1 Ağustos Genelgesi'ne karşı cezaevinde başlattıkları, tutuklu ailelerinin ise dışarıdan destek mahiyetli açlık grevlerini öğrenciler desteklemek ve dayanışmada bulunmak amacıyla demokratik kitle örgütleriyle ilişkiye geçilmesi gündemdeydi. Amaç, açlık grevindekileri her halukarda desteklemekti. Düşünülen eylem ise yürüyüştü. Bunu fırsat olarak değerlendiren Dev-Genç tek başına yürüyüş kararını aldı. Kitleye ise aldığı kararı platformun kararı olarak lanse etti. Ayrıca, demokratik kitle örgütlerinin de eylemi desteklediği, tutuklu yakınlarının da gelip yürüşüye katılacağı şeklinde yalanlarla, kitle yürüyüşün yapılacağı yere çekilmişse de

yürüyüş yapılamamıştır. Çünkü yürüyüş yerine gelen kitle, bizzat kararı alanların eylem saatinde ortalıkta görünmediklerini görecek, küçük gruplar şeklinde yürünerek gidilip ailelerin bulunduğu SHP binası önünde birikecekler, SHP binası önünde belli sayıda bir grup oluştuktan sonra kararı alanlar ancak gelebilecekti. Kitlenin bu şekilde aldatılmasına karşı çıkmak, Dev-Genç dergisinde -Diyarbakır'dan bir grup Dev-Genç'li imzasıyla yayınlanan yazıda- eylem kırıcılığı olarak açıklanıp sorun çarpıtılıyor.

Evet.... Bizler, kitlenin aldatılarak eyleme sürüklendiği eylem saatinde, polisin her tarafta önlem aldığını görünce, ortalıkta görünmeyerek kitlenin başıboş bırakılmasına seyirci kalmayacağımızı söyledik. Bunu herhalukarda da yapacağımızı söylüyoruz. Çünkü, kitleye karşı kendimizi sorumlu görüyoruz. Devrimci Gençlik Dergisinde yayınlanan yazıda yakalanması gereken diğer önemli bir nokta ise, kendilerinin kaçışını kitleye maletmeleri, kitlenin dağınıklığını bahane olarak göstermeleridir. Oysa dağınık olan kitle değildi. Kararı alan Dev-Genç'liler alınan önlemler karşısında ortalıkta görünmemekteydiler. Buna kaçış demek kanımızca daha mantıklı olacak.

Öğrenci gençliğin devrimci tutsaklarla ve tutsak yakınlarıyla olan dayanışması bununla bitmiyordu. Tutsak yakınları sürekli ziyaret edilerek onurlu direnişlerine destek veriliyordu. Ayrıca yeni oluşturulan eylem komitesi ise açlık grevine girme kararını aldı. Bunun üzerine yaklaşık yüz öğrenci açlık grevine başladı. Büyük bir coşkuyla başlayan eylem, sonunda olumsuzlukları da beraberinde getirecekti. Çünkü Dev-Genç'liler insiyatif sağlayamayınca eylemi bıraktı ve demagojilerle kaçışlarına kılıf uydurmaya çalıştı. Daha da ileri giderek kitleye "eylem komitesi eylemi bitirmiş" şeklinde yalan söyleme gafletine giriştiler. Şimdi sormak istiyoruz, eylemleri terk edip kaçanlar, eylem saatinde ortada görünmeyenler, kitleye açıkça yalan söylemek gafletine girenler ne zamandan beri militan kesiliyorlar? Eğer kitlenin aldatılmasına karşı çıkmak eylem kırıcılığı ise, doğrudur, biz eylem kırıcıyız. Lafazanlık yapıp mücadeleden kaçanları eleştirmek saldırı kabul ediliyorsa, saldırı kabul edenlere sözümüz şudur: İlkin dürüst olun ve mücadeleyi grupsal çıkarlarınıza alet etmekten vazgeçin.

Bizlere gelince, biz hiçbir zaman eylem kırıcılığına soyunmadık. Eylemlere de karşı çıkmadık. Tavrımız her zaman açık ve nettir. Somut koşullardan hareketle mücadeleye ivme kazandıracak, mücadelenin boyutlanıp ileri aşamalara sıçratılmasını sağlayacak her türlü eylemlerin savunucusu olduk ve olmaya devam edeceğiz. Mücadeleden kaçanları, baltalamaya çalışanları ve kitleye karşı ikiyüzlü davrananları ise her zaman teşhir edeceğiz. Ve bunlar, devrimcilik adına yapılıyorsa, tavrımız daha da sert olacaktır. Devrimci-Gençlik Dergisinin ikinci sayısında "Diyarbakır Dev-Genç" imzasıyla yayınlanan yazıda şöyle deniliyor: "Diyarbakır'da bizden başka kimse belirleyici olamaz, herşeyin hakimi biziz diyenler, eylemin haklılığı ve meşruluğuna bakmadan siyasi faydacılıklarını ön plana koyup eyleme ve eylem kararını alanlara azgınca saldırmışlardır. Mücadelenin yükselmesiyle birlikte ayaklarının altındaki toprağın kaydığını gören oportünist anlayışlar Dev-Genç'i karalamayı ve tasfiye etmeyi önlerine hedef olarak koydular." **Bu sözler "Medyacı"lar için söyleniyor.**

Dev-Genç "**Medyacı**"lara saldırmak istiyor, ama bunu açık yapamadığından olacak ki, "**Medaycı**"lara iftira ederek saldırıyı onların yaptığını yazıyor. Oysa bizler mücadele eden hiçbir çevreye saldırmadık, her koşulda mücadele edenlerle birlikte olduk. Mümkün olduğunca tüm çevrelerle birlikte hareket etmeye çalıştık. Ve kendimizi belirleyici olarak da görmedik. Eylemlerden kaçmadık, kaçanları ise her zaman eleştirdik. Mücadelemizdeki kararlılığı ise pratikte kanıtladık. Bu konuda fazla söz söylemenin bir anlamı yok kanımızca. Çünkü kitle mücadele pratiğimizi iyi biliyor. Başkalarının ayaklarının altındaki toprağın kaymasını ise süreç gösteriyor. Nitekim Dev-Genç'in ayaklarının altındaki toprak kaymaya başlamıştır. Dev-Genç'i saldırganlaştıran yalan ve demagojilere başvurmaya iten ayaklarının altındaki bu toprak kaymasıdır. Bu sancıyı atlatmanın yolunu ise mücadele edenlere saldırmak, karalamak, suçlamak ve kazanılmış mevzilerden pay çıkarmakta görüyorlar. Tüm bunlar kitle nezdinde mahkum olan Dev-Genç'lilerin ayağının altındaki toprağın kaymasını önlemeye yetmeyecektir. Kitle tarafından tecrit olan Dev-Genç "kurtuluşunu" mücadelenin pratiğinde kendini kanıtlıyanları "oportünist, revizyonist" olarak suçlamakta buluyor. Tabiki yalanlar üzerine oturtulmuş bir yaklaşımla. Yazı tümden olaylara çarpıtılmış bir biçimde yaklaşıyor. "**Medyacı**"**lar** kast edilerek "o yaldızlı birlik sözüyle çıkmıştı yola. Bizler birliği parçalayan dar grupçu, sekter insanlar olarak lanse ediliyorduk. İçi boş, ilkesiz, temelsiz, mücadele kaçkınlığına araç olarak kullanılan birliği kabul etmedik." deniliyor.

Evet bizler birliği savunduk ve savunacağız. Dev-Genç gibi dar grupçu, sekter ve faydacı bir yaklaşıma girmeye de gereksinim duymuyoruz. Bu mücadele perspektifimizi kitleye götürmeyeceğiz anlamına gelmez. Mücadelenin ivme kazanması için mücadele eden tüm çevrelerle genel anlamda birlikte hareket edeceğimize inanıyoruz. Birlik anlayışımız ise hiçbir zaman içi boş olmamış, mücadelede doğmuş birlikler, anlayışımızın temel ilkelerini oluşturuyor. Bundan böyle de mücadeleyi temel alacak birliklerin taraftarı olacağız.

Tüm bu yazılanlar pratik gerçekleri yokedemez. Nitekim bunlar Dev-Genç'in kendini savunması için yetmeyince, milliyetçilik kavramını ortaya atıyor. Demagojilerle kendini haklı çıkarmaya çalışıyor. Sözde, "**Medyacı**"**lar** Kürt-Türk ayrımını körükleyip milliyetçilikten medet ummaya çalışmışlar. Tabi ki sorun yine çarpıtılıyor. Çünkü Kürt-Türk ayrımını körükleyip medet umanlar "Medya"cılar değil, Dev-Genç'ti. Devrimcilik adına açıkça oportünizmi körükleyen,

başkalarına iftirada bulunanlar, gerçekleri örtbas etmek için çaba sarfedenler, kendilerini demagojilerle temize çıkartamazlar. İşte bizim karşı çıktığımız, devrimcilik adına yapılan bu safsatalarıdır. Burada şunu da belirtmek istiyoruz: Dev-Genç dargrupçu, sekter anlayışına ulusal sorunu malzeme etme hastalığından vazgeçmelidir.

Diyarbakır Kürt sosyalist öğrenci gençliği mücadelesini yükseltirken çarpık anlayışlarla olan ayrışmasını da netleştiriyor.

16 Mart 1988'de Sömürgeci faşist Saddam rejimi kimyasal silah kullanarak 5 bin Kürt insanını katletti. Tarihe Kürt hiroşiması olarak geçen bu katliamın yıldönümünde Dicle Üniversitesi öğrencileri Saddam'ın portresini yakarak ve Sömürgeci güçler aleyhine solganlar atarak protesto ettiler. Metni okuyan arkadaş şöyle haykırıyordu "Bu katliam, yalnız Halepçe'ye yönelik değil, Kürt halkını topyekün imhaya yöneliktir. Bu, Kürt halkına yönelik sömürgeci güçlerin ilk katliamı da değil. Ve son katliam da olmayacaktır. Kürt halkı yıllardan beri sömürgeci güçlerin nice katliamlarına maruz kaldı. Tüm bunlar Kürt halkının ulusal ve toplumsal mücadelesini yok edemedi ve edemeyecek". Halepçe katliamını protesto amacıyla konulan bu eylem Diyarbakır öğrenci gençlik mücadelesine yeni bir boyut kazandırdı; öğrenci gençlik bu eylemden sonra daha çok mücadeleye sarıldı. Artık süreç hızla gelişiyor, mücadele yükseliyor. Kürt halkının ulusal bayramı olan Newroz da 21 Mart'ta kitlesel bir şekilde kutlandı. Sembolik ateş yakılarak Kürtçe türküler eşliğinde Kürt bayrağı dalgalandırıldı. Halay çekilerek Kürtçe sloganlar atıldı. Newroz'un kutlanması sömürgeci baskıların yoğunlaşmasına neden oldu. Sömürgeciler Newroz'un kitlesel olarak kutlanmasını hazmedemiyorlardı. Nitekim Newroz'un kutlanmasından dolayı 23 öğrenci arkadaş gözaltına alındı. 5 arkadaş ise aranıyordu. Ancak gelişmeler üzerine aranan 5 arkadaşın alınmasından vazgeçildi. Artan baskılara karşı direnmek ve mücadele etmek bir zorunluluk olmuştu. Acilen bir araya gelindi ve eylem zincirleri oluşturuldu. Alınan kararlar gereğince ilkin rektörlük önünde oturma eylemi yapıldı. Gözaltına alınan arkadaşların derhal serbest bırakılması istendi. "Baskılar bizim haklı mücadelemizi yıldıramaz," "haksız gözaltılara son", "arkadaşlarımız serbest bırakılsın" vb. sloganlar atıldı, türküler söylendi. Bir saat oturulduktan sonra rektörle görüşüldü ve dağılındı. Bu eylemden sonra gözaltına öğrencilerden 22'si bırakıldı, biri ise tutuklanıp cezaevine atıldı. Ancak eylemler zinciri bitmiş değildi. Şehir merkezinde yapılması gereken bir yürüyüş eylemi kararı vardı. Bu, şehir merkezinde yapılacak bir nevi ilk eylem olacaktı. Artık öğrenci gençlik mücadelesini alanlara taşımalıydı. Başta Dev-Genç çevresi olmak üzere kimi çevreler alınan karara karşı çıktılar. Çünkü bu eylem "çok riskliydi". "Tutuklanmalar olabilirdi". "Radikalist" geçinenleri korku sarmıştı. O "militanlık" kepinin altındaki korkaklık gün yüzüne çıkıyordu. "Eylemin niteliği değişti" diyorlardı. Nasıl değişti? sorumuza ise "Eylem politik bir nitelik kazanmış" diyorlardı. Oysa o güne kadar yapılan bir çok eylem politik niteliği zaten taşıyordu. Hani siz kitle örgütlerinin "her çalışması doğal olarak politik nitelik kazanır" diyordunuz? Hep politik eylemler diyordunuz? Evet, artık açıkça biz yapamayız noktasına getirdiler. Bu demagojiler yetmedi. Onlara göre tutuklanan arkadaş hakkında DGM hüküm vermişti; buna karşı çıkmak ve eylem yapmak politik bir nitelik taşıyordu. Tüm bunlar aslında eylemden kaçmak için yaratılan bahanelerdi. Alınmış bir eylem kararının böylece tartışılması kitlenin kafasında soru işaretleri yarattı. Bu nedenle yürüyüş yapılamadı. Bunun yerine İnönü caddesinde kitle toplanarak, alkışlar içinde bir basın açıklaması okundu. Diyarbakır öğrenci gençliği baharla birlikte hareketli bir sürece girmiş oluyordu. Artık eylemler ard arda yapılıyor, kitlenin içinde bulunduğu apolitiklik hızla kırılıyordu. Taksim'deki devrimci direnişte sömürgeci faşist güçlerin saldırısı sonucunda katledilen M. Dalcı'yı anmak ve estirilen devlet terörünü teşhir etmek amacıyla 2 Mayıs'ta üniversite kampüsünde bir forum yapıldı. Faşist devlet terörünün çirkef yüzü kitlelere anlatıldı. Dev-Genç'li arkadaşlar her zaman olduğu gibi 2 Mayıs'ta da dargrupçu bir tavır sergilediler. Taksim'deki devlet terörünün duyulması üzerine Üniversitede birşeyler yapmanın acileyeti gündeme getirildi ve hemen karar alınıp kitleye gidildi. Karar Dev-Genç'lilerin dışında alınmıştı. Ancak, eylem saatine doğru bir metin okumak istediklerini söylediler. Zaten bir metin hazırlanmıştı. Dev-Genç'liler metin okuyabilmek için art niyetlice Kürtçe sloganı gündeme getirdiler. Kürtçe slogan atılacaktı, onlar da bunu biliyordu. Gerçekler bu iken dergideki yazıda eylem sahipleniliyor. Aslında art niyetlerini o gün de anlamıştık ve yine de okumalarının daha doğru olacağı kanatine vardık ve böylece iki metin okundu.

Bilindiği gibi 3 Mayıs 1987'de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde sömürgeci faşistlerin sivil uşakları tarafından Kürt halkının yiğit evladı M. Şirin Tekin hunharca katledilmişti. M. Şirin'i yıldönümünde anmak ve mücadelesini yaşatmak uzun süreden beri konuşuluyordu. Ancak, 1 Mayıs'ta Taksim'de estirilen devlet terörü de teşhir edilmeliydi. İki olay da sömürgeci faşist güçler tarfından işlenmişti. Bu nedenle bir bütünlük sağlanmalıydı ki, iki olaydaki vahşetin perde arkasındaki gerçek odaklar teşhir edilebilsin. Böylece 3 Mayıs'ta hem M.Şirin'i hunharca katledenleri ve hem de Taksim'de terör estirenleri lanetlemek, sömürgeci faşizme karşı mücadeleyi boyutlandırmak ve M. Şirin'in mücadelesini yaşatmak amacıyla iki olay dengelenerek 3 Mayıs'ta eylem konuldu, sloganlar atıldı ve "M. Şirin'ler ölmez" "faşist katillerden hesap sorulacak". "katliamlarla halklar yok edilmez" yazılı 3 tane döviz taşındı. M. Şirin'i geçmişte tanıyan ve arkadaşı olan bir öğrenci hem M.Şirin'i katledenlerin hem de Taksim'deki terörün odaklarının aynı güçler olduğunu; belirterek dün Van'da sivil faşist uşaklarca yapılan cinayet, bugün Taksim'de bizzat faşist devlet tarafından işleniyor, dedi. Kitle, belirlenen 8 sloganı haykırarak, katillerden hesap soracağını belirterek eylemi bitiriyordu.

Öğrenci gençlik, faşizmin Taksim'deki vahşetine karşı yeni eylemlerin gerekliliğinden hareketle bir araya geldi.

Tatil dolayısıyla yeni eylemler konulamadı. Tatil sonrasında eylemlilik süreci tekrar ele alınacaktı. Tavrımız daha güçlü eylemler konulması yönündeydi. Fakat Dev-Genç dar gurupçu, sekter davranarak tüm çevrelerin dışında karar aldı. Aldığı kararı kitleye götürürken, tüm çevrelerce alındığını söyledi. Diğer çevrelerle birlikte kararın bu şekilde lanse edilmemesi gerektiğini, aksi durumda gerçekleri kitleye götüreceğimizi ve kitlenin yalanlarla eyleme sürüklenmesine seyirci kalamıyacağımızı söyledik. Kitleye karar yanlış aktırılmaya devam edildi. Bir sürü de aslı olmayan ama kitleyi olumsuz yönde etkileyen safsatalar çıkartıldı. Bunun üzerine kitle toplantıları yaptık. Kitle toplantılarından hep kaçmaya çalıştılar. Ama kitlenin dayatmasıyla gelmek zorunda kaldılar. Kitle toplantıları gerçeklerin berraklaşmasını sağladı. Böylece kitle Dev-Genç'lilerin iki yüzlülüğünü anladı ve eylemlere katılmadı. Aslında biz de eylem taraftarıydık. Ama öyle pervasızca kitlenin aldatılması karşısında, gerçeklerin bilince çıkması gerekliliği bizde temel inanç oldu ve önerilerimizi şöyle belirledik: Birincisi; bir çevrenin aldığı karar kitleye genelin kararı olarak yansıtılmamalı idi. Bu durumda kararı doğru bulursak katılacağımızı doğru bulmasak katılmıyacağımızı söyledik. İkincisi; eylemliliği savunan tüm çevreler bir araya gelerek karar alınmalıydı. Ancak Dev-Genç iki öneriye de yanaşmadı. Çünkü bu iki öneri ile tüm maskeler ortaya çıkıyordu. Onlar yalanlarla kitleyi sürükliyeceklerini zanettiler. Ama yanıldılar. Tüm demagojiler para etmedi. 15 kişilik bir grupla cılız eylemler koydular. Bu süreçte Dev-Genç demagojiler yapmaktan da geri kalmadı. Kürt Türk ayrımını körüklemek, başkalarını karalamak, kişisel suçlamalarda bulunmak vb. yapmaktan da geri kalmıyordu. Ancak yalancıların maskeleri çabuk düşürülüyordu. Böylece Dev-Genç'in medet umduğu yalan ve demagojiler de kendisini girdiği çıkmazdan kurtaramadı. Nitekim tek başına yaptığı eylemlerin cılızlığı bunun somut kanıtıdır. Tüm bunlar yaşanırken polisin baskısı da artıyordu. Şehirde asılan bir pankart gerekçe gösterilerek, sekiz arkadaş gözaltına alındı. Gözaltında ise pankart yerine Newroz eylemi ile diğer eylemler soruldu. Arkasından kız yurdu önünde yapılan oturma eyleminde polis acımasızca kitleye saldırdı, iki lise öğrencisi (eylem saatinde oradan geçiyorlar) arkadaş gözaltına alındı. Gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılması amacıyla rektörlük önünde oturma eylemi, sonra ertesinde şehir merkezinde yürüyüş kararı alındı. Eyleme bir saat kala Dev-Genç yaygara çıkarttı: "Eylemin niteliği değişmiş, rektör gözaltına alınanların serbest bırakılacağına dair güvence verdi." şeklindeki açıklamalarla eylemi kösteklemeye çalıştılar. Fakat bu safsatalar eylemin yapılmasını engelleyemedi. Kitle kararlıydı, eylemin her halukarda yapılacağını, cesaret etmeyip korkanların gelmeyebileceği belirtilerek ve tüm yaygaralara rağmen, belirlenen satte yürüyüşe geçildi. Yürüyüş bitirilmek üzereyken polis joplarla kitleye saldırdı. Polisin saldırısına kitle daha kararlıca karşılık verdi. Ancak, polisin artan vahşeti karşısında yürüyüş kitlesi sloganlar atarak dağıldı. Eylem dağılmayla bitmeyip, ara sokaklarda da sürdürüldü. Bu eylemde polisin saldırısına uğrayıp gözaltına alınan 5 arkadaş oldu. Kanımızca Dev -Genç'in bu eylemin pratiğinden öğreneceği çok şey var. Ama ne yazı ki, ders alacağı yerde eylemi sahiplenmeye çalışıyor. Bir taraftan eylem kırıcılığı yapacaksın, diğer taraftan sahipleneceksin. İşte lafazanlık buna denir. Pikniğe gidildi deniliyor. Oysa pikniğe gitmediğimizi çok iyi biliyorlar. Ve eyleme katılmayıp, pikniğe gidenlere en sert eleştirilerin bizden gittiğini de çok iyi biliyorlar. Her zaman olduğu gibi bu yürüyüş eyleminde de gerek "sol" sekterizme ve gerekse sağ anlayışlara karşı tavrımız açık ve netti. Bu iki anlayışa karşı, ayrımımızı pratikte de açıkça belirttik. Ve iki anlayışın içinde bulunduğu zaaflıkları tasvip etmediğimizi ve yaklaşımlarımızın farklılığını ortaya koyduk. Ama, ne yazık ki bunlar tümden inkar ediliyor ve açıkça iftira ediyorlar. Belirtilmesi gereken diğer bir husus ise, pikniğe gidenlerden de bir kısmının gelip yürüyüşe katılmalarıdır. Eğer, Dev-Genç eylemdeki kitleye iyi bakabilseydi, gerçeği görebilirdi.

Şimdi de meşhur teslimiyet dilekçesini ele alalım. Bir açlık grevi sonrasında "radikal" bazı arkadaşlar (!), pişmanlık, afetme, içerikli bir dilekçeyi Hukuk Fakültesi dekanına verdiler. Mektubu yazanlara bu dilekçeyi hatırlamalarını salık veriyoruz. Eğer birazcık gerçekçi bir bakışları varsa bir daha mücadele edenleri karalama gafletine girmezler ve yalanlarla eylemleri sahipleme gibi bir hata işlemezler. Ama görünen o ki hala yüzleri kızarmış değil. Pişmanlık içeren tutumlarını, başkalarını suçluyarak örteceklerine inanıyorlar. Oysa Diyarbakır'daki kitlenin büyük bir kesimi bu pişmanlık dilekçesini çok iyi biliyor. Gerçeklere siyah perde çekmek ve pişmanlıkları devrimci direniş olarak gösterme çabaları hiç bir zaman kimseye yaramayacak. Ve kimse tutarsızlıklarına kılıf giydirerek kitleyi aldatamaz. Biz her zaman teslimiyetlerin karşısında olacağız. Ayrıca, yazılan yazıda bu pişmanlık dilekçesine yer vermemek ve sürekli karalama mantığı, teslimiyetçileri saklayamaz. Yazıda "arkadaşların bu tavırları devam ederse, çok yakın bir tarihte polis, okulları terkedecek, yerlerini bu arkadaşlara bırakacaklardır" denilerek polislikle suçlanılıyor, tüm çevreler. Biz bu suçlamayı bir gaflet olarak değerlendiriyoruz ve devrimci anlayışla bağdaştırmıyoruz. Aynı zamanda bu suçlamayı yapanlara; ikiyüzlülük ve sahtekarlıkla denk düşen böyle çirkefce karalama mantığının sahiplerine, altından kalkamayacağınız suçlamalarla, çarpık anlayışlarınızı gizlemeye kalkışmayın diyoruz. Umarız ki bir daha böyle bir gaflet işlenmez. Ancak biz böyle bir tavrı ve teslimiyetçi çıkışları her zaman ve her halukarda teşhir etmek için çalışmaktan ve devrimci mücadeleyi yükseklerde tutmaktan da geri kalmıyacağız. İşte şimdi soruyoruz: Bu çarpık tutumlar ve gafletlerle mi mücadelenin önünü açıyorsunuz? Ve devrimci direniş dediğiniz bu teslimiyet

dilekçesi ve bu polislikle suçlama gafleti mi? Bizim böyle bir anlayışımız yok, mücadele etme anlayışımız var. Biz teslimiyetin değil, direnişin gerekliliğine inanıyoruz. Ve bu pişmanlık dilekçesinde mücadeleyi sekteye uğratma çabasını görüyoruz. Eğer Dev-Genç'li arkadaşların yüzü kızarırsa çarpıtmalarla bir daha eylemlere sahip çıkma ve başkalarını polislikle suçlama gibi bir gaflete girmemeleri gerekir. Ve böyle davranmaktan vazgeçmelidirler. Mücadele edenlere de oturdukları yerden saldırıp durmasınlar. Çünkü saldırsalar da tutturamayacaklar. Şimdi yazılan yazıdaki bir başka gafleti ele alalım. "Medya'cılar daha da ileri gidilerek olay İstanbul'un sorunu, biz doğuluyuz bizi ilgilendirmez" deniliyor. Her şeyden önce söylenenler yanlış aktarılmıştır: Söz şöyle idi: "İstanbul'da yağmur yağsa, burada şemsiye açılacak" biçimindeydi. Aslında bu sözle anlatılmak istenen çok şey vardı. Çünkü Dev-Gençli arkadaşlar burunlarının dibindeki sorunları görmeyecek kadar acizlerken, İstanbul'da bir sorun oldu mu, hemen harekete geçiyorlardı. Bu tavırsızlığın ta kendisiydi. İşte bu sakat anlayışı sergilemek amacıyla bu söz söyleniliyordu. İkincisi; bu söz salt "Medya"cılar değil, Diyarbakır'daki tüm öğrenci kitlesi tarafından kullanılıyordu. Dev-Genç çarpıtmalarla, demagojilerle ve iftiralarla saldırı mekanizmasını geliştirmeye çalışıyor.Yer yer bunları da aşarak "argo" sözcükler kullanmaktan da geri kalmıyor. Edinen amaç karalamak olduğu için gerçek olup olmadığına bakılmaksızın sorumluluğunu görmeden rastgele atıp tutuyor. Burjuva politikacılarının yaptığı gibi "çamur at, tutmazsa izi kalır" anlayışından hareketle, pervasızca Kürt sosyalistlerine ve enternasyonalist anlayışlarına dil uzatılıyor. İşte bu kadarı devrimci anlayışa yakışmaz,. sahtekarlığın ta kendisidir. Bizler her zaman enternasyonalist anlayışı gündemleştirdik. Her zaman sosyalist bir perspektifle soruna yaklaştık. Genel bakışımız bu iken, hertürlü milliyetçi, şovenist, oportünist ve sosyal-şoven tutumlara karşı amansızca mücadele ettik. Bu mücadelemiz sürekliliğini koruyacaktır. Bu anlayışımız bazılarının gerçek yüzlerini, onların çarpık anlayışlarını açığa çıkardı. İşte saldırının asıl kayanağı buradan geliyor. Sonuç olarak şunu demek istiyoruz: Devrimci ahlakın belli normları vardır. Devrimciliğin bilimselliği gerektirdiği inancındayız. Dev-Genç'li arkadaşları da yaptıkları bu tür gafletlerden vazgeçip, devrimci ahlaka saygılı olmaya çağırıyoruz. Ancak bu şekilde bazı noktalarda birlikte hareket etme ortamı doğabilir. Ayrıca, bilinmelidir ki, devrimcilik adına yapılan ikiyüzlülüklere, polislik vb. suçlamalara karşı mücadelemiz kararlı bir şekilde sürecektir.

Dicle Üniversitesi'nden
Bir Grup Medya Güneşi Okuru

Suriye Kürt Sol Partisi Genel Sekreteri İsmet Seyda Aramızdan Ayrıldı

Suriye Kürt Sol Partisi Genel Sekreteri İsmet Fethullah Kasım (İsmet Seyda) 6 Eylül günü yakalandığı böbrek yetmezliği hastalığına yenik düşerek Halep şehrinde yaşama gözlerini yumdu. İsmet Seyda'nın cenazesi aynı gün Kamışlo'ya getirilerek büyük bir halk kitlesinin katılımıyla Amud nahiyesinde toprağa verildi.

İsmet Seyda 1944 yılında Tirbesipiya bağlı Sihe köyünde yurtsever ve dindar bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Daha çocuk denecek yaşta Kürt halkının kurtuluş savaşımı saflarına katılır ve 1958 yılında Suriye Kürdistan Demokrat Partisi'ne üye olur. 1965 yılında bu parti ikiye bölünür ve Suriye Kürt Demokrat Partisi-Sol adıyla bir parti kurulur, İsmet Seyda da bu parti içinde yer alır. 1969 yılında Parti'nin 2. Kongresi'nde Merkez Komitesi üyeliğine ve 3. Kongre'de de (1937) Polit Büro üyeliğine seçilir. 1975 yılında partinin ismi tekrar değişerek Suriye Kürt Sol Partisi olur ve İsmet Seyda da genel sekreterliğe getirilir.

1970 ve 1971 yıllarında üç kez Güney Kürdistan'a giderek bu parçada sürdürülen özgürlük savaşına katılır.

Kürt halkının birliği başarının ilk güvencesidir diyen İsmet Seyda, gece gündüz demeden Kürt halkının özgürlüğü ve mutluluğu için çalıştı.Halk arasında alçak gönüllülüğüyle tanınan İ. Seyda, halka olan inancını şiirleriyle de dile getirmiştir. Şiirleri; Seid Yusuf, Seid Rezani ve Şevger tarafından bestelenmiş, ayrıca bir şiir kitapçığı da yakın bir dönemde yayınlanacaktır.

Medya Güneşi olarak İsmet Seyda'nın ani ölümünden duyduğumuz üzüntüyü belirtir; Suriye Kürt Sol Partisi üye ve taraftarları ile tüm halkımızın başı sağolsun diyoruz.

Not: İsmet Seyda ile ölümünden bir kaç ay önce, Ortadoğu muhabirimiz Ahmed Cemal'in yapmış olduğu söyleşiyi önümüzdeki sayı yayınlayacağız.

Medya Güneşi Dergisi'ne

22 Ağustos 1989 günü Kozluk'ta aşiretler arasında olay olmuş ve bu olay derginizin 11.sayısında "Kozluk devrimci-demokratları adına Binevş Yılmaz" imzasıyla yayınlanan bir haber-yazıda, bazı gerçekler gözardı edilerek gerici bir aşiret ile ilerici, yurtsever, devrimci demokratlar arasında cereyan eden bir olay gibi gösterilmiştir.

"Kozluk devrimci demokratları adına Binevş Yılmaz" imzasıyla yayınlanan yazının ülkemizdeki gerçekleri göremeyişi onu olayı bu şekilde ele almaya itmiştir. Aşiretler arasında oluşan bir olayı bu şekilde yorumlamak insanlarımız açısından çok acıdır. Medya Güneşi'nin yayımından bu yana izlemiş olduğu kitlelerin aydınlanması, bilinçlenmenin sağlanması ve halkımızın daha duyarlı hale getirilmesi görevinde başarılar diler. Daha duyarlı olunmasını isteriz.

Şehmus BAHÇIVAN- KOZLUK

GÜNEŞ BALÇIKLA SIVANMAZ

Cemil CEVHER

Medya Güneşi'nin 10.sayısında yayımlanan "Yerel Seçim Sonuçları, Olası Erken Genel Seçimler ve Sosyalist Yaklaşım" başlıklı yazımla ilgili olarak, Diyarbakır DSP belediye başkan adayı Hüseyin Tayfun "dolaylı ya da dolaysız olarak kendisine de bazı eleştiriler yöneltildiği gerekçesiyle" konuya ilişkin bir açıklamayı Medya Güneşi'ne göndermiş ve bu açıklama derginin 11. sayısında yayımlanmıştı.

Hüseyin Tayfun (H.T)'un açıklamasını ele almadan önce bir-iki noktaya değinmek istiyorum. H.T. "eleştiriye cevap" adı altında, asıl eleştirdiğim tutumlara hemen hemen hiç değinmeden, dikkatleri dağıtarak konuyla pek ilgisi olmayan açıklamalarda bulumaktadır. Böylece içine girdiği yanlışlığı örtbas edip özeleştiri vermekten kaçınmakta ve bir çok ilerici yurtsever insanı yersizce karalama girişimlerinde bulunarak kendisini aklamaya çalışmaktadır. Yani H.T "gerçekliği ortaya çıkarmak" için yanlış bir yöntem uygulamaktadır. Eğer bir kişi kendisine haksız olarak bazı eleştirilerin yöneltildiği inancındaysa, bu eleştirileri çürütmenin yolu, olayı esas halkasından yakalayıp açıklığa kavuşturmaktan geçer, başkalarına çamur atmaktan değil. Ayrıca yazımda sadece H.T'ye değil, bir çok kişi ve çevreye çeşitli eleştiriler götürmüştüm; bu eleştirilerimin dayandığı esas temel, tek tek kişi ve yapılanmalar hakkındaki kişisel düşünce ve önyargılarım değil, seçimlerde konulması gereken doğru tutuma ilişkindi. Daha açık bir deyimle sözkonusu çevrelere seçimlerde koymaları gereken doğru tutum yerine, yanlış olduğunu düşündüğüm farklı tavırlar sergiledikleri için eleştirilerde bulundum. DSP-H.T'ye ilişkin getirdiğim eleştirilere geçmeden önce, yazımda yer alan ana fikirleri temel hatlarıyla hatırlatmakta yarar görüyorum.

Bilindiği gibi daha önceki yazımda, öz olarak, seçimlerde sömürgeci burjuva partilerine oy verilmemesini ve bağımsız sosyalist, devrimci, yurtsever insanların desteklenerek, burjuva partilerinde çalışan ilerici, yurtsever insanların buralardan çekilip bağımsız adaylık için ikna edilmeleri gerektiğini; aksi taktirde burjuva partilerinden aday olmuş yurtsever insanlara da oy verilmemesinin sosyalist yaklaşımı netleştirdiğini dile getirmiştim.

İşte bu düşüncelerimden hareketle, yazımda bu doğrultuda hareket etmeyen kişi, kuruluş ve yapılanmaları (kimilerini isim vererek, kimileriniyse isim vermeden) içine girdikleri yanlış tutumların boyutu ölçüsünde ayırım gözetmeksizin eleştirdim. Bu eleştirilerimi, Diyarbakır yerel seçimlerine ilişkin olarak yaptığım değerlendirmelerle ayrıca somutlamış oldum. Bütün bunları bir daha teker teker ele alma gereğini görmüyorum.

Şimdi H.T'nin yaptığı açıklamayla ilgili bir kaç noktaya değinelim:

"Seçimi kazanmak için iki yüzlü bir politika izlediğimizden söz edilmektedir" dedikten sonra "gençliğinin en verimli çağında fraksiyon ve grup farkı gözetmeksizin" yaptığı çalışmaları örnek gösterip "iki yüzlü olmadığını" kanıtlamaya çalışıyor, H.T.

Ben iki yüzlü politikalara değinirken genel olarak burjuva partilerinin ve bu arada DSP'nin Kürt halkına ve örgütlü yurtsever, devrimci güçlerine karşı sergilediği düşmanca tutumlarından hareket ettim. Burada önemli alan tek tek adayların kişisel özellikleri veya niyetleri değil, aday oldukları partinin resmi politikaları ve adayların da isteyerek ya da istemeyerek bu politikaların bir uzantısı ve uygulayıcıları haline gelerek söz konusu partilerin gerçek yüzlerinin saklanmasında bir etken olmalarıdır. Ecevit'in görüşlerinde somutlaşan, DSP'nin Kürtleri değerlendirme tarzına bakıldığında söylediklerim daha iyi anlaşılacaktır.

Ecevit eylül ayında Milliyet Gazetesi'ne yaptığı açıklamada, "Kürtler'in Türkiye'de bir azınlık gibi, ayrı bir halk gibi, hele son zamanlarda bazı çevrelerin kullandığı deyimle, ayrı bir 'ulus' gibi görme ve gösterme"nin yanlış olduğunu ve Kürtler'in "Türk ulusunun bir parçası" olduklarını belirterek, "Ne Mutlu Türküm Diyene" diyor.

Peki acaba H.T. seçim propagandaları sırasında adaylığını koyduğu partinin ve genel başkanının bu Kürt düşmanı, ırkçı, şoven politikalarını deşifre edip eleştirebildi mi? Halkımızı, sömürgeci burjuvazinin şovenist, asimlasyoncu tutumları karşısında, duyarlı kılmak için çaba sarfetti mi? Hayır. Aksine şöyle diyor: "Seçim kampanyası sırasında Kürt halkının sorunlarıyla ilgili olarak fazlaca bir söz söylemiş değilim... O zaman seçim propagandaları esnasında söylediklerimizi niçin büyütüyorsunuz?"

H.T burada bir yurtseverin ilk başta yapması gereken temel bir görevi yerine getirmediğini açıkça itiraf ediyor. İkincisi, ben eleştiri getirirken ne diğer burjuva partilerinden adaylığını koyan kişilerin ne de H.T'nin seçim kampanyası sırasında Kürt halkının sorunlarıyla ilgili çok şey söylediklerini belirtmiş değilim. Ben "RP, DSP, SHP gibi burjuva partileri adaylarının bile seçimi kazanmanın yolunun Kürt halkının sorunlarını dile getirmekten geçtiğini görerek seçim propagandalarında bu sorunu işleyip iki yüzlü bir politika izlediklerini" belirtim. H.T'nin de sözkonusu sorunla ilgili "fazla bir şey söylemiş değilim" diyerek itirafta bulunduğu gibi, bu adaylar halkımızın sorunlarıyla gerçek anlamda ilgilenmediler. Sadece "gözboyayıcı" söylevlerle yetinerek oy kapmaya çalıştılar.

H.T "kitleler nezdinde itibar ve popülarite kazandığım iddiasında değilim, ancak böylesi bir ortam doğmuşsa, halkımı ve topraklarımı sevmemden ve buna paralel hizmetimden olmuştur" diyor. Halkını ve topraklarını seven bir insan, kendi halkının, ulusunun varlığını ve kendi kaderini tayin hakkını reddeden ve bu doğrultuda

mücadele verenlere karşı izlenen şoven sömürgeci politikalarda burjuvazinin diğer kesimleriyle kıyasıya bir yarışa giren Ecevit'in partisi DSP'ye hangi maksatlarla girmiş olabilir? H.T bu soruya "halkımızın çıkarları için" diye cevap veriyorsa bence hem kendisini hem de halkımızı aldatıyor. Çünkü halkımızın çıkarları liberal burjuvazinin önyargılarıyla beslenmekten değil bu önyargıların ve fikirlerin etkisinden kurtulmakta yatar; halkımızın çıkarları, temel sorunlarından hiç birini çözümleyemeyecek düzen içi restorasyonlarda değil, devrim mücadelesinde ve onun bir parçası olarak demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi sonucu elde edilen kazanımlarda yatar. Kısacası H.T ne kadar iyi niyetli olursa olsun, sömürgeci burjuvazinin kuyrukçuluğunu yaparak, onun şoven anlayışıyla halkımızın kafasını bulandırarak Kürt halkının sorunlarıyla —kendi deyimiyle "az da olsa"— ilgileniyorsa bu tutarsız ve sonuçta iki yüzlü bir politikadır. Bundan kurtulmanın biricik yolu da, burjuva partilerinden ayrışmaktan geçer.

H.T "Ben 24 Ocak 1989'da DSP'den aday olmak için başvurdum. Bu partiden adaylık ertesi gün son buluyordu. Bu tarihten sonra karşıma bağımsız aday çıkarıldı. Aday olduğum tarihe kadar beklemedim, yani müracaat edebilir sürenin sonuna kadar beklememin sebebi, belki yukarıda sıraladığım nitelikteki biri bağımsız aday olur diye bekledim" demektedir. H.T olayları sürekli bireysel olarak ele alıp kişisel sürtüşmelere sokmaya çalışıyor. Herhangi bir anlayış ve prensipten uzak davranıyor. Sorunları kavramakta zorluk çekmesinin esas sebeplerinden biri de bu olsa gerek. Bağımsız aday H.T'nin değil, sömürgeci burjuva partilerinin karşısına çıkartıldı. Ancak kendisi de bu partilerden birinde adaylığını koyduğu için doğal olarak onunla da karşı karşıya kalınıyor. Ayrıca "son gün"e kadar beklemiş olabilir, ama buna rağmen ülkedeki devrimci ve yurtsever güçlerin büyük bir kesiminin üstünde anlaştıkları bir aday bağımsız olarak ortaya çıkarılıyorsa, yurtseverlere düşen görev —bütün eksikliklerine rağmen— bu adayın desteklenmesidir. Bu durumda "istenilen nitelikte" bir aday olmasa bile, H.T'in de halkımızın genel çıkarları için "kişisel hırs hesap ve emellerini" bırakarak DSP'den aday olmaktan vazgeçmesi ve bağımsız adayı desteklemesi gerekiyordu. Ancak H.T açıklamasında "kişisel hırsımız, hesabımız emelimiz yoktur" dediği halde, pratikteki davranışlarıyla tam tersi bir tutum sergiledi. Bu tutuma kılıf hazırlamak için de şunları söylüyor: "maksatlarını ve kapasitelerini bildiğim kişilerin peşine düşerek, belli bir senaryoya göre oynanan oyunun figüranı olmak zorunda değilim". H.T'nin "maksadını ve kapasitelerini" bildiği kişilerin amacı, "kendi senaryolarına" figüranlar bulup aday olarak öne sürmek değil, sömürgeci burjuva partilerine karşı bağımsız bir tavır geliştirmek ve buna uygun bir aday tespit etmekti. Ancak H.T. "kapasiteleri düşük" kişilerin "figüranı" olmayı gururuna yedirememiş olacak ki, "iyi maksatlı" ve "yüksek kapasiteli" burjuvaların figüranı olmayı tercih etmiştir. "Ben şimdiye kadar hiç kimsenin adamı olmadım" demagojisiyle buruva partileri için oynadığı figüranlık rolünü ve son olarak yaptığı "karaoğlancılık"ı gözlerden uzak tutmaya çalışıyor.

Değineceğim bir diğer nokta da, H. T'nun bağımsız aday ve "çevresindekilere" yönelik söyledikleridir. Açıklamasından bir iki pasaj aktararak sorunu değerlendirelim:

"Aslında bağımsız adayın seçim kampanyasında da söylenmiş önemli birşey olmamıştır. Halkımızın duyguları sömürülmüştür. Daha önce çalınmalarında ürkekçe davranılan birkaç kaset çalınmıştır. 'Adayımız seçilmezse, hapse girecek, mahkum olacak' türünden, burjuva partilerinin bile tenezül etmedikleri fırsatçılıklar yapılmıştır. Genç kızlarımıza ve kadınlarımıza gece yarılarından sonra bile, uyuyan halkımızın kapıları çılanarak 'yalnız biz Kürt'üz, bizim adayımıza oy veriniz' yalan ve demagojisiyle herkes düşman sayılmıştır."

Aktardığım bu pasajada H.T sadece bağımsız adayın ajatasyon ve propagandadaki eksikliklerini eleştirmiyor. Sorunu "bağımsız adayın seçim kampanyası" bağlamında genelleştirerek, eleştiri sınırlarını aşıp çok ciddi suçlama ve karalamalara girişmektedir. Bağımsız adayın seçim kampanyası sırasında yapılan hata ve eksiklikler bir yana ki geçen yazımda bunlara değinmiş ve tekrarlanmaması için dikkat edilmesi gereken noktalar ve alınması gereken önlemler konusunda görüşlerimi belirtimiştim) halkımızın her kesiminden yüzlerce insan kadını-erkeği, yaşlısı-genciyle birlikte, 12 Eylül'den sonra denilebilir ki, ilk defa bu kadar kitlesel olarak ortak hareket ederek, suskunluğu kırıp devrimci mücadeleye ve ulusal demokratik güçlerin birliğine duyduğu özlemi dile getirdi. Kimisi meydanlarda haykırarak, kimisi kahve-kahve dolaşıp yaptığı konuşmalarla, kimisi de ev-ev, sokak-sokak dolaşarak ajitasyon ve propaganda faliyeti göstererek üzerlerine düşen görevi layıkıyla yerine getirmeye çalıştı. Kampanya konuşmaları sırasında belki söylenmesi gereken veya söylenebilecek herşey söylenmedi; ama bundan hareketle H.T'nin yaptığı gibi "söylenmiş önemli bir şey olmamıştır" deyip dudak bükmek de anlamsızdır. Propaganda faaliyetleri eksik olmasına rağmen halkımızın ulusal ve toplumsal bilincini kavrayıp, kendi özgücüne, devrime ve devrimci mücadeleye olan inancını pekiştirerek zaferin ancak bütün sosyalist ve diğer devrimci-demokratik güçlerin birleşik bir güç halinde hareket etmeleriyle elde edilebileceği düşüncesini yerleştirmede önemli bir rol oynamıştır. Çalınan Kürtçe kasetler ve yapılan Kürtçe konuşmalar dilimiz üzerindeki yasakları büyük bir oranda aşındırmıştır. Bugün özellikle Diyarbakır'da bir çok insan evde, kahvede, arabada hiç çekenmeden Kürtçe kasetler çalabiliyorsa, bunda kampanyadaki çalışmaların büyük bir rolü var.

H.T. büyük fedakarlıklarla çaba sarfeden kadın ve kızlarımızın propaganda kampanyasını da çarpıtarak karalamaktadır. Kadınlarımız-kızlarımız hiçbir zaman H.T'nun iddia ettiği şekilde bir antipropaganda yapmamışlardır. Onlar gecelerini gündüzlerine kataraktan hiçbir özveriden kaçınmadan çalışmışlarsa —sanki gece propaganda yapmak ayıp ve yanlış bir şeymiş gibi— "gece yarılarından sonra bile..." diyerek onları ayıplamak değil tam tersine saygı duymak ve bu çabaya değer vermek gerekir. Kadınların içinde yer almayacağı hiçbir çalışma istenen verimi veremez. Seçimlerde 24.000'e varan bir oranda oy alınabilmişse, bunda onların azımsanmayacak bir katkıları olduğunu hiç bir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız...

H.T'nun mektubundan bir aktarma daha yapalım: "Diyarbakır'da bağımsız adayın çevresinde olan önde kişilerin hemen hepsini tanıyoruz. Klasik bir deyimle

çoğunun 'cemaziyelevvellerini' biliyoruz, buna adayın kendisi de dahildir. Bunlar seçim sırasında Kürtçe konuşmakla övüneceklerine, yargılanırlarken mahkemeler huzurunda kanaatlerini söyleselerdi. Çoğunun vekilliğini yaptık. Mahkemeler huzurunda sus-pus duranların, havalar düzeldikten sonra çektikleri nutuklarla bizden daha samimi bir şekilde Kürt halkının sorunlarına yaklaştıklarına kimi inandırabilirsiniz... Düşünce ve görüşlerini mahkeme huzurunda saklayanların, tahliye olduktan sonra, eyyam değiştikten sonra seçim kampanyasında üç-beş laf Kürtçe konuşmuş olmaları, onları bizden samimi saymak için yeterli mi?"

H.T. bağımsız aday dahil, propaganda faaliyetlerini sürdüren kişilerin "geçmişlerini" bildiğini söylüyor; ben bilmiyorum. Sözkonusu kişilerin ne cezaevlerinde ne de mahkemelerde nasıl bir tavır koyduklarını da bilmiyorum. Bu insanlardan bazıları, bir devrimciye yaraşır bir tavır koymamış olabilirler, ancak —varsa onların olumsuz tutumları— bunlar gözardı edilmemek kaydıyla, seçim çalışmalarında, dilimiz Kürtçe üzerindeki yasakların pratikte aşındırılıp kırılması amacıyla yaptıkları Kürtçe konuşmalar ve ayrıca yapılan propaganda çalışmaları küçümsenip bir köşeye atılamaz. Çünkü H.T'nin sandığının aksine "eyyam" henüz değişmemiştir. Ortam güllük gülistanlık değildir. İnsanlarımız hala "sorgusuz-sualsiz" güpegündüz köy meydanlarında işkenceye tabi tutulup kurşuna dizilebilmektedir; hala vücutları diri diri baltalarla parçalanıp öldürülebilmekte ve cesetleri yakılıp kimsenin bilmediği yerlere gömülebilmektedir; insanlarımız hala resmi veya gayri resmi yollarla sürgün edilebilmektedirler; T.C devleti sınırları içinde hala düşünce özgürlüğü yok ve hala yüzlerce binlerce insan düşüncelerinden ötürü ya cezaevlerinde beklemekte ya da mahkemelerde yargılanmaktadırlar. Seçimler "demokratik bir ortam"da değil, halkımızın en karanlık dönemlerinden birini yaşadığı bir süreçte ve sömürge valiliğinin sultası altında yapılmıştır. Kampanyaya katılanlar binbir tehlikeyi göze alarak çalışmalarını yürüttüler ve buna rağmen geri adım atmayıp devrimci bir politika temelinde devrimci bir propaganda yaptılar. Fakat, bütün bunlara karşın, bir burjuva partisinin şemsiyesine sığınan H.T. bunları gözardı ederek "biz bunların cemaziyelevvellerini biliyoruz" deyip onların çalışmalarını küçümsemekte ve dahası karalamaktadır.

Şimdi de H.T"nin "gençliğinin en güzel yıllarını adayarak vatanımız ve milletimiz için yaptığı değerli çalışmalara" değinelim. H.T bir burjuva partisi olan SHP içindeki çalışmalarını allandıra balandıra anlatıyor; öyle ki bu yaptıklarına inanmıyacağımızı düşünmüş olacak ki, şahitler gösteriyor! SHP içerisinde yaptığı faaliyetlerin "önemlilik" derecesi bir yana, ben burjuva partilerinde çalışmanın kendisine karşıyım. Önceki yazımda burjuva partilerinde çalışmanın ve onun adına aday olmanın halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde yarattığı olumsuz etkilere temel hatlarıyla değinmiştim. H.T'nin bu yazımı okumuş olduğu halde SHP'deki çalışmalarını bir övünç kaynağı olarak yansıtması yazdıklarımdan hiç birşey anlamamış olduğunu gösteriyor.

Ayrıca H.T'nin "yurtseverlik kimsenin tekelinde değlidir. Bize göre ne bağımsız aday olmakla Kürt olunabilinir, ne de bir partiden aday olmak 'Kürtlük'ten ihraç için yeterli sayılmaz" dedikten sonra, bağımsız aday için propaganda yapanları "bizi desteklemiyenler Kürt değildir, yalnız biz Kürtüz" demekle suçlamaktadır. Dolaylı yönden bu suçlamayı bana da yöneltmektedir.

Yurtseverliğin kimsenin tekelinde olmadığı doğrudur ve bir burjuva partisinde çalışmak her zaman için "Kürtlük"ten ve yurtseverlikten ihraç için yeterli bir sebep değlidir. Ben zaten bu türden adayları değerlendirirken şunları belirtmiştim "... bu insanlarımızı burjuva partilerinden ayrıştırmak önemli bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Bu insanların ilerici, yurtsever olmaları, oyları onlara vermemiz için yeterli bir şart değildir. Bu nedenle de oylar devrimci, yurtsever güçlerin gösterecekleri bağımsız adaylara verilmelidir". Görüldüğü gibi ben, burjuva partilerinden adaylığını koyan yurtsever kişileri "Kürtlük"ten ihraç etmiyorum. Sadece tutumlarının halkımızın gerçek çıkarlarıyla bağdaşmadığını ve bu sebeple de onları ikna edip bu partilerden koparmak gerektiğini, aksi taktirde kendilerine oy verilmemesi gerektiğini belirtiyorum. Diyarbakır'da da H.T'nun belirttiği şekilde bir propagandanın yapıldığına şahit olmadım ve işitmedim.

H.T'nun yanıldığı bir noktaya daha değinelim: Avukat H. T. kendisini frenleyemeyerek bu sefer de yerel seçimlerde yanlış bir politika izleyen "Özgür Gelecek" avukatlığına soyunuyor. Bağımsız adayların çıkarılıp desteklenmesi bağımsız bir politikanın ürünüdür, yoksa "kazanma şansı" ile ilgili değildir. Tabii ki seçimlere gidilirken kazanmak için bütün çabalarımızı sarf etmeliyiz; —ki ancak bu şekilde belediye ve parlementonun sağlayacağı bazı olanaklardan faydalanabiliriz— ancak asıl amacın kazanmak değil, kitlelere ulusal ve toplumsal bir bilinç verip, örgütlenmelerini sağlamak ve bu temelde onları devrimci mücadeleye kanalize etmek olmalıdır.

H.T "sizin gibi düşünenlerin, Siirt'de, Mardin'de, Hakkari'de değil de sadece Diyarbakır'da bağımsız aday çıkarması ve desteklemesi kazanma şansı ile olaya baktığını göstermiyor mu?" diye soruyor.

Kuşkusuz bağımsız bir politik çizginin sağlıklı bir şekilde yaşama geçmesi için sadece Diyarbakır'da değil, ülkemizin bütün il ve ilçelerinde kazanma şansının olup olmadığına bakmaksızın, bağımsız adaylar çıkartılıp desteklenmeliydi. Bunun yapılmaması bir eksikliktir. Ancak her yerde bağımsız adayın çıkartılması için gereken özen ve çabayı göstermiyen herkesin "kazanma şansı"na göre politika belirlediği anlamına gelmez. Sergilenen yanlış tutum farklı gerekçelerden kaynaklanmıştır. Bununla ilgili olarak geçen yazımda geniş açıklamalarda bulunduğum için burada tekrar değinme gereğini duymuyorum...

Aslında "H.T'nun mektubuna cevap" niteliği taşıyan bu yazımda belki de bir çok noktaya teker teker değinmeye gerek yoktu; beni buna iten çeşitli etkenler oldu. Bunların içinde asıl etken H.T'nin içinde bulunduğu saplantı yetmiyormuş gibi bu tutumunda direterek birçok devrimci ve yurtseveri karalamaya kalkışması oldu. Kendinden emin bir şekilde (daha önceleri yaptığı bazı olumlu girişimlerin ardına da sığınarak) kendisine toz kondurmazken, başkasına çamur atarak içinde bulunduğu bataklığı gözlerden uzak tutmaya çalışıyor. Bütün bunların yanında H.T bir dönem avukatlığını yaptığı, savunmalarını üstlendiği bazı kişilerin zayıf noktalarını —bunlar cüceleştiler diyerek— "eyyam değiştikten sonra" kendisi için malzeme olarak kullanıp; avukatlığın mesleki ahlakını ayaklar altına almaktan kaçınmıyor ve bununla da kendi "cüceliğini" gizlemeye çalışıyor.

Değinilebilecek daha birkaç nokta olmasına rağmen H.T'ye bir öneride bulunmakla yetineceğim: Siz avukatlık mesleği ve politikada sınıfta kaldınız. Başarılı olmadığınız alanlarda gereksiz yere kürek çekeceğinize, bu meslekleri bırakıp, Türkçe/dilbilgisi hocalığına başlarsanız sizin için daha hayırlı olacaktır! ●

HÜSEYİN TAYFUN'UN AÇIKLAMASI ÜZERİNE

Geçen sayımızda yayınlanan, "DSP Diyarbakır Belediye Başkan Adayı Hüseyin Tayfun'un Açıklaması" başlıklı yazı nedeniyle gerek yazılı, gerekse de sözlü olarak bize iletilen görüş ve eleştirilerde, çok yerinde ve haklı bazı tepkilere karşın, dergimize yönelik kimi suçlamalarda da bulunulmaktadır. Hatta, H.Tayfun'un açıklamasını yayınladığımız için dergimizin de, sözkonusu yazıyı "benimsediği" bile ileri sürülebilmektedir.

Şunu öncelikle belirtelim ki, dergimizde yayınlanan her yazının bizler tarafından da benimsendiği görüşü doğru değildir. Dergimizde her yurtseverin yazısı yayınlanabilir ve bu tür yazıların siyasi sorumluluğu bizzat yazarına aittir. H. Tayfun'un açıklamasına gelince. Tüm okuyucularımız bilmelidirler ki, dergimiz, H. Tayfun'un kendini savunma psikolojisi içinde bağımsız adayı ve onun adaylığı çevresindeki devrimci, yurtsever kampanyayı suçlaması, muğlak ifadelerle bütün devrimcileri zan altında bırakması, dahası kendi kendini övmesinin elle tutulacak bir yanı olmadığı; bu tür iftira ve suçlamalarla H.Tayfun'un bir defa daha kendisini küçük düşürdüğü görüşündedir. Kimlerin mahkemelerde küçülüp cüceleştiğini, kimlerin devrimcilerin savunmasını "hasbel kader" yaptığını tartışma gereğini duymuyoruz, çünkü şahitler ve belgeler ortadadır. Ayrıca biz kim tarafından yapılırsa yapılsın, Kürt ulusal demokratik muhalefetinin çıkarına yapılan en küçük bir katkıya da değer veriyoruz, ama geçmişte "en büyük" katkıyı yapmanın, sonradan bataklığa sürüklenmenin garantisi olmadığını da biliyoruz. Bu nedenle, H. Tayfun'un da geçmişteki şu veya bu ölçülerdeki katkılarını önemsiyoruz, ne var ki, geçmişteki hiçbir katkı, bütün devrimci ve yurtseverler bir aday çevresinde birleşip, bağımsız bir alternatifin sesini yükselttiklerinde H. Tayfun'un ne olduğu belli olan DSP'de aday olup, ulusal demokratik muhalefetin oylarını bölmeye çalışması gibi bir gafleti affettirmez. Ayrıca şunun bilinmesi gerekir ki, Diyarbakır'daki bağımsız alternatifin, adayın veya kampanyadaki şu vaya bu kişinin niteliklerinden öte bir anlamı vardır.

Soruna bu açıdan yaklaşan dergimiz, H. Tayfun'un geçmiş ve bugünkü durumunun bilincindedir ve yayınladığı açıklamasıyla da H. Tayfun'un daha da olumsuz konumlara sürüklendiğine, kendi anlayışıyla bile soruna yaklaşıldığında DSP adaylığının ne anlama geldiğinin bir kez daha ortaya çıktığına, inanmaktadır. Eğer halen DSP'ye değil, Kürt halkına hizmet etmek istiyorsa H. Tayfun'a önerimiz şudur: Artık sağır sultanın bile yanlışlığını anladığı DSP adaylığının ulusal demokratik muhalefete verdiği zararlarını görüp, devrimci yurtseverlere dil uzatacağına, dürüst bir özeleştiri ve pratikteki tutumlarla da devrimcilere ve halka güven vermesi gerekir.

MEDYA GÜNEŞİ

Üniversitelerin Açılışı ve Diyarbakır'da Alternatif Açılış...

Bu yıl Üniversiteler, Polis'in gözdağı ve tutuklamalarıyla açıldı. Bakanların, Vali'lerin (Diyarbakır'da Sömürge Valiliğinin) Rektörlerin katıldıkları, öğrencilerin temsil edilmediği resmi açılışlar yapıldı. Öğrenci gençliğin büyük bir kesimi resmi açılışları protesto ederek, alternatif açılışlar yaptılar.

Diyarbakır'da Üniversitenin açılışı ile birlikte polis, geçen yıllarda tanıdığı bir çok öğrencinin evine giderek gözdağı verdi. TIP Fakültesi Öğrenci Derneğinin dağıtmak istediği bildiriye izin verilmedi. Dağıtılmaması yönünde dava açıldı.

Diyarbakır Öğrenci gençliği 9.10.1989'da yaptığı alternatif açılış ile mücadelesine yeni bir ivme kazandırdı. TIP Fakültesi Kantininde yapılan alternatif açılışa yaklaşık olarak 2.000 öğrenci katıldı. Açılışa devrim şehitleri için yapılan bir dakikalık saygı duruşu ile başlandı. Saygı duruşundan hemen sonra yapılan açılış konuşmasında, alternatif açılışın gerekliliği üzerinde durularak, resmi açılışın meşru olamayacağı; öğrenci, öğretim üyesi, personel ve tüm bilim emekçilerinin söz ve karar hakkına sahip olduğu, dolayısıyla meşru olan açılışın "Alternatif Açılış" olduğu belirtildi. Devamla; boyutlanan ulusal ve toplumsal muhalefeti yok etme, devrimci kazanımları gasp etme, bir azınlığın tahakkümünü güçlendirme, emekçi halklarımızı daha çok sömürme, kârlarına kâr katma ve ülkelerimizi emperyalizme peşkeş çekme amacıyla gerçekleştirilen 12 Eylül faşist darbesinin geldiği ilk günden başlayarak halklarımız üzerinde devlet terörünü estirdiği; varolan tüm demokratik kurum ve kuruluşlarının kapatılarak, yönetici ve üyelerinin faşizmin işkencehanelerinden geçirildiği; estirilen devlet teröründen en çok etkilenen katmanlardan birisinin de gençlik olduğuna değinilirek, 12 Eylül ile birlikte gençlik üzerinde estirilen teröre değinildi. Eğitimin ırkçı, şoven ve asimilasyoncu bir öz taşıdığı, YÖK'ün üniversitelerde faşist ideolojinin kurumsallaşması görevini gördüğü, üniversitelerin karakollara dönüştürüldüğü; üniversitelerin polis işgali altında bulunduğu, öğrencilere söz ve karar hakkının verilmediği belirtilerek bu yöndeki istemlerin polis ve idarenin saldırganca tutumlarıyla karşılaştığı Diyarbakır öğrenci gençliğinin mücadelesine ve polisin baskısına dikkat çekildi.

Tüm sorunların irdelenerek bu sorunların çözümü için, örgütlü mücadelenin gerekliliği belirtildi.

Açılış metninin sonlarına doğru Özerk Demokratik Üniversite talebi, "herkesin kendi anadiliyle eğitim" şiarının yükseltilmesi ve öğrenci gençliğin mücadelesinin "ulusal ve toplumsal mücadele ile bütünsellik arzetmesi" gerektiği dile getirilen konuşmada, devamla şöyle denildi: "Bugün Kürt halkı üzerinde estirilen devlet terörü had safhaya ulaşmış durumdadır. Halepçe'de binlerce Kürdün katledilmesi, Yeşilyurt'ta Kürt köylülerine insan dışkısı yedirilmesi, Silopi'de 6 Kürt köylüsünün 'terörist' diye öldürülmesi, Kürt köylerinde toplu işkencelerin yapılması, en yetkili kişilerden birinin 'bu işi bana bırakın, buralarda değil bir insan, ot bile yeşertmem' diyebiliyorsa, Kürt halkını toptan yoketmeye yönelik yeni Hiroşima'ların, yeni Halepçe'lerin yaratılması kaçınılmazdır. Öğrenci gençlik Kürt halkı üzerinde estirilen bu teröre karşı çıkarak, Kürt halkıyla dayanışmasını yükseltmelidir."

Açılış metninin okunmasından sonra, şiirler okundu, skeçler oynandı, türküler söylendi, gelen mesajlar kitleye iletildi.

Öğrenci gençlik kendisine dayatılan resmi açılışı proteesto etti ve kendi alternatif açılışını coşkuyla kutladı. Açılışın müzik bölümünde hep birlikte, Kürtçe-Türkçe söylenen Şili halk marşı, öğrenci kitlesinin coşkusunu daha da arttırdı. Davul ve zurna eşliğinde çekilen halaylar, açılışa bir başka renk kattı.

Yaklaşık olarak 2 saat süren açılış programı boyunca kitlenin coşkusu hiç dinmedi. Diyarbakır öğrenci gençliği, "açılışı yapsak ne olur, yapmasak ne olur, açılış gereksizdir" diyen anlayışlara inat edercesine mücadeleye sarılıyor ve mücadelesini yükseltiyordu.

Çetin JİYAN/D. BAKIR

Ekim Devrimi 72. yıldönümünde de sömürgeciliğe, faşizme, emperyalizme, her türden gericiliğe ve işbirlikçiliğe karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelemizde yolumuzu aydınlatıyor.

ABONE KARTI

ADIM : .....
MESLEĞİM : ..... YAŞIM .....
ADRESİM : .....

MEDYA GÜNEŞİ
AYLIK HABER+İNCELEME+YORUM DERGİSİ

Abone Koşulları:
Yurtiçi : 30.000 TL (Yıllık)
15.000 TL (6 Aylık)
Yurtdışı: 7 DM Yıllık : 75 DM

Hesap Numarası
Yakup KARADEMİR
Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi.
Hesap No: **1066137**
Cağaloğlu-İst

Lütfen Fotokopisini Çekiniz.

www.arsivdergisi.org

SEROKÊ SERÎHILDANA DÊRSIMÊ

SEYÎD RIZA

1864-1937

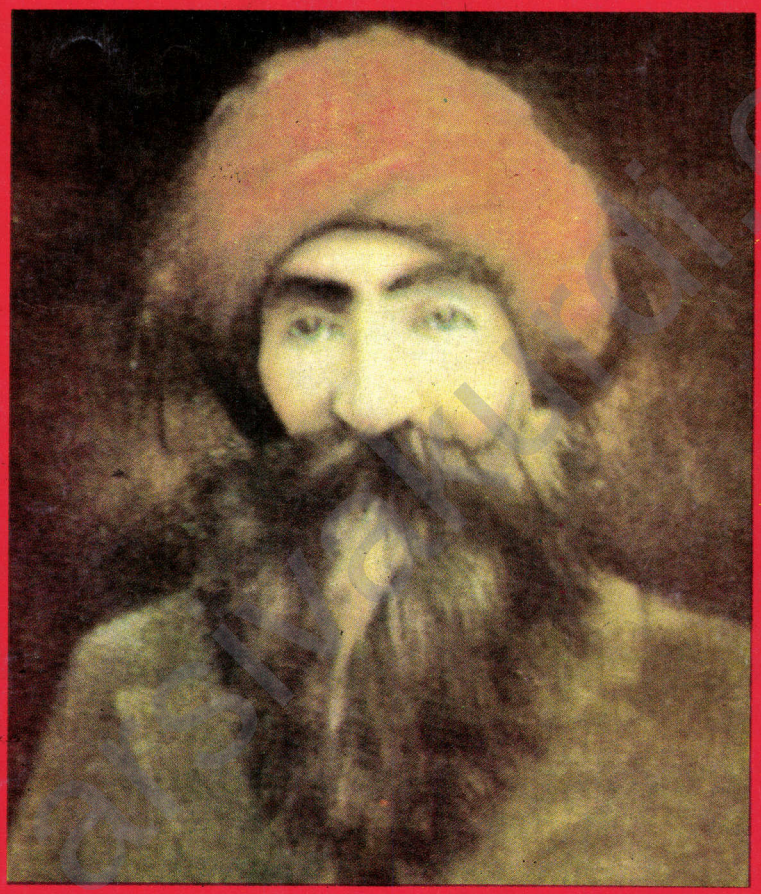

Serokê Serîhildana Dêrsimê Seyîd Riza, di 5'ê Îlonê sala 1937'ande li Erzîncanê hate girtin. Dawîyê Wî dişînin Elezîzê. Li wir roja 10'ê Cotmehê sala 1937'ande "Dîwana Herbê" ceza ê xeniqandinê dide wî, lawê Wî ê birîndar Resik Husên û 9 hevalên wî. Di roja 18'ê Cotmehê de jî, li Meydana Genim a Elezîzê, li ber sêdarê berî bê xeniqandin, Seyîd Riza li ên wir dizîvire û bi dengê hişk:"Ez 75 salî me, şehîd dibim. Teva şehîdên Kurdîstanê dibim. Xortên Kurd ewên heyfa me hilînin. Bimirin zalim, xaîn û derewîn" dibêje.

Lawê Wî Resik Husên jî: "Bavo, bira serê gelê Kurd sax be", lê vedigerîne.

Em kovara Roja Medya, şehîd bûna Seyîd Riza û hevalên Wî, piştî 52 sala jî bi bîrtînin.